הלכה · משנה תורה · ספר נשים

משנה תורה, הלכות אישות

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה תורה, הלכות אישות

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-תורה-הלכות-אישות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 5
פרק ג 8
פרק ד 12
פרק ה 15
פרק ו 18
פרק ז 21
פרק ח 25
פרק ט 26
פרק י 30
פרק יא 33
פרק יב 36
פרק יג 39
פרק יד 42
פרק טו 46
פרק טז 48
פרק יז 53
פרק יח 56
פרק יט 59
פרק כ 62
פרק כא 63
פרק כב 66
פרק כג 70
פרק כד 73
פרק כה 77

פרק א

א קֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה הָיָה אָדָם פּוֹגֵעַ אִשָּׁה בַּשּׁוּק אִם רָצָה הוּא וְהִיא לִשְׁא אוֹתָהּ מַכְנִיסָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וּבוֹעֲלָהּ בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וְתִהְיֶה לוֹ לְאִשָּׁה. כֵּיוָן שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה נִצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁאִם יִרְצֶה הָאִישׁ לִשְׂא אִשָּׁה יִקְנֶה אוֹתָהּ תְּחִלָּה בִּפְנֵי עֵדִים וַאֲחַר כָּךְ תִּהְיֶה לוֹ לְאִשָּׁה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב יג) "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ":

ב וְלִקּוּחִין אֵלּוּ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל תּוֹרָה הֵם. וּבְאֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ הָאִשָּׁה נִקְנֵית. בְּכֶסֶף. אוֹ בִּשְׁטָר. אוֹ בְּבִיאָה. בְּבִיאָה וּבִשְׁטָר מֵהַתּוֹרָה. וּבְכֶסֶף מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וְלִקּוּחִין אֵלּוּ הֵן הַנִּקְרָאִין קִדּוּשִׁין אוֹ אֵרוּסִין בְּכָל מָקוֹם. וְאִשָּׁה שֶׁנִּקְנֵית בְּאֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ הִיא הַנִּקְרֵאת מְקֻדֶּשֶׁת אוֹ מְאֹרֶסֶת:

ג וְכֵיוָן שֶׁנִּקְנֵית הָאִשָּׁה וְנַעֲשֵׂית מְקֻדֶּשֶׁת אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה וְלֹא נִכְנְסָה לְבֵית בַּעְלָהּ הֲרֵי הִיא אֵשֶׁת אִישׁ וְהַבָּא עָלֶיהָ חוּץ מִבַּעְלָהּ חַיָּב מִיתַת בֵּית דִּין. וְאִם רָצָה לְגָרֵשׁ צְרִיכָה גֵּט:

ד קֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה הָיָה אָדָם פּוֹגֵעַ אִשָּׁה בַּשּׁוּק אִם רָצָה הוּא וְהִיא נוֹתֵן לָהּ שִׂכָרָהּ וּבוֹעֵל אוֹתָהּ עַל אֵם הַדֶּרֶךְ וְהוֹלֵךְ. וְזוֹ הִיא הַנִּקְרֵאת קְדֵשָׁה. מִשֶּׁנִּתְּנָה הַתּוֹרָה נֶאֱסְרָה הַקְּדֵשָׁה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג יח) "לֹא תִהְיֶה קְדֵשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל". לְפִיכָךְ כָּל הַבּוֹעֵל אִשָּׁה לְשֵׁם זְנוּת בְּלֹא קִדּוּשִׁין לוֹקֶה מִן הַתּוֹרָה לְפִי שֶׁבָּעַל קְדֵשָׁה:

ה כָּל שֶׁאָסַר בִּיאָתוֹ בַּתּוֹרָה וְחַיָּב עַל בִּיאָתוֹ כָּרֵת וְהֵם הָאֲמוּרוֹת בְּפָרָשַׁת (ויקרא טז א) "אַחֲרֵי מוֹת" הֵן הַנִּקְרָאוֹת עֲרָיוֹת וְכָל אַחַת מֵהֶן נִקְרֵאת עֶרְוָה כְּגוֹן אֵם וְאָחוֹת וּבַת וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן:

ו וְיֵשׁ נָשִׁים אֲחֵרוֹת שֶׁהֵן אֲסוּרוֹת מִפִּי הַקַּבָּלָה וְאִסּוּרָן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְהֵן הַנִּקְרָאוֹת שְׁנִיּוֹת מִפְּנֵי שֶׁהֵן שְׁנִיּוֹת לָעֲרָיוֹת וְכָל אַחַת מֵהֶן נִקְרֵאת שְׁנִיָּה. וְעֶשְׂרִים נָשִׁים הֵן וְאֵלּוּ הֵן. א) אֵם אִמּוֹ וְזוֹ אֵין לָהּ הֶפְסֵק אֶלָּא אָבִי אִמּוֹ אֵם אֵם אִמּוֹ עַד מַעְלָה אֲסוּרָה: ב) אֵם אָבִי אִמּוֹ בִּלְבַד: ג) אֵם אָבִיו וְזוֹ אֵין לָהּ הֶפְסֵק אֶלָּא אָבִי אֵם אֵם אָבִיו עַד לְמַעְלָה אֲסוּרָה: ד) אֵם אָבִי אָבִיו בִּלְבַד: ה) אֵשֶׁת אָבִי אָבִיו וְזוֹ אֵין לָהּ הֶפְסֵק אָבִי אֵשֶׁת יַעֲקֹב אָבִינוּ אֲסוּרָה עַל אֶחָד מִמֶּנּוּ: ו) אֵשֶׁת אָבִי אִמּוֹ בִּלְבַד: ז) אֵשֶׁת אָחִי הָאָב מִן הָאֵם: ח) אֵשֶׁת אָחִי הָאֵם בֵּין מִן הָאֵם בֵּין מִן הָאָב: ט) כַּלַּת בְּנוֹ וְזוֹ אֵין לָהּ הֶפְסֵק אָבִי אֵשֶׁת בֶּן בֶּן בְּנוֹ עַד סוֹף כָּל הָעוֹלָם אֲסוּרָה עַד שֶׁתִּהְיֶה אֵשֶׁת אֶחָד מִמֶּנּוּ שְׁנִיָּה עַל יַעֲקֹב אָבִינוּ: י) כַּלַּת בִּתּוֹ בִּלְבַד: יא) בַּת בַּת בְּנוֹ בִּלְבַד: יב) בַּת בֶּן בְּנוֹ בִּלְבַד: יג) בַּת בַּת בִּתּוֹ בִּלְבַד: יד) בַּת בֶּן בִּתּוֹ בִּלְבַד: טו) בַּת בֶּן בֶּן אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד: טז) בַּת בַּת בַּת אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד: יז) אֵם אֵם אָבִי אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד: יח) אֵם אָב אֵם אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד: יט) אֵם אֵם אֵם אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד: כ) אֵם אַב אָבִי

אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד. נִמְצְאוּ הַשְּׁנַיִּוֹת שֶׁאֵין לָהֶן הֶפְסֵק אַרְבַּע. אֵם הָאֵם עַד לְמַעְלָה. וְאֵם הָאָב עַד לְמַעְלָה. וְאֵשֶׁת אֲבִי הָאָב עַד לְמַעְלָה. וְאֵשֶׁת בֶּן בְּנוֹ עַד לְמַטָּה:

ז כָּל שֶׁאָסַר בִּיאָתוֹ בַּתּוֹרָה וְלֹא חִיֵּב עָלָיו כָּרֵת הֵן הַנִּקְרָאִים אִסּוּרֵי לָאוִין. וְעוֹד נִקְרָאִין אִסּוּרֵי קְרֻשָּׁה. וְתִשְׁעָה הֵן וְאֵלּוּ הֵן. אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל. גְּרוּשָׁה אוֹ זוֹנָה אוֹ חֲלָלָה בֵּין לְכֹהֵן גָּדוֹל בֵּין לְכֹהֵן הֶדְיוֹט. וּמַמְזֶרֶת לָבֶן יִשְׂרָאֵל. וּבַת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר. וּבַת יִשְׂרָאֵל לְעַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי. וּבַת יִשְׂרָאֵל לְפָצוּעַ דַּכָּא. וּכְרוּת שָׁפְכָה. וּגְרוּשָׁתוֹ אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת לְאַחֵר. וְיִבָּמָה שֶׁנִּשֵּׂאת לְזָר וַעֲדַיִן רְשׁוּת הַיָּבָם עָלֶיהָ. הַחֲלוּצָה הֲרֵי הִיא כִּגְרוּשָׁה וְהִיא אֲסוּרָה לְכֹהֵן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וְהַנְּתִינִים הֲרֵי הֵם כְּמַמְזֵרִים אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת אִסּוּרָם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וּבְהִלְכוֹת אִסּוּרֵי בִּיאָה יִתְבָּאֵר לְךָ מַה הֵם הַנְּתִינִים:

ח וְיֵשׁ שֶׁאִסּוּר בִּיאָתָן בַּעֲשֵׂה וְאֵינוֹ מֵחַיְבֵי לָאוִין וּשְׁלֹשָׁה הֵם. מִצְרִי וֶאֱדוֹמִי דּוֹר רִאשׁוֹן וְדוֹר שֵׁנִי אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת. וּבְעוּלָה לְכֹהֵן גָּדוֹל. לְפִי שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בְּאֵלּוּ לֹא יָבוֹא אוֹ לֹא יִקַּח אֶלָּא מִכְּלַל שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג ט) "דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל ה'" אַתָּה לָמֵד שֶׁדּוֹר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי לֹא יָבוֹא. וּמִכְּלַל שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא יג) "וְהוּא אִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח" אַתָּה לָמֵד שֶׁאֵינָהּ בְּתוּלָה לֹא יִקַּח. וְלָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה הֲרֵי הוּא כַּעֲשֵׂה:

פרק ב

א הַבַּת מִיּוֹם לֵדָתָהּ עַד שֶׁתִּהְיֶה בַּת י"ב שָׁנָה גְּמוּרוֹת הִיא הַנִּקְרֵאת קְטַנָּה וְנִקְרֵאת תִּינֹקֶת. וַאֲפִלּוּ הֵבִיאָה כַּמָּה שְׂעָרוֹת בְּתוֹךְ הַזְּמַן הַזֶּה אֵינָם אֶלָּא כְּשׁוּמָא. אֲבָל אִם הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְמַטָּה בַּגּוּף בַּמְּקוֹמוֹת הַיְדוּעוֹת לַהֲבָאַת שֵׂעָר וְהִיא מִבַּת י"ב שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וַמַּעְלֶה נִקְרֵאת נַעֲרָה:

ב וַהֲבָאַת שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בַּזְּמַן הַזֶּה נִקְרָא סִימָן הַתַּחְתּוֹן. וּמֵאַחַר שֶׁתָּבִיא סִימָן הַתַּחְתּוֹן תִּקָּרֵא נַעֲרָה עַד שֵׁשָׁה חֳדָשִׁים גְּמוּרִים. וּמִתְּחִלַּת יוֹם תַּשְׁלוּם הַשִּׁשָּׁה חֳדָשִׁים וַמַּעְלֶה תִּקָּרֵא בּוֹגֶרֶת. וְאֵין בֵּין נַעֲרוּת לִבְגֵרוּת אֶלָּא שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּלְבַד:

ג הִגִּיעָה לִי"ב שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְלֹא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אַף עַל פִּי שֶׁנִּרְאוּ בָּהּ סִימָנֵי אֵילוֹנִית עֲדַיִן קְטַנָּה הִיא עַד עֶשְׂרִים שָׁנָה. וּכְשֶׁתָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אֲפִלּוּ בְּשִׁנַּת עֶשְׂרִים תִּהְיֶה נַעֲרָה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וְאַחַר כָּךְ תִּקָּרֵא בּוֹגֶרֶת:

ד הָיְתָה בַּת עֶשְׂרִים שָׁנָה פָּחוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְנִרְאוּ בָּהּ (כָּל) סִימָנֵי אֵילוֹנִית הֲרֵי הִיא אֵילוֹנִית. וְאִם לֹא נִרְאוּ בָּהּ (כָּל) סִימָנֵי אֵילוֹנִית עֲדַיִן קְטַנָּה הִיא עַד שֶׁתָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אוֹ עַד שֶׁתִּהְיֶה בַּת ל"ה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד:

ה הִגִּיעָה לַזְּמַן הַזֶּה וְלֹא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת הֲרֵי זוֹ נִקְרֵאת אַיְלוֹנִית אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִרְאֶה בָּהּ סִימָן מִסִּימָנֵי אַיְלוֹנִית. נִמְצֵאתָ אַתָּה לָמֵד שֶׁהָאַיְלוֹנִית אֵין לָהּ יְמֵי נַעֲרוּת אֶלָּא מִקַּטְנוּתָהּ תֵּצֵא לְבַגְרוּת:

ו וְאֵלּוּ הֵן סִימָנֵי אַיְלוֹנִית. כָּל שֶׁאֵין לָהּ דָּדִין. וּמִתְקַשָּׁה בַּשְּׂעַת תַּשְׁמִישׁ. וְאֵין לָהּ שִׂפּוּלֵי מֵעַיִם כְּנָשִׁים. וְקוֹלָהּ עָבֶה וְאֵינָהּ נִכֶּרֶת בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה. וְהַנַּעֲרָה וְהַבּוֹגֶרֶת וְהָאַיְלוֹנִית כָּל אַחַת מִשְּׁלָשְׁתָּן נִקְרֵאת גְּדוֹלָה:

ז וְיֵשׁ בְּבַת סִימָנִין מִלְּמַעְלָה וְהֵן הַנִּקְרָאִין סִימָן הָעֶלְיוֹן. וְאֵלּוּ הֵן. מִשְׁתַּחֲזִיר יָדֶיהָ לְאָחוֹרָהּ וְיֵעָשֶׂה קֶמֶט (בְּמָקוֹם הַדְּדִין). וּמִשְׁיַּשְׁחִיר רֹאשׁ הַדַּד. וּמִשְׁיִּתֵּן אָדָם יָדוֹ עַל עֹקֶץ הַדַּד וְהוּא שׁוֹקֵעַ וְשׁוֹהֶה לַחֲזֹר. וּמִשְׁיִּפְצַל רֹאשׁ חֹטֶם הַדַּד וְיֵעָשֶׂה בְּרֹאשׁוֹ כַּדּוּר קָטָן. וְרַבּוֹתֵי פֵּרְשׁוּ מִשֶּׁיִּפָּצֵל הַחֹטֶם עַצְמוֹ. וְכֵן מִשֶּׁיִּטּוּ הַדְּדִין. וּמִשֶּׁיִּתְקַשְׁקְשׁוּ הַדְּדִין. וּמִשֶּׁתַּקִּיף הָעֲטָרָה שֶׁהוּא מְקוֹם הַבָּשָׂר הַתָּפוּחַ שֶׁלְּמַעְלָה מִן הָעֶרְוָה לְעֵמַת הַבֶּטֶן. וּמִשֶּׁיִּתְמַעֵט הַבָּשָׂר הַזֶּה וְלֹא יִהְיֶה קָשֶׁה:

ח כָּל אֵלּוּ הַסִּימָנִין שְׁמוֹנָה. נִרְאֶה בְּבַת סִימָן אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ אוֹ כֻּלָּן וְהִיא בַּת י"ב שָׁנָה אוֹ פָּחוֹת אֵין מַשְׁגִּיחִין בּוֹ וַהֲרֵי הִיא קְטַנָּה. נַעֲשֵׂית בַּת י"ב שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְנִרְאֶה בָּהּ סִימָן הַתַּחְתּוֹן אֵין מַשְׁגִּיחִין בְּאֶחָד מִכָּל אֵלּוּ. וְאִם לֹא נִרְאֶה הַתַּחְתּוֹן וְנִרְאֶה בָּהּ אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ הֲרֵי הִיא סָפֵק בֵּין נַעֲרָה לִקְטַנָּה וְדָנִים בָּהּ לְהַחֲמִיר. וְאִם נִרְאוּ כֻּלָּן [וְלֹא נִרְאֶה סִימָן הַתַּחְתּוֹן] הֲרֵי זוֹ גְּדוֹלָה וַדַּאִית. שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹאוּ כֻּלָּן אֶלָּא כְּבָר בָּא סִימָן הַתַּחְתּוֹן וְנִשַּׁר:

ט הַבַּת שֶׁיָּלְדָה אַחַר שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֵבִיאָה סִימָנִים לֹא תַּחְתּוֹן וְלֹא עֶלְיוֹן הֲרֵי זוֹ גְּדוֹלָה. בָּנִים הֲרֵי הֵם כְּסִימָנִין:

י הַבֵּן מִשֶּׁיּוֹלַד עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן שֹׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה נִקְרָא קָטָן וְנִקְרָא תִּינוֹק וַאֲפִלּוּ הֵבִיא כַּמָּה שְׂעָרוֹת בְּתוֹךְ הַזְּמַן הַזֶּה אֵינוֹ סִימָן אֶלָּא שׁוּמָא. הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְמַטָּה בַּמְּקוֹמוֹת הַיְדוּעוֹת לְשֵׂעָר. וְהוּא מִבֶּן שֹׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וַמַּעְלָה נִקְרָא גָּדוֹל וְנִקְרָא אִישׁ:

יא הִגִּיעַ לַזְּמַן הַזֶּה וְלֹא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אַף עַל פִּי שֶׁנִּרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי סָרִיס הֲרֵי הוּא קָטָן עַד שֶׁיְּהֶיה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה פָּחוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם. הִגִּיעַ לַזְּמַן הַזֶּה וְלֹא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְמַטָּה וְלֹא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בַּזָּקָן. אִם נִרְאֶה בּוֹ אֶחָד מִסִּימָנֵי סָרִיס הֲרֵי הוּא סָרִיס וְדִינוֹ דִּין הַגָּדוֹל לְכָל דָּבָר. וְאִם לֹא נִרְאֶה בּוֹ סִימָן מִסִּימָנֵי סָרִיס עֲדַיִן קָטָן הוּא עַד שֶׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְמַטָּה בַּמָּקוֹם הָרָאוּי לָהֶן אוֹ עַד שֶׁיְּהֶיה בֶּן ל"ה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד:

יב הִגִּיעַ לַזְּמַן הַזֶּה וְלֹא הֵבִיא הֲרֵי זֶה סָרִיס אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִרְאֶה בּוֹ אֶחָד מִסִּימָנֵי סָרִיס. הִגִּיעַ לִשְׁנַת עֶשְׂרִים פָּחוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְמַטָּה וְהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת

בַּזָּקֵן אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד לוֹ אֶחָד מִסִּימָנֵי סָרִיס אֵינוֹ סָרִיס. אֶלָּא הֲרֵי הוּא בְּקַטְנוּתוֹ עַד שֶׁיִּוָּלְדוּ לוֹ כָּל סִימָנֵי סָרִיס אוֹ עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן ל"ה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד:

יג וְאֵלּוּ הֵן סִימָנֵי סָרִיס. כָּל שֶׁאֵין לוֹ זָקָן. וּשְׂעָרוֹ לָקוּי. וּבְשָׂרוֹ מַחֲלִיק. וְאֵין מֵימֵי רַגְלָיו מַעֲלִים רְתִיחָה. וּכְשֶׁמְּטִיל מַיִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה כִּפָּה. וְשִׂכְבַת זַרְעוֹ דִּיהָה. וְאֵין מֵימֵי רַגְלָיו מַחְמִיצִין. וְרוֹחֵץ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים וְאֵינוֹ מַעֲלֶה בְּשָׂרוֹ הֶבֶל. וְקוֹלוֹ לָקוּי וְאֵינוֹ נִכָּר בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה:

יד וְסָרִיס זֶה הוּא הַנִּקְרָא סְרִיס חַמָּה בְּכָל מָקוֹם. אֲבָל הַבֶּן שֶׁחָתְכוּ אוֹ נִתְּקוּ אוֹ מִעֲכוּ גִּידָיו אוֹ בֵּיצָיו כְּמוֹ שֶׁהֶעֱבִי"ם עוֹשִׂין הוּא הַנִּקְרָא סְרִיס אָדָם. וּכְשֶׁיִּהְיֶה בֶּן י"ג שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד נִקְרָא גָּדוֹל שֶׁאֵין זֶה מֵביא סִימָן לְעוֹלָם:

טו בֶּן י"ג שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד שֶׁלֹּא הֵביא סִימָן שֶׁלְּמַטָּה וְנִרְאוּ בּוֹ כָּל הַסִּימָנִין שֶׁל מַעְלָה הֲרֵי זֶה סָפֵק בֵּין גָּדוֹל לְקָטָן. וְאִם לֹא נִבְדַּק מִלְּמַטָּה כֵּיוָן שֶׁנִּרְאָה בּוֹ סִימָנֵי בַּגְרוּת מִלְּמַעְלָה הֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת גָּדוֹל:

טז שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּבֵן וּבְבַת בְּכָל מָקוֹם שֶׁעוֹרִין כְּדֵי לְכֹף רֹאשָׁן לְעִקָּרָן. וּמִשֶּׁיִּצְמְחוּ וְיִהְיוּ יְכוֹלוֹת לְהִנָּטֵל בְּפִי הַגּוּג עַד שֶׁיַּגִּיעוּ לָכֹף רֹאשָׁן לְעִקָּרָן דַּיָּן בָּהֶן לְהַחֲמִיר בְּכָל מָקוֹם. לְפִיכָךְ בְּבֵן וּבְבַת נַחְשֹׁב אוֹתָם גְּדוֹלִים לְהַחֲמִיר הוֹאִיל וְצָמְחוּ כְּדֵי לְהִנָּטֵל בְּפִי הַגּוּג. וְנַחְשֹׁב אוֹתָם קְטַנִּים לְהַחֲמִיר הוֹאִיל וְלֹא הִגִּיעוּ לָכֹף רֹאשָׁן לְעִקָּרָן:

יז שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אֵלּוּ צְרִיכוֹת שֶׁיִּהְיוּ בִּמְקוֹם הָעֶרְוָה. וּבֵית הָעֶרְוָה כֻּלּוֹ מָקוֹם סִימָנִין בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה בֵּין עַל אֵיבְרֵי הַזֶּרַע עַצְמָן. וּצְרִיכוֹת לִהְיוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד. וְשֶׁיִּהְיֶה בְּעִקָּרָן גֲּמוֹת. וַאֲפִלּוּ שְׁתֵּיהֶן בְּגֶמֶּה אַחַת הֲרֵי אֵלּוּ סִימָן. נִמְצְאוּ שְׁתֵּי גֲּמוֹת זוֹ בְצַד זוֹ וְאֵין בָּהֶן שֵׂעָר הֲרֵי אֵלּוּ סִימָן. חֲזָקָה אֵין גֶּמֶּא בִּלֹא שֵׂעָר וּשְׂעָרוֹת הָיוּ בָּהֶן וְנָשְׁרוּ:

יח הַבַּת שֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בְּתוֹךְ י"ב שָׁנָה וְהַבֵּן שֶׁהֵבִיא בְּתוֹךְ י"ג שְׁנֵיהֶם שׁוּמָא כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. אַף עַל פִּי שֶׁאוֹתָן שְׂעָרוֹת בִּמְקוֹמָן הֵם עוֹמְדוֹת אַחַר י"ג לְזָכָר וְאַחַר י"ב לִנְקֵבָה אֵינָן סִימָן:

יט בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁנִּבְדְּקוּ בְּתוֹךְ הַזְּמַן וְנוֹדַע שֶׁהֵן שׁוּמָא. אֲבָל אִם לֹא נִבְדְּקוּ אֶלָּא אַחַר זְמַן וְנִמְצְאוּ שָׁם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת סִימָנִין. וְאֵין אוֹמְרִין שֶׁמָּא קֹדֶם זְמַן צָמְחוּ כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שׁוּמָא:

כ כְּשֶׁבּוֹדְקִין הַבַּת בֵּין בְּתוֹךְ הַזְּמַן שֶׁהוּא כָּל שְׁנַת י"ב בֵּין קֹדֶם זְמַן זֶה בֵּין לְאַחַר הַזְּמַן בּוֹדְקִין עַל פִּי נָשִׁים כְּשֵׁרוֹת וְנֶאֱמָנוֹת. וַאֲפִלּוּ אִשָּׁה אַחַת בּוֹדֶקֶת וְשׁוֹמְעִין לָהּ אִם הֵבִיאָה וְאִם לֹא הֵבִיאָה:

כא כָּל הַשָּׁנִים הָאֲמוּרוֹת בְּבֵן וּבְבַת וּבְעֶרְכִּין וּבְכָל מָקוֹם אֵינָן לֹא שְׁנֵי הַלְּבָנָה וְלֹא שְׁנֵי הַחַמָּה אֶלָּא שָׁנִים שֶׁל סֵדֶר הָעִבּוּר שֶׁהֵן פְּשׁוּטוֹת וּמְעֻבָּרוֹת עַל פִּי בֵּית דִּין כְּמוֹ שֶׁהֵם קוֹבְעִין אוֹתָן כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ. וּבְאוֹתָן הַשָּׁנִים מוֹנִין לְכָל דִּבְרֵי הַדָּת:

כב אֵין סוֹמְכִין עַל הַנָּשִׁים בְּמִנְיַן הַשָּׁנִים וְלֹא עַל הַקְּרוֹבִים אֶלָּא עַל פִּי שְׁנַיִם אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים לְהָעִיד:

כג הָאָב שֶׁאָמַר בְּנִי זֶה בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. בִּתִּי זוֹ בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד נֶאֱמָן לְקָרְבָּן אֲבָל לֹא לְמַכּוֹת וְלֹא לָעֲנָשִׁים. בְּנִי זֶה בֶּן י"ג שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד בִּתִּי זוֹ בַּת י"ב שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד נֶאֱמָן לִנְדָרִים וּלְעֶרְכִּין וְלַחֲרָמוֹת וּלְהֶקְדֵּשׁוֹת אֲבָל לֹא לְמַכּוֹת וְלֹא לָעֲנָשִׁים:

כד מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵיבָר זְכָרוּת וְאֵיבָר נְקֵבוּת הוּא הַנִּקְרָא אַנְדְּרוֹגִינוּס וְהוּא סָפֵק אִם זָכָר סָפֵק אִם נְקֵבָה. וְאֵין לוֹ סִימָן שֶׁיִּוָּדַע בּוֹ אִם הוּא זָכָר וַדַּאי אִם הִיא נְקֵבָה וַדַּאִית לְעוֹלָם:

כה וְכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ לֹא זְכָרוּת וְלֹא נְקֵבוּת אֶלָּא אָטוּם הוּא הַנִּקְרָא טֻמְטוּם וְגַם הוּא סָפֵק. וְאִם נִקְרַע הַטֻּמְטוּם וְנִמְצָא זָכָר הֲרֵי הוּא כְּזָכָר וַדַּאי. וְאִם נִמְצָא נְקֵבָה הֲרֵי הוּא נְקֵבָה. וְטֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס שֶׁהָיוּ בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת גְּדוֹלִים וְהֵם שֶׁנִּדַּבֵּר בָּהֶן בְּכָל מָקוֹם:

כו חֵרֵשׁ וְחֵרֶשֶׁת הָאֲמוּרִים בְּכָל מָקוֹם הֵן הָאִלְּמִים שֶׁאֵין שׁוֹמְעִין וְלֹא מְדַבְּרִים. אֲבָל מִי שֶׁמְּדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם. וְאִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁהֵן שְׁלֵמִים בְּדַעְתָּן וְאֵינָן לֹא חֵרְשִׁים וְלֹא שׁוֹטִים נִקְרָאִין פִּקֵּחַ וּפִקֵּחַת:

כז נִמְצְאוּ כָּל הַשֵּׁמוֹת שֶׁבֵּאַרְנוּ עִנְיָנָם בִּשְׁנֵי פְּרָקִים אֵלּוּ עֶשְׂרִים שֵׁמוֹת. וְאֵלּוּ הֵן. קִדּוּשִׁין. עֶרְוָה. שְׁנִיָּה. אִסּוּרֵי לְאוִין. אִסּוּרֵי עֲשֵׂה. קְטַנָּה. נַעֲרָה. בּוֹגֶרֶת. אַיְלוֹנִית. גְּדוֹלָה. סִימָן הַתַּחְתּוֹן. סִימָן הָעֶלְיוֹן. קָטָן. סְרִיס חַמָּה. סְרִיס אָדָם. גָּדוֹל. אַנְדְּרוֹגִינוּס. טֻמְטוּם. חֵרְשִׁים. פִּקֵּחִים. שִׂים כָּל הַשֵּׁמוֹת הָאֵלּוּ לְעֵמָתְךָ תָּמִיד וְאַל יָלוּזוּ מֵעֵינֶיךָ כָּל עִנְיְנֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא נִהְיֶה צְרִיכִין לְבָאֵר כָּל שֵׁם מֵהֶן בְּכָל מָקוֹם שֶׁנַּזְכִּיר אוֹתוֹ:

פרק ג

א כֵּיצַד הָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת. אִם בְּכֶסֶף הוּא מְקֻדֶּשׁ אֵין פָּחוֹת מִפְּרוּטָה כֶּסֶף אוֹ שְׁוֵה פְּרוּטָה. אוֹמֵר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי. אוֹ הֲרֵי אַתְּ מְאֹרָסֶת לִי. אוֹ הֲרֵי אַתְּ לִי לְאִשָּׁה בָּזֶה. וְנוֹתֵן לָהּ בִּפְנֵי עֵדִים. וְהָאִישׁ הוּא שֶׁאוֹמֵר דְּבָרִים שֶׁמַּשְׁמָעָן שֶׁקּוֹנֶה אוֹתָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְהוּא שֶׁיִּתֵּן לָהּ הַכֶּסֶף:

ב נָתְנָה הִיא וְאָמְרָה לוֹ הֲרֵי אֲנִי מְקֻדֶּשֶׁת לְךָ. הֲרֵינִי מְאֹרֶסֶת לְךָ. הֲרֵינִי לְךָ לְאִנְתּוּ אוֹ בְּכָל לְשׁוֹן הַקְּנָאָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן אִם נָתְנָה הִיא לוֹ וְאָמַר הוּא אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם נָתַן הוּא וְאָמְרָה הִיא הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק:

ג וְאִם קִדֵּשׁ בְּשִׁטָּר כּוֹתֵב עַל הַנְּיָר אוֹ עַל הַחֶרֶס אוֹ עַל הֶעָלֶה אוֹ עַל כָּל דָּבָר שֶׁיִּרְצֶה. הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי אוֹ הֲרֵי אַתְּ מְאֹרֶסֶת לִי וְכָל כַּיּוֹצֵא בְּדָבָרִים אֵלּוּ וְנוֹתְנוֹ לָהּ בְּפְנֵי עֵדִים:

ד וְצָרִיךְ שֶׁיִּכְתֹּב אוֹתוֹ לְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּתְקַדֶּשֶׁת כְּגֵט. וְאֵינוֹ כּוֹתְבוֹ אֶלָּא מִדַּעְתָּהּ. כְּתָבוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ אוֹ לִשְׁמָהּ שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּהּ אַף עַל פִּי שֶׁנְּתָנוֹ לָהּ לְדַעְתָּהּ בְּפְנֵי עֵדִים אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

ה וְאִם קִדֵּשׁ בְּבִיאָה אוֹמֵר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי אוֹ הֲרֵי אַתְּ מְאֹרֶסֶת לִי אוֹ הֲרֵי אַתְּ לִי לְאִשָּׁה בְּבִעְילָה זוֹ וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וּמִתְיַחֵד עִמָּהּ בְּפְנֵי שְׁנֵי עֵדִים וּבוֹעֲלָהּ. וְהַמְקֻדֶּשׁ בְּבִיאָה (מִסְּתָמָא) דַּעְתּוֹ עַל גְּמַר בִּיאָה. וּכְשֶׁיִּגְמֹר בִּיאָתוֹ תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת. (וּבֵין שֶׁבָּא עָלֶיהָ כְּדַרְכָּהּ וּבֵין שֶׁבָּא עָלֶיהָ שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת):

ו הַדְּבָרִים שֶׁיֹּאמַר הָאִישׁ כְּשֶׁיְּקַדֵּשׁ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מַשְׁמָעָם שֶׁהוּא קוֹנֶה הָאִשָּׁה וְלֹא שֶׁיִּהֵא מַשְׁמָע שֶׁהִקְנָה עַצְמוֹ לָהּ. כֵּיצַד. הֲרֵי שֶׁאָמַר לָהּ אוֹ שֶׁכָּתַב בַּשְּׁטָר שֶׁנְּתָנוֹ לָהּ. הֲרֵינִי בַּעְלֵךְ. הֲרֵינִי אֲרוּסֵךְ. הֲרֵינִי אִישֵׁךְ וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. אֵין כָּאן קִדּוּשִׁין כְּלָל. אָמַר לָהּ אוֹ כָּתַב לָהּ. הֲרֵי אַתְּ אִשְׁתִּי. הֲרֵי אַתְּ אֲרוּסָתִי. אוֹ הֲרֵי אַתְּ קְנוּיָה לִי. הֲרֵי אַתְּ שֶׁלִּי. הֲרֵי אַתְּ לְקוּחָתִי. הֲרֵי אֶת חֲרוּפָתִי. הֲרֵי אַתְּ בִּרְשׁוּתִי. הֲרֵי אַתְּ זְקוּקָה לִי וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּהֶן. הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת:

ז אָמַר לָהּ אוֹ כָּתַב לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְיֻחֶדֶת לִי. הֲרֵי אַתְּ מְיֻעֶדֶת לִי. הֲרֵי אַתְּ עֲזָרָתִי. הֲרֵי אַתְּ נֶגְדָּתִי. הֲרֵי אַתְּ צַלְעָתִי. הֲרֵי אַתְּ סְגוּרָתִי. הֲרֵי אַתְּ תַּחְתִּי. הֲרֵי אַתְּ עֲצוּרָתִי. הֲרֵי אַתְּ תְּפוּסָתִי. הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה מְדַבֵּר עִמָּהּ תְּחִלָּה עַל עִסְקֵי קִדּוּשִׁין. אֲבָל אִם אֵינוֹ מְדַבֵּר עִמָּהּ תְּחִלָּה עַל עִסְקֵי קִדּוּשִׁין אֵין חוֹשְׁשִׁין לְמִלּוֹת אֵלּוּ:

ח וְיֵשׁ לְאִישׁ לְקַדֵּשׁ הָאִשָּׁה בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁהִיא מַכֶּרֶת בּוֹ. וְיִהְיֶה מַשְׁמַע הַדְּבָרִים בְּאוֹתָהּ הַלָּשׁוֹן שֶׁקְּנָאָהּ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. הָיָה מְדַבֵּר עִם הָאִשָּׁה עַל עִסְקֵי הַקִּדּוּשִׁין וְרָצְתָה וְעָמַד וְקִדֵּשׁ וְלֹא פֵּרֵשׁ וְלֹא אָמַר לָהּ כְּלוּם אֶלָּא נָתַן בְּיָדָהּ אוֹ בָּעַל הוֹאִיל וְהֵן עֲסוּקִין בָּעִנְיָן דַּיּוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ. וְכֵן עַדֵי הַקִּדּוּשִׁין וְהַגֵּרוּשִׁין אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר לָהֶם אַתֶּם עֵדַי. אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁגֵּרֵשׁ אוֹ קִדֵּשׁ בִּפְנֵיהֶם הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת אוֹ מְגֹרֶשֶׁת:

ט הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הִתְקַדְּשִׁי לְחֻצָיִי הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. הָא לְמָה זֶּה דּוֹמֶה לְאוֹמֵר לָהּ תְּהִי אִשְׁתִּי אַתְּ וְאַחֶרֶת שֶׁנִּמְצָא שֶׁאֵין לָהּ אֶלָּא חֲצִי אִישׁ. אֲבָל אִם אָמַר חֶצְיֵךְ מְקֻדֶּשֶׁת לִי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁאֵין אִשָּׁה אַחַת רְאוּיָה לִשְׁנַיִם. וְכֵן אִם אוֹמֵר הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְלָזֶה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

י אָמַר לָהּ הֲרֵי חָצְיֵךְ מְקֻדָּשֶׁת לִי בְּפְרוּטָה וְחֶצְיֵךְ בְּפְרוּטָה. אוֹ שֶׁאָמַר לָהּ חֶצְיֵךְ מְקֻדָּשֶׁת לִי בַּחֲצִי פְּרוּטָה וְחֶצְיֵךְ הָאַחֶרֶת מְקֻדֶּשֶׁת בַּחֲצִי פְּרוּטָה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. אָמַר לָהּ חֶצְיֵךְ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּפְרוּטָה הַיּוֹם וְחֶצְיֵךְ בְּפְרוּטָה לְמָחָר. שְׁתֵּי חֲצָיֶיךְ בְּפְרוּטָה. שְׁתֵּי בְּנוֹתַיִךְ לִשְׁנֵי בָּנַי בְּפְרוּטָה. בִּתֵּךְ מְקֻדֶּשֶׁת לִי וּפָרְתֵּךְ מְכוּרָה לִי בְּפְרוּטָה. אוֹ בִּתֵּךְ וְקַרְקָעְתֵּךְ לִי בְּפְרוּטָה. בְּכָל אֵלּוּ מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק:

יא הָאָב מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ שֶׁלֹּא לְדַעְתָּהּ כָּל זְמַן שֶׁהִיא קְטַנָּה. וְכֵן כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה רְשׁוּתָהּ בְּיָדוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב טז) "אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה". וְקִדּוּשֶׁיהָ לְאָבִיהָ. וְכֵן הוּא זַכַּאי בְּמְצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּבִכְתֻבָּתָהּ אִם נִתְגָּרְשָׁה אוֹ נִתְאַלְמְנָה מִן הָאֵרוּסִין הוּא זַכַּאי בַּכֹּל עַד שֶׁתִּבָּגֵר. לְפִיכָךְ מְקַבֵּל הָאָב קִדּוּשֵׁי בִּתּוֹ מִיּוֹם שֶׁתִּוָּלֵד עַד שֶׁתִּבָּגֵר. וַאֲפִלּוּ הָיְתָה חֵרֶשֶׁת אוֹ שׁוֹטָה וְקִדְּשָׁהּ הָאָב הֲרֵי הִיא אֵשֶׁת אִישׁ גְּמוּרָה. וְאִם הָיְתָה בַּת שֵׁשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד מִתְקַדֶּשֶׁת בְּבִיאָה מִדַּעַת אָבִיהָ. פָּחוֹת מִכֵּן אִם קִדְּשָׁהּ אָבִיהָ בְּבִיאָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

יב בָּגְרָה הַבַּת אֵין לְאָבִיהָ בָּהּ רְשׁוּת וַהֲרֵי הִיא כִּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים שְׁאֵינָם מִתְקַדְּשׁוֹת אֶלָּא לְדַעְתָּן. וְכֵן אִם הִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ וְנִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה בְּחַיֵּי אָבִיהָ הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת עַצְמָהּ וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן הִיא קְטַנָּה. כֵּיוָן שֶׁנִּשֵּׂאת אֵין לְאָבִיהָ בָּהּ רְשׁוּת לְעוֹלָם:

יג נִתְקַדְּשָׁה קֹדֶם שֶׁתִּבָּגֵר שֶׁלֹּא לְדַעַת אָבִיהָ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וַאֲפִלּוּ אִם נִתְרַצָּה הָאָב אַחַר שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה. וַאֲפִלּוּ אִם נִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה מִן אוֹתָן הַקִּדּוּשִׁין אֵינָהּ אֲסוּרָה לְכֹהֵן. וּבֵין הִיא וּבֵין אָבִיהָ יְכוֹלִין לְעַכֵּב. בֵּין אִם נִתְקַדְּשָׁה בְּפָנָיו בֵּין שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה שֶׁלֹּא בְּפָנָיו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

יד הָיְתָה הַבַּת סָפֵק בּוֹגֶרֶת. בֵּין שֶׁקִּדְּשָׁהּ אָבִיהָ שֶׁלֹּא לְדַעְתָּהּ בֵּין שֶׁקִּדְּשָׁה הִיא עַצְמָהּ שֶׁלֹּא לְדַעַת אָבִיהָ. הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק לְפִיכָךְ צְרִיכָה גֵּט מִסָּפֵק. יֵשׁ לְאִישׁ לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה בֵּין אִשָּׁה פְּלוֹנִית בֵּין אִשָּׁה מִשְׁאַר הַנָּשִׁים. וְכֵן הָאִשָּׁה הַגְּדוֹלָה עוֹשָׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל קִדּוּשֶׁיהָ בֵּין מֵאִישׁ פְּלוֹנִי בֵּין מֵאִישׁ מִשְׁאַר אֲנָשִׁים. וְכֵן הָאָב עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל קִדּוּשֵׁי בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא בִּרְשׁוּתוֹ. וְאוֹמֵר הָאָב לְבִתּוֹ הַקְּטַנָּה צְאִי וְקַבְּלִי קִדּוּשַׁיִךְ:

טו כָּל הָעוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל הַקִּדּוּשִׁין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ בִּפְנֵי עֵדִים. אֲבָל הָאִישׁ שֶׁעָשָׂה שָׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ בְּעֵדִים שֶׁאֵין מָקוֹם לְעֵדִים בִּשְׁלִיחוּת הָאִישׁ אֶלָּא לְהוֹדִיעַ אֲמִתַּת הַדָּבָר. לְפִיכָךְ אִם הוֹדוּ הַשְּׁלִיחַ וְהַמְשֻׁלָּחַ אֵינָן צְרִיכִין עֵדִים כְּמוֹ שְׁלִיחַ הַגֵּט וּכְמוֹ שְׁלִיחַ שֶׁהֶרְשָׁהוּ לְהַפְרִישׁ לוֹ תְּרוּמָה וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן בְּכָל מָקוֹם שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ עֵדִים:

טז הַשְּׁלִיחַ נַעֲשָׂה עַד לְפִיכָךְ אִם עָשָׂה שְׁנֵי שְׁלוּחִין לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וְהָלְכוּ וְקִדְּשׁוּ אוֹתָהּ הֵן הֵן שְׁלוּחָיו וְהֵן הֵן עֵדֵי הַקִּדּוּשִׁין וְאֵינָן צְרִיכִין לְקַדְּשָׁהּ לוֹ בִּפְנֵי שְׁנַיִם אֲחֵרִים:

יז הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִשְׁלִיחוּת חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן לְפִי שֶׁאֵינָן בְּנֵי דַּעַת וְהָעַכּוּ"ם לְפִי שֶׁאֵינוֹ בְּנֵי בְּרִית וְנֶאֱמַר (במדבר יח כח) "כֵּן תָּרִימוּ גַּם אַתֶּם" לְרַבּוֹת הַשָּׁלִיחַ וּמַה אַתֶּם בְּנֵי בְּרִית אַף שְׁלוּחֲכֶם בְּנֵי בְּרִית לְהוֹצִיא אֶת הָעַכּוּ"ם. אֲבָל הָעֶבֶד אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לְדָבָר שֶׁבְּמָמוֹן הֲרֵי הוּא פָּסוּל לִשְׁלִיחוּת הַקִּדּוּשִׁין וְהַגִּטִּין לְפִי שֶׁאֵינוֹ בְּתוֹרַת גִּטִּין וְקִדּוּשִׁין:

יח שְׁלִיחַ הָאִישׁ שֶׁמְּקַדֵּשׁ אוֹמֵר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לְפְלוֹנִי בְּכֶסֶף זֶה אוֹ בִּשְׁטָר זֶה. אִם שְׁלִיחַ הָאִשָּׁה הוּא שֶׁמְּקַבֵּל הַקִּדּוּשִׁין אוֹמֵר לוֹ הֲרֵי פְּלוֹנִית שֶׁשְּׁלָחָה אוֹתְךָ מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְהוּא אוֹמֵר לוֹ קִדַּשְׁתִּיהָ לְךָ אוֹ אֲרַסְתִּיהָ לְךָ אוֹ נִתְּתִיהָ לְךָ לְאִשָּׁה וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְכֵן הַמְקַדֵּשׁ עַל יְדֵי הָאָב אוֹמֵר לוֹ הֲרֵי בִּתְּךָ פְּלוֹנִית מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְהוּא אוֹמֵר לוֹ קִדַּשְׁתִּיהָ לְךָ. אִם אָמַר הָאָב אוֹ הַשָּׁלִיחַ הֵן דַּיּוֹ וַאֲפִלּוּ שָׁתַק. וְאִם הָיוּ עֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עִנְיָן וְנָתַן לָאָב אוֹ לַשָּׁלִיחַ וְלֹא פֵּרֵשׁ וְלֹא אָמַר דָּבָר דַּיּוֹ וְהִיא מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם קִדֵּשׁ בִּשְׁטָר אֵינוֹ כּוֹתְבוֹ אֶלָּא מִדַּעַת הָאָב אוֹ מִדַּעַת הַשָּׁלִיחַ. וְכֵן בְּכָל הַדְּבָרִים כֻּלָּן שֶׁל קִדּוּשִׁין דִּין הָאִישׁ עִם הָאִשָּׁה כְּדִין שָׁלִיחַ עִם שָׁלִיחַ אוֹ עִם הָאָב:

יט מִצְוָה שֶׁיְּקַדֵּשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ בְּעַצְמוֹ יוֹתֵר מֵעַל יְדֵי שְׁלוּחוֹ. וְכֵן מִצְוָה לָאִשָּׁה שֶׁתְּקַדֵּשׁ עַצְמָהּ בְּיָדָהּ יוֹתֵר מֵעַל יְדֵי שְׁלוּחָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לָאָב לְקַדֵּשׁ בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה וּכְשֶׁהִיא נַעֲרָה לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה אֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן אֶלָּא מִצְוֹת חֲכָמִים שֶׁלֹּא יְקַדֵּשׁ אָדָם בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה עַד שֶׁתַּגְדִּיל וְתֹאמַר לִפְלוֹנִי אֲנִי רוֹצָה. וְכֵן הָאִישׁ אֵין רָאוּי לְקַדֵּשׁ קְטַנָּה. וְלֹא יְקַדֵּשׁ אִשָּׁה עַד שֶׁיִּרְאֶנָּה וְתִהְיֶה כְּשֵׁרָה בְּעֵינָיו שֶׁמָּא לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו וְנִמְצָא מְגָרְשָׁהּ אוֹ שׁוֹכֵב עִמָּהּ וְהוּא שׁוֹנְאָהּ:

כ הַמְקַדֵּשׁ בְּבִיאָה הֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשֵׁי תּוֹרָה. וְכֵן מִתְקַדֶּשֶׁת בְּשִׁטָּר מִן הַתּוֹרָה. כְּשֵׁם שֶׁגּוֹמֵר וּמְגָרֵשׁ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) "וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת" כָּךְ גּוֹמֵר וּמַכְנִיס. אֲבָל הַכֶּסֶף מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים (וְכֵן דִּין הַכֶּסֶף דִּין תּוֹרָה וּפֵרוּשׁוֹ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים) שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב יג) "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה" וְאָמְרוּ חֲכָמִים לִקּוּחִים אֵלּוּ יִהְיוּ בְּכֶסֶף שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כג יג) "נָתַתִּי כֶּסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי":

כא אַף עַל פִּי שֶׁעִקַּר הַדָּבָר כָּךְ הוּא כְּבָר נָהֲגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַדֵּשׁ בְּכֶסֶף אוֹ בִּשְׁוֵה כֶּסֶף. וְכֵן אִם רָצָה לְקַדֵּשׁ בִּשְׁטָר מְקַדֵּשׁ. אֲבָל אֵין מְקַדְּשִׁין בְּבִיאָה לְכַתְּחִלָּה וְאִם קִדֵּשׁ בְּבִיאָה מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל פְּרוּצִים בְּדָבָר זֶה אַף עַל פִּי שֶׁקִּדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין:

כב וְכֵן הַמְקַדֵּשׁ בְּלֹא שִׁדּוּכִין אוֹ הַמְקַדֵּשׁ בַּשּׁוּק אַף עַל פִּי שֶׁקִּדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר זֶה הֶרְגֵּל לִזְנוּת וְיִדְמֶה לִקְדֵשָׁה שֶׁהָיְתָה קוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה:

כג כָּל הַמְקֻדָּשׁ אִשָּׁה בֵּין עַל יְדֵי עַצְמוֹ בֵּין עַל יְדֵי שָׁלִיחַ צָרִיךְ לְבָרֵךְ קוֹדֶם הַקִּדּוּשִׁין אוֹ הוּא אוֹ שְׁלוּחוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּבָרְכִין עַל כָּל הַמִּצְוֹת וְאַחַר כָּךְ מְקֻדָּשׁ וְאִם קִדֵּשׁ וְלֹא בֵּרַךְ לֹא יְבָרֵךְ אַחַר הַקִּדּוּשִׁין שֶׁזּוֹ בְּרָכָה לְבַטָּלָה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה כְּבָר נַעֲשָׂה׃

כד כֵּיצַד מְבָרֵךְ. בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְהִבְדִּילָנוּ מִן הָעֲרָיוֹת וְאָסַר לָנוּ אֶת הָאֲרוּסוֹת וְהִתִּיר לָנוּ אֶת הַנְּשׂוּאוֹת עַל יְדֵי חֻפָּה וְקִדּוּשִׁין בָּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל. זוֹ הִיא בִּרְכַּת אֵרוּסִין. וְנָהֲגוּ הָעָם לְהַסְדִּיר בְּרָכָה זוֹ עַל כּוֹס שֶׁל יַיִן אוֹ שֶׁל שֵׂכָר. וְאִם יֵשׁ שָׁם יַיִן מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ בִּרְכַּת אֵרוּסִין וְאַחַר כָּךְ מְקַדֵּשׁ. וְאִם אֵין לוֹ יַיִן אוֹ שֵׂכָר מְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּפָנֵי עַצְמָהּ׃

פרק ד

א אֵין הָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת אֶלָּא לִרְצוֹנָהּ וְהַמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה בְּעַל כָּרְחָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אֲבָל הָאִישׁ שֶׁאָנְסוּהוּ עַד שֶׁקִּדֵּשׁ בְּעַל כָּרְחוֹ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְיֵשׁ לְאִישׁ לְקַדֵּשׁ נָשִׁים רַבּוֹת כְּאַחַת וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה בְּכֶסֶף אִם קִדֵּשׁ בְּכֶסֶף פְּרוּטָה לְכָל אַחַת וְאַחַת. וְיֵשׁ לְאַחַת מֵהֶן אוֹ לְאַחֵר לְקַבֵּל הַקִּדּוּשִׁין עַל יְדֵי כֻּלָּן מִדַּעְתָּן׃

ב הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה וְנָתַן הַקִּדּוּשִׁין מִדַּעְתָּהּ בְּיַד חֲבֶרְתָּהּ וְאָמַר לַחֲבֶרְתָּהּ כְּשֶׁנָּתַן הַקִּדּוּשִׁין בְּיָדָהּ וְאַתְּ נַמִּי. אוֹ וְכֵן גַּם אַתְּ וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. הֲרֵי שְׁתֵּיהֶן מְקֻדָּשׁוֹת. אֲבָל אִם נָתַן בְּיָדָהּ וְאָמַר לָהּ וְאַתְּ. הֲרֵי זוֹ שֶׁקִּבְּלָה הַקִּדּוּשִׁין מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק. שֶׁמָּא לֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לִרְאוֹת מַה בְּלִבָּהּ וּכְאִלּוּ אָמַר לָהּ וְאַתְּ מַה תֹּאמְרִי בְּדָבָר זֶה. וּלְפִיכָךְ קִבְּלָה הַקִּדּוּשִׁין הִיא שֶׁהֲרֵי זֶה עָדַיִן שׁוֹאֲלָהּ לִרְאוֹת מַה בְּלִבָּהּ וּמִפְּנֵי זֶה הִיא סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת׃

ג אָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי בִּדְינָר זֶה נְטָלַתּוּ וּזְרָקַתּוּ לְפָנָיו אוֹ לַיָּם אוֹ לָאוּר אוֹ לְדָבָר הָאָבֵד אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אָמְרָה לוֹ תְּנֵהוּ לְאַבָּא אוֹ לְאָבִיךָ אוֹ לְאִישׁ פְּלוֹנִי וְנָתַן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אָמְרָה לוֹ תְּנֵהוּ לוֹ שֶׁיְּקַבְּלֵהוּ לִי וְנָתַן הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת׃

ד אָמְרָה הַנִּיחֵהוּ עַל הַסֶּלַע אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם הָיָה סֶלַע שֶׁלָּהּ מְקֻדֶּשֶׁת. הָיָה סֶלַע שֶׁל שְׁנֵיהֶם הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק. אָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּכִכָּר זֶה אָמְרָה לוֹ תְּנֵהוּ לֶעָנִי אֲפִלּוּ הָיָה עָנִי הַסְמוּךְ עָלֶיהָ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. תְּנֵהוּ לַכֹּלֶב הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם הָיָה הַכֶּלֶב שֶׁלָּהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם הָיָה רַק אַחֲרֶיהָ לְנָשְׁכָהּ וְאָמְרָה לוֹ תְּנֵהוּ לְכֶלֶב זֶה הֲרֵי זוֹ סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת׃

ה הָיָה מוֹכֵר פֵּרוֹת אוֹ כֵּלִים וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן בָּאָה אִשָּׁה וְאָמְרָה לוֹ תֵּן לִי מְעַט מֵאֵלּוּ וְאָמַר לָהּ אִם אֶתֵּן לָךְ תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת לִי. אִם אָמְרָה הֵן וְנָתַן לָהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת אֲבָל אִם אָמְרָה לוֹ תֵּן לִי מֵהֶן אוֹ הַשְׁלֵךְ לִי אוֹ דְּבָרִים שֶׁעִנְיָנָם לֹא תִּשְׂחַק עִמִּי בִּדְבָרִים אֵלּוּ אֶלָּא תֵּן לִי בִּלְבַד וְנָתַן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן אִם הָיָה שׁוֹתֶה יַיִן וְאָמְרָה לוֹ תֵּן לִי כּוֹס אֶחָד וְאָמַר לָהּ אִם אֶתֵּן

לְךָ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בּוֹ וְאָמְרָה הַשְׁקֵנִי הַשְׁקוֹת אוֹ תֵּן הַשְׁקֵה הַשְׁלֵךְ אֵינָהּ מְ [קֻ] דֶּשֶׁת שֶׁאֵין הַדְּבָרִים נִרְאִין אֶלָּא הַשְׁקֵנִי בִּלְבַד וְלֹא תִּשְׁחַק עִמִּי בְּדָבָר אַחֵר:

ו הַמְקֻדָּשׁ בְּעֵד אֶחָד אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִדּוּשָׁיו וְאַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִין. קַל וָחֹמֶר לְמְקֻדָּשׁ בְּלֹא עֵדִים. הַמְקֻדָּשׁ בִּפְסוּלֵי עֵדוּת שֶׁל תּוֹרָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. בִּפְסוּלֵי עֵדוּת שֶׁל דִּבְרֵי סוֹפְרִים אוֹ בְּעֵדִים שֶׁהֵן סָפֵק פְּסוּלֵי תּוֹרָה אִם רָצָה לְכְנֹס חוֹזֵר וּמְקֻדָּשׁ בַּכְּשֵׁרִים וְאִם לֹא רָצָה לְכְנֹס צְרִיכָה גֵּט מִמֶּנּוּ מִסָּפֵק. וַאֲפִלּוּ כָּפְרָה הָאִשָּׁה וְהִכְחִישָׁה אֶת הָעֵדִים וְאָמְרָה לֹא קִדַּשְׁתַּנִי כּוֹפִין אוֹתוֹ לִקַּח גֵּט. וְכֵן דִּין כָּל קִדּוּשֵׁי סָפֵק אִם רָצָה לְכְנֹס חוֹזֵר וּמְקֻדָּשׁ וַדַּאי וְאִם לֹא רָצָה לְכְנֹס צְרִיכָה גֵּט מִמֶּנּוּ מִסָּפֵק:

ז קָטָן שֶׁקִּדֵּשׁ אֵין קִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין. אֲבָל גָּדוֹל שֶׁקִּדֵּשׁ אֶת הַקְּטַנָּה הַיְתוֹמָה. אוֹ קְטַנָּה שֶׁיָּצְאָה מֵרְשׁוּת אֲבִיהָ. אִם הָיְתָה פְּחוּתָה מִבַּת שֵׁשׁ אַף עַל פִּי שֶׁהִיא נְבוֹנַת לַחַשׁ בְּיוֹתֵר וּמַכֶּרֶת וּמַבְחֶנֶת אֵין כָּאן שֵׁם קִדּוּשִׁין וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְמָאן. וְאִם הָיְתָה מִבַּת עֶשֶׂר שָׁנִים וּלְמַעְלָה אַף עַל פִּי שֶׁהִיא סְכָלָה בְּיוֹתֵר הוֹאִיל וְנִתְקַדְּשָׁה לְדַעְתָּהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לְמֵאוֹן. הָיְתָה מִבַּת שֵׁשׁ וְעַד סוֹף עֶשֶׂר בּוֹדְקִין אֶת יְפִי דַּעְתָּהּ אִם מַכֶּרֶת וּמַבְחֶנֶת עִסְקֵי הַנִּשּׂוּאִין וְהַקִּדּוּשִׁין צְרִיכָה לְמָאן. וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת לְמֵאוֹן וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְמָאן:

ח כֵּיצַד מְקֻדֶּשֶׁת לְמֵאוֹן. שֶׁאִם נִתְקַדְּשָׁה וְלֹא רָצְתָה לֵישֵׁב עִם בַּעְלָהּ צְרִיכָה לְמָאן בִּפְנֵי שְׁנַיִם וְלוֹמַר אֵינִי רוֹצָה בּוֹ וְיוֹצְאָה בְּלֹא גֵּט כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת גֵּרוּשִׁין. וְזוֹ הִיא הַנִּקְרֵאת מְמָאֶנֶת. וְלָמָּה יוֹצְאָה בְּלֹא גֵּט מִפְּנֵי שֶׁאֵין קִדּוּשֶׁיהָ קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְהֵן תְּלוּיִין שֶׁאִם יָשְׁבָה עִם בַּעְלָהּ עַד שֶׁגָּדְלָה גָּמְרוּ קִדּוּשֶׁיהָ וְנַעֲשֵׂית אֵשֶׁת אִישׁ גְּמוּרָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְקַדְּשָׁהּ אַחַר שֶׁגָּדְלָה. וְאִם לֹא רָצְתָה לֵישֵׁב צְרִיכָה לְמָאן וְתֵצֵא בְּלֹא גֵּט:

ט חֵרֵשׁ שֶׁנִּשָּׂא פִּקֵּחַת וְכֵן חֵרֶשֶׁת שֶׁנִּשֵּׂאת לְפִקֵּחַ אֵין קִדּוּשֵׁיהֶן גְּמוּרִין מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים לְפִיכָךְ אִם בָּא פִּקֵּחַ וְקִדֵּשׁ אֶשֶׁת חֵרֵשׁ הַפִּקַּחַת הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין וְנוֹתֵן גֵּט וְהִיא מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ הַחֵרֵשׁ. אֲבָל הַשּׁוֹטֶה שֶׁקִּדֵּשׁ פִּקֵּחַת אוֹ פִּקֵּחַ שֶׁקִּדְּשָׁה שׁוֹטָה אֵין כָּאן קִדּוּשִׁין כְּלָל לֹא מִדִּבְרֵי תּוֹרָה וְלֹא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

י סָרִיס שֶׁקִּדֵּשׁ בֵּין סְרִיס חַמָּה בֵּין סְרִיס אָדָם וְכֵן אַיְלוֹנִית שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה הֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין:

יא טֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס שֶׁקִּדְּשׁוּ אִשָּׁה אוֹ שֶׁקִּדְּשָׁן אִישׁ הֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשֵׁי סָפֵק וּצְרִיכִין גֵּט מִסָּפֵק:

יב הַמְקֻדָּשׁ אַחַת מִן הָעֲרָיוֹת לֹא עָשָׂה כְּלוּם שֶׁאֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין לָעֶרְוָה חוּץ מִן הַנִּדָּה שֶׁהַמְקֻדָּשׁ אֶת הַנִּדָּה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין וְאֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן:

יג אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁפִּשְׁטָה יָדָהּ וְקִבְּלָה קִדּוּשִׁין מֵאַחֵר בִּפְנֵי בַּעְלָהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. שֶׁהָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ בְּפָנָיו גָּרַשְׁתַּנִי נֶאֱמֶנֶת חֲזָקָה אֵין אִשָּׁה מְעִזָּה פָּנֶיהָ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ. אֲבָל אִם קִדְּשָׁהּ אַחֵר שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעְלָהּ אֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה קֹדֶם שֶׁתִּתְקַבֵּל הַקִּדּוּשִׁין, כָּל שֶׁלֹּא בְּפָנָיו מְעִזָּה:

יד הַמְקֻדֶּשׁ אַחַת מִן הַשְּׁנִיּוֹת אוֹ מֵאסוּרֵי לָאוִין אוֹ מֵאסוּרֵי עֲשֵׂה. וְכֵן יָבָם שֶׁקִּדֵּשׁ צָרַת יְבָמָה. הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין חוּץ מִיבָמָה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לְזָר שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק. נִסְתַּפֵּק לַחֲכָמִים אִם הַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בִּיבָמָה כִּשְׁאָר חִיּוּבֵי לָאוִין אוֹ אֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ כְּעֶרְוָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאָסוּר לוֹ לִכְנֹס אַחַת מִכָּל אֵלּוּ הֲרֵי זֶה מְגָרֵשׁ בְּגֵט:

טו הַמְקֻדֶּשׁ כּוּתִית אוֹ שִׁפְחָה אֵינָן קִדּוּשִׁין אֶלָּא הֲרֵי הִיא אַחַר הַקִּדּוּשִׁין כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה קֹדֶם הַקִּדּוּשִׁין. וְכֵן עַכּוּ"ם וְעֶבֶד שֶׁקִּדְּשׁוּ בַּת יִשְׂרָאֵל אֵין קִדּוּשֵׁיהֶן קִדּוּשִׁין. יִשְׂרָאֵל מוּמָר שֶׁקִּדֵּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹבֵד עַכּוּ"ם בִּרְצוֹנוֹ הֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין וּצְרִיכָה גֵּט מִמֶּנּוּ:

טז הַמְקֻדֶּשׁ אִשָּׁה שֶׁחֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין עַד שֶׁתִּשְׁתַּחְרֵר וְכֵיוָן שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרָה גָּמְרוּ קִדּוּשֶׁיהָ כְּקִדּוּשֵׁי קְטַנָּה שֶׁגָּדְלָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְקַדְּשָׁהּ קִדּוּשִׁין אֲחֵרִים. בָּא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ אַחַר שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרָה הֲרֵי זֶה סָפֵק קִדּוּשִׁין לִשְׁנֵיהֶם:

יז וְאֵי זוֹ הִיא שִׁפְחָה חֲרוּפָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה זוֹ מִי שֶׁחֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין שֶׁקִּדְּשָׁהּ עֶבֶד עִבְרִי. וּמִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין שֶׁקִּדֵּשׁ בַּת חוֹרִין הֲרֵי זוֹ סָפֵק קִדּוּשִׁין:

יח שִׁכּוֹר שֶׁקִּדֵּשׁ קִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁתַּכֵּר הַרְבֵּה. וְאִם הִגִּיעַ לְשִׁכְרוּתוֹ שֶׁל לוֹט אֵין קִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין. וּמִתַּיְשְׁבִין בְּדָבָר זֶה:

יט הַמְקֻדֶּשׁ בְּפָחוֹת מִפְּרוּטָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. קִדְּשָׁהּ בְּאֹכֶל אוֹ בִּכְלִי וְכֵיוֹצֵא בּוֹ שֶׁשָּׁוֶה פָּחוֹת מִפְּרוּטָה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק וּצְרִיכָה גֵּט מִסְּפֵק שֶׁמָּא דָּבָר זֶה שָׁוֶה פְּרוּטָה בְּמָקוֹם אַחֵר. הָא לְמַדְתָּ שֶׁכָּל הַמְקֻדֵּשׁ בְּשָׁוֶה כֶּסֶף אִם הָיָה בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה שָׁוֶה פְּרוּטָה הֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשֵׁי וַדַּאי וְאִם אֵינוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה הֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשֵׁי סָפֵק. יֵרָאֶה לִי שֶׁאִם קִדֵּשׁ בְּתַבְשִׁיל אוֹ בְּיֵרֶק שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם אִם לֹא הָיוּ שָׁוִין פְּרוּטָה בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת כְּלָל שֶׁהֲרֵי דָּבָר זֶה אֵינוֹ מַגִּיעַ לְמָקוֹם אַחֵר עַד שֶׁיִּפָּסֵד וְיֹאבַד וְלֹא יִהְיוּ שָׁוִין פְּרוּטָה. וְדָבָר שֶׁל טַעַם הוּא זֶה וְרָאוּי לִסְמֹךְ עָלָיו:

כ הַמְקֻדֶּשׁ (אִשָּׁה) בְּפָחוֹת מִפְּרוּטָה אוֹ שֶׁקִּדֵּשׁ שְׁתֵּי נָשִׁים בִּפְרוּטָה אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁלַח סִבְלוֹנוֹת לְאַחַר סִבְלוֹנוֹת לְאַחַר מִכֵּן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן קָטָן שֶׁקִּדֵּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁלַח סִבְלוֹנוֹת לְאַחַר שֶׁהִגְדִּיל אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁמֻּחְמֶּת קִדּוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים שֶׁלָּהֶן שֶׁהָיוּ קִדּוּשִׁין פְּסוּלִין:

כא הַמְקֻדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה בְּכֶסֶף אוֹ בְּשָׁטָר אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן הַקִּדּוּשִׁין לְתוֹךְ יָדָהּ אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁרָצְתָה לִזְרֹק לָהּ קִדּוּשֶׁיהָ וּזְרָקָן בֵּין לְתוֹךְ יָדָהּ בֵּין לְתוֹךְ חֵיקָהּ אוֹ לְתוֹךְ חֲצֵרָהּ אוֹ לְתוֹךְ

שָׂדֶה שֶׁלָּהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. הָיְתָה עוֹמֶדֶת בִּרְשׁוּת הַבַּעַל צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן לְתוֹךְ יָדָהּ אוֹ לְתוֹךְ חֵיקָהּ. הָיְתָה עוֹמֶדֶת בִּרְשׁוּת שֶׁהִיא שֶׁל שְׁנֵיהֶן וְזָרַק לָהּ קִדּוּשֶׁיהָ מִדַּעְתָּהּ וְלֹא הִגִּיעוּ לְיָדָהּ אוֹ לְחֵיקָהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת קִדּוּשֵׁי סָפֵק. וַאֲפִלּוּ אָמְרָה לוֹ הַנַּח קִדּוּשִׁין עַל מָקוֹם זֶה וְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁל שְׁנֵיהֶם הֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשֵׁי סָפֵק:

כב הָיוּ עוֹמְדִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בִּרְשׁוּת שֶׁאֵינוֹ שֶׁל שְׁנֵיהֶם וְזָרַק לָהּ קִדּוּשֶׁיהָ. קָרוֹב לוֹ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. קָרוֹב לָהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה אוֹ שֶׁהָיוּ סָפֵק קָרוֹב לוֹ סָפֵק קָרוֹב לָהּ וְאָבְדוּ קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעוּ לְיָדָהּ הֲרֵי זוֹ סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד הוּא קָרוֹב לוֹ וְקָרוֹב לָהּ. כָּל שֶׁהוּא יָכוֹל לִשְׁמֹר אוֹתָן וְהִיא אֵינָהּ יְכוֹלָה זֶה הוּא קָרוֹב לוֹ. הִיא יְכוֹלָה לִשְׁמֹר אוֹתָן וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל זֶהוּ קָרוֹב לָהּ. שְׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לִשְׁמֹר אוֹתָן אוֹ שְׁנֵיהֶן אֵין יְכוֹלִים לִשְׁמֹר אוֹתָן זֶה הוּא מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה:

פרק ה

א הַמְקֻדֶּשׁ בְּדָבָר שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה כְּגוֹן חָמֵץ בְּפֶסַח אוֹ בָּשָׂר בְּחָלָב וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן מִשְּׁאָר אִסּוּרֵי הֲנָאָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וַאֲפִלּוּ הָיָה אָסוּר בַּהֲנָאָה מִדִּבְרֵיהֶם כְּגוֹן חָמֵץ בְּשָׁעָה שִׁשִּׁית מִיּוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

ב עָבַר וּמָכַר דָּבָר הָאָסוּר בַּהֲנָאָה וְקִדֵּשׁ בְּדָמָיו הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת חוּץ מֵעַכּוּ"ם שֶׁאִם קִדֵּשׁ בְּדָמֶיהָ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁדְּמֵי עַכּוּ"ם אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה כְּמוֹתָהּ. הַמְקַדֵּשׁ בְּפֶרֶשׁ עֶגְלֵי עַכּוּ"ם אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁהַכֹּל מֵעַכּוּ"ם אָסוּר בַּהֲנָאָה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יג יח) "וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם". אֲבָל הַמְקַדֵּשׁ בְּפֶרֶשׁ שׁוֹר הַנִּסְקָל הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת אַף עַל פִּי שֶׁשּׁוֹר הַנִּסְקָל אָסוּר בַּהֲנָאָה פִּרְשׁוֹ אֵינוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה שֶׁאֵינוֹ דָּבָר חָשׁוּב לְגַבֵּי הַשּׁוֹר:

ג הַמְקַדֵּשׁ בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית אוֹ בְּאֵפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה אוֹ בְּמַיִם שֶׁמִּלְּאָן לַעֲשׂוֹתָן מֵי נִדָּה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. הַמְקַדֵּשׁ בְּהֶקְדֵּשׁ שֶׁל בֶּדֶק הַבַּיִת בְּשׁוֹגֵג הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְהוּא יְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ לְהֶקְדֵּשׁ וְיָבִיא אֲשָׁמוֹ כְּדִין כָּל מוֹעֵל בְּשִׁגְגָה. וְאִם קִדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה בְּמֵזִיד אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

ד קִדְּשָׁהּ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. לְפִי שֶׁאֵין לוֹ לַעֲשׂוֹת בּוֹ שְׁאָר חֻפָּצָיו עַד שֶׁיִּתְחַלֵּל שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂר (ויקרא כז ל) "לַה' הוּא":

ה כֹּהֵן שֶׁקִּדֵּשׁ בְּחֶלְקוֹ מִקָּדְשֵׁי קָדָשִׁים אוֹ מִקָּדְשִׁים קַלִּים אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֻתְּרוּ אֶלָּא לַאֲכִילָה בִּלְבַד. אֲבָל כֹּהֵן שֶׁקִּדֵּשׁ בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וּבִבְכוּרִים וְכֵן לֵוִי שֶׁקִּדֵּשׁ בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְיִשְׂרְאֵל שֶׁקִּדֵּשׁ בְּמַעֲשֵׂר עָנִי הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת:

ו מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ הֲרֵי הֵם כְּמוֹ שֶׁהוּרְמוּ. לְפִיכָךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּפְלוּ לוֹ טָבָלִים מִבֵּית אָבִי אִמּוֹ כֹּהֵן וְהִפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת הֲרֵי הֵן כִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת שֶׁנָּפְלוּ לוֹ בְּיִרְשָׁה

מֵאֲבִי אִמּוֹ. וְאִם קִדֵּשׁ בָּהֶן אִשָּׁה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לוֹ לַאֲכִילָה יֵשׁ לוֹ לְמָכְרָן לְמִי שֶׁהֵן רְאוּיִין לוֹ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּדֵּשׁ בִּתְרוּמָה שֶׁהִפְרִישׁ מִגָּרְנוֹ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁהֲרֵי אֵין לוֹ לְמָכְרָהּ וְאֵין לוֹ בָּהּ אֶלָּא טוֹבַת הֲנָאָה. לְפִי שֶׁנּוֹתְנָהּ לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה וְטוֹבַת הֲנָאָה אֵינָהּ מָמוֹן׃

ז הַמְקֻדֶּשׁ אֶת הָאִשָּׁה בְּגֵזֶל אוֹ בִּגְנֵבָה אוֹ בְּחָמָס. אִם נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים וְנוֹדַע שֶׁקָּנָה אוֹתוֹ דָּבָר בְּיֵאוּשׁ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאוּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת׃

ח הַנִּכְנָס לְבֵית חֲבֵרוֹ וְלָקַח לוֹ כְּלִי אוֹ אֹכֶל וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן וְקִדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה וּבָא בַּעַל הַבַּיִת אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ לְמָה לֹא נָתַתָּ לָהּ דָּבָר זֶה שֶׁהוּא טוֹב מִמַּה שֶׁנָּתַתָּ לָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ דָּבָר זֶה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִתְבַּיֵּשׁ עִמּוֹ. וְהוֹאִיל וְקִדֵּשׁ בְּמָמוֹן חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעַת חֲבֵרוֹ הֲרֵי זֶה גֵּזֶל וְאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם קִדְּשָׁהּ בְּדָבָר שֶׁאֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עָלָיו כְּגוֹן תְּמָרָה אוֹ אֱגוֹז הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק׃

ט הָיְתָה סְחוֹרָה בֵּינוֹ וּבֵין חֲבֵרוֹ וְחִלְּקָהּ שֶׁלֹּא מִדַּעַת חֲבֵרוֹ וְקִדֵּשׁ בְּחֶלְקוֹ הוֹאִיל וּצְרִיכָה שׁוּמַת בֵּית דִּין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁאֵין זֶה נוֹטֵל לְעַצְמוֹ מַה שֶּׁיִּרְצֶה וְיַנִּיחַ מַה שֶּׁיִּרְצֶה׃

י גָּזַל אֶת הָאִשָּׁה אוֹ גָּנַב מִמֶּנָּה אוֹ חָמָסָהּ וְחָזַר וְקִדְּשָׁהּ בַּגֵּזֶל וּבַגְּנֵבָה וּבֶחָמָס שֶׁלָּהּ וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת בּוֹ. אִם קָדַם בֵּינֵיהֶן שִׁדּוּכִין וְנָטְלָה וְשָׁתְקָה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לֹא שִׁדֵּךְ אוֹתָהּ מֵעוֹלָם אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁתְקָה כְּשֶׁנָּתַן לָהּ דְּבָרִים אֵלּוּ בְּתוֹרַת קִדּוּשִׁין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אָמְרָה הֵן הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת׃

יא וְכֵן אִם נָתַן לָהּ פְּקָדוֹן וְאָמַר לָהּ כִּנְסִי פִּקְדוֹנֵךְ זֶה וְחָזַר וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בּוֹ. אִם אָמַר לָהּ קֹדֶם שֶׁנִּטְלַתְּ וּנְטָלַתְּ וְשָׁתְקָה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אַחַר שֶׁנִּטְלַתְּ בְּתוֹרַת פִּקָּדוֹן אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת בּוֹ וְשָׁתְקָה אֵין זֶה כְּלוּם שֶׁכָּל שְׁתִיקָה שֶׁלְּאַחַר מַתַּן מָעוֹת אֵינָהּ מוֹעֶלֶת. אֲבָל אִם אָמְרָה הֵן אַחַר שֶׁנִּטְלָה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת׃

יב הֶחֱזִיר לָהּ חוֹב שֶׁהָיָה לָהּ אֶצְלוֹ וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת בּוֹ קֹדֶם שֶׁתִּטְּלֶנּוּ וּנְטָלַתְּ וְשָׁתְקָה. אִם הָיָה בֵּינֵיהֶן שִׁדּוּכִין הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לֹא שִׁדֵּךְ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁתֹּאמַר הֵן. וְאִם אָמַר לָהּ אַחַר שֶׁנִּטְלָה הַחוֹב שֶׁלָּהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת בּוֹ אֲפִלּוּ אָמְרָה הֵן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. שֶׁהֲרֵי לֹא הִגִּיעַ לְיָדָהּ מִמֶּנּוּ כְּלוּם אֶלָּא שֶׁלָּהּ נָטְלָה וּכְבָר נִפְרַע חוֹבוֹ מִשָּׁעָה שֶׁנִּטְלָה וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לַחֲזֹר וּלְתָבְעוֹ בַּחוֹב פַּעַם אַחֶרֶת׃

יג הַמְקֻדֶּשֶׁת בְּמִלְוֶה אֲפִלּוּ הָיְתָה בִּשְׁטָר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ אֶצְלָהּ חוֹב דִּינָר וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּדִּינָר שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֵךְ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. מִפְּנֵי שֶׁהַמִּלְוֶה לְהוֹצָאָה נִתְּנָה וְאֵין כָּאן שׁוּם דָּבָר קַיָּם לֶהָנוֹת בּוֹ מֵעַתָּה שֶׁכְּבָר הוֹצִיאָה אוֹתוֹ דִּינָר וְעָבְרָה הֲנָאָתוֹ׃

יד הָיָה לוֹ אֲצִלָּהּ מִלְוֶה עַל הַמַּשְׁכּוֹן וְקִדְּשָׁהּ בְּאוֹתָהּ הַמִּלְוֶה וְהֶחֱזִיר לָהּ הַמַּשְׁכּוֹן הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁהֲרֵי הִיא נֶהֱנֵית בַּמַּשְׁכּוֹן מֵעַתָּה וַהֲרֵי הִגִּיעַ הֲנָאָה לְיָדָהּ׃

טו הַמְקַדֵּשׁ בַּהֲנָאַת מִלְוֶה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁהִלְוָה אוֹתָהּ עַתָּה מָאתַיִם זוּז וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּהֲנָאַת זְמַן שֶׁאַרְוִיחַ לָךְ בְּמִלְוֶה זוֹ שֶׁתִּהְיֶה בְּיָדֵךְ כָּךְ וְכָךְ יוֹם וְאֵינִי תּוֹבְעָהּ מִמֵּךְ עַד זְמַן פְּלוֹנִי הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לָהּ הֲנָאָה מֵעַתָּה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִלְוֶה זוֹ עַד סוֹף זְמַן שֶׁקִּבֵּעַ. וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּרִבִּית. וּפֵרְשׁוּ רַבּוֹתַי בַּהֲנָאַת מִלְוֶה דְּבָרִים שֶׁאֵין רָאוּי לְשָׁמְעָן׃

טז אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּפְרוּטָה זוֹ וּבַחוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי אֶצְלֵךְ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן אִם אָמַר לָהּ בַּמִּלְוֶה שֶׁיֵּשׁ לִי אֶצְלֵךְ וּבִפְרוּטָה זוֹ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת׃

יז הָיָה לוֹ חוֹב בְּיַד אֲחֵרִים וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּחוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד זֶה בְּמַעֲמַד שִׁלְשָׁתָן הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת׃

יח קִדְּשָׁהּ בְּפִקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיָדָהּ אוֹ בִּשְׁאֵלָה שֶׁהִשְׁאִילָהּ. אִם הָיָה הַפִּקָּדוֹן וְהַשְּׁאֵלָה פְּרוּטָה אוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה בְּאֶחָד מֵהֶן קָיְמָה בִּרְשׁוּתָהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת׃

יט אָמַר לָהּ הֲרֵי אֶת מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּשְׂכַר שֶׁאֲדַבֵּר עָלַיִךְ לַשִּׁלְטוֹן וְדִבֵּר עָלֶיהָ לַשִּׁלְטוֹן וְהִנִּיחַ הַשִּׁלְטוֹן וְלֹא תְּבָעָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֶלָּא אִם נָתַן לָהּ פְּרוּטָה מִשֶּׁלּוֹ. שֶׁהַהֲנָאָה שֶׁבָּאָה לָהּ מִדְּבָרָיו הֲרֵי הִיא כְּמִלְוֶה וְהַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוֶה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת׃

כ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּמְלַאכְתָּה זוֹ שֶׁאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ וְעָשָׂה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֶלָּא אִם כֵּן נָתַן לָהּ פְּרוּטָה מִשֶּׁלּוֹ. לְפִי שֶׁהַשְׂכִּירוּת יְזֻכֶּה בָּהּ הַפּוֹעֵל מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף כָּל זְמַן שֶׁיַּעֲשֶׂה מִקְצָת מִן הַמְּלַאכְתָּה זוֹכֶה בְּמִקְצָת מִן הַשָּׂכָר וְנִמְצָא הַשָּׂכָר כֻּלּוֹ מִלְוֶה אֶצְלָהּ וְהַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוֶה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת׃

כא הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה תֵּן דִּינָר לִפְלוֹנִי מַתָּנָה וְאֶתְקַדֵּשׁ אֲנִי לְךָ וְנָתַן וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּהֲנָאַת מַתָּנָה זוֹ שֶׁנָּתַתִּי עַל פִּיךְ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לָהּ כְּלוּם הֲרֵי נֶהֱנֵית בִּרְצוֹנָהּ שֶׁנַּעֲשָׂה וְנֶהֱנָה פְּלוֹנִי בִּגְלָלָהּ. וְכֵן אִם אָמְרָה לוֹ תֵּן דִּינָר לִפְלוֹנִי מַתָּנָה וְאֶתְקַדֵּשׁ לוֹ וְנָתַן לוֹ וְקִדְּשָׁהּ אוֹתוֹ פְּלוֹנִי וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּהֲנָאַת מַתָּנָה זוֹ שֶׁקִּבַּלְתִּי בִּרְצוֹנֵךְ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת׃

כב אָמַר לָהּ הֵילֵךְ דִּינָר זֶה בְּמַתָּנָה וְהִתְקַדְּשִׁי לִפְלוֹנִי וְקִדְּשָׁהּ אוֹתוֹ פְּלוֹנִי וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּהֲנָאָה זוֹ הַבָּאָה לִיךְ בִּגְלָלִי הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן לָהּ הַמְקַדֵּשׁ כְּלוּם. אָמְרָה לוֹ הֵילֵךְ דִּינָר זֶה מַתָּנָה וְאֶתְקַדֵּשׁ לְךָ וּלְקָחוֹ וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּהֲנָאָה זוֹ שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמֵּךְ מַתָּנָה אִם אָדָם חָשׁוּב הוּא הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁהֲנָאָה יֵשׁ לָהּ בִּהְיוֹתוֹ נֶהֱנֶה מִמַּתָּנָה וּבַהֲנָאָה זוֹ הִקְנַת עַצְמָהּ לוֹ׃

כג הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּדִינָר וַהֲרֵי זֶה הַמַּשְׁכּוֹן בְּיָדֵךְ עַד שֶׁאֶתֵּן הַדִּינָר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת לוֹ. לְפִי שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הַדִּינָר לְיָדָהּ וְלֹא הַמַּשְׁכּוֹן נָתַן לֶהֱיוֹתוֹ שֶׁלָּהּ. הָיָה בְּיָדוֹ מַשְׁכּוֹן עַל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵצֶל אֲחֵרִים וְקִדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. לְפִי שֶׁבַּעַל חוֹב יֵשׁ לוֹ מִקְצָת קִנְיָן בְּגוּפוֹ שֶׁל מַשְׁכּוֹן:

כד הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירִיהוּ לִי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת בֵּין הֶחֱזִירָה בֵּין לֹא הֶחֱזִירָה. שֶׁאִם לֹא הֶחֱזִירַתּוּ לֹא נִתְקַיְּמוּ הַתְּנַאי. וְאִם הֶחֱזִירַתּוּ הֲרֵי לֹא נֶהֱנֵית וְלֹא הִגִּיעַ לְיָדָהּ כְּלוּם:

כה נָתַן לָהּ אֲגֻדָּה שֶׁל חֶדֶס וְכִיּוֵּצָא בָּהּ וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּזוֹ וְקִבְּלָה אוֹתוֹ. וְאָמְרוּ לוֹ וַהֲלֹא אֵין בָּהּ שְׁוֶה פְּרוּטָה וְאָמַר תִּתְקַדֵּשׁ בְּאַרְבָּעָה זוּזִים הַמֻּחְבָּאִים בְּתוֹךְ הָאֲגֻדָּה. אִם אָמְרָה הֵן הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם שְׁתָקָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת בְּמָעוֹת אֵלּוּ שֶׁהַשְׁתִּיקָה שֶׁלְּאַחַר מַתַּן מָעוֹת אֵינָהּ מוֹעֶלֶת כְּלוּם וְתִהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק מִפְּנֵי הָאֲגֻדָּה שֶׁמָּא שְׁוֶה פְּרוּטָה בְּמָקוֹם אַחֵר:

כו הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הִתְקַדְּשִׁי לִי בִּתְמָרָה זוֹ הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּזוֹ הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּזוֹ אִם יֵשׁ בְּאַחַת מֵהֶן שְׁוֵה פְּרוּטָה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֶלָּא מִסָּפֵק שֶׁמָּא תִּשְׁוֶה תְּמָרָה אַחַת פְּרוּטָה בְּמָקוֹם אַחֵר:

כז אָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּזוֹ וּבְזוֹ וּבְזוֹ אִם יֵשׁ בְּכֻלָּם שְׁוֵה פְּרוּטָה מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֶלָּא מִסָּפֵק. הָיְתָה אוֹכֶלֶת רִאשׁוֹנָה רִאשׁוֹנָה אִם יֵשׁ בָּאַחֲרוֹנָה שְׁוֵה פְּרוּטָה מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֶלָּא מִסָּפֵק. שֶׁאוֹתָן תְּמָרִים שֶׁאָכְלָה הֲרֵי הֵן כְּמִלְוֶה וְהַמְקֻדֶּשׁ בְּמִלְוֶה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וְנִמְצָא שֶׁאֵין הַקִּדּוּשִׁין אֶלָּא בִּתְמָרָה אַחֲרוֹנָה:

כח אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּאַלּוּ אִם יֵשׁ בְּכֻלָּן שְׁוֵה פְּרוּטָה מְקֻדֶּשֶׁת אַף עַל פִּי שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת רִאשׁוֹנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁלָּהּ הִיא אוֹכֶלֶת וּמְקֻדֶּשֶׁת:

כט הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּכוֹס זֶה אִם הָיָה מָלֵא מַיִם הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בּוֹ וּבְמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ. וְאִם הָיָה מָלֵא יַיִן הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בּוֹ וְלֹא בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ. וְאִם הָיָה מָלֵא שֶׁמֶן הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ וְלֹא בּוֹ. לְפִיכָךְ אִם לֹא הָיָה בַּשֶּׁמֶן שְׁוֵה פְּרוּטָה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק. וְאִם הָיָה בַּשֶּׁמֶן שְׁוֵה פְּרוּטָה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וַדַּאי וְאֵין מַשְׁגִּיחִין עַל הַכּוֹס:

פרק ו

א הַמְקֻדָּשׁ עַל תְּנַאי אִם נִתְקַיְּמוּ הַתְּנַאי מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת בֵּין שֶׁיִּהְיֶה הַתְּנַאי מִן הָאִישׁ בֵּין שֶׁיִּהְיֶה מִן הָאִשָּׁה. וְכָל תְּנַאי שֶׁבָּעוֹלָם בֵּין בְּקִדּוּשִׁין בֵּין בְּגֵרוּשִׁין בֵּין בְּמִקָּח בֵּין בְּמִמְכָּר בֵּין בִּשְׁאָר דִּינֵי מָמוֹן צָרִיךְ לִהְיוֹת בִּתְנָאֵי אַרְבָּעָה דְּבָרִים:

ב וְאֵלּוּ הֵן הַד' דְּבָרִים שֶׁל כָּל תְּנַאי. שֶׁיִּהְיֶה כָּפוּל. וְשֶׁיִּהְיֶה הֵן שֶׁלּוֹ קוֹדֵם לַלָּאו. וְשֶׁיִּהְיֶה הַתְּנַאי קוֹדֵם לַמַּעֲשֶׂה. וְשֶׁיִּהְיֶה הַתְּנַאי דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיְּמוֹ. וְאִם חָסֵר הַתְּנַאי אֶחָד מֵהֶן הֲרֵי הַתְּנַאי בָּטֵל וּכְאִלּוּ אֵין שָׁם תְּנַאי כְּלָל אֶלָּא תִּהְיֶה זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת אוֹ מְגֹרֶשֶׁת מִיָּד וְיִתְקַיְּמִים הַמַּקַּח אוֹ הַמַּתָּנָה מִיָּד וּכְאִלּוּ לֹא הִתְנָה כְּלָל הוֹאִיל וְחָסֵר הַתְּנַאי אֶחָד מִן הָאַרְבָּעָה:

ג כֵּיצַד. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה אִם תִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאִם לֹא תִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאִם לֹא תִּתְּנִי לִי לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת וְאַחַר שֶׁהִתְנָה תְּנַאי זֶה נָתַן לָהּ הַדִּינָר. הֲרֵי הַתְּנַאי קַיָּם וַהֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת עַל תְּנַאי. וְאִם נָתְנָה לוֹ מָאתַיִם זוּז תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לֹא נָתְנָה לוֹ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

ד אֲבָל אִם אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְנָתַן הַדִּינָר בְּיָדָהּ וְהַשְׁלִים הַתְּנַאי וְאָמַר אִם תִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לֹא תִּתְּנִי לִי לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת הֲרֵי הַתְּנַאי בָּטֵל מִפְּנֵי שֶׁהִקְדִּים הַמַּעֲשֶׂה וְנָתַן בְּיָדָהּ וְאַחַר כָּךְ הִתְנָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִיָּד וְאֵינָהּ צְרִיכָה לִתֵּן לוֹ כְּלוּם:

ה וְכֵן אִם אָמַר לָהּ אִם תִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאַחַר כָּךְ נָתַן הַדִּינָר בְּיָדָהּ הֲרֵי הַתְּנַאי בָּטֵל מִפְּנֵי שֶׁלֹּא כָּפַל תְּנָאוֹ. שֶׁהֲרֵי לֹא אָמַר לָהּ וְאִם לֹא תִּתְּנִי לִי תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת וַהֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִיָּד וְאֵינָהּ צְרִיכָה לִתֵּן לוֹ כְּלוּם:

ו וְכֵן אִם אָמַר לָהּ אִם לֹא תִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְאִם תִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאַחַר כָּךְ נָתַן הַדִּינָר בְּיָדָהּ הֲרֵי הַתְּנַאי בָּטֵל לְפִי שֶׁהִקְדִּים לָאו לְהֵן וַהֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִיָּד וְאֵינָהּ צְרִיכָה לִתֵּן לוֹ כְּלוּם:

ז וְכֵן אִם אָמַר לָהּ אִם תַּעֲלִי לָרָקִיעַ אוֹ תֵּרְדִי לַתְּהוֹם הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאִם לֹא תַּעֲלִי לָרָקִיעַ וְלֹא תֵּרְדִי לַתְּהוֹם לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת וְאַחַר כָּךְ נָתַן הַדִּינָר בְּיָדָהּ הֲרֵי הַתְּנַאי בָּטֵל וַהֲרֵי הִיא מְקֻדֶּשֶׁת מִיָּד שֶׁהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהּ לְקַיֵּם תְּנַאי זֶה וְאֵין זֶה אֶלָּא כְּמַפְלִיגָהּ בְּדִבָּרִים דֶּרֶךְ שְׂחוֹק וְהִתּוּל:

ח הֲרֵי שֶׁהִתְנָה בְּדָבָר שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתוֹ אֶלָּא שֶׁהַתּוֹרָה אָסְרָה אוֹתוֹ כְּגוֹן שֶׁאָמַר לְאִשָּׁה אִם תֹּאכְלִי חֵלֶב וְדָם הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאִם לֹא תֹּאכְלִי לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת. אִם תֹּאכְלִי בְּשַׂר חֲזִיר הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ וְאִם לֹא תֹּאכְלִי לֹא יְהֵא גֵּט. וְאַחַר שֶׁהִתְנָה נָתַן הַדִּינָר אוֹ הַגֵּט בְּיָדָהּ הֲרֵי הַתְּנַאי קַיָּם. וְאִם עָבְרָה וְאָכְלָה תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת אוֹ מְגֹרֶשֶׁת. וְאִם לֹא אָכְלָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת. וְאֵין אוֹמְרִים בָּזֶה הֲרֵי הִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה שֶׁהֲרֵי בְּיָדָהּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל וְשֶׁלֹּא תִּתְקַדֵּשׁ וְלֹא תִּתְגָּרֵשׁ:

ט וּבַמֶּה אָמְרוּ חֲכָמִים כָּל הַמַּתָּנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָּטֵל חוּץ מִדָּבָר שֶׁבְּמָמוֹן שֶׁתְּנָאוֹ קַיָּם. כְּגוֹן שֶׁקִּדֵּשׁ אוֹ גֵּרֵשׁ אוֹ נָתַן אוֹ מָכַר עַל תְּנַאי שֶׁהוּא רוֹצֶה בְּתְנָאוֹ שֶׁיִּזָּכֶה

עַצְמוֹ בְּדָבָר שֶׁלֹּא זְכָתָה לוֹ תּוֹרָה וּמָנְעָה מִמֶּנּוּ אוֹ יִפְטֹר עַצְמוֹ בִּתְנָאוֹ מִדָּבָר שֶׁחִיְּבָה אוֹתוֹ בּוֹ הַתּוֹרָה שֶׁאוֹמְרִין לוֹ תְּנָאֲךָ בָּטֵל וּכְבָר נִתְקַיְּמוּ מַעֲשֶׂיךָ וְאֵין אַתָּה נִפְטָר מִדָּבָר שֶׁחִיְּבָה אוֹתְךָ בּוֹ הַתּוֹרָה וְלֹא תִּזְכֶּה בְּדָבָר שֶׁמָּנְעָה אוֹתְךָ מִמֶּנּוּ׃

י כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁקִּדֵּשׁ אִשָּׁה עַל תְּנַאי שֶׁאֵין לָהּ עָלָיו שְׁאֵר כְּסוּת וְעוֹנָה. שֶׁאוֹמְרִין לוֹ בְּכְסוּת וּשְׁאֵר שֶׁהוּא תְּנַאי שֶׁבְּמָמוֹן תְּנָאֲךָ קַיָּם אֲבָל בְּעוֹנָה תְּנָאֲךָ בָּטֵל שֶׁהַתּוֹרָה חִיְּבָה אוֹתְךָ בְּעוֹנָה וַהֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְאַתָּה חַיָּב בְּעוֹנָתָהּ וְאֵין בְּיָדְךָ לִפְטֹר עַצְמְךָ בִּתְנָאֲךָ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְכֵן הַמְקַדֵּשׁ יְפַת תֹּאַר עַל תְּנַאי שֶׁיִּתְעַמֵּר בָּהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְאֵין לוֹ לְהִתְעַמֵּר בָּהּ שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה מָנְעָה אוֹתוֹ מִלְּהִשְׁתַּעְבֵּד בָּהּ אַחַר שֶׁנִּבְעֲלָה. וְלֹא מִפְּנֵי תְּנָאוֹ יִזְכֶּה בְּדָבָר שֶׁמָּנְעָה אוֹתוֹ תּוֹרָה אֶלָּא תְּנָאוֹ בָּטֵל וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה׃

יא הִתְנָה עַל הָאִשָּׁה בִּשְׁעַת קִדּוּשִׁין אוֹ בִּשְׁעַת גֵּרוּשִׁין שֶׁתִּבָּעֵל לְאָבִיהָ וּלְאָחִיהָ אוֹ לִבְנָהּ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁהִתְנָה עָלֶיהָ שֶׁתַּעֲלֶה לָרָקִיעַ אוֹ שֶׁתֵּרֵד לַתְּהוֹם וּתְנָאוֹ בָּטֵל שֶׁאֵין בְּיָדָהּ שֶׁיַּעַבְרוּ אֲחֵרִים וְיָבֹאוּ עַל הָעֶרְוָה וְנִמְצָא שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ בְּיָדָהּ לְקַיְּמוֹ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה׃

יב אֲבָל אִם הִתְנָה עָלֶיהָ שֶׁיִּתֵּן לִי פְּלוֹנִי חֲצֵרוֹ אוֹ שֶׁיִּשָּׂא בִּתּוֹ לִבְנִי וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה תְּנָאוֹ קַיָּם שֶׁהֲרֵי אֶפְשָׁר בְּיָדָהּ לְקַיְּמוֹ וְתִתֵּן לִפְלוֹנִי מָמוֹן רַב עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ חֲצֵרוֹ וְעַד שֶׁיִּשָּׂא בִּתּוֹ לִבְנוֹ שֶׁהֲרֵי אֵין כָּאן עֲבֵרָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה׃

יג שִׂים כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים שֶׁל תְּנָאִים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ תָּמִיד. וְכָל מָקוֹם שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ הַמְקַדֵּשׁ עַל תְּנַאי כָּךְ וְכָךְ אוֹ הַנּוֹתֵן גֵּט עַל תְּנַאי כָּךְ וְכָךְ אוֹ הַמּוֹכֵר אוֹ הַנּוֹתֵן עַל תְּנַאי תֵּדַע שֶׁהַתְּנַאי יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה דְּבָרִים אֵלּוּ שֶׁבַּאַרְנוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא נִהְיֶה צְרִיכִין לְפָרֵשׁ אוֹתָן בְּכָל מָקוֹם. וְאִם חָסֵר אֶחָד מֵהֶן אֵין כָּאן תְּנַאי׃

יד יֵשׁ מִקְצָת גְּאוֹנִים אֲחֲרוֹנִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁאֵין צָרִיךְ אָדָם לִכְפֹּל תְּנָאוֹ אֶלָּא בְּגִטִּין וְקִדּוּשִׁין בִּלְבַד אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹן אֵינוֹ צָרִיךְ לִכְפֹּל. וְאֵין רְאוּיִ לִסְמֹךְ עַל דָּבָר זֶה שֶׁכְּפִילַת הַתְּנַאי עִם שְׁאָר הָאַרְבָּעָה דְּבָרִים מִתְּנַאי בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לָמְדוּ אוֹתָן חֲכָמִים (במדבר לב כט) "אִם יַעַבְרוּ בְּנֵי גָד" וְגוֹ' (במדבר לב ל) "וְאִם לֹא יַעַבְרוּ" וּתְנַאי זֶה לֹא הָיָה לֹא בְּגִטִּין וְלֹא בְּקִדּוּשִׁין. וְכָזֶה הוֹרוּ גְּדוֹלֵי הַגְּאוֹנִים הָרִאשׁוֹנִים וְכֵן רָאוּי לַעֲשׂוֹת׃

טו הַמְקַדֵּשׁ עַל תְּנַאי כְּשֶׁיִּתְקַיְּמִים הַתְּנַאי תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת מִשָּׁעָה שֶׁנִּתְקַיְּמִים הַתְּנַאי לֹא מִשָּׁעָה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה. כֵּיצַד. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה אִם אֶתֵּן לִיךְ מָאתַיִם זוּז בְּשָׁנָה זוֹ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאִם לֹא אֶתֵּן לִיךְ לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת וְנָתַן הַדִּינָר לְיָדָהּ בְּנִיסָן וְנָתַן לָהּ הַמָּאתַיִם זוּז שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ בֶּאֱלוּל הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מֵאֱלוּל. לְפִיכָךְ אִם קִדְּשָׁהּ אַחֵר קֹדֶם שֶׁיִּתְקַיְּמִים הַתְּנַאי

שֶׁל רִאשׁוֹן הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. וְכֵן הַדִּין בְּגִטִּין וּבְמֻמְוֹנוֹת בְּשָׁעָה שֶׁיִּתְקַיְּמִים הַתְּנַאי הוּא שֶׁיִּהְיֶה גֵּט אוֹ יִתְקַיֵּם הַמִּקָּח אוֹ הַמַּתָּנָה:

טז בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה שָׁם תְּנַאי וְלֹא אָמַר מֵעַכְשָׁו. אֲבָל אִם אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי מֵעַכְשָׁו בְּדִינָר זֶה אִם אֶתֵּן לִיךְ מָאתַיִם זוּז וּלְאַחַר זְמַן נָתַן לָהּ מָאתַיִם זוּז הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לְמִפְרַעַ מִשְׁעַת הַקִּדּוּשִׁין אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה תְּנָאוֹ אֶלָּא לְאַחַר זְמַן מְרֻבֶּה. לְפִיכָךְ אִם קִדְּשָׁהּ הַשֵּׁנִי קֹדֶם שֶׁיַּעֲשֶׂה הַתְּנַאי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן הַדִּין בְּגִטִּין וּבְמֻמְוֹן:

יז כָּל הָאוֹמֵר מֵעַכְשָׁו לֹא יִצְטָרֵךְ לִכְפֹל תְּנָאוֹ וְלֹא לְהַקְדִּים הַתְּנַאי עַל הַמַּעֲשֶׂה אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁהִקְדִּים הַמַּעֲשֶׂה תְּנָאוֹ קַיָּם. אֲבָל צָרִיךְ לְהַתְנוֹת בְּדָבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיְּמוֹ. וְאִם הִתְנָה בְּדָבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַיְּמוֹ הֲרֵי זֶה כְּמַפְלִיג בְּדִבְרִים וְאֵין שָׁם תְּנַאי. וְכָל הָאוֹמֵר עַל מְנָת כְּאוֹמֵר מֵעַכְשָׁו וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִכְפֹל הַתְּנַאי וְלֹא לְהַקְדִּימוֹ לַמַּעֲשֶׂה:

יח כֵּיצַד. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנַת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז. הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנַת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז. הֲרֵי חָצֵר זוֹ נְתוּנָה לִיךְ בְּמַתָּנָה עַל מְנַת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז. הֲרֵי תְּנָאוֹ קַיָּם וְנִתְקַדְּשָׁה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה וְזָכְתָה זוֹ בֶּחָצֵר וְהֵם יִתְּנוּ הַמָּאתַיִם זוּז. וְאִם לֹא נָתְנוּ לֹא תִּהְיֶה זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְלֹא מְגֹרֶשֶׁת וְלֹא תִּזְכֶּה זוֹ בֶּחָצֵר. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָּפַל תְּנָאוֹ וְאַף עַל פִּי שֶׁהִקְדִּים הַמַּעֲשֶׂה לַתְּנַאי וְנָתַן הַקִּדּוּשִׁין אוֹ הַגֵּט בְּיָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה זוֹ בֶּחָצֵר וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים תְּנָאוֹ. שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁיִּתְקַיֵּם הַתְּנַאי תִּזְכֶּה זוֹ בֶּחָצֵר וְתִתְקַדֵּשׁ זוֹ וְתִתְגָּרֵשׁ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה שֶׁבָּהּ נַעֲשָׂה הַמַּעֲשֶׂה כְּאִלּוּ לֹא הָיָה שָׁם תְּנַאי כְּלָל:

פרק ז

א הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנַת שֶׁיִּרְצֶה אָבִי. רָצָה הָאָב מְקֻדֶּשֶׁת. לֹא רָצָה אוֹ שֶׁשָּׁתַק אוֹ שֶׁמֵּת קֹדֶם שֶׁיִּשְׁמַע הַדָּבָר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. עַל מְנַת שֶׁלֹּא יִמְחֶה אָבִי. שָׁמַע וּמְחָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. לֹא מָחָה אוֹ שֶׁמֵּת הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. מֵת הַבֵּן וְאַחַר כָּךְ שָׁמַע הָאָב מְלַמְּדִין הָאָב שֶׁיֹּאמַר אֵינִי רוֹצֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ קִדּוּשִׁין וְלֹא תִּפֹּל לִפְנֵי יָבָם:

ב הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּזֶה עַל מְנַת שֶׁיֵּשׁ לִי מָאתַיִם זוּז אוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר אִם יֵשׁ שָׁם עֵדִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אֵין לוֹ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק שָׁמָּא יֵשׁ לוֹ וְהוּא אוֹמֵר אֵין לִי כְּדֵי לְקַלְקְלָהּ:

ג הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּזֶה עַל מְנַת שֶׁיֵּשׁ לִי מָאתַיִם זוּז אוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. אִם יֵשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אֵין לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁאָמַר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק שָׁמָּא יֵשׁ לוֹ שָׁם וְהוּא מִתְכַּוֵּן לְקַלְקְלָהּ:

ד הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה עַל מְנָת שֶׁאַרְאֵךְ מָאתַיִם זוּז אוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וַיַּרְאֶנָּה. הֶרְאָה הַזּוּזִים בְּיַד אֲחֵרִים אוֹ שֶׁהֶרְאָה בֵּית כּוֹר עָפָר בִּשְׂדֵה אֲחֵרִים אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיַּרְאֶנָּה מֹשֶׁלוֹ. לָקַח הַמָּעוֹת בְּהַלְוָאָה אוֹ בְּשֶׁתְּפוּת אוֹ שֶׁשָּׂכַר הַשָּׂדֶה אוֹ לְקָחָהּ בַּאֲרִיסוּת וְהֶרְאָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיַּרְאֶנָּה מֹשֶׁלוֹ. שֶׁמַּשְׁמָע שֶׁאַרְאֵךְ שֶׁאַרְאֵךְ מֹשֶׁל עַצְמִי דָּבָר זֶה שֶׁאָמַרְתִּי לָךְ:

ה הָיָה לוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר וְהָיָה בּוֹ נְקָעִים עֲמֻקִּים עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים. אִם הָיוּ הַנְּקָעִים מְלֵאִים מַיִם הֲרֵי הֵן כִּסְלָעִים וְאֵין נִמְדָּדִין עִמּוֹ מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִזְרִיעָה. וְאִם אֵינָן מְלֵאִין מַיִם נִמְדָּדִין עִמּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִין לִזְרִיעָה:

ו הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלַיִךְ נְדָרִים וְנִמְצָא עָלֶיהָ אֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה נְדָרִים אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל בָּשָׂר אוֹ שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה יַיִן אוֹ שֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁט בְּמִינֵי צִבְעוֹנִין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. נִמְצָא עָלֶיהָ נֶדֶר חוּץ מֵאֵלּוּ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא אוֹמֵר מַקְפִּיד אֲנִי אֲפִלּוּ עַל זֶה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אָמַר לָהּ עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלַיִךְ כָּל נֶדֶר אֲפִלּוּ נִמְצֵאת שֶׁנָּדְרָה שֶׁלֹּא תֹּאכַל חָרוּבִין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

ז הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה עַל מְנָת שֶׁאֵין בָּךְ מוּמִין וְנִמְצָא בָּהּ אֶחָד מִן הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בַּנָּשִׁים אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. נִמְצָא בָּהּ מוּם אַחֵר חוּץ מֵאוֹתָן הַמּוּמִין אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר מַקְפִּיד אֲנִי אֲפִלּוּ עַל זֶה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וּמַה הֵן הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בַּנָּשִׁים. כָּל הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בְּכֹהֲנִים פּוֹסְלִין בַּנָּשִׁים. וּבְהִלְכוֹת בִּיאַת מִקְדָּשׁ יִתְבָּאֲרוּ כָּל מוּמִין שֶׁל כֹּהֲנִים. וְיוֹתֵר עֲלֵיהֶן בַּנָּשִׁים. רֵיחַ רַע. וְזֵעָה. וְרֵיחַ הַפֶּה. וְקוֹל עָבֶה. וְדֶדִין גַּסִּין מֵחַבְרוֹתֶיהָ טֶפַח. וְטֶפַח בֵּין דֶּד לְדֶד. וּנְשִׁיכַת כֶּלֶב וְנַעֲשָׂה הַמָּקוֹם צַלֶּקֶת. וְשׁוּמָא שֶׁעַל הַפַּדַּחַת. אֲפִלּוּ הָיְתָה קְטַנָּה בְּיוֹתֵר וַאֲפִלּוּ קְרוּבָה לְשֵׂעָר רֹאשָׁהּ וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהּ שֵׂעָר. וְזוֹ הִיא הַשּׁוּמָא שֶׁיֵּרָה אִשָּׁה עַל הַכֹּהֲנִים. אֲבָל אִם הָיְתָה שׁוּמָא שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שֵׂעָר בִּשְׂאָר הַפָּנִים אוֹ שׁוּמָא גְּדוֹלָה כְּאִיסָר אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהּ שֵׂעָר הֲרֵי זֶה מוּם בֵּין בְּכֹהֲנִים בֵּין בְּנָשִׁים:

ח הַמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה סְתָם וְנִמְצָא עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בַּנָּשִׁים אוֹ נִמְצָא עָלֶיהָ אֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה נְדָרִים הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק. קִדְּשָׁהּ עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִים וְהָיוּ עָלֶיהָ נְדָרִים וְהָלְכָה אֵצֶל חָכָם וְהִתִּיר לָהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת:

ט קִדְּשָׁהּ עַל מְנָת שֶׁאֵין בָּהּ מוּמִין וְהָיוּ בָּהּ מוּמִין וְהָלְכָה אֵצֶל רוֹפֵא וְרִפְּאָהּ אוֹתָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אֲבָל אִם הִתְנָה הָאִישׁ שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִים וְשֶׁאֵין בָּהּ מוּמִין וְהָיוּ עָלֶיהָ נְדָרִים וְהָיוּ בָּהּ מוּמִין וְהָלַךְ אֵצֶל חָכָם וְהִתִּירוֹ, אֵצֶל רוֹפֵא וְרִפְּאוֹ, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. שֶׁאֵין גְּנַאי לְאִישׁ בַּמּוּמִין שֶׁכְּבָר נִרְפְּאוּ וְהָאִשָּׁה אֵינָהּ מַקְפֶּדֶת עַל זֹאת:

י הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה עַל מְנָת שֶׁאֶתֵּן לִיךְ מָאתַיִם זוּז מִיכַּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. אִם נָתַן לָהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם עָבְרוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא נָתַן לָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּזוּזִים אֵלּוּ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְאַכְּלוּ הַמָּעוֹת בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְאִם חָזַר בּוֹ בְּתוֹךְ הַשְּׁלֹשִׁים אוֹ חָזְרָה הִיא אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

יא בָּא שֵׁנִי וְקִדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי לְעוֹלָם. לְפִי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁקִּדְּשָׁהּ הַשֵּׁנִי לֹא הָיְתָה מְקֻדֶּשֶׁת וְתָפְסוּ בָּהּ קִדּוּשֵׁי שֵׁנִי וְנַעֲשֵׂית אֵשֶׁת אִישׁ וּלְאַחַר הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם כְּשֶׁיָּבוֹאוּ קִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן יִמְצְאוּ אוֹתָהּ אֵשֶׁת אִישׁ וְנִמְצָא הָרִאשׁוֹן כְּמִי שֶׁקִּדֵּשׁ אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁאֵין הַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ:

יב הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּדִינָר זֶה וּבָא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק לִשְׁנֵיהֶם. לְפִיכָךְ שְׁנֵיהֶם נוֹתְנִין גֵּט בֵּין בְּתוֹךְ הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם בֵּין לְאַחַר הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם. הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּבָא אַחֵר וְאָמַר הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר עֶשְׂרִים יוֹם. וּבָא אַחֵר וְאָמַר הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר עֲשָׂרָה יָמִים. אֲפִלּוּ הֵן מֵאָה עַל הַסֵּדֶר הַזֶּה קִדּוּשֵׁי כֻּלָּן תּוֹפְסִין בָּהּ וּצְרִיכָה גֵּט מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִפְּנֵי שֶׁהִיא סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת לְכֻלָּן:

יג הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי חוּץ מִפְּלוֹנִי כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא תֵּאָסֵר עָלָיו אֶלָּא תִּהְיֶה אֵשֶׁת אִישׁ עַל כָּל הָעוֹלָם וְלִפְלוֹנִי כִּפְנוּיָה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק. אֲבָל אִם אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁתִּהְיִי מֻתֶּרֶת לִפְלוֹנִי הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְתִהְיֶה אֲסוּרָה עָלָיו כִּשְׁאָר הָעָם מִפְּנֵי שֶׁהִתְנָה בְּדָבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַיְּמוֹ:

יד הַנּוֹתֵן שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת לְאִשָּׁה וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי הַיּוֹם בְּאַחַת וּבְאַחַת לְאַחַר שֶׁאֶגְרֹשֵׁךְ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וּכְשֶׁיְּגָרֵשׁ אוֹתָהּ תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיְּגָרֵשׁ אוֹתָהּ פַּעַם שְׁנִיָּה מִן קִדּוּשֵׁי פְּרוּטָה שְׁנִיָּה. אֲבָל אִם אָמַר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה לְאַחַר שֶׁאֶתְגַּיֵּר. לְאַחַר שֶׁתִּתְגַּיְּרִי. לְאַחַר שֶׁאֶשְׁתַּחְרֵר. לְאַחַר שֶׁתִּשְׁתַּחְרְרִי. לְאַחַר שֶׁיָּמוּת בַּעְלֵךְ. לְאַחַר שֶׁתָּמוּת אֲחוֹתֵךְ. אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל עַתָּה לְקַדְּשָׁהּ:

טו הָאוֹמֵר לִיבָמָה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה לְאַחַר שֶׁיַּחֲלֹץ לִיךְ יְבָמֵיךְ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת הוֹאִיל וְאִלּוּ קִדְּשָׁהּ עַתָּה הָיוּ קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ מִסָּפֵק:

טז הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ אִם יָלְדָה אִשְׁתְּךָ נְקֵבָה הֲרֵי הִיא מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה לֹא אָמַר כְּלוּם. וְאִם הָיְתָה אֶשֶׁת חֲבֵרוֹ מְעֻבֶּרֶת וְהַכֹּר הָעֻבָּר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְיֵרָאֶה לִי שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר וּלְקַדֵּשׁ אוֹתָהּ אַחַר שֶׁתֵּלֵד עַל יְדֵי אֲבִיהָ כְּדֵי שֶׁיַּכְנִיס אוֹתָהּ בְּקִדּוּשִׁין שֶׁאֵין בָּהֶן דִּפְי:

יז הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּמֵאָה דִינָרִין וְנָתַן לָהּ אֲפִלּוּ דִינָר אֶחָד הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִשֶּׁלְקָחָהּ הַדִּינָר וְהוּא שֶׁיַּשְׁלִים לָהּ הַשְּׁאָר. שֶׁזֶּה כְּמִי שֶׁאָמַר הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה עַל מְנָת שֶׁאַשְׁלִים לִיךְ מֵאָה דִינָרִים שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת לוֹ מֵעַכְשָׁו. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁאָמַר לָהּ בְּמֵאָה דִינָרִים סְתָם אֲבָל אִם פֵּרֵשׁ וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּמֵאָה דִינָרִין אֵלּוּ וְהִתְחִיל לִמְנוֹת לְתוֹךְ יָדָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיַּשְׁלִים [לָהּ מֵאָה] וַאֲפִלּוּ בַּדִּינָר הָאַחֲרוֹן שְׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לַחֲזוֹר זֶה בְּזֶה. וְכֵן אִם נִמְצָא מָנֶה חָסֵר דִּינָר אוֹ נִמְצָא מֵהֶן דִּינָר נָחשֶׁת אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. נִמְצָא בָּהֶם דִּינָר רַע אִם יְכוֹלָה לְהוֹצִיאוֹ עַל יְדֵי הַדְּחַק יַחֲלִיפֶנּוּ וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

יח אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּבְגָדִים אֵלּוּ שֶׁהֵן שָׁוִין חֲמִשִּׁים דִּינָרִים וְהָיוּ שֶׁל מֶשִׁי וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן שֶׁהָאִשָּׁה מִתְאַוָּה לָהֶן אִם הָיוּ שָׁוִין חֲמִשִּׁים הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִשְּׁעַת לְקִיחָה. וְאֵינָן צְרִיכִין שׁוּמָא בַּשּׁוּק וְאַחַר כָּךְ תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת כְּדֵי שֶׁתִּסְמֹךְ דַּעְתָּהּ אֶלָּא הוֹאִיל וְהֵן שָׁוִין כְּמוֹ שֶׁאָמַר לָהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה. וְאִם אֵינָן שָׁוִין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

יט אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁהָיוּ עֲסוּקִין בְּדִבְרֵי אֵרוּסִין הוּא אוֹמֵר בְּמֵאָה דִינָרִים אֲקַדֵּשׁ אוֹתָךְ וְהִיא אוֹמֶרֶת אֵינִי מִתְקַדֶּשֶׁת לְךָ אֶלָּא בְּמָאתַיִם וְהָלַךְ זֶה לְבֵיתוֹ וְזוֹ לְבֵיתָהּ וְאַחַר כָּךְ תְּבָעוּ זֶה אֶת זֶה וְקִדְּשׁוּ סְתָם. אִם הָאִישׁ תָּבַע אֶת הָאִשָּׁה יַעֲשׂוּ דִּבְרֵי הָאִשָּׁה וְאִם הָאִשָּׁה תָּבְעָה אֶת הָאִישׁ יַעֲשׂוּ דִּבְרֵי הָאִישׁ:

כ הָעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וְהָלַךְ הַשְּׁלִיחַ וְקִדְּשָׁהּ עַל תְּנַאי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן אִם אָמַר לוֹ לְקַדְּשָׁהּ עַל תְּנַאי וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ סְתָם אוֹ עַל תְּנַאי אַחֵר אוֹ שֶׁשִּׁנָּה אֶת הַתְּנַאי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

כא אָמַר לוֹ קַדְּשָׁהּ לִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. קִדְּשָׁהּ לִי וַהֲרֵי הִיא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁמַּרְאֶה מָקוֹם הוּא לוֹ. וְכֵן הִיא שֶׁאָמְרָה לִשְׁלוּחָהּ קַבֵּל לִי קִדּוּשַׁי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְקִבְּלָם לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. הֲרֵי הַבַּעַל בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְקִבֵּל לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁמַּרְאֶה מָקוֹם הִיא לוֹ:

כב הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה וְחָזְרוּ בּוֹ מִיָּד הוּא אוֹ הִיא אַף עַל פִּי שֶׁחָזְרוּ בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר אֵין חֲזָרָתָם כְּלוּם וַהֲרֵי הִיא מְקֻדֶּשֶׁת:

כג הַמְקַדֵּשׁ עַל תְּנַאי וְחָזַר אַחַר כַּמָּה יָמִים וּבִטֵּל הַתְּנַאי אַף עַל פִּי שֶׁבִּטְּלוֹ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ שֶׁלֹּא בִּפְנֵי עֵדִים בָּטֵל הַתְּנַאי וַהֲרֵי הִיא מְקֻדֶּשֶׁת סְתָם. וְכֵן אִם הָיָה הַתְּנַאי מִן הָאִשָּׁה וּבִטְּלָה אוֹתוֹ (אַחַר כָּךְ) בֵּינָהּ וּבֵינוֹ בָּטֵל הַתְּנַאי. לְפִיכָךְ הַמְקַדֵּשׁ עַל תְּנַאי וְכָנַס סְתָם אוֹ בָּעַל סְתָם הֲרֵי זוֹ צְרִיכָה גֵּט אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְקַיֵּם הַתְּנַאי שְׁמָא בִּטֵּל הַתְּנַאי כְּשֶׁבָּעַל אוֹ

כְּשֶׁכָּנַס. וְכֵן הַמְקַדֵּשׁ בְּפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה אוֹ בְּמִלְוֶה וְחָזַר וּבָעַל סְתָם בִּפְנֵי עֵדִים צְרִיכָה גֵּט שֶׁעַל בְּעִילָה זוֹ סָמַךְ וְלֹא עַל אוֹתָן הַקִּדּוּשִׁין הַפְּסוּלִין. חֲזָקָה הִיא שֶׁאֵין אָדָם מִישְׁרָאֵל הַכְּשֵׁרִים עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת וַהֲרֵי בְּיָדוֹ עַתָּה לַעֲשׂוֹתָהּ בְּעִילַת מִצְוָה:

פרק ח

א הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּכוֹס זֶה שֶׁל יַיִן וְנִמְצָא שֶׁל דְּבַשׁ. שֶׁל דְּבַשׁ וְנִמְצָא שֶׁל יַיִן. בְּדִינָר זֶה שֶׁל כֶּסֶף וְנִמְצָא שֶׁל זָהָב. שֶׁל זָהָב וְנִמְצָא שֶׁל כֶּסֶף. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי כֹּהֵן וְנִמְצָא לֵוִי. לֵוִי וְנִמְצָא כֹּהֵן. נָתִין וְנִמְצָא מַמְזֵר. מַמְזֵר וְנִמְצָא נָתִין. בֶּן עִיר וְנִמְצָא בֶּן כְּרַךְ. בֶּן כְּרַךְ וְנִמְצָא בֶּן עִיר. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי עָנִי וְנִמְצָא עָשִׁיר. עָשִׁיר וְנִמְצָא עָנִי. עַל מְנָת שֶׁבֵּיתִי קָרוֹב לַמֶּרְחָץ וְנִמְצָא רָחוֹק. רָחוֹק וְנִמְצָא קָרוֹב. עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי שִׁפְחָה אוֹ בַּת גּוֹדֶלֶת אוֹ אוֹפָה וְאֵין לוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֵין לוֹ וְיֵשׁ לוֹ. עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי אִשָּׁה וּבָנִים וְאֵין לוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֵין לִי וְיֵשׁ לוֹ. בְּכָל אֵלּוּ וְכָל הַדּוֹמֶה לָהֶן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן הִיא שֶׁהִטְעַתּוּ:

ב וּבְכֻלָּם אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרָה בְּלִבִּי הָיָה לְהִתְקַדֵּשׁ לוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהִטְעַנִי וְאֵין הַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁאָמַר. וְכֵן אִם אָמַר הוּא בְּלִבִּי הָיָה לְקַדְּשָׁהּ אַף עַל פִּי שֶׁהִטְעַתְנִי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת לְפִי שֶׁהַדְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים:

ג הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בַּסָּם וְנִמְצָא בַּסָּם וּבוֹרְסִי. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בֶּן עִיר וְנִמְצָא בֶּן עִיר וּבֶן כְּרַךְ. עַל מְנָת שֶׁשְּׁמִי יוֹסֵף וְנִמְצָא שְׁמוֹ יוֹסֵף וְשִׁמְעוֹן הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. אֲבָל אִם אָמַר לָהּ עַל מְנָת שֶׁאֵין שְׁמִי אֶלָּא יוֹסֵף וְנִמְצָא שְׁמוֹ יוֹסֵף וְשִׁמְעוֹן. שֶׁאֵינִי אֶלָּא בַּסָּם וְנִמְצָא בַּסָּם וּבוֹרְסִי. שֶׁאֵינִי אֶלָּא בֶּן עִיר וְנִמְצָא בֶּן כְּרַךְ וּבֶן עִיר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

ד הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ לִקְרוֹת. צָרִיךְ שֶׁיִּקְרָא הַתּוֹרָה וְיִתַּרְגֵּם אוֹתָהּ תַּרְגּוּם אֲנְקְלוּס הַגֵּר. וְאִם אָמַר לָהּ עַל מְנָת שֶׁאֲנִי קוֹרֵא צָרִיךְ לְהָיוֹת יוֹדֵעַ לִקְרוֹת תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים בְּדִקְדּוּק יָפֶה. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ לִשְׁנוֹת צָרִיךְ לְהָיוֹת יוֹדֵעַ לִקְרוֹת הַמִּשְׁנָה. וְאִם אָמַר עַל מְנָת שֶׁאֲנִי תַּנָּאָה צָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹדֵעַ לִקְרוֹת הַמִּשְׁנָה וְסִפְרָא וְסִפְרֵי וְתוֹסֶפְתָּא שֶׁל רַבִּי חִיָּא:

ה עַל מְנָת שֶׁאֲנִי תַּלְמִיד אֵין אוֹמְרִין כְּבָר עָזַאי וּבֶן זוֹמָא אֶלָּא כָּל שֶׁשּׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ דָּבָר אֶחָד בְּתַלְמוּדוֹ וְאוֹמְרוֹ וַאֲפִלּוּ בְּהִלְכוֹת הֶחָג שֶׁמְּלַמְּדִין אוֹתָן בָּרַבִּים מִדְּבָרִים הַקַּלִּים סָמוּךְ לֶחָג כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ כָּל הָעָם בָּקִיאִין בָּהֶן. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי חָכָם אֵין אוֹמְרִין כְּרַבִּי עֲקִיבָא וַחֲבֵרָיו אֶלָּא כָּל שֶׁשּׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ בְּכָל מָקוֹם דְּבַר חָכְמָה וְאוֹמֵר. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי גִּבּוֹר אֵין אוֹמְרִין כְּאַבְנֵר בֶּן נֵר וּכְיוֹאָב אֶלָּא כָּל שֶׁחֲבֵרָיו מִתְיָרְאִים מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי גְּבוּרָתוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי עָשִׁיר אֵין אוֹמְרִין [כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חַרְסוֹם] וּכְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֶלָּא כָּל שִׁבְנֵי עִירוֹ מְכַבְּדִין

אוֹתוֹ מִפְּנֵי עָשְׁרוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי צַדִּיק אֲפִלּוּ רָשָׁע גָּמוּר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק שֶׁמָּא הִרְהֵר תְּשׁוּבָה בְּלִבּוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי רָשָׁע אֲפִלּוּ צַדִּיק גָּמוּר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק שֶׁמָּא הִרְהֵר בְּעַכּוּ"ם בְּלִבּוֹ שֶׁעָוֹן עַכּוּ"ם גָּדוֹל הוּא וּמִשֶּׁיִּהַרְהֵר לַעֲבֹד בְּלִבּוֹ נַעֲשֶׂה רָשָׁע שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יא טז) "פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם". וְכָתוּב (יחזקאל יד ה) "לְמַעַן תְּפֹשׂ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם":

ו הַמְקֻדֶּשֶׁת אֶת הָאִשָּׁה וְאָמַר הָיִיתִי סָבוּר שֶׁהִיא כֹּהֶנֶת וַהֲרֵי הִיא לְוִיָּה. לְוִיָּה וַהֲרֵי הִיא כֹּהֶנֶת. עֲנִיָּה וַהֲרֵי הִיא עֲשִׁירָה. עֲשִׁירָה וַהֲרֵי הִיא עֲנִיָּה. הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִטְעָתוּ. וְכֵן הִיא שֶׁאָמְרָה סְבוּרָה הָיִיתִי שֶׁהוּא כֹּהֵן וַהֲרֵי הוּא לֵוִי. לֵוִי וַהֲרֵי הוּא כֹּהֵן. עָשִׁיר וַהֲרֵי הוּא עָנִי. עָנִי וַהֲרֵי הוּא עָשִׁיר. הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִטְעָה אוֹתָהּ:

פרק ט

א הַמְקַדֵּשׁ שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁאָסוּר לִשָּׂא שְׁתֵּיהֶן מִשּׁוּם עֶרְוָה כְּאַחַת אֵינָן מְקֻדָּשׁוֹת. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁקִּדֵּשׁ אִשָּׁה וּבִתָּהּ אוֹ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת כְּאַחַת אֵין אַחַת מֵהֶן מְקֻדֶּשֶׁת:

ב קִדֵּשׁ נָשִׁים רַבּוֹת כְּאַחַת וְאָמַר הֲרֵי כֻּלְּכֶם מְקֻדָּשׁוֹת לִי וְהָיוּ בָּהֶן שְׁתֵּי אֲחָיוֹת אוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן אֵין אַחַת מִכֻּלָּן מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אָמַר לָהֶן הָרְאוּיָה מִכֶּם לִי לְבִיאָה מְקֻדֶּשֶׁת לִי הֲרֵי כֻּלָּן מְקֻדָּשׁוֹת לוֹ חוּץ מֵאֲחָיוֹת אוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְכֵן אִם אָמַר לָהֶן הֲרֵי כֻּלְּכֶם מְקֻדָּשׁוֹת לִי וְהָיְתָה בָּהֶן שִׁפְחָה אוֹ עַכּוּ"ם אוֹ אִשָּׁה אַחַת עֶרְוָה כְּגוֹן אֵשֶׁת אִישׁ אוֹ בִּתּוֹ אוֹ אֲחוֹתוֹ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן אֵין אַחַת מִכֻּלָּם מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אָמַר הָרְאוּיָה מִכֶּם לִי לְבִיאָה תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת לִי הֲרֵי כֻּלָּן מְקֻדָּשׁוֹת לוֹ חוּץ מֵאוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁאֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ:

ג אָמַר לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת הֲרֵי אַחַת מִכֶּם מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה וְנָתַן לָהֶן פְּרוּטָה אוֹ שֶׁקִּבַּלְתָּהּ אַחַת עַל יַד חֲבֶרְתָּהּ. וְכֵן הָאוֹמֵר לְאָב אַחַת מִבְּנוֹתֶיךָ מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְקִבֵּל הָאָב קִדּוּשֶׁיהָ כֻּלָּן צְרִיכוֹת גֵּט מִמֶּנּוּ. וְאָסוּר לוֹ לָבוֹא עַל אַחַת מֵהֶן מִפְּנֵי שֶׁהַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהֶן אַף עַל פִּי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא עַל אַחַת מֵהֶן:

ד הָעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה פִּלּוֹנִית וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ לוֹ וְקִדֵּשׁ הַמְשֻׁלָּח בְּעַצְמוֹ לְאִמָּהּ אוֹ לְבִתָּהּ אוֹ לַאֲחוֹתָהּ וְאֵין יָדוּעַ אִי זוֹ מֵהֶן נִתְקַדְּשָׁה רִאשׁוֹנָה שְׁתֵּיהֶן צְרִיכוֹת גֵּט וַאֲסוּרוֹת עָלָיו. וְכֵן אִשָּׁה שֶׁעָשְׂתָה שָׁלִיחַ לְקַדְּשָׁהּ וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ וְהָלְכָה וְקִדְּשָׁה הִיא עַצְמָהּ לְאַחֵר וְאֵין יָדוּעַ אִי זוֹ מֵהֶן קֹדֶם שְׁנֵיהֶן נוֹתְנִין לָהּ גֵּט. וְאִם רָצוּ אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס:

ה בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּרְחוֹקִין אֲבָל (בִּקְרוֹבִים) אִם קִדְּשָׁהּ הַשָּׁלִיחַ לְאָב וְקִדְּשָׁהּ הִיא עַצְמָהּ לַבֵּן אוֹ לְאָח וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן שְׁנֵיהֶם נוֹתְנִין גֵּט וְהִיא אֲסוּרָה לִשְׁנֵיהֶם:

ו הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה וּמֵת הַשָּׁלִיחַ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם קִדֵּשׁ אִם לֹא קִדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה הֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת שֶׁקִּדֵּשׁ שֶׁחֶזְקַת שָׁלִיחַ לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוּתוֹ. וְהוֹאִיל וְאֵין יָדוּעַ אִי זוֹ

אִשָּׁה קִדֵּשׁ לוֹ הֲרֵי זֶה אָסוּר בְּכָל אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ קְרוֹבוֹת שֶׁהֵן עֶרְוָה עִמָּהּ. כְּגוֹן אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּת אוֹ אֵם אוֹ אֲחוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. שֶׁאִם תֹּאמַר יִשָּׂא זוֹ שֶׁמָּא אִמָּהּ קִדֵּשׁ לוֹ שְׁלוּחוֹ אוֹ אֲחוֹתָהּ אוֹ בִּתָּהּ. וּמֻתָּר בְּאִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ קְרוֹבוֹת כְּגוֹן אֵלּוּ. הָיְתָה לָהּ קְרוֹבָה כְּגוֹן אֵם אוֹ אֲחוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן וְהָיְתָה הַקְּרוֹבָה אֵשֶׁת אִישׁ בְּשָׁעָה שֶׁעָשָׂה הוּא שְׁלִיחַ אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה קֹדֶם שֶׁיָּמוּת הַשְּׁלִיחַ הֲרֵי זֶה מֻתָּר בָּהּ. וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁמָּא קִדֵּשׁ הַשְּׁלִיחַ אֶת קְרוֹבָתָהּ אַחַר שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה. מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה רְאוּיָה בְּשָׁעָה שֶׁעָשָׂה הַשְּׁלִיחַ וְאֵין אָדָם עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אֶלָּא אִשָּׁה שֶׁיָּכוֹל הוּא לְקַדְּשָׁהּ בִּשְׁעַת הַשְּׁלִיחוּת:

ז מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲמִשָּׁה בָּנִים וְעָשׂוּ כֻּלָּן שְׁלִיחַ אֶת אֲבִיהֶם לְקַדֵּשׁ לָהֶם אִשָּׁה. וְאָמַר אֲבִי הַבָּנִים לְאִישׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲמֵשׁ בָּנוֹת אַחַת מִבְּנוֹתֶיךָ מְקֻדֶּשֶׁת לְאֶחָד מִבָּנַי וְקִבֵּל הָאָב הַקִּדּוּשִׁין. כָּל אַחַת מֵהֶן צְרִיכָה חֲמִשָּׁה גִּטִּין מִכָּל הָאַחִין. הוֹאִיל וְכֻלָּן נָתְנוּ רְשׁוּת לָאָב לְקַדֵּשׁ לָהֶן אִשָּׁה. מֵת אֶחָד מֵהֶם כָּל אַחַת מֵהֶן צְרִיכָה אַרְבָּעָה גִּטִּין וַחֲלִיצָה מֵאֶחָד מֵהֶם:

ח הָאָב שֶׁהָיְתָה לוֹ בַּת קְטַנָּה אוֹ נַעֲרָה שֶׁהִיא בִּרְשׁוּתוֹ וּבַת בּוֹגֶרֶת וְנָתְנָה לוֹ הַבּוֹגֶרֶת רְשׁוּת לְקַדְּשָׁהּ וְקִדֵּשׁ בִּתּוֹ סְתָם לְאֶחָד. אֵין הַבּוֹגֶרֶת בִּכְלָל עַד שֶׁיְּפָרֵשׁ וְיֹאמַר בִּתִּי הַבּוֹגֶרֶת שֶׁעָשָׂת אוֹתִי שְׁלִיחַ. לְפִיכָךְ אֵין הַבּוֹגֶרֶת מְקֻדֶּשֶׁת (וַאֲחוֹתָהּ מְקֻדֶּשֶׁת):

ט מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי כִּתֵּי בָּנוֹת מִשְּׁתֵּי נָשִׁים וְכֻלָּן בִּרְשׁוּתוֹ וְקִדֵּשׁ אַחַת מֵהֶן וּבִשְׁעַת הַקִּדּוּשִׁין אָמַר לַבַּעַל קִדַּשְׁתִּי לְךָ אֶת בִּתִּי הַגְּדוֹלָה. אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא גְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת קִדֵּשׁ לוֹ אוֹ גְּדוֹלָה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת אוֹ קְטַנָּה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת שֶׁהִיא גְּדוֹלָה מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת. הֲרֵי כֻּלָּן מֻתָּרוֹת חוּץ מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת שֶׁהִיא לְבַדָּהּ הַמְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן אִם קִדֵּשׁ בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא קְטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת אוֹ קְטַנָּה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת אוֹ גְּדוֹלָה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת שֶׁהִיא קְטַנָּה מִן הַקְּטַנָּה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת הֲרֵי כֻּלָּן מֻתָּרוֹת חוּץ מִן הַקְּטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת וְהִיא לְבַדָּהּ הַמְקֻדֶּשֶׁת. שֶׁמִּשְׁמַע בִּתּוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁאֵין בִּבְנוֹתָיו גְּדוֹלָה מִמֶּנָּה וּמִשְׁמַע בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה שֶׁאֵין בָּהֶן קְטַנָּה מִמֶּנָּה:

י נֶאֱמָן הָאָב לוֹמַר עַל בִּתּוֹ קֹדֶם שֶׁתִּבְגַּר שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת וְאוֹסְרָהּ עַל הַכֹּל:

יא הָאָב שֶׁאָמַר קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי קִדַּשְׁתִּיהָ הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה לְעוֹלָם עַל כָּל אָדָם עַד שֶׁיֹּאמַר הָאָב נוֹדַע לִי שֶׁלְּפְלוֹנִי קִדַּשְׁתִּיהָ וְתִהְיֶה צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט בִּלְבַד. וַאֲפִלּוּ עַל פִּי שֶׁנּוֹדַע לוֹ אַחַר שֶׁבָּגְרָה:

יב אָמַר הָאָב אֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי קִדַּשְׁתִּיהָ וּבָא אֶחָד וְאָמַר אֲנִי הוּא שֶׁקִּדַּשְׁתִּיהָ נֶאֱמָן אַף לִכְנֹס וְאֵינוֹ צָרִיךְ קִדּוּשִׁין אֲחֵרִים:

יג בָּאוּ שְׁנַיִם זֶה אוֹמֵר אֲנִי קִדַּשְׁתִּיהָ וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי קִדַּשְׁתִּיהָ. שְׁנֵיהֶן נוֹתְנִין גֵּט וְאִם רָצוּ אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס. כְּנָסָהּ וְאַחַר כָּךְ בָּא אַחֵר וְאָמַר אֲנִי הוּא שֶׁקִּדַּשְׁתִּיהָ אֵינוֹ נֶאֱמָן וְאֵינוֹ אוֹסְרָהּ עַל בַּעְלָהּ:

יד הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה נִתְקַדַּשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדַעַת לְמִי נִתְקַדַּשְׁתִּי וּבָא אֶחָד וְאָמַר אֲנִי הוּא שֶׁקִּדַּשְׁתִּיךְ נֶאֱמָן לִתֵּן גֵּט וְתִהְיֶה מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם חוּץ מִמֶּנּוּ. אֲבָל אֵינוֹ נֶאֱמָן לִכְנֹס שֶׁמָּא יִצְרוֹ תּוֹקְפוֹ וְהִיא תַּרְגִּיל לוֹ כְּדֵי לְהַתִּירָהּ:

טו הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה קִדַּשְׁתִּיךְ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתַּנִי הוּא אָסוּר בְּקִרוֹבוֹתֶיהָ וְהִיא מֻתֶּרֶת בְּקִרוֹבָיו. קִדַּשְׁתַּנִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא קִדַּשְׁתִּיךְ הוּא מֻתָּר בְּקִרוֹבוֹתֶיהָ וְהִיא אֲסוּרָה בְּקִרוֹבָיו. קִדַּשְׁתִּיךְ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתָּ אֶלָּא בְּתִּי הוּא אָסוּר בְּקִרוֹבוֹת גְּדוֹלָה וּגְדוֹלָה מֻתֶּרֶת בְּקִרוֹבָיו. וּמֻתָּר בְּקִרוֹבוֹת הַבַּת וְהַבַּת מֻתֶּרֶת בְּקִרוֹבָיו. קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתֵּךְ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתָּ אֶלָּא אוֹתִי הוּא אָסוּר בְּקִרוֹבוֹת הַבַּת וְהַבַּת מֻתֶּרֶת בְּקִרוֹבָיו. וּמֻתָּר בְּקִרוֹבוֹת הָאֵם וְהָאֵם אֲסוּרָה עַל קִרוֹבָיו:

טז וְכָל אֵלּוּ שֶׁטּוֹעֲנִין הַקִּדּוּשִׁין בְּשֶׁטָּעַן הַטּוֹעֵן שֶׁהָיוּ שָׁם קִדּוּשִׁין בִּפְנֵי עֵדִים וְהָלְכוּ לִמְדִינָה אַחֶרֶת אוֹ מֵתוּ. אֲבָל אִם הוֹדוּ שֶׁהָיוּ הַקִּדּוּשִׁין בְּלֹא עֵדִים אֵין כָּאן קִדּוּשִׁין כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְכָל מָקוֹם שֶׁתֹּאמַר אִשָּׁה לְאִישׁ קִדַּשְׁתַּנִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא קִדַּשְׁתִּיךְ מְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ שֶׁיִּכְתֹּב לָהּ גֵּט לְהַתִּירָהּ לִשְׁאָר הָעָם שֶׁאֵין לוֹ בָּזֶה הֶפְסֵד. וְאִם נָתַן לָהּ גֵּט מֵעַצְמוֹ כּוֹפִין אוֹתוֹ לִתֵּן כְּתֻבָּה:

יז הָעוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לַשָּׁלִיחַ. וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן. וְכָל הָעוֹשֶׂה דָּבָר זֶה וְכַיּוֹצֵא בּוֹ בְּשֹׁאַר דִּבְרֵי מִקָּח וּמִמְכָּר נִקְרָא רָשָׁע:

יח הָעוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ הַשָּׁלִיחַ אוֹמֵר לְעַצְמִי קִדַּשְׁתִּיהָ וְהָאִשָּׁה אוֹמֶרֶת לְרֹאשׁוֹן שֶׁשְּׁלָחוֹ נִתְקַדַּשְׁתִּי. אִם לֹא עָשָׂה הַשָּׁלִיחַ בְּעֵדִים הֲרֵי הַשָּׁלִיחַ אָסוּר בְּקִרוֹבוֹתֶיהָ וְהִיא מֻתֶּרֶת בְּקִרוֹבָיו. וְהָאִשָּׁה אֲסוּרָה בְּקִרוֹבֵי הַמְשַׁלֵּחַ וְהַמְשַׁלֵּחַ מֻתָּר בְּקִרוֹבוֹתֶיהָ. וְאִם הֶחְזִיק הַשָּׁלִיחַ בְּעֵדִים הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לָרִאשׁוֹן:

יט אָמְרָה אֵינִי יוֹדַעַת לְמִי נִתְקַדַּשְׁתִּי אִם לַשּׁוֹלֵחַ אוֹ לְשָׁלּוּחוֹ. אִם לֹא הֶחְזִיק הַשָּׁלִיחַ בְּעֵדִים הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. וְאִם הֶחְזִיק שֶׁהוּא שָׁלּוּחוֹ שְׁנֵיהֶן נוֹתְנִין גֵּט. וְאִם רָצוּ אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס:

כ הָאִשָּׁה שֶׁעָשְׂתָה שָׁלִיחַ לְקַדְּשָׁהּ וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ וּבְעֵת הֲלִיכָתוֹ בְּטָלָה הַשְׁלִיחוּת וְחָזְרָה בָּהּ וְאֵין יָדוּעַ אִם קֹדֶם שֶׁקִּבֵּל לָהּ הַקִּדּוּשִׁין חָזְרָה אוֹ אַחַר הַקִּדּוּשִׁין הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק. וְכֵן הָאִישׁ שֶׁעָשָׂה שָׁלִיחַ וְחָזַר בּוֹ:

כא הַמְקֻדֶּשׁ אַחַת מֵחָמֵשׁ נָשִׁים וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵי זוֹ מֵהֶן קִדֵּשׁ וְכָל אַחַת וְאַחַת אוֹמֶרֶת אוֹתִי קִדַּשׁ אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת כֻּלָּן. וְנוֹתֵן גֵּט לְכָל אַחַת וְאַחַת וּמַנִּיחַ כְּתֻבָּה אַחַת בֵּינֵיהֶן וּמְסְתַּלֵּק. וְאִם קִדֵּשׁ בְּבֵיאָה קָנְסוּ אוֹתוֹ חֲכָמִים שֶׁיִּתֵּן כְּתֻבָּה לְכָל אַחַת וְאַחַת. וְהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁהַכְּתֻבָּה שֶׁכָּתַב לְאַחַת מֵהֶן אָבְדָה וְכָל אַחַת וְאַחַת אוֹמֶרֶת אֲנִי הִיא שֶׁקִּדַּשְׁתַּנִי וְכָתַבְתָּ לִי כְּתֻבָּה וְאָבְדָה כְּתֻבָּתִי:

כב הָאִשָּׁה שֶׁיָּצָא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת לִפְלוֹנִי הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת מְקֻדֶּשֶׁת אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם רְאָיָה בְּרוּרָה. וְכָל קוֹל שֶׁלֹּא הֶחְזַק בְּבֵית דִּין אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ. וְכֵיצַד הוּא הַקּוֹל שֶׁהֶחְזַק זוֹ בּוֹ שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת. כְּגוֹן שֶׁבָּאוּ שְׁנַיִם וְהֵעִידוּ שֶׁרָאוּ הַנֵּרוֹת דּוֹלְקוֹת וּמִטּוֹת מוּצָּעוֹת וּבְנֵי אָדָם נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין וְנָשִׁים שְׁמֵחוֹת לָהּ וְאוֹמְרוֹת נִתְקַדְּשָׁה פְּלוֹנִית הַיּוֹם. שָׁמְעוּ אוֹתָן אוֹמְרוֹת פְּלוֹנִית תִּתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ שֶׁמָּא נִזְדַּמְּנוּ לְקַדֵּשׁ וְלֹא נִתְקַדְּשָׁה עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה. וְכֵן אִם בָּאוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ רָאִינוּ כְּמוֹ שְׁמְחַת אֵרוּסִין וְשָׁמַעְנוּ קוֹל הֲבָרָה וְשָׁמַעְנוּ מִפְּלוֹנִי שֶׁשָּׁמַע מִפְּלוֹנִי שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה פְּלוֹנִית בְּפָנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָלְכוּ לָהֶם הָעֵדִים לְמְדִינָה אַחֶרֶת אוֹ מֵתוּ הֲרֵי זֶה קוֹל שֶׁמַּחֲזִיק אוֹתָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

כג בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁלֹּא הָיְתָה שָׁם אֲמַתְלָא אֲבָל אִם הָיְתָה שָׁם אֲמַתְלָא וְשָׁמְעוּ הָאֲמַתְלָא כְּשֶׁשָּׁמְעוּ שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לֹא הֶחְזִקָה מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד הִיא הָאֲמַתְלָא. פְּלוֹנִית נִתְקַדְּשָׁה עַל תְּנַאי אוֹ קִדּוּשֵׁי סָפֵק לֹא הֶחְזִקָה. אֶלָּא שׁוֹאֲלִין אוֹתָהּ וְסוֹמְכִין עַל דְּבָרֶיהָ הוֹאִיל וְאֵין שָׁם רְאָיָה בְּרוּרָה וְלֹא קוֹל חָזָק:

כד יָצָא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לִפְלוֹנִי וּלְאַחֵר יָמִים אָמְרוּ אֲמַתְלָא. אִם נִרְאִין הַדְּבָרִים לְבֵית דִּין שֶׁהוּא כֵּן סוֹמְכִין עַל הָאֲמַתְלָא וְלֹא תֶּחֱזַק מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאוּ הוֹאִיל וְלֹא נִשְׁמְעָה הָאֲמַתְלָא בְּעֵת שֶׁנִּשְׁמְעוּ הַקִּדּוּשִׁין אֵין חוֹשְׁשִׁין לַאֲמַתְלָא:

כה מַעֲשֶׂה בְּאַחַת שֶׁיָּצָא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לִבְנוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי וּלְאַחַר זְמַן שָׁאֲלוּ לְאָבִיו וְאָמַר עַל תְּנַאי כָּךְ נִתְקַדְּשָׁה לוֹ וְלֹא נִתְקַיֵּם הַתְּנַאי וְלֹא סָמְכוּ חֲכָמִים עַל דְּבָרָיו אֶלָּא אָמְרוּ הֲרֵי זוֹ סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת וּכְאִלּוּ אֵין שָׁם אֲמַתְלָא:

כו יָצָא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת לִפְלוֹנִי וּבָא שֵׁנִי וְקִדְּשָׁהּ בְּפָנֵינוּ בּוֹדְקִין עַל קִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן שֶׁהֵן בְּקוֹל. אִם בָּאוּ עֵדִים בְּרִאָיָה בְּרוּרָה שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת לָרִאשׁוֹן אֵין קִדּוּשֵׁי שֵׁנִי כְּלוּם. וְאִם לָאוּ מְגָרֵשׁ רִאשׁוֹן שֶׁקִּדּוּשָׁיו בְּקוֹל וְנוֹשֵׂא הַשֵּׁנִי שֶׁקִּדּוּשָׁיו וַדַּאי. וְאִם גֵּרַשׁ הַשֵּׁנִי לֹא יִכְנֹס הָרִאשׁוֹן שֶׁמָּא יֹאמְרוּ הֶחֱזִיר גְּרוּשָׁתוֹ מִן הָאֵרוּסִין אַחַר שֶׁנִּתְאָרְסָה לְאַחֵר:

כז יָצָא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת לִפְלוֹנִי וְיָצָא קוֹל אַחַר כְּמוֹתוֹ שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת לְאַחֵר. אֶחָד כּוֹתֵב גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס בֵּין רִאשׁוֹן בֵּין אַחֲרוֹן:

כח מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִשְׁלֹחַ סִבְלוֹנוֹת לַאֲרוּסָה אַחַר שֶׁתִּתְאָרֵס וּבָאוּ עֵדִים שֶׁרָאוּ סִבְלוֹנוֹת שֶׁהוּבְלוּ לָהּ חוֹשְׁשִׁין לָהּ שֶׁמָּא נִתְקַדְּשָׁה וּצְרִיכָה גֵּט מִסְפֵּק אַף עַל פִּי שֶׁרֹב אַנְשֵׁי הָעִיר אֵין מְשַׁלְּחִין סִבְלוֹנוֹת אֶלָּא קֹדֶם הָאֵרוּסִין. וּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ כֵּן לִשְׁלֹחַ סִבְלוֹנוֹת בַּתְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ מְקַדְּשִׁין וְרָאוּ סִבְלוֹנוֹת אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ:

כט הֶחְזֵק שְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ. אִם דֶּרֶךְ מְקֻצָּת אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם שֶׁמְּקַדְּשִׁין וְאַחַר כָּךְ כּוֹתְבִין חוֹשְׁשִׁין לָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם סוֹפֵר אֵין אוֹמְרִין שֶׁמָּא מִפְּנֵי הַסּוֹפֵר שֶׁמָּצָא הִקְדִּים וְכָתַב. וְאִם דֶּרֶךְ כָּל אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין הַכְּתֻבָּה קֹדֶם הַקִּדּוּשִׁין אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ:

ל שְׁנַיִם אוֹמְרִין רְאִינוּהָ שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּשְׁנַיִם אוֹמְרִין לֹא רְאִינוּהָ אַף עַל פִּי שֶׁכֻּלָּם שְׁכֵנִים בָּחֵצֵר אַחַת הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁאֵין [טַעֲנַת] לֹא רְאִינוּהָ רְאָיָה שֶׁדֶּרֶךְ הָעֹם לְקַדֵּשׁ בְּצִנְעָה:

לא אָמַר עֵד אֶחָד מְקֻדֶּשֶׁת הִיא זוֹ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִתְקַדִּשְׁתִּי הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. אֶחָד אוֹמֵר מְקֻדֶּשֶׁת וְאֶחָד אוֹמֵר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת לֹא תִּנָּשֵׂא וְאִם נִשֵּׂאת לֹא תֵּצֵא שֶׁהֲרֵי הִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִתְקַדִּשְׁתִּי. אָמְרָה מְקֻדֶּשֶׁת אֲנִי וּלְאַחַר זְמַן עָמְדָה וְקִדְּשָׁה עַצְמָהּ אִם נָתְנָה אֲמַתְלָא לִדְבָרֶיהָ וְאָמְרָה מִפְּנֵי כָךְ וְכָךְ אֲמַרְתִּי בַּתְּחִלָּה שֶׁאֲנִי מְקֻדֶּשֶׁת וְרָאִינוּ בִּדְבָרֶיהָ מַמָּשׁ הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת לַשֵּׁנִי. וְאִם לֹא נָתְנָה אֲמַתְלָא אוֹ שֶׁנָּתְנָה וְאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה וְקִדּוּשֵׁי שֵׁנִי קִדּוּשֵׁי סָפֵק. לְפִיכָךְ נוֹתֵן לָהּ גֵּט וְתִהְיֶה אֲסוּרָה עָלָיו וְעַל הַכֹּל עַד שֶׁיָּבוֹא אֵרוּסָהּ. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁבָּאת וְאָמְרָה אֵשֶׁת אִישׁ אֲנִי וְחָזְרָה וְאָמְרָה פְּנוּיָה אֲנִי אִם נָתְנָה אֲמַתְלָא לִדְבָרֶיהָ וְיֵשׁ בִּדְבָרֶיהָ מַמָּשׁ הֲרֵי זוֹ נֶאֱמֶנֶת:

פרק י

א הָאֲרוּסָה אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ. וְהַבָּא עַל אֲרוּסָתוֹ בְּבֵית חָמִיו מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת. וַאֲפִלּוּ אִם קִדְּשָׁהּ בְּבִיאָה אָסוּר לוֹ לְבוֹא עָלֶיהָ בִּיאָה שְׁנִיָּה בְּבֵית אָבִיהָ עַד שֶׁיְּבִיא אוֹתָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וְיִתְיַחֵד עִמָּהּ וְיַפְרִישֶׁנָּה לוֹ. וְיִחוּד זֶה הוּא הַנִּקְרָא כְּנִיסָה לַחֻפָּה וְהוּא הַנִּקְרָא נִשּׂוּאִין בְּכָל מָקוֹם. וְהַבָּא עַל אֲרוּסָתוֹ לְשֵׁם נִשּׂוּאִין אַחַר שֶׁקִּדְּשָׁהּ מִשֶּׁיְּעֹרָה בָּהּ קְנָאָה וְנַעֲשֵׂית נְשׂוּאָה וַהֲרֵי הִיא אִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר:

ב כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסָה הָאֲרוּסָה לַחֻפָּה הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת לָבֹא עָלֶיהָ בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצֶה וַהֲרֵי הִיא אִשְׁתּוֹ גְּמוּרָה לְכָל דָּבָר. וּמִשֶּׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה נִקְרֵאת נְשׂוּאָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה וְהוּא שֶׁתִּהְיֶה רְאוּיָה לְבִעִילָה. אֲבָל אִם הָיְתָה נִדָּה אַף עַל פִּי שֶׁנִּכְנְסָה לַחֻפָּה וְנִתְיַחֵד עִמָּהּ לֹא גָּמְרוּ הַנִּשּׂוּאִין וַהֲרֵי הִיא כַּאֲרוּסָה עַדַיִן:

ג וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת חֲתָנִים בְּבֵית הֶחָתָן קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין וְהֵן שֵׁשׁ בְּרָכוֹת וְאֵלּוּ הֵן. בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהַכֹּל בָּרָא לִכְבוֹדוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר הָאָדָם. בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם דְּמוּת תַּבְנִיתוֹ וְהִתְקִין לוֹ מִמֶּנּוּ בִּנְיַן עֲדֵי עַד בָּרוּךְ אַתָּה ה' יוֹצֵר הָאָדָם. שׂוֹשׂ תָּשִׂישׂ וְתָגֵל עֲקָרָה בְּקִבּוּץ בָּנֶיהָ לְתוֹכָהּ בְּשִׂמְחָה בָּרוּךְ אַתָּה ה' מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ. שַׂמֵּחַ תְּשַׂמַּח רֵעִים הָאֲהוּבִים כְּשַׂמֶּחָךְ יְצִירְךָ בְּגַן עֵדֶן מִקֶּדֶם בָּרוּךְ אַתָּה ה' מְשַׂמֵּחַ חָתָן וְכַלָּה. בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּרָא שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה חָתָן וְכַלָּה גִּילָה רִנָּה דִּיצָה וְחֶדְוָה אַהֲבָה אַחֲוָה שָׁלוֹם וְרֵעוּת מְהֵרָה ה' אֱלֹהֵינוּ יִשָּׁמַע בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם קוֹל שָׂשׂוֹן קוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן קוֹל כַּלָּה קוֹל מִצְהֲלוֹת חֲתָנִים מֵחֻפָּתָם וּנְעָרִים מִמִּשְׁתֵּה מַנְגִּינָתָם בָּרוּךְ אַתָּה ה' מְשַׂמֵּחַ הֶחָתָן עִם הַכַּלָּה:

ד וְאִם הָיָה שָׁם יַיִן מֵבִיא כּוֹס שֶׁל יַיִן וּמְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן תְּחִלָּה וּמְסַדֵּר אֶת כֻּלָּן עַל הַכּוֹס וְנִמְצָא מְבָרֵךְ שֶׁבַע בְּרָכוֹת. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ לְהָבִיא הֲדַס עִם הַיַּיִן וּמְבָרֵךְ עַל הַהֲדַס אַחַר הַיַּיִן וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ הַשֵּׁשׁ:

ה וְאֵין מְבָרְכִין בִּרְכַּת חֲתָנִים אֶלָּא בַּעֲשָׂרָה גְּדוֹלִים וּבְנֵי חוֹרִין וְחָתָן מִן הַמְּנִין:

ו הַמְאָרֵס אֶת הָאִשָּׁה וּבֵרַךְ בִּרְכַּת חֲתָנִים וְלֹא נִתְיַחֵד עִמָּהּ בְּבֵיתוֹ עֲדַיִן אֲרוּסָה הִיא שֶׁאֵין בִּרְכַּת חֲתָנִים עוֹשָׂה הַנִּשּׂוּאִין אֶלָּא כְּנִיסָה לַחֻפָּה. אֵרֵס וְכָנַס לַחֻפָּה וְלֹא בֵּרַךְ בִּרְכַּת חֲתָנִים הֲרֵי זוֹ נְשׂוּאָה גְּמוּרָה וְחוֹזֵר וּמְבָרֵךְ אֲפִלּוּ אַחַר כַּמָּה יָמִים. וְלֹא תִּנָּשֵׂא נִדָּה עַד שֶׁתִּטְהַר. וְאֵין מְבָרְכִין לְהּ בִּרְכַּת חֲתָנִים עַד שֶׁתִּטְהַר. וְאִם עָבַר וְנָשָׂא וּבֵרַךְ אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ:

ז וְצָרִיךְ לִכְתֹּב כְּתֻבָּה קֹדֶם כְּנִיסָה לַחֻפָּה וְאַחַר כָּךְ יִהְיֶה מָתָר בְּאִשְׁתּוֹ וְהֶחָתָן נוֹתֵן שְׂכַר הַסּוֹפֵר. וְכַמָּה הוּא כּוֹתֵב לָהּ. אִם הָיְתָה בְּתוּלָה אֵין כּוֹתְבִין לָהּ פָּחוֹת מִמָּאתַיִם דִּינָרִים וְאִם בְּעוּלָה אֵין כּוֹתְבִין לָהּ פָּחוֹת מִמַּאָה דִּינָרִים [ד.] וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא עִקַּר כְּתֻבָּה. וְאִם רָצָה לְהוֹסִיף לָהּ אֲפִלּוּ כִּכַּר זָהָב מוֹסִיף. וְדִין הַתּוֹסֶפֶת וְדִין הָעִקָּר אֶחָד הוּא לְרֹב הַדְּבָרִים. לְפִיכָךְ כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ כְּתֻבָּה סְתָם הוּא הָעִקָּר וְהַתּוֹסֶפֶת כְּאֶחָד. וַחֲכָמִים הֵם שֶׁתִּקְּנוּ כְּתֻבָּה לָאִשָּׁה כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ:

ח דִּינָרִים אֵלּוּ לֹא תִּקְּנוּ אוֹתָם מִן הַכֶּסֶף הַטָּהוֹר אֶלָּא מִמַּטְבֵּעַ שֶׁהָיָה בְּאוֹתָן הַיָּמִים שֶׁהָיָה שִׁבְעָה חֲלָקִים נְחשֶׁת וְאֶחָד כֶּסֶף עַד שֶׁיִּהְיֶה בַּסֶּלַע חֲצִי זוּז כֶּסֶף. וְנִמְצָא מָאתַיִם דִּינָרִים שֶׁל בְּתוּלָה חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים זוּזִין שֶׁל כֶּסֶף טָהוֹר וּמֵאָה דִּינָרִים שֶׁל בְּעוּלָה שְׁנֵים עָשָׂר זוּזִים וּמֶחֱצָה. וּמִשְׁקַל כָּל זוּז שֵׁשׁ וְתִשְׁעִים שְׂעוֹרוֹת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּתִחִלַּת עֲרוּבִין. וְהַדִּינָר הוּא הַנִּקְרָא זוּז בְּכָל מָקוֹם בֵּין שֶׁיִּהְיֶה מִן הַכֶּסֶף הַטָּהוֹר בֵּין שֶׁיִּהְיֶה מִמַּטְבֵּעַ אוֹתָן הַיָּמִים:

ט אֵין פּוֹחֲתִין לִבְתוּלָה מִמָּאתַיִם וְלִבְעוּלָה מִמֵּאָה. וְכָל הַפּוֹחֵת בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת. אֶחָד הַכּוֹתֵב אֶת הַכְּתֻבָּה בִּשְׂטָר וְאֶחָד שֶׁהֵעִידוּ עָלָיו עֵדִים וְקָנוּ מִיָּדוֹ שֶׁהוּא חַיָּב לָהּ מֵאָה אוֹ מָאתַיִם הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְכֵן אִם נָתַן לָהּ מַטַּלְטְלִין כְּנֶגֶד כְּתֻבָּתָהּ הֲרֵי זֶה מֻתָּר לִבְעֹל עַד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ פְּנַאי לִכְתֹּב:

י הַכּוֹנֵס אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה. אוֹ שֶׁכָּתַב וְאָבַד שְׂטַר הַכְּתֻבָּה. אוֹ שֶׁמָּחֲלָה כְּתֻבָּתָהּ לְבַעְלָהּ. אוֹ שֶׁמָּכְרָה לוֹ כְּתֻבָּתָהּ. חוֹזֵר וְכוֹתֵב לָהּ עִקַּר כְּתֻבָּה אִם רָצָה לְקַיְּמָהּ. לְפִי שֶׁאָסוּר לוֹ לְאָדָם לִשְׁהוֹת עִם אִשְׁתּוֹ אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת בְּלֹא כְּתֻבָּה. אֲבָל הַמּוֹכֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ לַאֲחֵרִים בְּטוֹבַת הֲנָאָה אֵינוֹ צָרִיךְ לִכְתֹּב לָהּ כְּתֻבָּה אַחֶרֶת. שֶׁלֹּא תִּקְנוּ כְּתֻבָּה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ. וְאִם הוֹצִיא זֶה מְשַׁלֵּם כְּתֻבָּתָהּ לַלּוֹקֵחַ כְּדֶרֶךְ שֶׁהָיָה מְשַׁלֵּם לָהּ אִם לֹא מָכְרָה:

יא הַמְאָרֵס אֶת הָאִשָּׁה וְכָתַב לָהּ כְּתֻבָּה וְלֹא נִכְנְסָה לַחֻפָּה עֲדַיִן אֲרוּסָה הִיא וְאֵינָהּ נְשׂוּאָה שֶׁאֵין הַכְּתֻבָּה עוֹשָׂה נְשׂוּאִין. וְאִם מֵת אוֹ גֵּרְשָׁהּ גּוֹבָה עִקַּר כְּתֻבָּתָהּ מִבְּנֵי חוֹרִין וְאֵינָהּ גּוֹבָה תּוֹסֶפֶת כְּלָל הוֹאִיל וְלֹא כְּנָסָהּ. אֲבָל אִם אֵרַס אִשָּׁה וְלֹא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה וָמֵת אוֹ גֵּרְשָׁהּ וְהִיא אֲרוּסָה אֵין לָהּ כְּלוּם וַאֲפִלּוּ הָעִקָּר שֶׁלֹּא תִּקְנוּ לָהּ עִקַּר כְּתֻבָּה עַד שֶׁתִּנָּשֵׂא אוֹ עַד שֶׁיִּכְתֹּב. וְהַמְאָרֵס אֶת בִּתּוֹ וְכָתַב לָהּ כְּתֻבָּה וָמֵת אוֹ גֵּרְשָׁהּ כְּשֶׁהָיְתָה נַעֲרָה כְּתֻבָּתָהּ לְאָבִיהָ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ וְלָמַעְלָה בְּפֶרֶק שְׁלִישִׁי:

יב וְכֵן תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁכָּל הַנּוֹשֵׂא בְּתוּלָה יְהֵיֶה שָׂמֵחַ עִמָּהּ שִׁבְעַת יָמִים. אֵינוֹ עוֹסֵק בְּמְלַאכְתּוֹ וְלֹא נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בַּשּׁוּק אֶלָּא אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה וְשָׂמֵחַ. בֵּין שֶׁהָיָה בְּחוּר בֵּין שֶׁהָיָה אַלְמוֹן. וְאִם הָיְתָה בְּעוּלָה אֵין פָּחוֹת מִשִּׁשָּׁה יָמִים. שֶׁתַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא לִבְנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּהְיֶה שָׂמֵחַ עִם הַבְּעוּלָה שִׁשָּׁה יָמִים בֵּין בְּחוּר בֵּין אַלְמוֹן:

יג יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לִשָּׂא נָשִׁים רַבּוֹת כְּאַחַת בְּיוֹם אֶחָד וּמְבָרֵךְ בִּרְכַּת חֲתָנִים לְכֻלָּן כְּאַחַת. אֲבָל לִשְׂמְחָה צָרִיךְ לִשְׂמֹחַ עִם כָּל אַחַת שִׂמְחָה הָרְאוּיָה לָהּ. עִם בְּתוּלָה שִׁבְעָה. עִם בְּעוּלָה שִׁשָּׁה. וְאֵין מְעָרְבִין שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה:

יד מֻתָּר לְאָרֵס בְּכָל יוֹם חֹל אֲפִלּוּ בְּתִשְׁעָה בְּאָב בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה. אֲבָל אֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים לֹא בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְלֹא בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת גְּזֵרָה שֶׁמָּא יָבוֹא לִידֵי חִלּוּל שַׁבָּת בְּתִקּוּן הַסְּעֻדָּה שֶׁהֶחְתָּן טָרוּד בַּסְּעֻדָּה. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאָסוּר לִשָּׂא אִשָּׁה בְּשַׁבָּת. וַאֲפִלּוּ בְּחֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד אֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ לְפִי שֶׁאֵין מְעָרְבִין שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כט כז) "מַלֵּא שְׁבֻעַ זֹאת וְנִתְּנָה לְךָ גַּם אֶת זֹאת". וּשְׁאָר הַיָּמִים מֻתָּר לִשָּׂא אִשָּׁה בְּכָל יוֹם שֶׁיִּרְצֶה וְהוּא שֶׁיִּטְרַח בִּסְעֻדַּת נִשּׂוּאִין שִׁלְשָׁה יָמִים קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין:

טו מָקוֹם שֶׁאֵין בֵּית דִּין יוֹשְׁבִין בּוֹ אֶלָּא בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי בִּלְבַד בְּתוֹלָה נִשֵּׂאת בְּיוֹם רְבִיעִי שֶׁאִם הָיְתָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים יַשְׁכִּים לְבֵית דִּין. וּמִנְהַג חֲכָמִים שֶׁהַנּוֹשֵׂא אֶת הַבְּעוּלָה יִשָּׂאֶנָּה בַּחֲמִישִׁי כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שָׁמֵחַ עִמָּהּ חֲמִישִׁי וְעֶרֶב שַׁבָּת וְשַׁבָּת וְיוֹצֵא לִמְלַאכְתּוֹ יוֹם רִאשׁוֹן:

טז הַמְאָרֵס אֶת בִּתּוֹ קְטַנָּה וּתְבָעָהּ הַבַּעַל לְנִשּׂוּאִין. בֵּין הִיא בֵּין אֲבִיהָ יְכוֹלִין לְעַכֵּב שֶׁלֹּא תִּנָּשֵׂא עַד שֶׁתַּגְדִּיל וְתֵעָשֶׂה נַעֲרָה וְאִם רָצָה לְכָנְסָהּ כּוֹנֵס. וְאֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן:

יז אֵרְסָהּ וְשָׁהָה כַּמָּה שָׁנִים וּתְבָעָהּ לְנִשּׂוּאִין וַהֲרֵי הִיא נַעֲרָה נוֹתְנִין לָהּ י"ב חֹדֶשׁ מִיּוֹם הַתְבִיעָה לְפָרְנֵס אֶת עַצְמָהּ וּלְתַקֵּן מַה שֶּׁהִיא צְרִיכָה לָהּ וְאַחַר כָּךְ תִּנָּשֵׂא. תְּבָעָהּ אַחַר שֶׁבָּגְרָה נוֹתְנִין לָהּ י"ב חֹדֶשׁ מִיּוֹם הַבָּגְרָה. וְכֵן אִם קִדְּשָׁהּ בְּיוֹם הַבָּגְרָה נוֹתְנִין לָהּ י"ב חֹדֶשׁ מִיּוֹם הַקִּדּוּשִׁין שֶׁהוּא יוֹם הַבָּגְרָה. קִדְּשָׁהּ אַחַר שֶׁבָּגְרָה אִם עָבְרוּ עָלֶיהָ י"ב חֹדֶשׁ בְּבַגְרוּתָהּ וּלְאַחַר כָּךְ נִתְקַדְּשָׁה אֵין נוֹתְנִין לָהּ אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם מִיּוֹם הַתְבִיעָה. וְכֵן הַמְאָרֵס אֶת הַבְּעוּלָה נוֹתְנִין לָהּ שְׁלֹשִׁים יוֹם מִיּוֹם הַתְבִיעָה:

יח כֵּיצַד שָׁנוֹתְנִין זְמַן לָאִשָּׁה מִשֶּׁתְּבָעָהּ הַבַּעַל לְפָרְנֵס אֶת עַצְמָהּ וְאַחַר כָּךְ תִּנָּשֵׂא כָּךְ נוֹתְנִין זְמַן לָאִישׁ לְפָרְנֵס אֶת עַצְמוֹ מִשֶּׁתְּבָעָה הָאִשָּׁה אוֹתוֹ. וְכַמָּה נוֹתְנִין לוֹ כְּמוֹ שֶׁנּוֹתְנִין לָהּ אִם י"ב חֹדֶשׁ י"ב חֹדֶשׁ וְאִם שְׁלֹשִׁים יוֹם שְׁלֹשִׁים יוֹם:

יט הִגִּיעַ זְמַן שֶׁנָּתְנוּ לְאִישׁ וְלֹא נָשָׂאָהּ נִתְחַיֵּב בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָּנַס. וְאִם הִגִּיעַ הַזְּמַן בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת אוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת אֵינוֹ מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִכְנֹס. וְכֵן אִם חָלָה הוּא אוֹ הִיא אוֹ שֶׁפֵּרְסָה נִדָּה כְּשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן אֵינוֹ מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ רְאוּיָה לְהִנָּשֵׂא עַד שֶׁתִּטְהַר אוֹ עַד שֶׁתַּבְרִיא. וְכֵן הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לִשָּׂא אִשָּׁה עַד שֶׁיִּבְרָא:

פרק יא

א הַנּוֹשֵׂא בְּתוּלָה שֶׁנִּתְאַלְמְנָה אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה אוֹ נֶחְלְצָה. אִם מִן הָאֵרוּסִין נִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה אוֹ נֶחְלְצָה כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם. וְאִם מִן הַנִּשּׂוּאִין כְּתֻבָּתָהּ מֵאָה. שֶׁמִּשֶּׁנִּשֵּׂאת הֲרֵי הִיא כִּבְעוּלָה. וְכֵן הַנּוֹשֵׂא בְּתוּלָה מְשֻׁחְרֶרֶת אוֹ גִּיּוֹרֶת אוֹ שִׁבּוּיָה אִם נִשְׁתַּחְרְרָה הַשִּׁפְחָה וְנִתְגַּיְּרָה הַכּוּתִית וְנִפְדֵּית הַשִּׁבּוּיָה וְהֵן פְּחוּתוֹת מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם. וְאִם הָיוּ בְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וָמַעְלָה כְּתֻבָּתָן מֵאָה:

ב וּמִפְּנֵי מָה תִּקְּנוּ חֲכָמִים לְאֵלּוּ כְּתֻבָּה מֵאָה וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּתוּלוֹת. הוֹאִיל וְחָזְקַת הַנִּשּׂוּאָה שֶׁתִּבְעַל וְחָזְקַת הַשִּׁפְחָה וְהַכּוּתִית וְהַשִּׁבּוּיָה שֶׁתִּבָּעֵל תִּקְּנוּ לְאֵלּוּ מֵאָה בֵּין נִבְעֲלוּ בֵּין לֹא נִבְעֲלוּ וַהֲרֵי הֵן כִּבְעוּלוֹת לְכָל דָּבָר:

ג מַכַּת עֵץ כְּתֻבָּתָהּ מֵאָה אֶפִלּוּ נִשֵּׂאת עַל מְנָת שֶׁהִיא בְּתוּלָה שְׁלֵמָה וְנִמְצֵאת מַכַּת עֵץ כְּתֻבָּתָהּ מֵאָה. קְטַנָּה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וּלְמַטָּה שֶׁנִּבְעֲלָה אֶפִלּוּ בָּא עָלֶיהָ אָדָם גָּדוֹל כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם, סוֹפָהּ שֶׁתַּחֲזֹר בְּתוּלָה כִּשְׁאָר הַבְּתוּלוֹת. וְכֵן גְּדוֹלָה שֶׁבָּא עָלֶיהָ קָטָן מִבֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וּלְמַטָּה כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם כְּאִלּוּ לֹא נִבְעֲלָה כְּלָל. שֶׁבִּיאַת בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד בִּיאָתוֹ בִּיאָה, פָּחוֹת מִזֶּה אֵין בִּיאָתוֹ בִּיאָה:

ד בְּתוּלָה שֶׁהִיא בּוֹגֶרֶת אוֹ סוּמָא אוֹ אֵילוֹנִית כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם. אֲבָל הַחֵרֶשֶׁת וְהַשּׁוֹטָה לֹא תִּקְּנוּ לָהֶן כְּתֻבָּה. הַשּׁוֹטָה לֹא תִּקְּנוּ לָהּ נִשּׂוּאִין כְּלָל. וְהַחֵרֶשֶׁת אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ נִשּׂוּאִין מִדִּבְרֵיהֶם לֹא תִּקְּנוּ לָהּ כְּתֻבָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּשָׂאת אוֹתָהּ. וּכְשֵׁם שֶׁאֵין לָהּ כְּתֻבָּה כָּךְ אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת וְלֹא תְּנַאי מִתְּנָאֵי כְּתֻבָּה. וְאִם כָּנַס הַחֵרֶשֶׁת וְנִתְפַּקְּחָה יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה וּתְנַאי כְּתֻבָּה וּכְתֻבָּתָהּ מֵאָה:

ה נָשָׂא חֵרֶשֶׁת אוֹ שׁוֹטָה וְכָתַב לָהֶן מֵאָה מָנֶה כְּתֻבָּתָן קַיֶּמֶת מִפְּנֵי שֶׁרָצָה לְהַזִּיק נְכָסָיו:

ו חֵרֵשׁ אוֹ שׁוֹטֶה שֶׁנָּשְׂאוּ נָשִׁים פִּקְחוֹת אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְפַּקֵּחַ הַחֵרֵשׁ וְנִשְׁתַּפְּה הַשּׁוֹטֶה אֵין לְנִשֵּׁיהֶם עֲלֵיהֶם כְּלוּם. רָצוּ לְקַיְּמָן אַחַר שֶׁהִבְרִיאוּ יֵשׁ לָהֶן כְּתֻבָּה וּכְתֻבָּתָן מֵאָה. וְאִם בֵּית דִּין הֵם שֶׁהִשִּׂיאוּ הַחֵרֵשׁ וְכָתְבוּ לָהּ כְּתֻבָּתָהּ עַל נְכָסָיו נוֹטֶלֶת כָּל מַה שֶּׁכָּתְבוּ לָהּ בֵּית דִּין. אֲבָל הַשּׁוֹטֶה אֵין בֵּית דִּין מַשִּׂיאִין אוֹתוֹ בְּכָל מָקוֹם. וּמִפְּנֵי שֶׁאֵין תַּקָּנַת חֲכָמִים עוֹמֶדֶת בּוֹ לֹא תִּקְּנוּ לוֹ נִשּׂוּאִין. וְכֵן הַקָּטָן לֹא תִּקְּנוּ לוֹ חֲכָמִים נִשּׂוּאִין הוֹאִיל וְסוֹפוֹ לָבוֹא לִידֵי נִשּׂוּאִין גְּמוּרִין. וּמִפְּנֵי מָה תִּקְּנוּ נִשּׂוּאִין לְקָטַנָּה וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא בָּאָה לִידֵי נִשּׂוּאִין גְּמוּרִין. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִנָּהֲגוּ בָּהּ מִנְהַג הֶפְקֵר. וְאֵין מַשִּׂיאִין אֶת הַקָּטָן עַד שֶׁבּוֹדְקִין אוֹתוֹ וְיוֹדְעִים שֶׁהֶבִיא סִימָנִין:

ז קָטָן אֲפִלּוּ בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה אֵין לָהּ כְּתֻבָּה. וְאִם הִגְדִּיל וְקִיְּמָהּ אַחַר שֶׁהִגְדִּיל יֵשׁ לָהּ עִקַּר כְּתֻבָּה. וְכֵן גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר הוּא וְאִשְׁתּוֹ כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה שֶׁעַל מְנָת כֵּן קִיְּמָהּ:

ח כָּל בְּתוּלָה שֶׁכְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם יֵשׁ לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים. וְכָל שֶׁכְּתֻבָּתָהּ מֵאָה אוֹ שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ לָהּ חֲכָמִים כְּתֻבָּה אֵין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים. וְהַמִּתְיַחֵד עִם אֲרוּסְתּוֹ קֹדֶם נִשּׂוּאִין אֵין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים:

ט וּמַה הִיא טַעֲנַת בְּתוּלִים. זֶה שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה שֶׁחֲזָקָתָהּ שֶׁהִיא בְּתוּלָה וְטוֹעֵן וְאוֹמֵר לֹא מְצָאתִיהָ בְּתוּלָה. וּשְׁנֵי סִימָנִין הֵן לִבְתוּלָה. הָאֶחָד דָּמִים שֶׁשּׁוֹתְתִין מִמֶּנָּה בְּסוֹף בִּיאָה רִאשׁוֹנָה. וְהַשֵּׁנִי הַדַּחַק שֶׁיִּמָּצֵא בָּהּ בְּבִיאָה רִאשׁוֹנָה בִּשְׁעַת תַּשְׁמִישׁ:

י הַנּוֹשֵׂא אֶת הַבְּתוּלָה שֶׁכְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם וְטָעַן וְאָמַר לֹא מְצָאתִיהָ בְּתוּלָה. שׁוֹאֲלִין אוֹתָהּ אִם אָמְרָה אֻמָּת הוּא לֹא מְצָאנִי בְּתוּלָה מִפְּנֵי שֶׁנָּפַלְתִּי וְהִכַּנִי עֵץ אוֹ קֶרֶקַע וְהָלְכוּ בְּתוּלַי הֲרֵי זוֹ נֶאֱמֶנֶת וְתַחֲזֹר כְּתֻבָּתָהּ לְמָנֶה. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא טוֹעֵן אוֹמֵר שְׁמַע אִישׁ בָּא עָלַיִךְ וְאֵין

לְךָ כְּלוּם אֵין מַשְׁגִּיחִין בְּטַעֲנָתוֹ. וְיֵשׁ לוֹ לְהַחֲרִים סְתָם שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ אִישׁ שֶׁאֵין הַדָּבָר וַדַּאי לוֹ:

יא אָמְרָה הִיא אֲמֶת אָמַר שֶׁלֹּא מְצָאַנִי בְּתוּלָה וְאִישׁ בָּא עָלַי בְּאֹנֶס אַחַר שֶׁנִּתְאָרְסָתִי לוֹ. הֲרֵי זוֹ נֶאֱמֶנֶת וּכְתֻבָּתָהּ מָאתַיִם כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה. וְאִם טָעַן וְאָמַר שֶׁמָּא עַד שֶׁלֹּא אֵרַסְתִּיךְ נֶאֱנַסְתְּ וּמִקֶּחִי מִקָּח טָעוּת אוֹ אַחַר שֶׁאֵרַסְתִּיךְ נִבְעַלְתְּ בִּרְצוֹנֵךְ. הֲרֵי זֶה מַחֲרִים סְתָם עַל מִי שֶׁטּוֹעֵן שֶׁקָּר כְּדֵי לְחַיְּבֵנִי מָמוֹן שֶׁאֵינִי חַיָּב בּוֹ:

יב טָעַן וְאָמַר לֹא מְצָאתִיהָ בְּתוּלָה וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא בָּא עָלַי וַעֲדַיִן אֲנִי בְּתוּלָה. בּוֹדְקִין אוֹתָהּ אוֹ חוֹזֵר וּבוֹעֵל בְּפָנֵי עֵדִים. אָמְרָה בָּא עָלַי וּבְתוּלָה מְצָאַנִי כְּכָל הַבְּתוּלוֹת וְשֶׁקֶר הוּא טוֹעֵן. שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִין לוֹ מֶה הָיָה הַדָּבָר עַד שֶׁאָמַרְתָּ שֶׁאֵינָהּ בְּתוּלָה. אִם אָמַר מִפְּנֵי שֶׁלֹּא מָצָאתִי לָהּ דָּם בּוֹדְקִין בְּמִשְׁפַּחְתָּהּ שֶׁמָּא אֵין לָהֶם דָּם כְּלָל לֹא דַּם נִדָּה וְלֹא דַּם בְּתוּלִים אִם נִמְצְאוּ כֻּלָּן כֵּן הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקָתָהּ. לֹא נִמְצְאוּ בְּנוֹת מִשְׁפַּחְתָּהּ כֵּן בּוֹדְקִין אוֹתָהּ שֶׁמָּא חִלֵּי גָּדוֹל יֵשׁ בָּהּ שֶׁיָּבֵשׁ לַחְלוּחִית הָאֵיבָרִים אוֹ שֶׁהָיְתָה מִתְעַנֶּית בָּרָעָב. מַרְטִיבִין אוֹתָהּ וּמַאֲכִילִין אוֹתָהּ וּמַשְׁקִין אוֹתָהּ עַד שֶׁתַּבְרִיא וְתִבָּעֵל שֵׁנִית וְנִרְאֶה אִם תּוֹצִיא דָּם אִם לָאו. וְאִם אֵין שָׁם חִלֵּי וְלֹא רָעָב וְלֹא כַּיּוֹצֵא בּוֹ הֲרֵי זוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁמָּצָא דֹּחַק בְּעֵת תַּשְׁמִישׁ הוֹאִיל וְלֹא יָצָא דָּם אֵין כָּאן בְּתוּלִים. שֶׁכָּל בְּתוּלָה יֵשׁ לָהּ דָּם בֵּין קְטַנָּה בֵּין גְּדוֹלָה בֵּין נַעֲרָה בֵּין בּוֹגֶרֶת אֶלָּא מִפְּנֵי הַחֲלִי כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְאִם אָמַר מִפְּנֵי שֶׁלֹּא מָצָאתִי דֹּחַק אֶלָּא פֶּתַח פָּתוּחַ מָצָאתִי שׁוֹאֲלִין עַל שְׁנוֹתֶיהָ שֶׁמָּא בּוֹגֶרֶת הִיא שֶׁרֹב הַבּוֹגְרוֹת אֵין לָהֶן דֹּחַק שֶׁמַּרְגִּישִׁין בּוֹ הַרְבֵּה שֶׁהֲרֵי גָּדְלָה וְנִתְרַפּוּ אֵיבָרֶיהָ וְכָלוּ בְּתוּלֶיהָ. וְאִם לֹא בָּגְרָה עֲדַיִן אוֹמְרִין לוֹ שֶׁמָּא הִטִּיתָהּ אוֹ בָּעַלְתָּ בְּנַחַת וּלְפִיכָךְ לֹא הִרְגַּשְׁתָּ בַּדֹּחַק. אִם אָמַר לֹא כִּי אֶלָּא וַדַּאי פֶּתַח פָּתוּחַ הָיָה הֲרֵי זוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים לְכָל בְּתוּלָה שֶׁלֹּא בָּגְרָה בֵּין קְטַנָּה בֵּין נַעֲרָה בֵּין בְּרִיאָה בֵּין חוֹלָה שֶׁכָּל נַעֲרָה בְּתוּלָה פִּתְחָהּ סָתוּם הוּא. וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּצָא הַדָּם הוֹאִיל וּמָצָא פֶּתַח פָּתוּחַ אֵין כָּאן בְּתוּלִים:

יג יֵשׁ גְּאוֹנִים שֶׁהוֹרוּ שֶׁהַבּוֹגֶרֶת אֵין לָהּ טַעֲנַת דָּמִים וְיֵשׁ לָהּ טַעֲנַת פֶּתַח פָּתוּחַ. וְאֵין דֶּרֶךְ הַגְּמָרָא מַרְאֶה דָּבָר זֶה וְטָעוּת הָיָה בַּנֶּסְחָאוֹת שֶׁלָּהֶם. וּכְבָר בָּדַקְתִּי עַל סְפָרִים רַבִּים וְקַדְמוֹנִים וּמָצָאתִי שֶׁהַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ שֶׁאֵין לִבּוֹגֶרֶת שֶׁאֵינָהּ בְּתוּלָה אֶלָּא טַעֲנַת דָּמִים בִּלְבַד:

יד חֲכָמִים הֵם שֶׁתִּקְּנוּ עִקַּר כְּתֻבָּה לְאִשָּׁה וְהֵם הִתְקִינוּ וְאָמְרוּ שֶׁכָּל הַטּוֹעֵן טַעֲנַת בְּתוּלִים וְהָאִשָּׁה מַכֶּחֶשֶׁת אוֹתוֹ נֶאֱמָן וְעָלֶיהָ לְהָבִיא רְאָיָה לֹא עַל הָאִישׁ. שֶׁחֶזְקָה הִיא שֶׁאֵין אָדָם טוֹרֵחַ בְּסַעֲדָה וּמַפְסִידָהּ וְהוֹפֵךְ שִׁמְחָתוֹ אֲבֵל:

טו וְעַד מָתַי יֵשׁ לוֹ לִטְעֹן טַעֲנַת בְּתוּלִים. אִם נִסְתְּרָה מִיָּד. וְאִם לֹא נִסְתְּרָה אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם:

טז הוֹרוּ כָּל הַגְּאוֹנִים שֶׁזֶּה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁהוּא נֶאֱמָן אִם הִכְחִישָׁתּוּ אִשְׁתּוֹ. לְהַפְסִידָהּ עִקַּר הַכְּתֻבָּה. אֲבָל הַתּוֹסֶפֶת יֵשׁ לָהּ. אֶלָּא אִם כֵּן נוֹדַע בִּרְאָיָה בְּרוּרָה שֶׁהָיְתָה בְּעוּלָה אוֹ שֶׁהוֹדָתָה לוֹ שֶׁהִיא בְּעוּלָה קֹדֶם שֶׁתִּתְאָרֵס וְהִטְעָתוּ. לְפִיכָךְ יֵשׁ לוֹ לְהַשְׁבִּיעָהּ בִּנְקִיטַת חֵפֶץ כְּדִין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין וְאַחַר כָּךְ תִּגְבֶּה הַתּוֹסֶפֶת. וְאֵין לָהּ לְהַשְׁבִּיעוֹ שֶׁלֹּא מְצָאָהּ בְּתוּלָה וְאַחַר כָּךְ תַּפְסִיד עִקַּר כְּתֻבָּה שֶׁחֲזָקָה הִיא שֶׁאֵין אָדָם טוֹרֵחַ בְּסַעֲדָה וּמַפְסִידָהּ. וְיֵשׁ לָהּ לְהַחֲרִים סְתָם עַל מִי שֶׁטָּעַן עָלֶיהָ שֶׁקֶר:

יז הֲרֵי שֶׁרָצָה לְקַיְּמָהּ אַחַר שֶׁהִפְסִידָה עִקַּר הַכְּתֻבָּה חוֹזֵר וְכוֹתֵב לָהּ מֵאָה. לְפִי שֶׁאָסוּר לָאָדָם לְשַׁהוֹת עִם אִשְׁתּוֹ שָׁעָה אַחַת בְּלֹא כְּתֻבָּה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

פרק יב

א כְּשֶׁנּוֹשֵׂא אָדָם אִשָּׁה בֵּין בְּתוּלָה בֵּין בְּעוּלָה בֵּין גְּדוֹלָה בֵּין קְטַנָּה אַחַת בַּת יִשְׂרָאֵל וְאַחַת הַגִּיֹּרֶת אוֹ הַמְשֻׁחְרֶרֶת יִתְחַיֵּב לָהּ בַּעֲשָׂרָה דְּבָרִים וְיִזְכֶּה בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים:

ב וְהָעֲשָׂרָה שְׁלֹשָׁה מֵהֶן מִן הַתּוֹרָה וְאֵלּוּ הֵן. (שמות כא י) "שְׁאֵרָהּ. כְּסוּתָהּ. וְעוֹנָתָהּ". שְׁאֵרָהּ אֵלּוּ מְזוֹנוֹתֶיהָ. כְּסוּתָהּ כְּמַשְׁמָעוֹ. עוֹנָתָהּ לָבֹא עָלֶיהָ כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ. וְהַשִּׁבְעָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְכֻלָּן תְּנַאי בֵּית דִּין הֵם. הָאֶחָד מֵהֶם עִקַּר כְּתֻבָּה. וְהַשְּׁאָר הֵם הַנִּקְרָאִין תְּנָאֵי כְּתֻבָּה וְאֵלּוּ הֵן. לְרַפֹּאתָהּ אִם חָלְתָה. וְלִפְדּוֹתָהּ אִם נִשְׁבֵּית. לְקָבְרָהּ אִם מֵתָה. וְלִהְיוֹת נִזּוֹנֶת מִן נְכָסָיו. וְיוֹשֶׁבֶת בְּבֵיתוֹ אַחַר מוֹתוֹ כָּל זְמַן אַלְמְנוּתָהּ. וְלִהְיוֹת בְּנוֹתֶיהָ מִמֶּנּוּ נִזּוֹנוֹת מִנְּכָסָיו אַחֲרֵי מוֹתוֹ עַד שֶׁתִּתְאָרְסָנָה. וְלִהְיוֹת בָּנֶיהָ הַזְּכָרִים מִמֶּנּוּ יוֹרְשִׁין כְּתֻבָּתָהּ יוֹתֵר עַל חֶלְקָם בַּיְּרֻשָּׁה שֶׁעִם אֲחֵיהֶם:

ג וְהָאַרְבָּעָה שֶׁזּוֹכָה בָּהֶן כֻּלָּם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְאֵלּוּ הֵן. לִהְיוֹת מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁלּוֹ. וְלִהְיוֹת מְצִיאָתָהּ שֶׁלּוֹ. וְשֶׁיִּהְיֶה אוֹכֵל כָּל פֵּרוֹת נְכָסֶיהָ בְּחַיֶּיהָ. וְאִם מֵתָה בְּחַיָּיו יִירָשֶׁנָּה. וְהוּא קוֹדֵם לְכָל אָדָם בַּיְּרֻשָּׁה:

ד וְעוֹד תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיוּ מַעֲשֵׂה יְדֵי הָאִשָּׁה כְּנֶגֶד מְזוֹנוֹתֶיהָ. וּפִדְיוֹנָהּ כְּנֶגֶד אֲכִילַת פֵּרוֹת נְכָסֶיהָ. וּקְבוּרָתָהּ כְּנֶגֶד יְרֻשָּׁתוֹ לִכְתֻבָּתָהּ. לְפִיכָךְ אִם אָמְרָה הָאִשָּׁה אֵינִי נִזּוֹנִית וְאֵינִי עוֹשָׂה שׁוֹמְעִין לָהּ וְאֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ. אֲבָל אִם אָמַר הַבַּעַל אֵינִי זָנֵךְ וְאֵינִי נוֹטֵל כְּלוּם מִמַּעֲשֵׂה יָדַיִךְ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ שֶׁמָּא לֹא יְסַפְּקוּ לָהּ מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ. וּמִפְּנֵי תַּקָּנָה זוֹ יֵחָשְׁבוּ הַמְּזוֹנוֹת מִתְּנָאֵי הַכְּתֻבָּה:

ה כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִכְתְּבוּ בִּשְׁטַר הַכְּתֻבָּה וַאֲפִלּוּ לֹא כָּתְבוּ כְּתֻבָּה אֶלָּא נָשָׂא סְתָם כֵּיוָן שֶׁנִּשְׂאָהּ זָכָה בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים שֶׁלּוֹ וְזָכְתָה הָאִשָּׁה בַּעֲשָׂרָה דְּבָרִים שֶׁלָּהּ וְאֵינָן צְרִיכִין לְפָרֵשׁ:

ו הִתְנָה הַבַּעַל שֶׁלֹּא יִתְחַיֵּב בְּאֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁהוּא חַיָּב בָּהֶן. אוֹ שֶׁהִתְנַת הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא יְזַכֶּה הַבַּעַל בְּאֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁהוּא זוֹכֶה בָּהֶם הַתְּנַאי קַיָּם חוּץ מִשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁאֵין הַתְּנַאי מוֹעִיל בָּהֶן. וְכָל הַמַּתְנֶה עֲלֵיהֶן תְּנָאוֹ בָּטֵל. וְאֵלּוּ הֵן. עוֹנָתָהּ. וְעִקַּר כְּתֻבָּתָהּ. וִירֻשָּׁתָהּ:

ז כֵּיצַד. הִתְנָה עִם הָאִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ עָלָיו עוֹנָה תְּנָאוֹ בָּטֵל וְחַיָּב בְּעוֹנָתָהּ. שֶׁהֲרֵי הִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְאֵינוֹ תְּנַאי מָמוֹן:

ח הִתְנָה עִמָּהּ לִפְחוֹת מֵעִקַּר כְּתֻבָּה אוֹ שֶׁכָּתַב לָהּ מָאתַיִם אוֹ מֵאָה עִקַּר כְּתֻבָּה וְכָתְבָה לוֹ שֶׁנִּתְקַבְּלָה מֵהֶן כָּךְ וְכָךְ וְהִיא לֹא נִתְקַבְּלָה תְּנָאוֹ בָּטֵל שֶׁכָּל הַפּוֹחֵת לִבְתוּלָה מִמָּאתַיִם וּלְאַלְמָנָה מִמֵּאָה הֲרֵי בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת:

ט הִתְנָה עִמָּהּ אַחַר שֶׁנִּשְׂאָהּ שֶׁלֹּא יִירָשֶׁנָּה תְּנָאוֹ בָּטֵל וְאַף עַל פִּי שֶׁיִּרְשַׁת הַבַּעַל מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים עָשׂוּ חִזּוּק לְדִבְרֵיהֶם כְּשֶׁל תּוֹרָה. וְכָל תְּנַאי שֶׁבֵּיְרֻשָּׁה בָּטֵל וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מָמוֹן שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (במדבר כז יא) "לְחֻקַּת מִשְׁפָּט". וּבִשְׁאָר הַדְּבָרִים תְּנָאוֹ קַיָּם, כְּגוֹן שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ שֶׁאֵין לָהּ שְׂאֵר וּכְסוּת, עַל מְנָת שֶׁלֹּא יֹאכַל פֵּרוֹת נְכָסֶיהָ, וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, תְּנָאוֹ קַיָּם:

י כַּמָּה מְזוֹנוֹת פּוֹסְקִין לָאִשָּׁה. פּוֹסְקִין לָהּ לֶחֶם שְׁתֵּי סְעָדוֹת בְּכָל יוֹם סְעֻדָּה בֵּינוֹנִית שֶׁל כָּל אָדָם בְּאוֹתָהּ הָעִיר כְּאָדָם שֶׁאֵינוֹ לֹא חוֹלֶה וְלֹא גַּרְגָּרָן וּמֵאוֹתוֹ מַאֲכָל שֶׁל אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר. אִם חִטִּים חִטִּים וְאִם שְׂעוֹרִים שְׂעוֹרִים. וְכֵן אֹרֶז וְדֹחַן אוֹ מִשְׁאָר מִינִין שֶׁנֶּהֱגוּ בָּהֶן. וּפוֹסְקִין לָהּ פַּרְפֶּרֶת לֶאֱכל בָּהּ אֶת הַפַּת כְּגוֹן קִטְנִית אוֹ יְרָקוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְשֶׁמֶן לַאֲכִילָה וְשֶׁמֶן לְהַדְלָקַת הַנֵּר וּפֵרוֹת וּמְעַט יַיִן לִשְׁתּוֹת אִם הָיָה מִנְהַג הַמָּקוֹם שֶׁיִּשְׁתּוּ הַנָּשִׁים יַיִן. וּפוֹסְקִין לָהּ שָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת בְּשַׁבָּת וּבָשָׂר אוֹ דָּגִים כְּמִנְהַג הַמָּקוֹם. וְנוֹתֵן לָהּ בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת מָעָה כֶּסֶף לְצָרְכֶיהָ כְּגוֹן פְּרוּטָה לְכִבּוּס אוֹ לְמֶרְחָץ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן:

יא בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּעָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל אִם הָיָה עָשִׁיר הַכֹּל לְפִי עָשְׁרוֹ. אֲפִלּוּ הָיָה מָמוֹנוֹ רָאוּי לְעָשׂוֹת לָהּ כַּמָּה תַּבְשִׁילֵי בָּשָׂר בְּכָל יוֹם כּוֹפִין אוֹתוֹ וּפוֹסְקִין לָהּ מְזוֹנוֹת כְּפִי מָמוֹנוֹ. וְאִם הָיָה עָנִי בְּיוֹתֵר וְאֵינוֹ יָכוֹל לִתֵּן לָהּ אֲפִלּוּ לֶחֶם שֶׁהִיא צְרִיכָה לוֹ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְתִהְיֶה כְּתֻבָּתָהּ חוֹב עָלָיו עַד שֶׁתִּמְצָא יָדוֹ וְיִתֵּן:

יב בַּעַל שֶׁרָצָה לִתֵּן לְאִשְׁתּוֹ מְזוֹנוֹתֶיהָ הֲרָאוּיוֹת לָהּ וְתִהְיֶה אוֹכֶלֶת וְשׁוֹתָה לְעַצְמָהּ וְהוּא שׁוֹתֶה וְאוֹכֵל לְעַצְמוֹ הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ וּבִלְבַד שֶׁיֹּאכַל עִמָּהּ מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְלֵילֵי שַׁבָּת:

יג הָאִשָּׁה שֶׁפָּסְקוּ לָהּ מְזוֹנוֹת וְהוֹתִירוּ הַמּוֹתָר לַבַּעַל. הָיָה בַּעְלָהּ כֹּהֵן אֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ כָּל מְזוֹנוֹתֶיהָ תְּרוּמָה מִפְּנֵי שֶׁטֹּרַח גָּדוֹל הוּא לָהּ לְשָׁמְרָן מִדְּבָרִים הַמְטַמְּאִין וּלְאָכְלָן בְּטָהֳרָה אֶלָּא נוֹתֵן לָהּ מֻחֱצָה חֻלִּין וּמֻחֱצָה תְּרוּמָה:

יד כְּשֵׁם שֶׁאָדָם חַיָּב בִּמְזוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ כָּךְ הוּא חַיָּב בִּמְזוֹנוֹת בָּנָיו וּבְנוֹתָיו הַקְּטַנִּים עַד שֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי שֵׁשׁ שָׁנִים. מִכָּאן וְאֵילָךְ מַאֲכִילָן עַד שֶׁיְּגַדְּלוּ כְּתַקָּנַת חֲכָמִים. וְאִם לֹא רָצָה גּוֹעֲרִין בּוֹ וּמַכְלִימִין אוֹתוֹ וּפוֹצְרִין בּוֹ. וְאִם לֹא רָצָה מַכְרִיזִין עָלָיו בַּצִּבּוּר וְאוֹמְרִים פְּלוֹנִי אַכְזָרִי הוּא וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְזוּן בָּנָיו וַהֲרֵי פָּחוּת הוּא מֵעוֹף טָמֵא שֶׁהוּא זָן אֶת אֶפְרוֹחָיו. וְאֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְזוּנָם אַחַר שֵׁשׁ:

טו בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּאִישׁ שֶׁאֵינוֹ אָמוּד וְאֵין יָדוּעַ אִם רָאוּי לִתֵּן צְדָקָה אוֹ אֵינוֹ רָאוּי אֲבָל אִם הָיָה אָמוּד שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן הָרָאוּי לִתֵּן מִמֶּנּוּ צְדָקָה הַמַּסְפֶּקֶת לָהֶן מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ בַּעַל כָּרְחוֹ מִשּׁוּם צְדָקָה וְזָנִין אוֹתָן עַד שֶׁיְּגַדְּלוּ:

טז מִי שֶׁהָלַךְ לִמְדִינָה אַחֶרֶת וּבָאָה אִשְׁתּוֹ לְבֵית דִּין לִתְבֹּעַ מְזוֹנוֹת. שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים הָרִאשׁוֹנִים מִיּוֹם הֲלִיכָתוֹ אֵין פּוֹסְקִין לָהּ בָּהֶן מְזוֹנוֹת שֶׁחֲזָקָה שֶׁאֵין אָדָם מַנִּיחַ בֵּיתוֹ רֵיקָן. מִכָּאן וְאֵילָךְ פּוֹסְקִין לָהּ מְזוֹנוֹת. וְאִם הָיוּ לוֹ נְכָסִים בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו וּמוֹכְרִין לְמִזוֹנוֹתֶיהָ. וְאֵין מְחַשְּׁבִין עִמָּהּ עַל מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ עַד שֶׁיָּבוֹא בַּעְלָהּ, אִם מָצָא שֶׁעָשְׂתָה הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. וְכֵן אִם לֹא עָמְדָה בַּדִּין אֶלָּא מָכְרָה לְעַצְמָהּ לְמִזוֹנוֹת מִכְרָהּ קַיָּם וְאֵינָהּ צְרִיכָה הַכְרָזָה וְלֹא שְׁבוּעָה עַד שֶׁיָּבוֹא בַּעְלָהּ וְיִטְעַן אוֹ עַד שֶׁתָּבוֹא לִגְבוֹת כְּתֻבָּתָהּ אַחַר מוֹתוֹ מְגַלְגְּלִין עָלֶיהָ שֶׁלֹּא מָכְרָה אֶלָּא לְמִזוֹנוֹת שֶׁהִיא צְרִיכָה לָהֶן:

יז וּכְשֵׁם שֶׁבֵּית דִּין מוֹכְרִין לְמִזוֹן הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ כָּךְ מוֹכְרִין לְמִזוֹן בָּנָיו וּבְנוֹתָיו כְּשֶׁהֵן בְּנֵי שֵׁשׁ שָׁנִים אוֹ פָּחוֹת. אֲבָל יֶתֶר עַל שֵׁשׁ אֵינָן זָנִין אוֹתָן מִנְּכָסָיו שֶׁלֹּא בְּפָנָיו אַף עַל פִּי שֶׁהוּא אָמוּד. וְכֵן מִי שֶׁנִּשְׁתַּטָּה בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו וּמוֹכְרִים וְזָנִין אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וּבְנוֹתָיו שֶׁהֵן בְּנֵי שֵׁשׁ שָׁנִים אוֹ פָּחוֹת וּמְפַרְנְסִין אוֹתָן:

יח יֵשׁ מִן הַגְּאוֹנִים שֶׁהוֹרָה שֶׁאֵין פּוֹסְקִין מְזוֹנוֹת לְאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם אוֹ שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ עַד שֶׁיְּהֵא שְׁטַר כְּתֻבָּה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ. וְאִם לֹא תּוֹצִיא שְׁטַר כְּתֻבָּה אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת שֶׁמָּא נָטְלָה כְּתֻבָּתָהּ מִבַּעְלָהּ אוֹ מָחֲלָה לוֹ כְּתֻבָּתָהּ שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְיֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שֶׁפּוֹסְקִין לָהּ מְזוֹנוֹת בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נָטְלָה וְלֹא מָחֲלָה וְאֵין מַצְרִיכִין אוֹתָהּ לְהָבִיא כְּתֻבָּה. וְדַעְתִּי נוֹטָה לָזֶה בְּמִי שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ הוֹאִיל וְיֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת מִן הַתּוֹרָה. אֲבָל אִם מֵת בַּעְלָהּ אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת עַד שֶׁתָּבִיא כְּתֻבָּה. מִפְּנֵי שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בְּתַקְּנַת חֲכָמִים וְעוֹד שֶׁנִּזֹּנֶת מִנְּכָסֵי יוֹרְשִׁים וּלְעוֹלָם טוֹעֲנִין לְיוֹרֵשׁ:

יט הָלַךְ בַּעְלָהּ וְלָוְתָה וְאָכְלָה כְּשֶׁיָּבוֹא חַיָּב לְשַׁלֵּם. עָמַד אֶחָד מִדַּעַת עַצְמוֹ וְזָנָהּ מִשֶּׁלּוֹ אִם יָבוֹא הַבַּעַל אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם לוֹ וַהֲרֵי זֶה אִבֵּד אֶת מְעוֹתָיו מִפְּנֵי שֶׁלֹּא צִוָּהוּ לְזוּנָהּ וְהִיא לֹא לָוְתָה מִמֶּנּוּ:

כ הַבַּעַל שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהָלַךְ טְלִי מַעֲשֶׂה יָדַיִךְ בִּמְזוֹנוֹתַיִךְ אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת שֶׁאִלּוּ לֹא רָצְתָה בְּדָבָר זֶה וְלֹא סָמְכָה דַּעְתָּהּ הָיָה לָהּ לְתָבְעוֹ אוֹ לוֹמַר לוֹ אֵין מַעֲשֶׂה יָדַי מַסְפִּיקִין לִי׃

כא הֲרֵי שֶׁעָמְדָה בַּדִּין וּפָסְקוּ לָהּ מְזוֹנוֹת וּמָכְרוּ בֵּין דִּין וְנָתְנוּ לָהּ. אוֹ שֶׁמָּכְרָה הִיא לְעַצְמָהּ וּבָא הַבַּעַל וְאָמַר הִנַּחְתִּי לָהּ מְזוֹנוֹת. הֲרֵי זוֹ נִשְׁבַּעַת בִּנְקִיטַת חֵפֶץ שֶׁלֹּא הִנִּיחַ לָהּ. לֹא תָּבְעָה וְלֹא מָכְרָה אֶלָּא שֶׁהָתָה עַד שֶׁבָּא הוּא אוֹמֵר הִנַּחְתִּי וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא הִנַּחְתָּ אֶלָּא לְוִיתִי מִזֶּה וְנִתְפָּרְנְסָתִי. נִשְׁבָּע שְׁבוּעַת הֶסֵת שֶׁהִנִּיחַ לָהּ וְנִפְטָר וְיִשָּׁאֵר הַחוֹב עָלֶיהָ׃

כב מָכְרָה מִטַּלְטְלִין וְאָמְרָה לְמְזוֹנוֹת מָכַרְתִּי וְהוּא טוֹעֵן וְאוֹמֵר מְזוֹנוֹתַיִךְ הִנַּחְתִּי נִשְׁבַּעַת שְׁבוּעַת הֶסֵת שֶׁלֹּא הִנִּיחַ. הֲרֵי שֶׁלֹּא תָּבְעָה וְלֹא לָוְתָה וְלֹא מָכְרָה אֶלָּא דְּחֻקָּה עַצְמָהּ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְעָשְׂתָה וְאָכְלָה אֵין לָהּ כְּלוּם׃

כג הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלֶּהֱנוֹת לוֹ בֵּין שֶׁפֵּרֵשׁ עַד זְמַן פְּלוֹנִי בֵּין שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ אֶלָּא סְתָם מַמְתִּינִין לוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם. אִם תָּמוּ יְמֵי נִדָּרוֹ אוֹ שֶׁלֹּא תָּמוּ וְהִתִּיר נִדְרוֹ הֲרֵי זֶה מוּטָב וְאִם לָאוּ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבְאוֹתָן הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם תִּהְיֶה הִיא עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת וְיִהְיֶה אֶחָד מֵהֶבֵרָיו מְפָרְנֵס אוֹתָהּ דְּבָרִים שֶׁהִיא צְרִיכָה לָהֶן יֵתֵר עַל מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ אִם אֵין מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ מַסְפִּיקִין לַכֹּל׃

כד הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִּטְעַם אֶחָד מִכָּל הַפֵּרוֹת מַמְתִּינִין לוֹ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. יֵתֵר עַל כֵּן יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. אֲפִלּוּ הִדִּירָהּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל מַאֲכָל רַע. אֲפִלּוּ הִדִּירָהּ מִמִּין שֶׁלֹּא אָכְלָה אוֹתוֹ מִיָּמֶיהָ. יוֹצִיא אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. נָדְרָה הִיא שֶׁלֹּא תֹּאכַל אֶחָד מִכָּל הַפֵּרוֹת וְקִיֵּם לָהּ הוּא אֶת נִדְרָהּ אוֹ נָדְרָה בְּנָזִיר וְלֹא הֵפֵר לָהּ. אִם רָצָה שֶׁתֵּשֵׁב תַּחְתָּיו וְלֹא תֹּאכַל פֵּרוֹת אוֹ תִּהְיֶה נְזִירָה תֵּשֵׁב. וְאִם אָמַר אֵינִי רוֹצֶה בְּאִשָּׁה נְדָרְנִית יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה שֶׁהֲרֵי הָיָה בְּיָדוֹ לְהָפֵר וְהוּא קִיֵּם לָהּ בִּרְצוֹנוֹ׃

פרק יג

א כַּמָּה הַכְּסוּת שֶׁהוּא חַיָּב לִתֵּן לָהּ. בְּגָדִים שֶׁל חֲמִשִּׁים זוּז מִשָּׁנָה לְשָׁנָה מִמַּטְבֵּעַ אוֹתָן הַיָּמִים שֶׁנִּמְצְאוּ הַחֲמִשִּׁים שִׁשָּׁה דִּינָרִין וּרְבִיעַ דִּינָר כֶּסֶף. נוֹתְנִין לָהּ חֲדָשִׁים בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים וְלוֹבֶשֶׁת בְּלָאוֹתֵיהֶן בִּימוֹת הַחַמָּה. וְהַשְּׁחָקִים וְהֵם מוֹתַר הַכְּסוּת הֲרֵי הֵן שֶׁלָּהּ כְּדֵי שֶׁתִּתְכַּסֶּה בָּהֶם בִּימֵי נִדָּתָהּ. וְנוֹתְנִין לָהּ חֲגוֹרָה לְמָתְנֶיהָ וְכִפָּה לְרֹאשָׁהּ וּמִנְעָל מִמּוֹעֵד לְמוֹעֵד׃

ב בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּאוֹתָן הַיָּמִים וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל בִּשְׁאָר זְמַנִּים וּשְׁאָר הַמְּקוֹמוֹת אֵין הַדְּמִים עִקָּר. יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁיִּהְיוּ שָׁם הַבְּגָדִים בְּיֹקֶר הַרְבֵּה אוֹ בְּזוֹל הַרְבֵּה. אֶלָּא הָעִקָּר שֶׁסּוֹמְכִין עָלָיו שֶׁמְּחַיְּבִין אוֹתוֹ לִתֵּן לָהּ בְּגָדִים הָרְאוּיִים בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים וּבִימוֹת הַחַמָּה בְּפָחוֹת שֶׁלּוֹבֶשֶׁת כָּל אִשָּׁה בַּעֲלַת בַּיִת שֶׁבְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה׃

ג וּבִכְלַל הַכְּסוּת שֶׁהוּא חַיָּב לִתֵּן לָהּ כְּלֵי בַּיִת וּמָדוֹר שֶׁיּוֹשְׁבֶת בּוֹ. וּמַה הֵן כְּלֵי בַּיִת מִטָּה מֻצַּעַת וּמַפָּץ אוֹ מַחְצֶלֶת לִישֵׁב עָלֶיהָ. וּכְלֵי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה כְּגוֹן קְדֵרָה וּקְעָרָה וְכוֹס וּבַקְבּוּק וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְהַמָּדוֹר שֶׁשּׁוֹכֵר לָהּ בַּיִת שֶׁל אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת וְתִהְיֶה רְחָבָה חוּצָה לוֹ כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ. וְיִהְיֶה לוֹ בֵּית הַכִּסֵּא חוּץ מִמֶּנּוּ׃

ד וְכֵן מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִתֵּן לָהּ תַּכְשִׁיטִים כְּגוֹן בִּגְדֵי צִבְעוֹנִין לְהַקִּיף עַל רֹאשָׁהּ וּפַדַּחְתָּהּ וּפוּךְ וְשָׁרָק וְכַיּוֹצֵא בָּהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִתְגַּנֶּה עָלָיו׃

ה בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּעָנֵי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּעָשִׁיר הַכֹּל לְפִי עָשְׁרוֹ. וַאֲפִלּוּ הָיָה רָאוּי לִקְנוֹת לָהּ כְּלֵי מֶשִׁי וְרִקְמָה וּכְלֵי זָהָב כּוֹפִין אוֹתוֹ וְנוֹתֵן. וְכֵן הַמָּדוֹר לְפִי עָשְׁרוֹ וְהַתַּכְשִׁיט וּכְלֵי הַבַּיִת הַכֹּל לְפִי עָשְׁרוֹ. וְאִם קִצְּרָה יָדוֹ לִתֵּן לָהּ אֲפִלּוּ כְּעָנֵי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְתִהְיֶה הַכְּתֻבָּה עָלָיו חוֹב עַד שֶׁיַּעֲשִׁיר׃

ו וְלֹא הָאִשָּׁה בִּלְבַד אֶלָּא בָּנָיו וּבְנוֹתָיו הַקְּטַנִּים בְּנֵי שֵׁשׁ אוֹ פָּחוֹת חַיָּב לִתֵּן לָהֶם כְּסוּת הַמַּסְפֶּקֶת לָהֶם וּכְלֵי תַּשְׁמִישׁ וּמָדוֹר לִשְׁכֹּן בּוֹ. וְאֵינוֹ נוֹתֵן לָהֶם לְפִי עָשְׁרוֹ אֶלָּא כְּפִי צָרְכָּן בִּלְבַד. זֶה הַכְּלָל כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עָלָיו מְזוֹנוֹת בֵּין בְּחַיָּיו בֵּין אַחַר מוֹתוֹ יֵשׁ לוֹ כְּסוּת וּכְלֵי בַּיִת וּמָדוֹר. וְכָל שֶׁבַּיִת דִּין מוֹכְרִין לְמְזוֹנוֹתָיו כָּךְ מוֹכְרִין לִכְסוּתוֹ וּכְלֵי בֵּיתוֹ וּמְדוֹרוֹ׃

ז הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ וּפָסְקוּ לָהּ בֵּית דִּין מְזוֹנוֹת וּכְסוּת וּכְלֵי בַּיִת וּשְׂכַר מָדוֹר אֵין פּוֹסְקִין לָהּ תַּכְשִׁיט שֶׁהֲרֵי אֵין לָהּ בַּעַל שֶׁתִּתְקַשֵּׁט לוֹ. אֲבָל מִי שֶׁנִּשְׁתַּטָּה בַּעְלָהּ אוֹ שֶׁנִּתְחָרֵשׁ פּוֹסְקִין לָהּ תַּכְשִׁיט. וְדִין הַבַּעַל עִם אִשְׁתּוֹ בְּטַעֲנַת הַכְּסוּת וְהַכֵּלִים וּשְׂכַר הַמָּדוֹר כְּדִינָם בְּטַעֲנַת הַמְּזוֹנוֹת אִם אָמַר הוּא נָתַתִּי וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נָתַתָּ דִּין אֶחָד לַכֹּל׃

ח הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִתְקַשֵּׁט בְּאֶחָד מִכָּל הַמִּינִין. בָּעֲנִיּוֹת שָׁנָה אַחַת יְקַיֵּם. יָתֵר עַל כֵּן אוֹ יַתִּיר אֶת נִדְרוֹ אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבַעֲשִׁירוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם יְקַיֵּם. יָתֵר עַל כֵּן יַתִּיר אֶת נִדְרוֹ אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה׃

ט הִדִּירָהּ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְמֶרְחָץ. בִּכְרָכִים שַׁבָּת אַחַת בְּכַפָּרִים שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. שֶׁלֹּא תִּנְעַל מִנְעָל. בְּכַפָּרִים שְׁלֹשָׁה יָמִים וּבִכְרָכִים מַעַת לְעֵת. יָתֵר עַל זֶה יַתִּיר אֶת נִדְרוֹ אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה׃

י הִדִּירָהּ שֶׁלֹּא תִּשְׁאַל וְלֹא תִּשְׁאִיל מִכְּלֵי הַבַּיִת שֶׁדֶּרֶךְ כָּל הַשְּׁכֵנוֹת לִשְׁאֹל אוֹתָן וּלְהַשְׁאִילָן כְּגוֹן נָפָה וּכְבָרָה רֵחַיִם וְתַנּוּר וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם. יַתִּיר אֶת נִדְרוֹ אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה מִפְּנֵי שֶׁמַּשִּׁיאָהּ שֵׁם רַע בִּשְׁכֵנוֹתֶיהָ. וְכֵן הִיא שֶׁנִּדְּרָה שֶׁלֹּא תִּשְׁאַל וְלֹא תַּשְׁאִיל נָפָה וּכְבָרָה וְרֵחַיִם וְתַנּוּר וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם וְשֶׁלֹּא תֵּאָרֵג בְּגָדִים נָאִים לְבָנִים בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לֵאָרֵג אוֹתָם לְבָנִים תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה מִפְּנֵי שֶׁמַּשִּׁיאָתוֹ שֵׁם רַע בִּשְׁכוּנָתוֹ שֶׁהוּא כְּיִלַּי׃

יא מָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן שֶׁלֹּא תֵּצֵא אִשָּׁה לַשּׁוּק בְּכִפָּה שֶׁעַל רֹאשָׁהּ בִּלְבַד עַד שֶׁיִּהְיֶה עָלֶיהָ רְדִיד הַחוֹפֶה אֶת כָּל גּוּפָהּ כְּמוֹ טַלִּית נוֹתֵן לָהּ בִּכְלַל הַכְּסוּת רְדִיד הַפָּחוּת מִכָּל הָרְדִידִין. וְאִם

הָיָה עָשִׁיר נוֹתֵן לָהּ לְפִי עָשְׁרוֹ כְּדֵי שֶׁתֵּצֵא בּוֹ לְבֵית אָבִיהָ אוֹ לְבֵית הָאָבֵל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה. לְפִי שֶׁכָּל אִשָּׁה יֵשׁ לָהּ לָצֵאת וְלֵילֵךְ לְבֵית אָבִיהָ לְבַקְּרוֹ וּלְבֵית הָאָבֵל וּלְבֵית הַמִּשְׁתֶּה לִגְמֹל חֶסֶד לֵרֵעוֹתֶיהָ אוֹ לִקְרוֹבוֹתֶיהָ כְּדֵי שֶׁיְּבוֹאוּ הֵם לָהּ. שֶׁאֵינָהּ בְּבֵית הַסֹּהַר עַד שֶׁלֹּא תֵּצֵא וְלֹא תָּבוֹא. אֲבָל גְּנַאי הוּא לְאִשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה יוֹצְאָה תָּמִיד פַּעַם בַּחוּץ פַּעַם בָּרְחוֹבוֹת. וְיֵשׁ לַבַּעַל לִמְנֹעַ אִשְׁתּוֹ מִזֶּה וְלֹא יְנִיחֶנָּהּ לָצֵאת אֶלָּא כְּמוֹ פַּעַם אַחַת בְּחֹדֶשׁ אוֹ כְּמוֹ פַּעֲמַיִם בְּחֹדֶשׁ לְפִי הַצֹּרֶךְ. שֶׁאִין יִפְי לְאִשָּׁה אֶלָּא לֵישֵׁב בְּזִוִּית בֵּיתָהּ שֶׁכָּךְ כָּתוּב (תהילים מה יד) "כָּל כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה:"

יב הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית אָבִיהָ. בִּזְמַן שֶׁהוּא עִמָּהּ בָּעִיר חֹדֶשׁ אֶחָד מַמְתִּינִין לוֹ שְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבִזְמַן שֶׁהוּא בְּעִיר אַחֶרֶת רֶגֶל אֶחָד מַמְתִּינִין לוֹ שְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

יג הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית הָאָבֵל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה. אוֹ יַתִּיר אֶת נִדְרוֹ אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה שֶׁזֶּה כְּמִי שֶׁאֲסָרָהּ בְּבֵית הַסֹּהַר וְנָעַל בְּפָנֶיהָ. וְאִם הָיָה טוֹעֵן מִפְּנֵי בְּנֵי אָדָם פְּרוּצִים שֶׁיֵּשׁ בְּאוֹתוֹ בֵּית הָאָבֵל אוֹ בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה וְהֶחֱזִקוּ שָׁם פְּרוּצִים שׁוֹמְעִין לוֹ:

יד הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ אֵין רְצוֹנִי שֶׁיְּבוֹאוּ לְבֵיתִי אָבִיךְ וְאִמֵּךְ אַחַיִךְ וַאֲחִיוֹתַיִךְ שׁוֹמְעִין לוֹ וְתִהְיֶה הִיא הוֹלֶכֶת לָהֶם כְּשֶׁיֵּאָרַע לָהֶם דָּבָר. וְתֵלֵךְ לְבֵית אָבִיהָ פַּעַם בְּחֹדֶשׁ וּבְכָל רֶגֶל וְרֶגֶל. וְלֹא יִכָּנְסוּ הֵם לָהּ אֶלָּא אִם אֵרַע לָהּ דָּבָר כְּגוֹן חֹלִי אוֹ לֵדָה. שֶׁאִין כּוֹפִין אֶת הָאָדָם שֶׁיִּכָּנְסוּ אֲחֵרִים בִּרְשׁוּתוֹ. וְכֵן הִיא שֶׁאָמְרָה אֵין רְצוֹנִי שֶׁיִּכָּנְסוּ אֶצְלִי אִמֵּךְ וַאֲחִיוֹתַיִךְ וְאֵינִי שׁוֹכֶנֶת עִמָּהֶם בְּחָצֵר אַחַת מִפְּנֵי שֶׁמְּרֵעִין לִי וּמְצָרְרִין לִי שׁוֹמְעִין לָהּ. שֶׁאִין כּוֹפִין אֶת הָאָדָם שֶׁיִּשְׁבּוּ אֲחֵרִים עִמּוֹ בִּרְשׁוּתוֹ:

טו הָאִישׁ שֶׁאָמַר אֵינִי דָּר בְּמָדוֹר זֶה מִפְּנֵי שֶׁבְּנֵי אָדָם רָעִים אוֹ פְּרוּצִים אוֹ עַכּוּ"ם בִּשְׁכוּנָתִי וַאֲנִי מִתְיָרֵא מֵהֶם שׁוֹמְעִים לוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֶחֱזִקוּ בִּפְרִיצוּת שֶׁכָּךְ צִוּוּ חֲכָמִים הָרַחֵק מִשָּׁכֵן רַע. וַאֲפִלּוּ הָיָה הַמָּדוֹר שֶׁלָּהּ מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ וְשׁוֹכֵן בֵּין בְּנֵי אָדָם כְּשֵׁרִים. וְכָךְ הִיא שֶׁאָמְרָה כֵּן אַף עַל פִּי שֶׁהוּא אוֹמֵר אֲנִי אֵינִי מַקְפִּיד עֲלֵיהֶם שׁוֹמְעִין לָהּ מִפְּנֵי שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת אֵין רְצוֹנִי שֶׁיֵּצֵא עָלַי שׁוּם רַע בִּשְׁכֵנוּת אֵלּוּ:

טז כָּל הַיִּשּׁוּב אֲרָצוֹת אֲרָצוֹת הוּא. כְּגוֹן אֶרֶץ כְּנַעַן וְאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ תֵּימָן וְאֶרֶץ כּוּשׁ וְאֶרֶץ שִׁנְעָר וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְכָל אֶרֶץ וְאֶרֶץ מִמְּדִינוֹת וּכְפָרִים. וְעָרֵי יִשְׂרָאֵל לְעִנְיַן נְשׂוֹאִין שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת הֵיוּ. יְהוּדָה וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהַגָּלִיל:

יז אִישׁ שֶׁהָיָה מֵאֶרֶץ מִן הָאֲרָצוֹת וְנָשָׂא אִשָּׁה בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת כּוֹפִין אוֹתָהּ וְיוֹצְאָה עִמּוֹ לְאַרְצוֹ אוֹ תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה שֶׁעַל מְנָת כֵּן נִשְׂאָהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ. אֲבָל הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה בְּאַחַת מִן הָאֲרָצוֹת וְהִיא מֵאַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָאָרֶץ אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ לְאֶרֶץ אַחֶרֶת. אֲבָל מוֹצִיאָהּ

מִמְּדִינָה לִמְדִינָה וּמִכְּפָר לִכְפָר בְּאוֹתָהּ הָאָרֶץ. וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ מִמְּדִינָה לִכְפָר וְלֹא מִכְּפָר לִמְדִינָה שֶׁיֵּשׁ דְּבָרִים שֶׁיִּשְׁתַּבַּח הַמְּדִינָה טוֹבָה לָהֶם וְיֵשׁ דְּבָרִים שֶׁיִּשְׁתַּבַּח הַכְּפָרִים טוֹבָה לָהֶם:

יח וּכְשֶׁמּוֹצִיאָהּ מִמְּדִינָה לִמְדִינָה וּמִכְּפָר לִכְפָר בְּאוֹתָהּ הָאָרֶץ אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ מִנָּוֶה הַיָּפֶה לַנָּוֶה הָרַע וְלֹא מֵרַע לְיָפֶה. מִפְּנֵי שֶׁהִיא צְרִיכָה לְהִטָּפֵל וְלִבְדֹּק עַצְמָהּ בַּנָּוֶה הַיָּפֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בּוֹ קַלָּה וּכְעוּרָה. וְכֵן לֹא יוֹצִיאָהּ מִמָּקוֹם שֶׁרֻבּוֹ יִשְׂרָאֵל לְמָקוֹם שֶׁרֻבּוֹ עַכּוּ"ם. וּבְכָל מָקוֹם מוֹצִיאִין מִמָּקוֹם שֶׁרֻבּוֹ עַכּוּ"ם לְמָקוֹם שֶׁרֻבּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יט בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים מִחוּצָה לָאָרֶץ לְחוּצָה לָאָרֶץ אוֹ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל מִחוּצָה לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל כּוֹפִין אוֹתָהּ לַעֲלוֹת אֲפִלּוּ מִנָּוֶה הַיָּפֶה לַנָּוֶה הָרַע וַאֲפִלּוּ מִמָּקוֹם שֶׁרֻבּוֹ יִשְׂרָאֵל לְמָקוֹם שֶׁרֻבּוֹ עַכּוּ"ם מַעֲלִין. וְאֵין מוֹצִיאִין מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּצָה לָאָרֶץ וַאֲפִלּוּ מִנָּוֶה הָרַע לַנָּוֶה הַיָּפֶה [וַאֲפִלּוּ מִמָּקוֹם] שֶׁרֻבּוֹ עַכּוּ"ם לְמָקוֹם שֶׁרֻבּוֹ יִשְׂרָאֵל:

כ אָמַר הָאִישׁ לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִיא אֵינָהּ רוֹצָה תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה. אָמְרָה הִיא לַעֲלוֹת וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וְהוּא הַדִּין לְכָל מָקוֹם מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם יְרוּשָׁלַיִם. שֶׁהַכֹּל מַעֲלִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין מִשָּׁם. הַכֹּל מַעֲלִין לִירוּשָׁלַיִם וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין מִשָּׁם:

פרק יד

א עוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה. לְכָל אִישׁ וְאִישׁ כְּפִי כֹּחוֹ וּכְפִי מְלַאכְתּוֹ. כֵּיצַד. בְּנֵי אָדָם הַבְּרִיאִים וְהָרַכִּים וְהָעֲנֻגִּים שֶׁאֵין לָהֶם מְלָאכָה שֶׁמַּכְשֶׁלֶת כֹּחַן אֶלָּא אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין וְיוֹשְׁבִין בְּבָתֵּיהֶן עוֹנָתָן בְּכָל לַיְלָה. הַפּוֹעֲלִין כְּגוֹן הַחַיָּטִין וְהָאוֹרְגִין וְהַבּוֹנִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. אִם הָיְתָה מְלַאכְתָּן בָּעִיר עוֹנָתָן פַּעֲמַיִם בְּשַׁבָּת. וְאִם הָיְתָה מְלַאכְתָּן בְּעִיר אַחֶרֶת עוֹנָתָן פַּעַם אַחַת בְּשַׁבָּת. הַחַמָּרִים פַּעַם אַחַת בְּשַׁבָּת. וְהַגַּמָּלִים אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. וְהַמַּלָּחִין אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים עוֹנָתָן פַּעַם אַחַת בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁתַּלְמוּד תּוֹרָה מַתִּישׁ כֹּחַן וְדָרֵךְ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים לְשַׁמֵּשׁ מִטָּתָן מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְלֵילֵי שַׁבָּת:

ב יֵשׁ לְאִשָּׁה לְעַכֵּב עַל בַּעְלָהּ שֶׁלֹּא יֵצֵא לִסְחוֹרָה אֶלָּא לְמָקוֹם קָרוֹב שֶׁלֹּא יְמָנַע מֵעוֹנָתָהּ וְלֹא יֵצֵא אֶלָּא בִּרְשׁוּתָהּ. וְכֵן יֵשׁ לָהּ לְמָנְעוֹ לָצֵאת מִמְּלָאכָה שֶׁעוֹנָתָהּ קָרוֹבָה לִמְלָאכָה שֶׁעוֹנָתָהּ רָחוֹקָה. כְּגוֹן חַמָּר שֶׁבִּקֵּשׁ לְהֵעָשׂוֹת גַּמָּל אוֹ גַּמָּל לְהֵעָשׂוֹת מַלָּח. וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹצְאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת נְשׁוֹתֵיהֶן שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים. וְכֵן רַךְ וְעָנֹג שֶׁנַּעֲשָׂה תַּלְמִיד חָכָם אֵין אִשְׁתּוֹ יְכוֹלָה לְעַכֵּב:

ג נוֹשֵׂא אָדָם כַּמָּה נָשִׁים אֲפִלּוּ מֵאָה בֵּין בְּבַת אַחַת בֵּין בָּזוֹ אַחַר זוֹ וְאֵין אִשְׁתּוֹ יְכוֹלָה לְעַכֵּב. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה יָכוֹל לִתֵּן שְׁאֵר כְּסוּת וְעוֹנָה כָּרָאוּי לְכָל אַחַת וְאַחַת. וְאֵינוֹ יָכוֹל לָכוֹף אוֹתָן לִשְׁכֹּן בְּחָצֵר אַחַת. אֶלָּא כָּל אַחַת וְאַחַת לְעַצְמָהּ:

ד וְכַמָּה הִיא עוֹנָתָן. לְפִי מִנְיָן. כֵּיצַד. פּוֹעֵל שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים יֵשׁ לָזוֹ עוֹנָה אַחַת בְּשַׁבָּת וְיֵשׁ לָזוֹ עוֹנָה אַחַת בְּשַׁבָּת. הָיוּ לוֹ אַרְבַּע נָשִׁים נִמְצָא עוֹנַת כָּל אַחַת מֵהֶן פַּעַם אַחַת בִּשְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. וְכֵן אִם הָיָה מַלָּח וְיֵשׁ לוֹ אַרְבַּע נָשִׁים תִּהְיֶה עוֹנַת כָּל אַחַת מֵהֶן פַּעַם אַחַת בִּשְׁתֵּי שָׁנִים. לְפִיכָךְ צִוּוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִשָּׂא אָדָם יוֹתֵר עַל אַרְבַּע נָשִׁים אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן הַרְבֵּה כְּדֵי שֶׁתַּגִּיעַ לָהֶן עוֹנָה פַּעַם אַחַת בְּחֹדֶשׁ:

ה הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁתֹּאמַר לַאֲחֵרִים מַה שֶּׁאָמַר לָהּ אוֹ מַה שֶּׁאָמְרָה לוֹ מְדַבְּרֵי שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ שֶׁמְּדַבֵּר אָדָם עִם אִשְׁתּוֹ עַל עִסְקֵי תַּשְׁמִישׁ הֲרֵי זֶה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה שֶׁאֵין זוֹ יְכוֹלָה לְהָעֵז פָּנֶיהָ וְלוֹמַר לַאֲחֵרִים דִּבְרֵי קָלוֹן. וְכֵן אִם הִדִּירָהּ שֶׁתִּהְיֶה פּוֹעֶלֶת בְּעֵת תַּשְׁמִישׁ שֶׁלֹּא תִּתְעַבֵּר. אוֹ שֶׁהִדִּירָהּ שֶׁתַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה שׁוֹטִים וּדְבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ אֶלָּא כִּשְׁטוּת. הֲרֵי זֶה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

ו הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה שַׁבָּת אַחַת מַמְתִּינִין לוֹ. יֶתֶר עַל כֵּן יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה אוֹ יָפֵר נִדְרוֹ. אֲפִלּוּ הָיָה מַלָּח שֶׁעוֹנָתוֹ לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּדַּר הֲרֵי צִעֲרָהּ וְנִתְיָאֲשָׁה. וְכֵיצַד מַדִּירָהּ. אִם אָמַר לָהּ תַּשְׁמִישִׁי אִסּוּר עָלַיִךְ אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ לֹא נָדַר כְּלוּם. וְאִם נִשְׁבַּע נִשְׁבַּע לַשָּׁוְא מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשֻׁעְבָּד לָהּ. אָמַר לָהּ הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁךְ אֲסוּרָה עָלַי הֲרֵי זֶה נֵדֶר וְאָסוּר לְשַׁמֵּשׁ שֶׁאֵין מַאֲכִילִין לְאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ:

ז אָסוּר לְאָדָם לִמְנֹעַ אִשְׁתּוֹ מֵעוֹנָתָהּ וְאִם עָבַר וּמָנַע כְּדֵי לְצַעֲרָהּ עָבַר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא י) "שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע". וְאִם חָלָה אוֹ תָּשַׁשׁ כֹּחוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לִבְעֹל יַמְתִּין שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים שֶׁמָּא יַבְרִיא שֶׁאֵין לְךָ עוֹנָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ. וְאַחַר כָּךְ אוֹ יִטֹּל מִמֶּנָּה רְשׁוּת אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

ח הָאִשָּׁה שֶׁמָּנְעָה בַּעְלָהּ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה הִיא הַנִּקְרֵאת מוֹרֶדֶת וְשׁוֹאֲלִין אוֹתָהּ מִפְּנֵי מָה מָרְדָה. אִם אָמְרָה מְאַסְתִּיהוּ וְאֵינִי יְכוֹלָה לְהִבָּעֵל לוֹ מְדַּעְתִּי כּוֹפִין אוֹתוֹ לְשָׁעָתוֹ לְגָרְשָׁהּ לְפִי שֶׁאֵינָהּ כִּשְׁבוּיָה שֶׁתִּבָּעֵל לְשָׁנוּא לָהּ וְתֵצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה כְּלָל וְתִטֹּל בְּלָאוֹתֶיהָ הַקַּיָּמִין בֵּין מִנְכָסִים שֶׁהִכְנִיסָה לְבַעְלָהּ וְנִתְחַיֵּב בְּאַחֲרָיוּתָן בֵּין מִנְכָסִי מְלוֹג שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב בְּאַחֲרָיוּתָן. וְאֵינָהּ נוֹטֶלֶת בְּשֶׁל בַּעַל כְּלוּם וַאֲפִלּוּ מִנְעָל שֶׁבְּרַגְלֶיהָ וּמִטְפַּחַת שֶׁבְּרֹאשָׁהּ שֶׁלְּקָחָן לָהּ פּוֹשֶׁטֶת וְנוֹתֶנֶת לוֹ וְכָל מַה שֶּׁנָּתַן לָהּ מַתָּנָה מְחֻזֶּרֶת אוֹתוֹ. שֶׁלֹּא נָתַן לָהּ עַל מְנָת שֶׁתִּטֹּל וְתֵצֵא:

ט וְאִם מָרְדָה מִתַּחַת בַּעְלָהּ כְּדֵי לְצַעֲרוֹ וְאָמְרָה הֲרֵינִי מְצַעֶרֶת אוֹתוֹ בְּכָךְ מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה לִי כָּךְ וְכָךְ אוֹ מִפְּנֵי שֶׁקִּלְלַנִי אוֹ מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה עִמִּי מְרִיבָה וְכַיּוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ. שׁוֹלְחִים לָהּ מִבֵּית דִּין וְאוֹמְרִין לָהּ הֱוֵי יוֹדַעַת שֶׁאִם אַתְּ עוֹמֶדֶת בְּמִרְדֵּךְ אֲפִלּוּ כְּתֻבָּתֵךְ מֵאָה מָנֶה הִפְסַדְתְּ אוֹתָהּ. וְאַחַר כָּךְ מַכְרִיזִין עָלֶיהָ בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת בְּכָל יוֹם אַרְבַּע שַׁבָּתוֹת זוֹ אַחַר זוֹ וְאוֹמְרִים פְּלוֹנִית מָרְדָה עַל בַּעְלָהּ:

י וְאַחַר הַהַכְרָזָה שׁוֹלְחִין לָהּ בֵּית דִּין פַּעַם שְׁנִיָּה וְאוֹמְרִים לָהּ אִם אַתְּ עוֹמֶדֶת בְּמִרְדֵּךְ הִפְסַדְתְּ כְּתֻבָּתֵךְ. אִם עָמְדָה בְּמִרְדָּהּ וְלֹא חָזְרָה נִמְלָכִין בָּהּ וּתְאַבֵּד כְּתֻבָּתָהּ וְלֹא יִהְיֶה לָהּ כְּתֻבָּה כְּלָל. וְאֵין נוֹתְנִין לָהּ גֵּט עַד י"ב חֹדֶשׁ וְאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת כָּל י"ב חֹדֶשׁ. וְאִם מֵתָה קֹדֶם הַגֵּט בַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ:

יא כַּסֵּדֶר הַזֶּה עוֹשִׂין לָהּ אִם מָרְדָה כְּדֵי לְצַעֲרוֹ. וַאֲפִלּוּ הָיְתָה נִדָּה אוֹ חוֹלָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְתַשְׁמִישׁ וַאֲפִלּוּ הָיָה בַּעְלָהּ מַלָּח שֶׁעוֹנָתוֹ לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וַאֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת:

יב וְכֵן אֲרוּסָה שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ לְהִנָּשֵׂא וּמָרְדָה כְּדֵי לְצַעֲרוֹ וְלֹא נִשֵּׂאת הֲרֵי זוֹ מוֹרֶדֶת מִתַּשְׁמִישׁ. וְכֵן יְבָמָה שֶׁלֹּא רָצְתָה לְהִתְיַבֵּם כְּדֵי לְצַעֲרוֹ כַּסֵּדֶר הַזֶּה עוֹשִׂין לָהּ:

יג הַמּוֹרֶדֶת הַזֹּאת כְּשֶׁהִיא יוֹצֵאת אַחַר י"ב חֹדֶשׁ בְּלֹא כְּתֻבָּה תַּחֲזִיר כָּל דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל בַּעַל. אֲבָל נְכָסִים שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ וּבְלָאוֹתֵיהֶן קַיְמִים אִם תָּפְסָה אֵין מוֹצִיאִים מִיָּדָהּ וְאִם תְּפָסָן הַבַּעַל אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. וְכֵן כָּל מַה שֶּׁאָבַד מִנְּכָסֶיהָ שֶׁקִּבֵּל הַבַּעַל אַחֲרָיוּתָן עָלָיו אֵינוֹ מְשַׁלֵּם לָהּ כְּלוּם. זֶה הוּא דִּין הַגְּמָרָא בְּמוֹרֶדֶת:

יד וְאָמְרוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בְּבָבֶל מִנְהָגוֹת אֲחֵרוֹת בְּמוֹרֶדֶת. וְלֹא פָּשְׁטוּ אוֹתָן הַמִּנְהָגוֹת בְּרֹב יִשְׂרָאֵל וְרַבִּים וּגְדוֹלִים חוֹלְקִין עֲלֵיהֶם בְּרֹב הַמְּקוֹמוֹת וּכְדִין הַגְּמָרָא רָאוּי לְתָפְסוֹ וְלָדוּן:

טו הַמּוֹרֶד עַל אִשְׁתּוֹ וְאָמַר הֲרֵינִי זָן וּמְפַרְנֵס אוֹתָהּ אֲבָל אֵינִי בָּא עָלֶיהָ מִפְּנֵי שֶׁשְּׂנֵאתִיהָ מוֹסִיפִין לָהּ עַל כְּתֻבָּתָהּ מִשְׁקַל שֵׁשׁ וּשְׁלֹשִׁים שְׂעוֹרוֹת שֶׁל כֶּסֶף בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת. וְיֵשֵׁב וְלֹא יִשַּׁמֵּשׁ כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה הִיא לֵישֵׁב. וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּתֻבָּתָהּ הוֹלֶכֶת וְנוֹסֶפֶת הֲרֵי הוּא עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא י) "לֹא יִגְרָע". שֶׁאִם שְׂנֵאָהּ יְשַׁלְּחֶנָּה אֲבָל לְעַנּוֹת אָסוּר. וְלָמָּה לֹא יִלָּקֶה עַל לָאו זֶה מִפְּנֵי שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה:

טז אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ שֶׁבָּאוּ לְבֵית דִּין הוּא אוֹמֵר זוֹ מוֹרֶדֶת מִתַּשְׁמִישׁ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא כִּי אֶלָּא כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ אֲנִי עִמּוֹ. וְכֵן אִם טָעֲנָה הִיא וְאָמְרָה שֶׁהוּא מוֹרֵד מִתַּשְׁמִישׁ וְהוּא אוֹמֵר לֹא כִּי אֶלָּא כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ אֲנִי עִמָּהּ. מַחֲרִימִין בַּתְּחִלָּה עַל מִי שֶׁהוּא מוֹרֵד וְלֹא יוֹדֶה בְּבֵית דִּין. וְאַחַר כָּךְ אִם לֹא הוֹדוּ אוֹמְרִין לָהֶם הִתְיַחֲדוּ בִּפְנֵי עֵדִים. נִתְיַחֲדוּ וַעֲדַיִן הֵם טוֹעֲנִין מְבַקְּשִׁין מִן הַנִּטְעָן וְעוֹשִׂין פְּשָׁרָה כְּפִי כֹּחַ הַדִּיָּן. אֲבָל לִבְעֹל בִּפְנֵי בְּנֵי אָדָם אִי אֶפְשָׁר לְפִי שֶׁאָסוּר לִבְעֹל בִּפְנֵי כָּל בְּרִיָּה:

יז הָאִשָּׁה שֶׁחָלְתָה חַיָּב לְרַפְּאוֹת אוֹתָהּ עַד שֶׁתַּבְרִיא. רָאָה שֶׁהַחֹלִי אָרֹךְ וְיַפְסִיד מָמוֹן הַרְבֵּה לְרִפּוּאָה וְאָמַר לָהּ הֲרֵי כְּתֻבָּתֵךְ מְנֻחֶת אוֹ רַפְּאִי עַצְמֵךְ מִכְּתֻבָּתֵךְ אוֹ הֲרֵינִי מְגָרְשֵׁךְ וְנוֹתֵן כְּתֻבָּה וְהוֹלֵךְ שׁוֹמְעִין לוֹ. וְאֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּנֵי דֶּרֶךְ אֶרֶץ:

יח נִשְׂבֵּית חַיָּב לְפַדּוֹתָהּ. וְאִם הָיָה כֹּהֵן שֶׁכְּבָר נֶאֶסְרָה עָלָיו פּוֹדֶה אוֹתָהּ וּמַחֲזִירָהּ לְבֵית אָבִיהָ. אֲפִלּוּ הָיָה בְּעִיר אַחֶרֶת מְטַפֵּל לָהּ עַד שֶׁמַּחֲזִירָהּ לִמְדִינָתָהּ וּמְגָרְשָׁהּ וְנוֹתֵן לָהּ כָּל כְּתֻבָּתָהּ. הָיָה בַּעְלָהּ יִשְׂרְאֵל שֶׁהַשְׁבוּיָה מֻתֶּרֶת לוֹ מַחֲזִירָהּ לוֹ לְאִשָּׁה כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה וְאִם רָצָה אַחַר כָּךְ מְגָרְשָׁהּ וְנוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ:

יט אֵין מְחַיְּבִין אֶת הַבַּעַל לְפַדּוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹתֵר עַל דָּמֶיהָ אֶלָּא כַּמָּה שֶׁהִיא שָׁוָה כְּשֶׁאָר הַשְׁבוּיוֹת. הָיוּ דָּמֶיהָ יוֹתֵר עַל כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ וְאָמַר הֲרֵינִי מְגָרְשָׁהּ וְזוֹ כְּתֻבָּתָהּ וְתֵלֵךְ וְתִפְדֶּה אֶת עַצְמָהּ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אֶלָּא כּוֹפִין אוֹתוֹ וּפוֹדֶה אוֹתָהּ אֲפִלּוּ הָיוּ דָּמֶיהָ עַד עֲשָׂרָה בִּכְתֻבָּתָהּ וַאֲפִלּוּ אֵין לוֹ אֶלָּא כְּדֵי פִּדְיוֹנָהּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה אֲבָל אִם פָּדָאהּ וְנִשְׁבֵּית פַּעַם שְׁנִיָּה וְרָצָה לְגָרְשָׁהּ הֲרֵי זֶה מְגָרְשָׁהּ וְנוֹתֵן כְּתֻבָּה וְהִיא תִּפְדֶּה אֶת עַצְמָהּ:

כ מִי שֶׁנִּשְׁבֵּית אִשְׁתּוֹ וְהוּא בִּמְדִינַת הַיָּם בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו וּמוֹכְרִין בְּהַכְרָזָה וּפוֹדִין אוֹתָהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁהַבַּעַל פּוֹדֶה:

כא הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ נֶדֶר שֶׁהוּא חַיָּב בִּגְלָלוֹ לְגָרְשָׁהּ וְלִתֵּן כְּתֻבָּה וְנִשְׁבֵּית אַחַר שֶׁהִדִּירָהּ אֵינוֹ חַיָּב לִפְדּוֹתָהּ. שֶׁמִּשָּׁעָה שֶׁהִדִּירָהּ נִתְחַיֵּב לְגָרְשָׁהּ וְלִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּה:

כב הָאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה אֲסוּרָה עַל בַּעְלָהּ מֵאִסּוּרֵי לָאוִין וְנִשְׁבֵּית אֵינוֹ חַיָּב לִפְדּוֹתָהּ אֶלָּא נוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ וְהִיא תִּפְדֶּה אֶת עַצְמָהּ. וַהֲלֹא הַשְׁבוּיָה אֲסוּרָה לְכֹהֵן וַהֲרֵי הוּא פּוֹדֶה אוֹתָהּ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה אֲסוּרָה מִקֹּדֶם וְאִסּוּר הַשְׁבִיָּה הוּא שֶׁגָּרַם לָהּ:

כג מֻתָּר אִשְׁתּוֹ חַיָּב בִּקְבוּרָתָהּ וְלַעֲשׂוֹת לָהּ מִסְפֵּד וְקִינִים כְּדֶרֶךְ כָּל הַמְּדִינָה. וַאֲפִלּוּ עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל לֹא יִפְחֲתוּ לוֹ מִשְּׁנֵי חֲלִילִין וּמְקוֹנֶנֶת. אִם הָיָה עָשִׁיר הַכֹּל לְפִי כְּבוֹדוֹ. וְאִם הָיָה כְּבוֹדָהּ יוֹתֵר מִכְּבוֹדוֹ קוֹבְרִין אוֹתָהּ לְפִי כְּבוֹדָהּ שֶׁהָאִשָּׁה עוֹלָה עִם בַּעְלָהּ וְאֵינָהּ יוֹרֶדֶת אֲפִלּוּ לְאַחַר מִיתָה:

כד לֹא רָצָה לִקְבֹּר אֶת אִשְׁתּוֹ וְעָמַד אֶחָד מִדַּעַת עַצְמוֹ וּקְבָרָהּ מוֹצִיאִין מִבַּעְלָהּ עַל כָּרְחוֹ וְנוֹתְנִין לָזֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה זוֹ מֻשְׁלֶכֶת לַכְּלָבִים. הָיָה בִּמְדִינָה אַחֶרֶת כְּשֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו וּמוֹכְרִין בְּלֹא הַכְרָזָה וְקוֹבְרִין אוֹתָהּ לְפִי מָמוֹן הַבַּעַל וּלְפִי כְּבוֹדוֹ אוֹ לְפִי כְּבוֹדָהּ:

פרק טו

א הָאִשָּׁה שֶׁהִרְשַׁת אֶת בַּעְלָהּ אַחַר הַנִּשּׂוּאִין שֶׁיִּמְנַע עוֹנָתָהּ הֲרֵי זֶה מֻתָּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיוּ לוֹ בָּנִים שֶׁכְּבָר קִיְּמוּ מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֲבָל לֹא קִיְּמוּ חַיָּב לִבְעֹל בְּכָל עוֹנָה עַד שֶׁיִּהְיוּ לוֹ בָּנִים. מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל תּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א כב) "פְּרוּ וּרְבוּ":

ב הָאִישׁ מְצֻוֶּה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֲבָל לֹא הָאִשָּׁה. וְאֵימָתַי הָאִישׁ נִתְחַיֵּב בְּמִצְוָה זוֹ מִבֶּן שְׁבַע עֶשְׂרֵה. וְכֵיוָן שֶׁעָבְרוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלֹא נָשָׂא אִשָּׁה הֲרֵי זֶה עוֹבֵר וּמְבַטֵּל מִצְוַת עֲשֵׂה. וְאִם הָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה וְטָרוּד בָּהּ וְהָיָה מִתְיָרֵא מִלְּשָׂא אִשָּׁה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְרַח בְּמָזוֹנוֹת בַּעֲבוּר אִשְׁתּוֹ וְיִבָּטֵל מִן הַתּוֹרָה הֲרֵי זֶה מֻתָּר לְהִתְאַחֵר. שֶׁהָעוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה וְכָל שֶׁכֵּן בְּתַלְמוּד תּוֹרָה:

ג מִי שֶׁחָשְׁקָה נַפְשׁוֹ בַּתּוֹרָה תָּמִיד וְשׂוֹנֵא בָּהּ כְּבֶן עֲזַאי וְדָבֵק בָּהּ כָּל יָמָיו וְלֹא נָשָׂא אִשָּׁה אֵין בְּיָדוֹ עָוֹן. וְהוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה יִצְרוֹ מִתְגַּבֵּר עָלָיו. אֲבָל אִם הָיָה יִצְרוֹ מִתְגַּבֵּר עָלָיו חַיָּב לִשָּׂא אִשָּׁה וַאֲפִלּוּ הָיוּ לוֹ בָּנִים שֶׁמָּא יָבוֹא לִידֵי הִרְהוּר:

ד כַּמָּה בָּנִים יִהְיוּ לְאִישׁ וְתִתְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ בְּיָדוֹ. זָכָר וּנְקֵבָה. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ה ב) "זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם". הָיָה הַבֵּן סָרִיס אוֹ שֶׁהָיְתָה הַבַּת אַיְלוֹנִית לֹא קִיֵּם מִצְוָה זוֹ:

ה נוֹלְדוּ לוֹ וּמֵתוּ וְהִנִּיחוּ בָּנִים הֲרֵי זֶה קִיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה. בְּנֵי בָּנִים הֲרֵי הֵם כְּבָנִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיוּ בְּנֵי הַבָּנִים זָכָר וּנְקֵבָה וְהָיוּ בָּאִים מִזָּכָר וּנְקֵבָה אַף עַל פִּי שֶׁהַזָּכָר בֶּן בִּתּוֹ וְהַנְּקֵבָה בַּת בְּנוֹ הוֹאִיל וְהֵם מִשְּׁנֵי בָּנָיו הֵן בָּאִים הֲרֵי קִיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה. אֲבָל אִם הָיוּ לוֹ בֵּן וּבַת וּמֵתוּ וְהִנִּיחַ אֶחָד מֵהֶן זָכָר וּנְקֵבָה עֲדַיִן לֹא קִיֵּם הַמִּצְוָה:

ו הָיוּ לוֹ בָּנִים בְּגִיּוּתוֹ וְנִתְגַּיֵּר הוּא וְהֵם הֲרֵי זֶה קִיֵּם מִצְוָה זוֹ. הָיוּ לוֹ בָּנִים וְהוּא עֶבֶד וְנִשְׁתַּחְרֵר הוּא וְהֵם לֹא קִיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה עַד שֶׁיִּוָּלֵד אַחַר שֶׁנִּשְׁתַּחְרֵר שֶׁהָעֶבֶד אֵין לוֹ יִחוּס:

ז לֹא יִשָּׂא אָדָם עֲקָרָה וּזְקֵנָה וְאַיְלוֹנִית וּקְטַנָּה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֵילֵד אֶלָּא אִם כֵּן קִיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אוֹ שֶׁהָיְתָה לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת לִפְרוֹת וְלִרְבּוֹת מִמֶּנָּה. נָשָׂא אִשָּׁה וְשָׁהָתָה עִמּוֹ עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה הֲרֵי זֶה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה אוֹ יִשָּׂא אִשָּׁה הָרְאוּיָה לֵילֵד. וְאִם לֹא רָצָה לְהוֹצִיא כּוֹפִין אוֹתוֹ וּמַכִּין אוֹתוֹ בְּשׁוֹט עַד שֶׁיּוֹצִיא. וְאִם אָמַר אֵינִי בוֹעֲלָהּ וַהֲרֵינִי שׁוֹכֵן עִמָּהּ בְּפָנֵי עַדִים כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶתְיַחֵד עִמָּהּ בֵּין שֶׁאָמְרָה הִיא בֵּין שֶׁאָמַר הוּא אֵין שׁוֹמְעִין אֶלָּא יוֹצִיא אוֹ יִשָּׂא אִשָּׁה הָרְאוּיָה לֵילֵד:

ח שָׁהָתָה עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה וַהֲרֵי הוּא יוֹרֶה כְּחֵץ שִׁכְבַת זֶרַע. חֻזְקַת הַחֹלִי מִמֶּנָּה וְתֵצֵא שֶׁלֹּא בִכְתֻבָּה וְיֵשׁ לָהּ תּוֹסֶפֶת. לֹא תִהְיֶה זוֹ פְּחוּתָה מֵאַיְלוֹנִית שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ שֶׁיֵּשׁ לָהּ

תּוֹסֶפֶת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְאִם אֵינוֹ יוֹרֶה כְּחֵץ חָזָק הַחֹלִי מִמֶּנּוּ בִּלְבַד וְיוֹצִיא וְיִתֵּן הַכְּתֻבָּה כֻּלָּהּ עִקָּר וְתוֹסֶפֶת:

ט הוּא אוֹמֵר מִמֶּנָּה נִמְנָע הוֹלָדָה וְהִיא אוֹמֶרֶת מִמֶּנּוּ נִמְנָע מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יוֹרֶה כְּחֵץ נֶאֱמָנֶת. וְיֵשׁ לוֹ לְהַחֲרִים סְתָם עַל מִי שֶׁטּוֹעֶנֶת דָּבָר שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת בּוֹ בְּוַדַּאי וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן כְּתֻבָּה. וְאִם אָמְרָה אֵינִי יוֹדַעַת אִם מִמֶּנּוּ אִם מִמֶּנִּי אֵין לָהּ עִקָּר כְּתֻבָּה כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ הַעֲמֵד מָמוֹן בְּחֶזְקַת בְּעָלָיו עַד שֶׁתִּטְעֹן בְּוַדַּאי שֶׁאֵינוֹ יוֹרֶה כְּחֵץ. וְלָמָּה נֶאֱמֶנֶת הִיא בְּטַעֲנָה זוֹ מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַרְגֶּשֶׁת אִם יוֹרֶה כְּחֵץ אִם לֹא יוֹרֶה כְּחֵץ וְהוּא אֵינוֹ מַרְגִּישׁ:

י הָאִשָּׁה שֶׁבָּאָה לִתְבֹּעַ מִבַּעְלָהּ לְגָרְשָׁהּ אַחַר עֶשֶׂר שָׁנִים מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יָלְדָה וְהִיא אוֹמֶרֶת שֶׁאֵינוֹ יוֹרֶה כְּחֵץ שׁוֹמְעִין לָהּ. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ מְצַוָּה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה צְרִיכָה הִיא לְבָנִים לְזִקְנוּתָהּ. וְכוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְיִתֵּן עִקַּר כְּתֻבָּה בִּלְבַד שֶׁלֹּא כָּתַב לָהּ הַתּוֹסֶפֶת עַל מְנָת שֶׁתֵּצֵא לִרְצוֹנָהּ וְתִטֹּל:

יא הָלַךְ בְּסַחוֹרָה בְּתוֹךְ עֶשֶׂר שָׁנִים אוֹ שֶׁהָיָה הַבַּעַל חוֹלֶה אוֹ שֶׁהָיְתָה הִיא חוֹלָה אוֹ שֶׁהָיוּ חֲבוּשִׁין בְּבֵית הָאֲסוּרִין אֵין עוֹלֶה לָהֶן אוֹתוֹ זְמַן מִן הַמִּנְיָן:

יב הַפִּילָה מוֹנָה מִיּוֹם שֶׁהִפִּילָה. אִם הִפִּילָה וְחָזְרָה וְהִפִּילָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הֲרֵי חֶזְקָה לִנְפָלִים וְשָׁמָּא לֹא זָכָה לְהִבָּנוֹת מִמֶּנָּה וְיוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

יג הוּא אוֹמֵר הִפִּילָה בְּתוֹךְ עֶשֶׂר כְּדֵי שֶׁיִּשְׁהֶה עִמָּהּ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא הִפַּלְתִּי נֶאֱמֶנֶת שֶׁאֵינָהּ מַחֶזֶקֶת עַצְמָהּ בַּעֲקָרוּת. הוּא אוֹמֵר הִפִּילָה שְׁנַיִם וְהִיא אוֹמֶרֶת הִפַּלְתִּי שְׁלֹשָׁה נֶאֱמֶנֶת שֶׁאֵינָהּ מַחֶזֶקֶת עַצְמָהּ בְּמַפֶּלֶת וְיוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבְכָל זֶה מַשְׁבִּיעָהּ שְׁבוּעַת הֶסֵת שֶׁלֹּא הִפִּילָה אוֹ שֶׁהִפִּילָה שְׁלֹשָׁה שֶׁבְּטַעֲנָה זוֹ יִתְחַיֵּב לִתֵּן כְּתֻבָּה:

יד נִשֵּׂאת לְרִאשׁוֹן וְשָׁהֲתָה עִמּוֹ עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה וְהוֹצִיאָהּ מֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא לְשֵׁנִי. שָׁהֲתָה עִם הַשֵּׁנִי עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה לֹא תִּנָּשֵׂא לִשְׁלִישִׁי. וְאִם נִשֵּׂאת לִשְׁלִישִׁי תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִּכְתֻבָּה אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת אוֹ שֶׁקִּיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה:

טו הָאִשָּׁה שֶׁבָּאָה לְבֵית דִּין וְאָמְרָה בַּעְלִי אֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁמֵּשׁ כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ שִׁמּוּשׁ שֶׁמּוֹלִיד אוֹ שֶׁאֵינוֹ יוֹרֶה כְּחֵץ יַעֲשׂוּ הַדַּיָּנִין פְּשָׁרָה וְאוֹמְרִים לָהּ רָאוּי לִיךְ שֶׁתִּנְהֲגִי עִם בַּעְלֵךְ עַד שֶׁתִּשְׁהִי עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא תּוֹלִידִי וְאַחַר כָּךְ תִּתְבָּעִי. וּמְגַלְגְּלִין עִמָּהּ בְּדָבָר זֶה וְאֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לֵישֵׁב וְלֹא דָּנִין אוֹתָהּ כְּדִין הַמּוֹרֶדֶת אֶלָּא מַאֲרִיכִין בְּדָבָר זֶה עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ פְּשָׁרָה:

טז אַף עַל פִּי שֶׁקִּיֵּם אָדָם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הֲרֵי הוּא מְצֻוֶּה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים שֶׁלֹּא יְבַטֵּל מִלְּפָרוֹת וְלִרְבּוֹת כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כֹּחַ. שֶׁכָּל הַמּוֹסִיף נֶפֶשׁ אַחַת בְּיִשְׂרָאֵל כְּאִלּוּ בָּנָה עוֹלָם. וְכֵן מִצְוֹת חֲכָמִים הִיא שֶׁלֹּא יֵשֵׁב אָדָם בְּלֹא אִשָּׁה שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי הִרְהוּר. וְלֹא תֵּשֵׁב אִשָּׁה בְּלֹא אִישׁ שֶׁלֹּא תֵּחָשֵׁד:

יז וְחוֹבָה עַל כָּל אִישׁ לְקַנְאוֹת לְאִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ חֲכָמִים אֵין אָדָם מְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן נִכְנְסָה בּוֹ רוּחַ טָהֳרָה. וְלֹא יְקַנֵּא לָהּ בְּיוֹתֵר מִדַּאי וְלֹא יֶאֱנֹס אוֹתָהּ וְיִבְעֹל בְּעַל כָּרְחָהּ אֶלָּא בְּדַעְתָּהּ וּמִתּוֹךְ שִׂיחָה וְשִׂמְחָה:

יח וְכֵן צִוּוּ חֲכָמִים עַל הָאִשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה צְנוּעָה בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ. וְלֹא תַּרְבֶּה שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ. וְלֹא תִּתְבַּע תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה בְּפִיהָ. וְלֹא תִּהְיֶה מְדַבֶּרֶת בְּעֵסֶק זֶה. וְלֹא תִּמְנַע מִבַּעְלָהּ כְּדֵי לְצַעֲרוֹ עַד שֶׁיּוֹסִיף בְּאַהֲבָתָהּ אֶלָּא נִשְׁמַעַת לוֹ בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצֶה. וְתִזָּהֵר מִקְּרוֹבָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קְנָאָה. וְתִתְרַחֵק מִן הַכִּעוּר וּמִן הַדּוֹמֶה לְכִעוּר:

יט וְכֵן צִוּוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיֶה אָדָם מְכַבֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹתֵר מִגּוּפוֹ וְאוֹהֲבָהּ כְּגוּפוֹ. וְאִם יֵשׁ לוֹ מָמוֹן מַרְבֶּה בְּטוֹבָתָהּ כְּפִי מָמוֹנוֹ. וְלֹא יַטִּיל עָלֶיהָ אֵימָה יְתֵרָה. וְיִהְיֶה דִּבּוּרוֹ עִמָּהּ בְּנַחַת. וְלֹא יִהְיֶה עָצֵב וְלֹא רַגְזָן:

כ וְכֵן צִוּוּ עַל הָאִשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה מְכַבֶּדֶת אֶת בַּעְלָהּ בְּיוֹתֵר מִדַּאי וְיִהְיֶה עָלֶיהָ מוֹרָא מִמֶּנּוּ וְתַעֲשֶׂה כָּל מַעֲשֶׂיהָ עַל פִּיו. וְיִהְיֶה בְּעֵינֶיהָ כְּמוֹ שַׂר אוֹ מֶלֶךְ. מְהַלֶּכֶת בְּתַאֲוַת לִבּוֹ וּמַרְחֶקֶת כָּל מַה שֶּׁיִּשְׂנָא. וְזֶה דֶּרֶךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים בְּזִוּוּגָן. וּבְדָרָכִים אֵלּוּ יִהְיֶה יִשּׁוּבָן נָאֶה וּמְשֻׁבָּח:

פרק טז

א הַנִּכְסִים שֶׁמַּכְנֶסֶת הָאִשָּׁה לְבַעְלָהּ בֵּין קַרְקַע בֵּין מִטַּלְטְלִין בֵּין עֲבָדִים אַף עַל פִּי שֶׁהֵן נִכְתָּבִין בִּשְׁטַר הַכְּתֻבָּה אֵינָן נִקְרָאִין כְּתֻבָּה אֶלָּא נְדוּנְיָא שְׁמָם. וְאִם קִבֵּל הַבַּעַל אַחֲרָיוּת הַנְּדוּנְיָא עָלָיו וְנַעֲשֵׂית בִּרְשׁוּתוֹ אִם פָּחֲתָה פָּחֲתָה לוֹ וְאִם הוֹתִירָה הוֹתִירָה לוֹ הֲרֵי זוֹ נִקְרֵאת נְכָסִי צֹאן בָּרְזֶל. וְאִם לֹא קִבֵּל אַחֲרָיוּת הַנְּדוּנְיָא עָלָיו אֶלָּא הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הָאִשָּׁה אִם פָּחֲתָה פָּחֲתָה לָהּ וְאִם הוֹתִירָה הוֹתִירָה לָהּ הֲרֵי זוֹ נִקְרֵאת נְכָסִי מְלוֹג:

ב וְכֵן כָּל נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לְאִשָּׁה שֶׁלֹּא הִכְנִיסָה אוֹתָן לְבַעְלָהּ וְלֹא כָּתְבוּ אוֹתָן בַּכְּתֻבָּה אֶלָּא נִשְׁאֲרוּ לְעַצְמָהּ. אוֹ נָפְלוּ לָהּ בַּיְרֻשָּׁה אַחַר שֶׁנִּתְאָרְסָה אוֹ נִתְּנוּ לָהּ בְּמַתָּנָה. הַכֹּל נִקְרָאִין נְכָסִי מְלוֹג שֶׁכֵּלָּן בִּרְשׁוּתָהּ הֵן. וְאֵין נִקְרָאִין כְּתֻבָּה אֶלָּא עִקַּר כְּתֻבָּה שֶׁהוּא מֵאָה אוֹ מָאתַיִם עִם הַתּוֹסֶפֶת בִּלְבַד:

ג כְּבָר הוֹדַעְנוּ שֶׁחֲכָמִים תִּקְּנוּ כְּתֻבָּה לָאִשָּׁה וְדִין הַתּוֹסֶפֶת כְּדִין הָעִקָּר. וְלֹא תִּקְּנוּ לְגָבוֹתָהּ כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה אֶלָּא הֲרֵי הִיא כְּחוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְמַן וְאֵין הַכְּתֻבָּה נִגְבֵּית אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל אוֹ אִם גֵּרְשָׁהּ. וְכֵן הִתְקִינוּ שֶׁאִם הָיוּ לַבַּעַל שָׂדוֹת טוֹבוֹת וְרָעוֹת וּבֵינוֹנִיּוֹת וּבָאָה הָאִשָּׁה לִגְבוֹת כְּתֻבָּתָהּ מִמֶּנּוּ שֶׁלֹּא תִּגְבֶּה אֶלָּא מִן הָרָעָה שֶׁבִּנְכָסָיו וְהִיא הַנִּקְרֵאת זִבּוּרִית:

ד וְכֵן הִתְקִינוּ שֶׁכְּשֶׁתָּבוֹא לִגְבוֹת כְּתֻבָּתָהּ אַחַר מוֹתוֹ לֹא תִּגְבֶּה עַד שֶׁתִּשָּׁבַע בִּנְקִיטַת חֵפֶץ שֶׁלֹּא הִנִּיחַ אֶצְלָהּ כְּלוּם וְלֹא מָכְרָה לוֹ כְּתֻבָּתָהּ וְלֹא מָחֲלָה אוֹתָהּ. וְשָׁמִין לָהּ כָּל מַה שֶּׁעָלֶיהָ וּפוֹחֲתִין אוֹתוֹ מִכְּתֻבָּתָהּ. אֲבָל אִם גֵּרְשָׁהּ לִרְצוֹנוֹ גּוֹבָה בְּלֹא שְׁבוּעָה וְאֵין שָׁמִין כְּסוּת שֶׁעָלֶיהָ שֶׁהֲרֵי לְקָחָן לָהּ וְזָכְתָה בָּהֶן וְהוּא רוֹצֶה לְהוֹצִיאָהּ לֹא הִיא:

ה וְכֵן הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא תִּגְבֶּה הָאַלְמָנָה כְּתֻבָּתָהּ אֶלָּא מִן הַקַּרְקַע. וְאֵינָהּ גּוֹבָה מִשֶּׁבַח שֶׁשָּׁבְחוּ נְכָסִים לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל. וְאֵין הַבָּנוֹת נְזוֹנוֹת לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן מִשֶּׁבַח שֶׁשָּׁבְחוּ נְכָסִים לְאַחַר מִיתָתוֹ. וְאֵינָהּ טוֹרֶפֶת בִּכְתֻבָּתָהּ בְּשֶׁבַח שֶׁהִשְׁבִּיחַ הַלּוֹקֵחַ אַף עַל פִּי שֶׁבַּעַל חוֹב גּוֹבֶה אֶת הַשֶּׁבַח. וּדְבָרִים אֵלּוּ מְקֻבָּלִים כְּתֻבָּה הֵם:

ו וְכֵן מְקֻבָּלִים כְּתֻבָּה שֶׁתִּטֹּל הָאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ מִן הַפְּחוּת שֶׁבַּמַּטְבְּעוֹת. כֵּיצַד. נָשָׂא אִשָּׁה בְּמָקוֹם אֶחָד וְגֵרְשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר. אִם הָיוּ מְעוֹת מְקוֹם הַנִּשּׂוּאִין טוֹבִים מִמְּעוֹת מְקוֹם הַגֵּרוּשִׁין נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת מְקוֹם הַגֵּרוּשִׁין. וְאִם הָיוּ מְעוֹת מְקוֹם הַגֵּרוּשִׁין טוֹבִים מִמְּעוֹת מְקוֹם הַנִּשּׂוּאִין נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת מְקוֹם הַנִּשּׂוּאִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה בִּכְתֻבָּתָהּ מָעוֹת סְתָם. אֲבָל אִם פֵּרֵשׁ בָּהּ מַטְבֵּעַ יָדוּעַ בֵּין בַּעֲקָר בֵּין בַּתּוֹסֶפֶת הֲרֵי הִיא כְּדִין הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ מַטְבֵּעַ יָדוּעַ שֶׁנּוֹתֵן לוֹ כַּמֶּה שֶׁהַלְוָהוּ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת הַלְוָאָה:

ז תִּקְּנוּ הַגְּאוֹנִים בְּכָל הַיְשִׁיבוֹת שֶׁתִּהְיֶה הָאִשָּׁה גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ אַחֲרֵי מוֹת בַּעְלָהּ אַף מִן הַמִּטַּלְטְלִין כְּדֶרֶךְ שֶׁהִתְקִינוּ לְבַעַל חוֹב לִגְבוֹת מִן הַמִּטַּלְטְלִין. וּפְשָׁטָה תַּקָּנָה זוֹ בְּרֹב יִשְׂרָאֵל. וְכֵן שְׁאָר תְּנָאֵי כְּתֻבָּה כֻּלָּן כִּכְתֻבָּה הֵן וְיֶשְׁנָן בְּמִטַּלְטְלִין כְּבַקַּרְקַע. חוּץ מִכְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין שֶׁלֹּא מָצְאנוּ מִנְהַג יְרֻשָּׁתָן פָּשׁוּט בְּכָל הַיְשִׁיבוֹת. לְפִיכָךְ אֲנִי אוֹמֵר מַעֲמִידִין אוֹתָהּ עַל דִּין הַגְּמָרָא שֶׁאֵין יוֹרְשִׁין כְּתֻבַּת אִמָּן אֶלָּא מִן הַקַּרְקַע:

ח כְּבָר נָהֲגוּ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁיְּדַעְנוּ וְשֶׁשְּׁמַעְנוּ שֶׁמָּעָן שֶׁיִּכְתְּבוּ בַּכְּתֻבָּה בֵּין מִמְּקַרְקְעֵי בֵּין מִמְּטַלְטְלֵי. וְדָבָר זֶה תִּקּוּן גָּדוֹל הוּא וַאֲנָשִׁים גְּדוֹלִים וּנְבוֹנִים הִנְהִיגוּ דָּבָר זֶה שֶׁהֲרֵי זֶה תְּנַאי שֶׁבְּמָמוֹן וְנִמְצָא הָאַלְמָנָה גּוֹבָה מִן הַמִּטַּלְטְלִין בִּתְנַאי זֶה לֹא בְּתַקָּנַת אַחֲרוֹנִים:

ט הֲרֵי שֶׁלֹּא כָּתַב כָּךְ בִּשְׁטַר הַכְּתֻבָּה אֶלָּא נָשָׂא סְתָם. אִם הָיָה יוֹדֵעַ בְּתַקָּנָה זוֹ שֶׁל גְּאוֹנִים גּוֹבָה. וְאִם לָאו אוֹ שֶׁנִּסְתַּפֵּק לָנוּ הַדָּבָר מִתְיַשְּׁבִין בַּדָּבָר הָרִבֵּה שֶׁאֵין כֹּחַ בְּתַקָּנַת הַגְּאוֹנִים לָדוּן בָּהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְפָּרְשָׁה כְּדִין תְּנַאי כְּתֻבָּה שֶׁהֵם תַּקָּנַת הַסַּנְהֶדְרִין הַגְּדוֹלָה עַד שֶׁנּוֹצִיא בָּהּ מָמוֹן מִן הַיּוֹרְשִׁים:

י וְעוֹד תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיוּ כָּל נִכְסֵי הַבַּעַל אַחְרָאִין וְעַרְבָאִין לִכְתֻבָּה אֲפִלּוּ כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה וְיֵשׁ לוֹ קַרְקַע בְּאַלְפַּיִם זְהוּבִים הַכֹּל תַּחַת שִׁעְבּוּד הַכְּתֻבָּה. וְכָל שֶׁיִּמְכֹּר אַחַר הַנִּשּׂוּאִין מִנְכָסָיו אַף עַל פִּי שֶׁמִּמְכָּרוֹ קַיָּם וְיֵשׁ לוֹ לִמְכֹּר כָּל נְכָסָיו אִם יִרְצֶה יֵשׁ לָהּ לִטְרֹף אוֹתָן בִּכְתֻבָּתָהּ כְּשֶׁיִּגְרְשֶׁנָּה אוֹ כְּשֶׁיָּמוּת אִם לֹא תִּמְצָא נְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. וּכְשֶׁתִּטְרֹף לֹא תִּטְרֹף

אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה בִּנְקִיטַת חֵפֶץ כְּדִין כָּל בַּעֲלֵי חוֹבוֹת. וְתַקָּנָה זוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה כְּתֻבָּה קַלָּה בְּעֵינָיו:

יא כְּשֶׁמַּשְׁבִּיעִין בַּיִת דִּין אוֹ הַיּוֹרְשִׁין אֶת הָאַלְמָנָה כְּשֶׁתָּבוֹא לִגְבוֹת כְּתֻבָּתָהּ אֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ אֶלָּא חוּץ לְבֵית דִּין. מִפְּנֵי שֶׁבָּתֵּי דִּינִין הָיוּ נִמְנָעִין מִלְּהַשְׁבִּיעָהּ שֶׁחוֹשְׁשִׁין לָהּ שֶׁמָּא לֹא תְּדַקְדֵּק עַל עַצְמָהּ בִּשְׁבוּעָה. וְאִם רָצוּ הַיְתוֹמִים לְהַדִּירָהּ נוֹדֶרֶת לָהֶן כָּל מַה שֶּׁיִּרְצוּ וּמַדִּירִין אוֹתָהּ בְּבֵית דִּין וְאַחַר כָּךְ נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ:

יב מֵתָה הָאַלְמָנָה קֹדֶם שֶׁתִּשָּׁבַע אֵין יוֹרְשֶׁיהָ יוֹרְשִׁין מִכְּתֻבָּתָהּ כְּלוּם שֶׁאֵין לָהּ כְּתֻבָּה עַד שֶׁתִּשָּׁבַע. וְאִם נִשֵּׂאת קֹדֶם שֶׁתִּשָּׁבַע הֲרֵי זוֹ נִשְׁבַּעַת אַחַר הַנִּשּׂוּאִין וְנוֹטֶלֶת כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה. אֲבָל אֵינָהּ נוֹדֶרֶת וְנוֹטֶלֶת שֶׁמָּא יָפֵר לָהּ הַבַּעַל:

יג יְחֵד לָהּ קַרְקַע בִּכְתֻבָּתָהּ בֵּין שֶׁיְּחֵד בְּאַרְבַּעַת הַמְּצָרִים בֵּין בְּמֵצַר אֶחָד גּוֹבָה אֶת כְּתֻבָּתָהּ מִמֶּנָּה בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְכֵן אִם כָּתַב לָהּ מִטַּלְטְלִין וְהֵן עַצְמָן קַיָּמִין נוֹטֶלֶת אוֹתָן בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְכֵן אִם נִמְכְּרוּ וְנִלְקַח בָּהֶן מִטַּלְטְלִין אֲחֵרִים וְנוֹדַע שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁנִיִּים מִדְּמֵי הַמִּטַּלְטְלִין הָרִאשׁוֹנִים נוֹטֶלְתָּן בְּלֹא שְׁבוּעָה:

יד הַפּוֹגֶמֶת כְּתֻבָּתָהּ לֹא תִּפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. כֵּיצַד. הוֹצִיאָה שְׁטַר כְּתֻבָּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֶלֶף זוּז הַבַּעַל אוֹמֵר נִתְקַבַּלְתִּ הַכֹּל וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִתְקַבַּלְתִּי אֶלָּא כָּךְ וְכָךְ. וַאֲפִלּוּ יֵשׁ עָלֶיהָ עֵדִים בַּמִּקְצָת שֶׁנָּטְלָה וַאֲפִלּוּ דִּקְדְּקָה עַצְמָהּ בְּחֶשְׁבּוֹן מַה שֶּׁנָּטְלָה בַּחֲצִי פְּרוּטָה לֹא תִּטֹּל הַשְּׁאָר אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה:

טו אָמַר הַבַּעַל נִתְקַבַּלְתִּ הַכֹּל וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִתְקַבַּלְתִּי כְּלוּם וְעַד אֶחָד מֵעִיד עָלֶיהָ שֶׁנִּתְקַבְּלָה הַכֹּל אוֹ מִקְצָת לֹא תִּפָּרַע כָּל הַכְּתֻבָּה אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה:

טז הִנִּפְרַעַת שֶׁלֹּא בְּפָנָיו לֹא תִּפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. כֵּיצַד. הֲרֵי שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהָלַךְ לוֹ. בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו אַחַר שֶׁתִּשָּׁבַע וּמַגְבִּין אוֹתָהּ כְּתֻבָּתָהּ. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה בְּמָקוֹם רָחוֹק שֶׁיֵּשׁ לָהֶן טֹרַח לְהוֹדִיעוֹ. אֲבָל אִם הָיָה בְּמָקוֹם קָרוֹב לְהוֹדִיעוֹ שׁוֹלְחִין לוֹ וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ. וְאִם לֹא יָבוֹא תִּשָּׁבַע וְתִטֹּל:

יז הַפּוֹחֶתֶת כְּתֻבָּתָהּ נִפְרַעַת שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה. כֵּיצַד. הוֹצִיאָה שְׁטַר כְּתֻבָּה בְּאֶלֶף זוּז הוּא אוֹמֵר נִתְקַבַּלְתִּ הַכֹּל וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִתְקַבַּלְתִּי כְּלוּם וְאֵין לִי אֶלָּא חֲמֵשׁ מֵאוֹת זוּז וְזֶה שֶׁכָּתַב לִי אֶלֶף אֲמָנָה הָיְתָה בֵּינִי לְבֵינוֹ הֲרֵי זוֹ נִפְרַעַת שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה. אֲבָל אִם אָמְרָה אֵין בִּשְׁטַר כְּתֻבָּתִי אֶלָּא חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֵינָהּ נִפְרַעַת בִּשְׁטָר זֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֶלֶף זוּז כְּלוּם שֶׁהֲרֵי בְּטָלָה אוֹתוֹ וּכְאִלּוּ הוֹדֵית שֶׁהוּא שֶׁקֶר. לְפִיכָךְ נִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הֶסֵת וְנִפְטָר:

יח כָּל מָקוֹם שֶׁאָמַרְנוּ לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה אוֹמְרִים לָהּ בֵּית דִּין הַשְׁבָּעִי וּטְלִי. וּמָקוֹם שֶׁאָמַרְנוּ תִּפָּרַע שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה אוֹמְרִים לַבַּעַל עָמֹד וְתֵן לָהּ וְאֵין אַתָּה נֶאֱמָן בְּטַעֲנָה זוֹ עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיךָ:

יט אָמַר הַבַּעַל מֵעַצְמוֹ תִּשְׁבַּע לִי עַל טַעֲנָתִי אוֹמְרִין לָהּ הַשְׁבָּעִי וּטְלִי וְתִשְׁבַּע בִּנְקִיטַת חֵפֶץ. הִתְנִית עִמּוֹ שֶׁתִּגְבֶּה כְּתֻבָּתָהּ שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה אוֹ שֶׁתִּהֵא נֶאֱמֶנֶת בְּכָל מַה שֶּׁתִּטְעֹן גּוֹבָה מִמֶּנּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה כְּלָל. אֲבָל אִם בָּאָה לִגְבּוֹת מִיּוֹרְשָׁיו תִּשָּׁבַע וְאַחַר כָּךְ תִּטֹּל:

כ הִתְנִית עִמּוֹ שֶׁתִּגְבֶּה כְּתֻבָּתָהּ מִיּוֹרְשָׁיו בְּלֹא שְׁבוּעָה אוֹ שֶׁתִּהְיֶה נֶאֱמֶנֶת בְּכָל מַה שֶּׁתִּטְעֹן עַל יוֹרְשָׁיו הֲרֵי זוֹ נוֹטֶלֶת מַהֶן בְּלֹא שְׁבוּעָה. אֲבָל אִם בָּאָה לִטְרֹף מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים לֹא תִּטְרֹף אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהֶאֱמִינָהּ הַבַּעַל. שֶׁאֵין תְּנַאי הַבַּעַל מוֹעִיל אֶלָּא עָלָיו וְעַל יוֹרְשָׁיו אֲבָל לְהַפְסִיד מָמוֹן אֲחֵרִים אֵינוֹ מוֹעִיל:

כא אַלְמָנָה שֶׁהָיְתָה שִׁטָּר כְּתֻבָּה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ נִשְׁבַּעַת וְגוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ לְעוֹלָם אֲפִלּוּ אַחַר מֵאָה שָׁנָה. בֵּין שֶׁהָיְתָה בְּבֵית בַּעְלָהּ בֵּין שֶׁהָיְתָה בְּבֵית אָבִיהָ. וְאִם אֵין שִׁטָּר כְּתֻבָּה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ אֵין לָהּ כְּלוּם וַאֲפִלּוּ עִקַּר כְּתֻבָּה וַאֲפִלּוּ תְּבִעָה בְּיוֹם מִיתַת בַּעְלָהּ. וְכֵן הַגְּרוּשָׁה אֲפִלּוּ עִקַּר כְּתֻבָּה אֵין לָהּ עַד שֶׁתּוֹצִיא שִׁטַּר כְּתֻבָּה:

כב בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לִכְתֹּב כְּתֻבָּה. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין דַּרְכָּן לִכְתֹּב כְּתֻבָּה אֶלָּא סוֹמְכִין עַל תְּנַאי בֵּית דִּין הֲרֵי זוֹ גּוֹבָה עִקַּר כְּתֻבָּה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּיָדָהּ שִׁטַּר כְּתֻבָּה בֵּין נִתְגָּרְשָׁה בֵּין נִתְאַלְמְנָה בֵּין שֶׁהָיְתָה בְּבֵית בַּעְלָהּ בֵּין שֶׁהָיְתָה בְּבֵית אָבִיהָ. אֲבָל תּוֹסֶפֶת אֵין לָהּ בְּכָל מָקוֹם אֶלָּא בְּרֵאָיָה בְּרוּרָה:

כג וְעַד כַּמָּה תִּגְבֶּה הָאַלְמָנָה הָעִקָּר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כְּתֻבָּה. אִם הָיְתָה בְּבֵית בַּעְלָהּ גּוֹבָה לְעוֹלָם. וְאִם הָיְתָה בְּבֵית אָבִיהָ עַד עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה. וְאִם בָּאָה לִתְבֹּעַ אַחַר עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה אֵין לָהּ כְּלוּם שֶׁאִלּוּ לֹא מָחֲלָה לֹא שְׁתָקָה כָּל זְמַן זֶה. וַהֲרֵי אֵינָהּ עִם הַיּוֹרְשִׁים כְּדֵי שֶׁתֹּאמַר נִכְלַמְתִּי מִלְּתָבְעָן וְהֵן עִמִּי בַּבַּיִת:

כד לְפִיכָךְ אִם הָיָה הַיּוֹרֵשׁ עַצְמוֹ מוֹלִיךְ מְזוֹנוֹתֶיהָ לְבֵית אָבִיהָ וּמְטַפֵּל בָּהּ יֵשׁ לָהּ לִתְבֹּעַ כְּתֻבָּתָהּ וַאֲפִלּוּ אַחַר כ"ה שָׁנָה מִפְּנֵי שֶׁזּוֹ שֶׁשָּׁתְקָה וְלֹא תִּבְעָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא בּוֹשָׁה מִן הַיּוֹרֵשׁ:

כה הִיא אוֹמֶרֶת בְּתוּלָה נִשֵּׂאתִי וְעִקַּר כְּתֻבָּתִי מָאתַיִם וְהַבַּעַל אוֹ יוֹרְשָׁיו אוֹמְרִים בְּעוּלָה נִשֵּׂאת וְאֵין לָהּ אֶלָּא מֵאָה. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁרָאוּ שֶׁעָשׂוּ לָהּ הַמְּנָהֲגוֹת שֶׁנָּהֲגוּ אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר לַעֲשׂוֹתָן לִבְתוּלָה כְּגוֹן מִינֵי שִׂמְחָה אוֹ כְּתָרִים אוֹ מַלְבּוּשׁ יָדוּעַ אוֹ שְׁאָר דְּבָרִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין כָּךְ אֶלָּא לִבְתוּלָה הֲרֵי זוֹ נוֹטֶלֶת מָאתַיִם. וְאִם אֵין לָהּ עֵדִים בָּזֶה הֲרֵי זוֹ נוֹטֶלֶת מָנָה. וְאִם הָיָה הַבַּעַל קַיָּם יֵשׁ לָהּ לְהַשְׁבִּיעוֹ שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה שֶׁהֲרֵי הוֹדָה בְּמִקְצָת הַטַּעֲנָה. וְנֶאֱמָן

הַקָּטָן לְהָעִיד בְּגָדְלוֹ וְלוֹמַר זָכוּר אֲנִי כְּשֶׁהָיִיתִי קָטָן שֶׁנַּעֲשָׂה לִפְלוֹנִית מִנְהַג הַבְּתוּלוֹת. וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כְּתֻבָּה כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ׃

כו הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ גֵּרַשְׁתַּנִי נֶאֱמֶנֶת, שֶׁאֵינָהּ מְעִזָּה פָּנֶיהָ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ. לְפִיכָךְ הָאִשָּׁה שֶׁהוֹצִיאָה שְׁטַר כְּתֻבָּה וְאֵין עִמָּהּ גֵּט וְאָמְרָה לְבַעְלָהּ גֵּרַשְׁתַּנִי וְאָבַד גִּטִּי תֵּן לִי כְּתֻבָּתִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא גֵּרַשְׁתִּיךְ חַיָּב לִתֵּן לָהּ עִקַּר כְּתֻבָּה. אֲבָל אֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ הַתּוֹסֶפֶת עַד שֶׁתְּבִיא רְאָיָה שֶׁגֵּרְשָׁהּ אוֹ שֶׁיָּצָא גֵּט עִם הַכְּתֻבָּה מִתַּחַת יָדָהּ׃

כז אָמַר לָהּ הַבַּעַל כָּךְ הָיָה גֵּרַשְׁתִּי וְנָתַתִּי לָהּ כָּל הַכְּתֻבָּה עִקָּר וְתוֹסֶפֶת וְכָתְבָה לִי שׁוֹבֵר וְאָבַד שׁוֹבָרִי. מִתּוֹךְ שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לֹא גֵּרַשְׁתִּי וְלֹא יִתְחַיֵּב בְּתוֹסֶפֶת נֶאֱמָן וּמְשַׁבִּיעָהּ בְּנִקְיטַת חֵפֶץ וְנוֹתֵן לָהּ אֶת הָעִקָּר וְנִשְׁבָּע הוּא שְׁבוּעַת הֶסֵת עַל הַתּוֹסֶפֶת׃

כח הוֹצִיאָה גֵּט וְאֵין בְּיָדָהּ שְׁטַר כְּתֻבָּה. אִם דַּרְכָּן שֶׁלֹּא יִכְתְּבוּ אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁלֹּא יִכְתְּבוּ כְּתֻבָּה גּוֹבָה עִקַּר כְּתֻבָּתָהּ בַּגֵּט שֶׁבְּיָדָהּ. וְאִם דַּרְכָּן לִכְתֹּב כְּתֻבָּה אֲפִלּוּ עִקָּר אֵין לָהּ עַד שֶׁתּוֹצִיא שְׁטַר כְּתֻבָּה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְנִשְׁבָּע הַבַּעַל שְׁבוּעַת הֶסֵת עַל טַעֲנָתָהּ וְנִפְטָר׃

כט הוֹצִיאָה שְׁתֵּי גִּטִּין וּשְׁתֵּי כְּתֻבּוֹת גּוֹבָה שְׁתֵּי כְּתֻבּוֹת. הוֹצִיאָה שְׁתֵּי כְּתֻבּוֹת וְגֵט אֶחָד אֵינָהּ גּוֹבָה אֶלָּא כְּתֻבָּה אַחַת. וְאֵי זוֹ מֵהֶן גּוֹבָה אִם שְׁתֵּיהֶן שָׁוּוֹת בִּטְלָה הָאַחֲרוֹנָה אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְאֵינָהּ טוֹרֶפֶת אֶלָּא מִזְּמַן הָאַחֲרוֹנָה. וְאִם הָיָה בְּאַחַת מִשְּׁתֵּיהֶן תּוֹסֶפֶת עַל חֲבֶרְתָּהּ גּוֹבָה בְּאֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁתִּרְצֶה וּתְבַטֵּל הַשְּׁנִיָּה׃

ל הוֹצִיאָה שְׁתֵּי גִּטִּין וּכְתֻבָּה אַחַת אֵין לָהּ אֶלָּא כְּתֻבָּה אַחַת. שֶׁהַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהֶחֱזִירָהּ סָתָם עַל כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה הֶחֱזִירָהּ. הוֹצִיאָה גֵּט וּכְתֻבָּה אַחֵר מִיתַת הַבַּעַל. אִם גֵּט קוֹדֵם לִכְתֻבָּה גּוֹבָה בְּגֵט זֶה עִקַּר כְּתֻבָּה אִם אֵין דַּרְכָּן לִכְתֹּב כְּתֻבָּה וְגוֹבָה כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ בִּכְתֻבָּתָהּ זוֹ שֶׁהֲרֵי זְכָרָהּ בָּהּ בְּמִיתָתוֹ. וְאִם כְּתֻבָּה קְדָמָה אֶת הַגֵּט אֵין לָהּ אֶלָּא כְּתֻבָּה אַחַת. שֶׁעַל כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה הֶחֱזִירָהּ׃

לא הָאִשָּׁה נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר מֵת בַּעְלִי כְּדֵי שֶׁתִּנָּשֵׂא כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת גֵּרוּשִׁין. וּמִתְנָאֵי הַכְּתֻבָּה שֶׁאִם תִּנָּשֵׂא לְאַחֵר אַחַר מוֹתוֹ תִּטֹּל כָּל מַה שֶּׁכָּתַב לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ. לְפִיכָךְ אִם בָּאָה לְבֵית דִּין וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי הַתִּירוּנִי לְהִנָּשֵׂא וְלֹא הִזְכִּירָה שֵׁם כְּתֻבָּה בָּעוֹלָם מַתִּירִין אוֹתָהּ לְהִנָּשֵׂא וּמַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ וְנוֹתְנִין לָהּ כְּתֻבָּתָהּ. בָּאָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי תְּנוּ לִי אֶת כְּתֻבָּתִי אַף לְהִנָּשֵׂא אֵין מַתִּירִין אוֹתָהּ שֶׁעַל עִסְקֵי הַכְּתֻבָּה בָּאָה וַהֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא מֵת. וְאֵין דַּעְתָּהּ לְהִנָּשֵׂא אֶלָּא לִטֹּל כְּתֻבָּה מֵחַיִּים בִּלְבַד. בָּאָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי הַתִּירוּנִי לְהִנָּשֵׂא וּתְנוּ לִי אֶת כְּתֻבָּתִי מַתִּירִין אוֹתָהּ לְהִנָּשֵׂא וְנוֹתְנִין לָהּ כְּתֻבָּתָהּ מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר דְּבָרֶיהָ עַל עִסְקֵי הַנִּשּׂוּאִין בָּאָה. אֲבָל אִם בָּאָה וְאָמְרָה תְּנוּ לִי אֶת כְּתֻבָּתִי וְהַתִּירוּנִי לְהִנָּשֵׂא מַתִּירִין אוֹתָהּ וְאֵין נוֹתְנִין לָהּ כְּתֻבָּה. וְאִם תִּפְשָׁה אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָהּ׃

פרק יז

א מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי נָשִׁים רַבּוֹת וּמֵת. כָּל שֶׁנִּשֵּׂאת בַּתְּחִלָּה קוֹדֶמֶת לְטַל כְּתֻבָּתָהּ. וְאֵין אַחַת מֵהֶן נוֹטֶלֶת אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וְאֵין לָאַחֲרוֹנָה אֶלָּא מַה שֶּׁשִּׁיְּרָה שֶׁלְּפָנֶיהָ וְגַם הִיא נִשְׁבַּעַת וְנוֹטֶלֶת הַשְּׁאָר. וְכֵן אִם הָיָה עָלָיו שְׁטַר חוֹב. אִם הָיָה הַחוֹב קוֹדֵם גּוֹבֶה בַּעַל חוֹב תְּחִלָּה. וְאִם הַכְּתֻבָּה קְדֻמָה גּוֹבָה הָאִשָּׁה בַּתְּחִלָּה וְהַנִּשְׁאָר לַבַּעַל חוֹב:

ב בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהָיְתָה הַקַּרְקַע שֶׁבָּאוּ לִגְבוֹת מִמֶּנָּה קְנוּיָה לוֹ בִּשְׁעַת נִשּׂוּאִים וּבְשָׁעָה שֶׁלָּוָה הוּא. שֶׁהַדִּין נוֹתֵן שֶׁכָּל הַקּוֹדֵם בִּשְׁטָר תְּחִלָּה זָכָה תְּחִלָּה. אֲבָל אִם נָשָׂא נָשִׁים זוֹ אַחַר זוֹ וְלָוָה בֵּין קֹדֶם נִשּׂוּאִין בֵּין אַחַר נִשּׂוּאִין וְאַחַר שֶׁנָּשָׂא וְלָוָה קָנָה קַרְקַע כֻּלָּן חוֹלְקִין כְּאֶחָד שֶׁשִּׁעְבּוּד כֻּלָּן כְּאֶחָד בָּא. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁקָּנָה הָיָה מְשֻׁעְבָּד לַכֹּל וְאֵין כָּאן דִּין קְדִימָה:

ג וְכֵן אִם הָיָה זְמַן הַכְּתֻבּוֹת וְהַשְּׁטָרוֹת כֻּלָּן יוֹם אֶחָד אוֹ שָׁעָה אַחַת בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִים שָׁעוֹת חוֹלְקִין כְּאֶחָד שֶׁאֵין שָׁם קוֹדֵם. וּלְעוֹלָם כָּל שֶׁקָּדַם וְזָכָה בְּמִטַּלְטְלִין כְּדֵי חוֹבוֹ אוֹ כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ שֶׁאֵין דִּין קְדִימָה בְּמִטַּלְטְלִין:

ד מִי שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְעָלָיו שְׁטַר חוֹב וּבָא בַּעַל חוֹב וְהָאִשָּׁה לִגְבּוֹת וְהָיוּ לוֹ מָעוֹת וְקַרְקַע כְּדֵי הַחוֹב וְהַכְּתֻבָּה. בַּעַל חוֹב נוֹטֵל מָעוֹת וְהָאִשָּׁה נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ מִן הַקַּרְקַע. וְאִם אֵין לוֹ אֶלָּא קַרְקַע שֶׁאֵין בָּהּ כְּדֵי לִגְבּוֹת שְׁנֵיהֶם וְלֹא הָיָה בָּהּ דִּין קְדִימָה נוֹתְנִין אוֹתוֹ לְבַעַל חוֹב. וְאִם נִשְׂאַר לָאִשָּׁה כְּלוּם תִּטֹּל וְאִם לָאו תִּדְחֶה מִפְּנֵי בַּעַל חוֹב. שֶׁהֲרֵי בַּעַל חוֹב הִפְסִיד וְהוֹצִיא מְעוֹתָיו וְהָאִשָּׁה לֹא חָסְרָה דָּבָר שֶׁיּוֹתֵר מִשֶּׁהָאִישׁ רוֹצֶה לִשָּׂא אִשָּׁה רוֹצָה לְהִנָּשֵׂא:

ה וְכֵן מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ אִשָּׁה וּבַעַל חוֹב וְקַרְקַע שֶׁאֵין בָּהּ דִּין קְדִימָה הָאִשָּׁה נִדְחֵית מִפְּנֵי בַּעַל חוֹב וְהוּא גּוֹבֶה חוֹבוֹ תְּחִלָּה:

ו וְכֵיוָן שֶׁתִּקְּנוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁתִּגְבֶּה הָאִשָּׁה וּבַעַל חוֹב מִן הַמִּטַּלְטְלִין וְהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁאֵין דִּין קְדִימָה בְּמִטַּלְטְלִין אִם לֹא הִנִּיחַ מִטַּלְטְלִין כְּדֵי לִתֵּן לִשְׁנֵיהֶם נוֹתְנִין לְבַעַל חוֹב כָּל חוֹבוֹ תְּחִלָּה. וְאִם נִשְׂאַר לָאִשָּׁה מַה שֶּׁתִּטֹּל בִּכְתֻבָּתָהּ תִּטֹּל וְאִם לָאו תִּדָּחֶה:

ז הָיוּ כְּתוּבִין בִּכְתֻבָּתָהּ נִכְסֵי צֹאן בָּרָזֶל וְטָעֲנָה שֶׁאָבְדוּ אוֹ שֶׁלְּקָחָם הַבַּעַל הֲרֵי הִיא בְּנִכְסֵי צֹאן בָּרָזֶל שֶׁלֹּה כִּשְׁאָר בַּעֲלֵי חוֹבוֹת וְנִשְׁבַּעַת שֶׁלֹּא לְקָחָה אוֹתָן וְלֹא נָתְנָה וְלֹא מָחֲלָה וְחוֹלֶקֶת עִם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת:

ח מִי שֶׁמֵּת אוֹ גֵּרַשׁ וְיֵשׁ לוֹ נָשִׁים רַבּוֹת וְאֵין שָׁם דִּין קְדִימָה וְאֵין לוֹ כְּדֵי כָּל הַכְּתֻבּוֹת כֵּיצַד הֵן חוֹלְקוֹת. רוֹאִים אִם כְּשֶׁיַּחֲלֹק הַמָּמוֹן עַל מְנָיַן הַנָּשִׁים יִגִּיעַ לַפְּחוּתָה שֶׁבָּהֶן כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ אוֹ פְּחוֹת חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה. וְאִם הָיָה הַמָּמוֹן יוֹתֵר עַל זֶה חוֹלְקִים מִמֶּנּוּ כְּדֵי שֶׁיַּגִּיעַ לַפְּחוּתָה שֶׁבָּהֶן כַּשִּׁעוּר כְּתֻבָּתָהּ. וְחוֹזְרוֹת וְחוֹלְקוֹת אֶת הַמּוֹתָר בֵּין הַנּוֹתָרוֹת עַל דֶּרֶךְ הָרִאשׁוֹן. כֵּיצַד.

מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי אַרְבַּע נָשִׁים כְּתֻבָּתָהּ שֶׁל רִאשׁוֹנָה אַרְבַּע מֵאוֹת וְשֶׁל שְׁנִיָּה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשֶׁל שְׁלִישִׁית מָאתַיִם וְשֶׁל רְבִיעִית מֵאָה נִמְצָא הַכֹּל אֶלֶף וְגֵרֵשׁ כֻּלָּן אוֹ מֵת. אִם הִנִּיחַ אַרְבַּע מֵאוֹת אוֹ פָּחוֹת חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה וְכָל אַחַת נוֹטֶלֶת מֵאָה אוֹ פָּחוֹת. הִנִּיחַ שְׁמוֹנָה מֵאוֹת אִם תֵּחָלֵק בֵּין כֻּלָּן בְּשָׁוֶה נִמְצֵאת הָרְבִיעִית נוֹטֶלֶת מָאתַיִם וַהֲרֵי אֵין בִּכְתֻבָּתָהּ אֶלָּא מֵאָה מֵאָה נִמְצֵאת הָרְבִיעִית נָטְלָה כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ וְהָלְכָה לָהּ נִשְׁאַר כָּאן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז וְשָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁבְּיַד כָּל אַחַת מִשְּׁלִשְׁתָּן מֵאָה זוּז אִם תַּחֲלֹק הָאַרְבַּע מֵאוֹת בֵּין שְׁלִשְׁתָּן בְּשָׁוֶה נִמְצָא הַשְּׁלִישִׁית נוֹטֶלֶת מָאתַיִם וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשׁ וּשְׁלִישׁ וַהֲרֵי אֵין בִּכְתֻבָּתָהּ אֶלָּא מָאתַיִם. לְפִיכָךְ לוֹקְחִין מֵאַרְבַּע הַמֵּאוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְחוֹלְקִין בֵּין שְׁלִשְׁתָּן בְּשָׁוֶה שֶׁנִּמְצֵאת הַשְּׁלִישִׁית שֶׁנָּטְלָה מָאתַיִם וְהָלְכָה לָהּ נִשְׁאַר כָּאן מֵאָה וּשְׁתֵּי נָשִׁים חוֹלְקִין אֶת הַמֵּאָה בְּשָׁוֶה בֵּין רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה. נִמְצָא בְּיַד הָרִאשׁוֹנָה מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים וְכֵן בְּיַד הַשְּׁנִיָּה. וְנִמְצָא בְּיַד הַשְּׁלִישִׁית מָאתַיִם וּבְיַד הָרְבִיעִית מֵאָה וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ חוֹלְקוֹת לְעוֹלָם אֲפִלּוּ הֵן מֵאָה:

ט הֶעָרֵב לְאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁקִּנּוּ מִיָּדוֹ אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם שֶׁמִּצְוָה עָשָׂה וַהֲרֵי לֹא חָסְרָה כְּלוּם. וְאִם עָרַב שֶׁל כְּתֻבַּת בְּנוֹ הוּא וְקִנּוּ מִיָּדוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם שֶׁהָאָב בִּגְלַל בְּנוֹ מְשַׁעְבֵּד עַצְמוֹ וְגוֹמֵר וּמַקְנֶה. וְקִבְּלָן שֶׁל כְּתֻבָּה חַיָּב לְשַׁלֵּם אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִנּוּ מִיָּדוֹ. וְאֵי זֶה הוּא קִבְּלָן זֶה שֶׁאָמַר לְאִשָּׁה הִנָּשֵׂאי לְזֶה וַאֲנִי נוֹתֵן כְּתֻבָּה זוֹ. אֲבָל אִם אָמַר לָהּ הֲרֵינִי עֲרֵב כְּתֻבָּה זוֹ. אֲנִי פּוֹרֵעַ כְּתֻבָּה זוֹ. אֲנִי חַיָּב בָּהּ וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה פָּטוּר אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה אָבִיו. הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יְדֵירָנָה הֲנָאָה וְאַחַר כָּךְ תִּפָּרַע כְּתֻבָּתָהּ מִן הַקִּבְּלָן אוֹ מֵאָבִיו אִם הָיָה עָרֵב. שֶׁמָּא יַחֲזִירֶנָּה וְנִמְצְאוּ עוֹשִׂין קְנוּנְיָא עַל נְכָסָיו שֶׁל זֶה:

י וְכֵן הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו וְגֵרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יְדֵירָנָּה הֲנָאָה וְאַחַר כָּךְ תִּפָּרַע מִן הַפּוֹדֶה מִיַּד הַהֶקְדֵּשׁ שֶׁמָּא יַעֲשׂוּ קְנוּנְיָא עַל הַהֶקְדֵּשׁ. אֲבָל הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וּבָאָה לִטְרֹף מִן הַלָּקוּחוֹת אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְהַדִּירָהּ אֶלָּא נִשְׁבַּעַת וְטוֹרֶפֶת. וְאִם רָצְתָה תַּחֲזֹר לְבַעְלָהּ שֶׁכְּבָר יָדְעוּ הַלָּקוּחוֹת שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כְּתֻבַּת אִשָּׁה וְהֵם הִפְסִידוּ עַל עַצְמָם שֶׁלָּקְחוּ נְכָסִים שֶׁתַּחַת שְׁעְבּוּדָהּ:

יא הַבַּעַל שֶׁמָּכַר נְכָסָיו וְאַחַר כָּךְ כָּתְבָה אִשְׁתּוֹ לַלּוֹקֵחַ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ וְהִסְכִּימָה לְמַעֲשָׂיו אַף עַל פִּי שֶׁקִּנּוּ מִמֶּנָּה הֲרֵי זוֹ טוֹרֶפֶת. שֶׁלֹּא כָתְבָה לוֹ אֶלָּא שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בֵּינָהּ לְבֵין בַּעְלָהּ קְטָטָה וְיֵשׁ לָהּ לוֹמַר נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי. אֲבָל אִם קָנוּ מִיַּד הָאִשָּׁה תְּחִלָּה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעְבּוּד עַל מָקוֹם זֶה וְאַחַר כָּךְ מָכַר אוֹתוֹ הַבַּעַל אֵינָהּ טוֹרֶפֶת אוֹתוֹ. וְכֵן אִם מָכַר הַבַּעַל וְאָמַר לְאִשְׁתּוֹ לִכְתֹּב לַלּוֹקֵחַ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ וְלֹא כָתְבָה וְלֹא הִסְכִּימָה לְמַעֲשָׂיו וְנִפְסַד הַמֶּכֶר וְחָזַר הַבַּעַל וּמָכַר לְאִישׁ אַחֵר בֵּין אוֹתָהּ שָׁדֶה בֵּין שָׂדֶה אַחֶרֶת וְאַחַר שֶׁמָּכַר הַבַּעַל הִסְכִּימָה לְמַעֲשָׂיו וְקִנּוּ מִיָּדָהּ, שֶׁאֵין לָהּ שִׁעְבּוּד עַל שָׂדֶה זוֹ, אֵינָהּ יְכוֹלָה לִטְרֹף

שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לוֹמַר נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי שֶׁהֲרֵי בָּרִאשׁוֹנָה כְּשֶׁלֹּא רָצְתָה לֹא הָלְכָה בִּרְצוֹן בַּעְלָהּ׃

יב מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּמָכַר אֶת שָׂדֵהוּ וְקָנוּ מִיַּד הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעְבּוּד עַל שָׂדֶה זוֹ וְאֵינָהּ טוֹרֶפֶת אוֹתוֹ מִן הַלּוֹקֵחַ וְהָיָה הַקִּנְיָן מוֹעִיל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִטְעֹן לוֹ נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבַּעַל אוֹ גֵּרַשׁ שְׁתֵּיהֶן הַשְּׁנִיָּה מוֹצִיאָה מִיַּד הַלּוֹקֵחַ שֶׁהֲרֵי לֹא קָנוּ מִיָּדָהּ לַלּוֹקֵחַ. וְהָרִאשׁוֹנָה מוֹצִיאָה מִיַּד הַשְּׁנִיָּה מִפְּנֵי שֶׁהִיא קֹדֶמֶת וְלֹא הֵסִירָה שִׁעְבּוּדָהּ אֶלָּא מֵעַל הַלּוֹקֵחַ. וּכְשֶׁתַּחְזֹר הַשְּׁדֶה לָרִאשׁוֹנָה חוֹזֵר הַלּוֹקֵחַ וּמוֹצִיאָהּ מִיָּדָהּ שֶׁהֲרֵי קָנוּ לוֹ. וְחוֹזְרוֹת חֲלִילָה עַד שֶׁיֵּעָשׂוּ פְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶן׃

יג אַלְמָנָה בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין בֵּין מִן הָאֵרוּסִין נִשְׁבַּעַת וּמוֹכֶרֶת מִקַּרְקַע בַּעְלָהּ וְנִפְרַעַת כְּתֻבָּתָהּ בֵּין בְּבֵית דִּין מֻמְחִין בֵּין בְּבֵית דִּין שֶׁאֵינָן מֻמְחִין. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ הַשִּׁלְשָׁה הָאֲנָשִׁים נֶאֱמָנִין וְיוֹדְעִין בְּשׁוּמַת הַקַּרְקַע. וְאַחֲרֵיוּת הַמֶּכֶר עַל נְכָסֵי יְתוֹמִים. אֲבָל הַגְּרוּשָׁה לֹא תִּמְכֹּר אֶלָּא בְּבֵית דִּין מֻמְחִין. וְכָל הַמּוֹכֶרֶת בְּבֵית דִּין לֹא תִּמְכֹּר אֶלָּא בְּהַכְרָזָה. וּבְהֹלְכוֹת הַלְוָאָה יְתֻבָּאַר מִשְׁפַּט מְכִירַת בֵּית דִּין הֵיאַךְ הִיא. אֲבָל הַמּוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין אֵינָהּ צְרִיכָה הַכְרָזָה וְאַף עַל פִּי כֵן צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה שֶׁהֵם נֶאֱמָנִים וְיוֹדְעִים בְּשׁוּמָא׃

יד אַלְמָנָה שֶׁמָּכְרָה קַרְקַע בִּכְתֻבָּתָהּ בֵּינָהּ לְבֵין עַצְמָהּ אִם מָכְרָה שָׁוֶה בְּשָׁוֶה מִכְרָהּ קַיָּם וְנִשְׁבַּעַת שְׁבוּעַת אַלְמָנָה אַחַר שֶׁמָּכְרָה. וְהוּא שֶׁמָּכְרָה לְאַחֵר אֲבָל אִם שָׁמָה לְעַצְמָהּ לֹא עָשְׂתָה כְּלוּם וַאֲפִלּוּ הִכְרִיזָה׃

טו הָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם וּמָכְרָה שָׁוֶה מֵאָה בְּמָאתַיִם אוֹ שָׁוֶה מָאתַיִם בְּמֵאָה נִתְקַבְּלָה כְּתֻבָּתָהּ וְאֵין לָהּ כְּלוּם וּבִלְבַד שֶׁתִּשָּׁבַע שְׁבוּעַת אַלְמָנָה. הָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ מֵאָה וּמָכְרָה שָׁוֶה מֵאָה וְדִינָר בְּמֵאָה מִכְרָהּ בָּטֵל וַאֲפִלּוּ אָמְרָה אֲנִי אַחֲזִיר אֶת הַדִּינָר לַיּוֹרְשִׁים׃

טז הָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז וּמָכְרָה לָזֶה בְּמָנֶה וְלָזֶה בְּמָנֶה שָׁוֶה בְּשָׁוֶה וְלְאַחֲרוֹן שָׁוֶה מֵאָה וְדִינָר בְּמֵאָה שֶׁל אַחֲרוֹן בָּטֵל וְשֶׁל כֻּלָּם קַיָּם׃

יז יֵשׁ לָאִשָּׁה לִמְכֹּר כְּתֻבָּתָהּ אוֹ לִתְּנָהּ בְּמַתָּנָה אִם מֵת הַבַּעַל אוֹ גֵּרְשָׁהּ יָבֹא הַלָּה וְיִטֹּל וְאִם מֵתָה הִיא בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ אוֹ קֹדֶם שֶׁנִּשְׁבְּעָה אֵין לוֹ כְּלוּם׃

יח הֲרֵי שֶׁמָּכְרָה מִקְצָת כְּתֻבָּתָהּ אוֹ מִשְׁכְּנָה מִקְצָת כְּתֻבָּתָהּ אוֹ נָתְנָה לְאַחֵר מִקְצָת כְּתֻבָּתָהּ מוֹכֶרֶת מִקַּרְקַע בַּעְלָהּ וְתִגְבֶּה הַשְּׁאָר בֵּין בְּבֵית דִּין מֻמְחִין בֵּין בִּשְׁלשָׁה נֶאֱמָנִים. וּמוֹכֶרֶת לְכְתֻבָּתָהּ אֲפִלּוּ פְּעָמִים רַבּוֹת בֵּין בְּבֵית דִּין בֵּין בִּשְׁלשָׁה נֶאֱמָנִים וְיוֹדְעִים שׁוּמַת הַקַּרְקַע׃

יט הַמּוֹכֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ בֵּין לַאֲחֵרִים בֵּין לְבַעְלָהּ לֹא אִבְּדָה שְׁאָר תְּנָאֵי כְּתֻבָּה. וְאִם הָיָה לָהּ בֵּן זָכָר יוֹרֵשׁ כְּנֶגֶד הַכְּתֻבָּה הַזֹּאת שֶׁנִּמְכְּרָה מִנִּכְסֵי אָבִיו יוֹתֵר עַל חֶלְקוֹ כְּדִין תְּנָאֵי זֶה. אֲבָל הַמּוֹחֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ לְבַעְלָהּ אִבְּדָה כָּל תְּנָאֵי כְּתֻבָּתָהּ וַאֲפִלּוּ מְזוֹנוֹת אֵין לָהּ עָלָיו. וּמוֹחֶלֶת

כְּתֻבָּתָהּ אֵינָהּ צְרִיכָה קִנְיָן וְלֹא עֵדִים כִּשְׁאָר כָּל הַמּוֹחָלִים שֶׁאֵינָן צְרִיכִין לֹא עֵדִים וְלֹא קִנְיָן אֶלָּא בִּדְבָרִים בִּלְבַד. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ דְּבָרִים שֶׁהַדַּעַת סוֹמֶכֶת עֲלֵיהֶן וְלֹא יִהְיוּ דִּבְרֵי שְׂחוֹק וְהִתּוּל אוֹ דִּבְרֵי תֵּימָהּ אֶלָּא בְּדַעַת נְכוֹנָה:

פרק יח

א אַלְמָנָה נִזּוֹנֶת מִנְּכָסֵי יוֹרְשִׁין כָּל זְמַן אַלְמְנוּתָהּ עַד שֶׁתִּטֹּל כְּתֻבָּתָהּ. וּמִשֶּׁתִּתְבַּע כְּתֻבָּתָהּ בְּבֵית דִּין אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת. וְכֵן אִם מָכְרָה כְּתֻבָּתָהּ כֻּלָּהּ אוֹ מִשְׁכְּנָה כְּתֻבָּתָהּ אוֹ עָשְׂתָה כְּתֻבָּתָהּ אַפּוֹתִיקִי לְאַחֵר. וְהוּא שֶׁתֹּאמַר לוֹ פֹּה תִּגְבֶּה חוֹבְךָ. בֵּין שֶׁעָשְׂתָה דְּבָרִים אֵלּוּ בְּבֵית דִּין מֻמְחִין בֵּין שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין בֵּין שֶׁעָשְׂתָה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ בֵּין שֶׁעָשְׂתָה לְאַחַר מִיתַת בַּעְלָהּ אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת מִן הַיְּתוֹמִים. אֲבָל אִם מָכְרָה מִקְצָתָהּ יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת. וּמִשֶּׁתִּתְאָרֵס הָאַלְמָנָה אִבְּדָה מְזוֹנוֹתֶיהָ:

ב כֵּיצַד שֶׁנִּזֹּנֶת אַחַר מוֹתוֹ מִנְּכָסָיו כָּךְ נוֹתְנִין לָהּ כְּסוּת וּכְלֵי תַּשְׁמִישׁ וּמָדוֹר (אוֹ יוֹשֶׁבֶת בְּמָדוֹר) שֶׁהָיְתָה בּוֹ בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ וּמִשְׁתַּמֶּשֶׁת בְּכָרִים וּכְסָתוֹת בַּעֲבָדִים וּבִשְׁפָחוֹת שֶׁנִּשְׁתַּמְּשָׁה בָּהֶן בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ. נָפַל הַמָּדוֹר אֵין הַיּוֹרְשִׁין חַיָּבִין לִבְנוֹתוֹ. וְאִם אָמְרָה הָנִיחוּ לִי וַאֲנִי אֶבְנֶנּוּ מִשֶּׁלִּי אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ. וְכֵן לֹא תְּחַזֵּק בִּדְקוֹ וְלֹא תִּטְחָה אוֹתוֹ אֶלָּא תֵּשֵׁב בּוֹ כְּמָה שֶׁהוּא אוֹ תֵּצֵא. וְיוֹרְשִׁין שֶׁמָּכְרוּ מָדוֹר אַלְמָנָה לֹא עָשׂוּ וְלֹא כְּלוּם:

ג נָפַל הַבַּיִת אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה לְבַעְלָהּ בַּיִת אֶלָּא בְּשָׂכָר נוֹתְנִין לָהּ מָדוֹר לְפִי כְּבוֹדָהּ. וְכֵן מְזוֹנוֹתֶיהָ וּכְסוּתָהּ לְפִי כְּבוֹדָהּ. וְאִם הָיָה כְּבוֹד הַבַּעַל גָּדוֹל מִכְּבוֹדָהּ נוֹתְנִין לָהּ לְפִי כְּבוֹדוֹ מִפְּנֵי שֶׁעוֹלָה עִמּוֹ וְאֵינָהּ יוֹרֶדֶת אֲפִלּוּ לְאַחַר מִיתָה:

ד בִּרְכַּת הַבַּיִת מְרֻבָּה כֵּיצַד. חֲמִשָּׁה שֶׁהָיָה מְזוֹנוֹת כָּל אֶחָד מֵהֶן קַב בְּשֶׁיֹּאכַל לְבַדּוֹ אִם הָיוּ חֲמִשָּׁתָן בְּבַיִת אֶחָד וְאוֹכְלִין בְּעֵרוּב מַסְפִּיק לָהֶן אַרְבַּע קַבִּין. וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר צָרְכֵי הַבַּיִת. לְפִיכָךְ אַלְמָנָה שֶׁאָמְרָה אֵינֶנִּי זָזָה מִבֵּית אָבִי פִּסְקוּ לִי מְזוֹנוֹת וּתְנוּ לִי שָׁם. יְכוֹלִין הַיּוֹרְשִׁין לוֹמַר לָהּ אִם אַתְּ אֲצַלֵּנוּ יֵשׁ לָךְ מְזוֹנוֹת וְאִם לָאו אֵין אָנוּ נוֹתְנִים לָךְ אֶלָּא כְּפִי בִּרְכַּת הַבַּיִת. וְאִם הָיְתָה טוֹעֶנֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא יַלְדָּה וְהֵם יְלָדִים נוֹתְנִין לָהּ מְזוֹנוֹת הַמַּסְפִּיקִין לָהּ לְבַדָּהּ וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ. וּמוֹתַר מְזוֹנוֹת הָאַלְמָנָה וּמוֹתַר הַכְּסוּת לַיּוֹרְשִׁין:

ה אַלְמָנָה שֶׁחָלְתָה אִם צְרִיכָה לִרְפוּאָה שֶׁאֵין לָהּ קִצְבָּה הֲרֵי זוֹ כִּמְזוֹנוֹת וְיוֹרְשִׁין חַיָּבִין בָּהּ. וְאִם הִיא צְרִיכָה רְפוּאָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ קִצְבָּה הֲרֵי זוֹ מִתְרַפְּאָה מִכְּתֻבָּתָהּ. נִשְׁבֵּית אֵין הַיּוֹרְשִׁין חַיָּבִין לְפַדּוֹתָהּ אֲפִלּוּ הָיְתָה יְבָמָה וַאֲפִלּוּ נִשְׁבֵּית בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ וָמֵת וְהִיא בַּשִּׁבְיָה אֵין חַיָּבִין לְפַדּוֹתָהּ מִנְּכָסָיו אֶלָּא נִפְדֵּית מִשֶּׁל עַצְמָהּ אוֹ תִּטֹּל כְּתֻבָּתָהּ וְתִפָּדֶה עַצְמָהּ:

ו מֻתָּה הָאַלְמָנָה יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ. וְאִם נִשְׁבְּעָה שְׁבוּעַת אַלְמָנָה וְאַחַר כָּךְ מֵתָה יוֹרְשֶׁיהָ יוֹרְשִׁין כְּתֻבָּתָהּ וְהֵן חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ אֲבָל לֹא יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל. מַעֲשֶׂה יְדֵי הָאַלְמָנָה לַיּוֹרְשִׁין. וְיוֹרֵשׁ שֶׁאָמַר לָאַלְמָנָה טְלִי מַעֲשֶׂה יָדַיִךְ בִּמְזוֹנוֹתַיִךְ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. אֲבָל הִיא שֶׁרָצְתָה בָּזֶה שׁוֹמְעִין לָהּ:

ז וְכָל מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ אַלְמָנָה עוֹשָׂה לְיתוֹמִים חוּץ מִמְּזִיגַת הַכּוֹס וְהַצָּעַת הַמִּטָּה וְהַרְחָצַת פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו:

ח מְצִיאַת הָאַלְמָנָה וּפֵרוֹת נָכְסִים שֶׁהִכְנִיסָה לַבַּעַל לְעַצְמָהּ וְאֵין לַיּוֹרֵשׁ בָּהֶם כְּלוּם:

ט וְהַנְּכָסִים עַצְמָם שֶׁהֵם נְדָנְיָתָהּ נוֹטֶלֶת אוֹתָן בְּלֹא שְׁבוּעָה וְאֵין לַיּוֹרְשִׁים בָּהֶם דִּין לְעוֹלָם אֶלָּא אִם כֵּן הוֹתִירוּ בְּחַיֵּי הַבַּעַל וְהָיוּ נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל שֶׁהַמּוֹתָר לַבַּעַל. וְאִם מֵתָה הָאַלְמָנָה בְּלֹא שְׁבוּעָה יוֹרְשֶׁיהָ יוֹרְשִׁים נְדָנְיָתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל. וְאִם הָיָה בָּהֶן מוֹתָר הַמּוֹתָר לְיוֹרְשֵׁי הַבַּעַל:

י אַלְמָנָה שֶׁתָּפְסָה מִטַּלְטְלִין כְּדֵי שְׁתִּזּוֹן מֵהֶן בֵּין שֶׁתָּפְסָה מֵחַיִּים בֵּין שֶׁתָּפְסָה אַחַר מוֹתוֹ אֲפִלּוּ תָּפְסָה כִּכַּר זָהָב אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָהּ אֶלָּא כּוֹתְבִין עָלֶיהָ בֵּית דִּין מַה שֶּׁתָּפְסָה וּפוֹסְקִין לָהּ מְזוֹנוֹת וּמְחַשְּׁבִין עִמָּהּ וְהִיא נִזּוֹנֶת מִמַּה שֶּׁבְּיָדָהּ עַד שֶׁתָּמוּת אוֹ עַד שֶׁלֹּא יִהְיוּ לָהּ מְזוֹנוֹת. וְיִקָּחוּ הַיּוֹרְשִׁין אֶת הַשְּׁאָר:

יא וְכֵן אִם תָּפְסָה מִטַּלְטְלִין בִּכְתֻבָּתָהּ בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ וָמֵת גּוֹבָה מֵהֶן. אֲבָל אִם תָּפְסָה אַחַר מוֹתוֹ לִכְתֻבָּתָהּ אֵינָהּ גּוֹבָה מֵהֶן אַף עַל גַּב שֶׁתִּקְנוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁתִּגְבֶּה הַכְּתֻבָּה וּתְנָאֵי הַכְּתֻבָּה מִן הַמִּטַּלְטְלִין. לְפִיכָךְ תִּזּוֹן הָאַלְמָנָה מִן הַמִּטַּלְטְלִין אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא תָּפְסָה:

יב וְאִם הִנִּיחַ בַּעְלָהּ מִטַּלְטְלִין וְלֹא תָּפְסָה אוֹתָן הַיּוֹרְשִׁים נוֹטְלִין אוֹתָן וְהֵן מַעֲלִין לָהּ מְזוֹנוֹת וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְעַכֵּב עֲלֵיהֶן וְלוֹמַר יִהְיוּ הַמִּטַּלְטְלִין מֻנָּחִין בְּבֵית דִּין עַד שֶׁאִזּוֹן מֵהֶן שֶׁמָּא יֹאבְדוּ וְלֹא יִהְיוּ לִי מְזוֹנוֹת. וַאֲפִלּוּ הִתְנְתָה עֲלֵיהֶן בְּפֵרוּשׁ שֶׁתִּזּוֹן מִן הַמִּטַּלְטְלִין אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת. וְכָזֶה דָּנִין תָּמִיד בְּכָל בָּתֵּי דִינִין:

יג אֲבָל אִם הִנִּיחַ קַרְקַע יְכוֹלָה הִיא לְעַכֵּב עֲלֵיהֶן שֶׁלֹּא יִמְכְּרוּ וְאִם מָכְרוּ אֵינָהּ מוֹצִיאָה מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת שֶׁאֵין הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת נִזּוֹנוֹת אֶלָּא מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין:

יד הִנִּיחַ נָשִׁים רַבּוֹת אַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁאָן זוֹ אַחַר זוֹ נִזּוֹנוֹת בְּשָׁוֶה (כְּמוֹ) שֶׁאֵין דִּין קָדִימָה בְּמִטַּלְטְלִין:

טו אַלְמָנָה שֶׁנָּפְלָה לִפְנֵי יָבָם בִּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים הָרִאשׁוֹנִים נִזּוֹנֶת מִשֶּׁל בַּעַל. וְאִם הֵכַר הָעֻבָּר וְכֵן אִם הֶנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת נִזּוֹנֶת וְהוֹלֶכֶת עַד שֶׁתֵּלֵד. יָלְדָה בֵּן שֶׁל קַיָּמָא נִזּוֹנֶת וְהוֹלֶכֶת כָּל יְמֵי אַלְמְנוּתָהּ כִּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים. לֹא נִמְצֵאת מְעֻבֶּרֶת אַחַר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים אוֹ שֶׁהִפִּילָה אֵינָהּ נִזּוֹנֶת לֹא מִשֶּׁל בַּעַל וְלֹא מִשֶּׁל יָבָם אֶלָּא תּוֹבַעַת יְבָמָהּ לִכְנֹס אוֹ לַחֲלֹץ:

טז תְּבֻעָה יְבָמָה לְכְנֹס אוֹ לַחֲלֹץ וְעָמַד בְּבֵית דִּין וּבָרַח אוֹ שֶׁחָלָה אוֹ שֶׁהָיָה הַיָּבָם בִּמְדִינַת הַיָּם הֲרֵי זוֹ נִזּוֹנֶת מִשֶּׁל יָבָם בְּלֹא שְׁבוּעָה כְּלָל:

יז נָפְלָה לִפְנֵי יָבָם קָטָן אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת עַד שֶׁיִּגְדַּל וְיִהְיֶה כִּשְׁאָר הַיְּבָמִין:

יח מִי שֶׁיִּחֵד קַרְקַע לְאִשְׁתּוֹ בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ בְּשָׁעַת מִיתָה וְאָמַר יִהְיֶה מָקוֹם פְּלוֹנִי לִמְזוֹנוֹת הֲרֵי רִבָּה לָהּ מְזוֹנוֹת. וְאִם הָיָה שְׁכָרוֹ פָּחוֹת מִמְּזוֹנוֹת הָרְאוּיוֹת לָהּ נוֹטֶלֶת הַשְּׁאָר מִשְּׁאָר נְכָסִים. וְאִם הָיָה שְׁכָרוֹ יוֹתֵר מִן הָרָאוּי לָהּ נוֹטֶלֶת הַכֹּל. אֲבָל אִם אָמַר לָהּ יִהְיֶה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ וְשָׁתְקָה אֵין לָהּ אֶלָּא פֵּרוֹת אוֹתוֹ מָקוֹם בִּלְבַד שֶׁהֲרֵי קִצֵּץ לָהּ מְזוֹנוֹת:

יט אַלְמָנָה שֶׁבָּאָה לְבֵית דִּין לִתְבֹּעַ מְזוֹנוֹת יֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שֶׁפּוֹסְקִין לָהּ מְזוֹנוֹת וְאֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. וְאֵין רְאוּי לִסְמֹךְ עַל הוֹרָאָה זוֹ מִפְּנֵי שֶׁנִּתְחַלֵּף לוֹ הַדִּבּוּר בְּאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה בְּעִלָּהּ לִמְדִינַת הַיָּם. וְרִבּוֹתַי הוֹרוּ שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת מִבֵּית דִּין עַד שֶׁתִּשָּׁבַע שֶׁהֲרֵי זוֹ בָּאָה לְהִפָּרַע מִנְכְסֵי יְתוֹמִים וְכָל הַנִּפְרָע מִנְכְסֵי יְתוֹמִים לֹא יִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וְלָזֶה דַּעְתִּי נוֹטָה וְכֵן רָאוּי לָדוּן:

כ אַלְמָנָה שֶׁבָּאָה לְבֵית דִּין לִתְבֹּעַ מְזוֹנוֹת מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ בַּתְּחִלָּה וּמוֹכְרִין בְּלֹא הַכְרָזָה וְנוֹתְנִין לָהּ מְזוֹנוֹת. וְכֵן יֵשׁ לָהּ לִמְכֹּר לִמְזוֹנוֹת שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין מֻמְחִין אֶלָּא בִּשְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נֶאֱמָנִים בְּלֹא הַכְרָזָה. וְכֵן אִם מָכְרָה לִמְזוֹנוֹת בֵּינָהּ לְבֵין עַצְמָהּ שָׁוֶה בְּשָׁוֶה מִכְרָהּ קַיָּם וּכְשֶׁיָּבֹאוּ הַיּוֹרְשִׁין לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ נִשְׁבַּעַת:

כא וְכַמָּה מוֹכְרִין לִמְזוֹנוֹת כְּדֵי לָזוּן מֵהֶם שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים לֹא יוֹתֵר עַל זֶה. וּמוֹכְרִין עַל מְנָת שֶׁיִּהְיֶה הַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן לָהּ מְזוֹן שִׁלְשִׁים יוֹם וְחוֹזֶרֶת וּמוֹכֶרֶת פַּעַם שְׁנִיָּה לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. וְכֵן מוֹכֶרֶת וְהוֹלֶכֶת לְעוֹלָם עַד שֶׁיִּשָּׁאֵר מִן הַנְּכָסִים כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ מִן הַשְּׁאָר וְהוֹלֶכֶת לָהּ:

כב אַלְמָנָה שֶׁפָּסְקוּ לָהּ בֵּית דִּין מְזוֹנוֹת אֵין מְחַשְּׁבִין עִמָּהּ עַל מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ עַד שֶׁיְּבוֹאוּ הַיּוֹרְשִׁים וְיִתְבָּעוּהָ. אִם מָצְאוּ לָהּ מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ נוֹטְלִין אוֹתוֹ וְאִם לָאו הוֹלְכִין לְדַרְכָּם. וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁאִם הָיוּ הַיּוֹרְשִׁים קְטַנִּים בֵּית דִּין מְחַשְּׁבִין עִמָּהּ וּפוֹסְקִין מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ כְּדֶרֶךְ שֶׁפּוֹסְקִין לָהּ מְזוֹנוֹת:

כג אַלְמָנָה שֶׁאֵין שְׁטַר כְּתֻבָּה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת שֶׁמָּא מָחֲלָה כְּתֻבָּתָהּ אוֹ מָכְרָה אוֹ מִשְׁכְּנָה אוֹתָהּ. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא טָעַן יוֹרֵשׁ טוֹעֲנִין אָנוּ לוֹ וְאוֹמְרִים לָהּ הָבִיאִי כְּתֻבָּתֵךְ וְהִשָּׁבְעִי וּטְלִי מְזוֹנוֹתֵיךְ אֶלָּא אִם אֵין דַּרְכָּם לִכְתֹּב כְּתֻבָּה:

כד הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא וּבַעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם וּבָאָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי רָצְתָה נִזּוֹנֶת כְּדִין כָּל הָאַלְמָנוֹת רָצְתָה נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּה. אָמְרָה גֵּרַשְׁנִי בַּעְלִי אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת וְנִזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו עַד כְּדֵי

כְּתֻבָּתָהּ מִכָּל פָּנִים. שֶׁאִם עָדַיִן הִיא אִשְׁתּוֹ יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת. וְאִם גֵּרְשָׁהּ כְּמוֹ שֶׁאָמְרָה יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה שֶׁהֲרֵי כְּתֻבָּתָהּ בְּיָדָהּ. לְפִיכָךְ נוֹטֶלֶת מְזוֹנוֹת עַד כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ וְהוֹלֶכֶת לָהּ׃

כה הָאִשָּׁה שֶׁהָיָה לָהּ קֶפֶץ גֵּרוּשִׁין וּמֵת בַּעְלָהּ אֵינָהּ נִזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו שֶׁאֵין מוֹצִיאִין מִיַּד הַיּוֹרֵשׁ מְסֻפֶּקֶת. אֲבָל בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת עַד שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ גֵּרוּשִׁין גְּמוּרִין׃

כו אַלְמָנָה עֲנִיָּה שֶׁשָּׁהֲתָה שְׁתֵּי שָׁנִים וְלֹא תָּבְעָה מְזוֹנוֹת אוֹ עֲשִׁירָה שֶׁשָּׁהֲתָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְלֹא תָּבְעָה וְתָרָה וְאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת בַּשָּׁנִים שֶׁעָבְרוּ אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁתָּבְעָה. וְאִם שָׁהֲתָה פָּחוֹת מִזֶּה אֲפִלּוּ בְּיוֹם אֶחָד לֹא וְתָרָה אֶלָּא תּוֹבַעַת וְנוֹטֶלֶת מְזוֹן הַשָּׁנִים שֶׁעָבְרוּ׃

כז אַלְמָנָה שֶׁתָּבְעָה מְזוֹנוֹת מִן הַיּוֹרְשִׁים הֵם אוֹמְרִים נָתַנּוּ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נָטַלְתִּי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִשְׁאת עַל הַיְתוֹמִים לְהָבִיא רְאָיָה אוֹ תִּשְׁבַּע שְׁבוּעַת הֶסֵת וְתִטֹּל. מִשֶּׁנִּשֵּׂאת עָלֶיהָ לְהָבִיא רְאָיָה אוֹ יִשָּׁבְעוּ הַיּוֹרְשִׁים שְׁבוּעַת הֶסֵת שֶׁנָּתְנוּ לָהּ׃

כח דִּין תּוֹסֶפֶת כְּתֻבָּה כְּדִין הָעִקָּר. לְפִיכָךְ אַלְמָנָה שֶׁתָּבְעָה אוֹ מָכְרָה אוֹ מָחֲלָה אוֹ מִשְׁכְּנָה תּוֹסֶפֶת כְּתֻבָּתָהּ עִם הָעִקָּר אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת. וְאִם תָּבְעָה מִקְצָת וְהִנִּיחָה מִקְצָת הֲרֵי זוֹ כְּמִי שֶׁתָּבְעָה מִקְצָת הָעִקָּר וְהִנִּיחָה מִקְצָתוֹ. וְכָל הַמּוֹכֶרֶת אוֹ הַמּוֹחֶלֶת סְתָם מָכְרָה וּמָחֲלָה הַתּוֹסֶפֶת עִם הָעִקָּר שֶׁשְּׁנֵיהֶם כְּתֻבָּה שְׁמָם בְּכָל מָקוֹם׃

פרק יט

א מִתְּנָאֵי הַכְּתֻבָּה שֶׁיִּהְיוּ בָּנִים הַזְּכָרִים יוֹרְשִׁים כְּתֻבַּת אִמָּן וּנְדַנְיָתָהּ שֶׁהִכְנִיסָה בְּתוֹרַת נְכָסֵי צֹאן בַּרְזֶל וְאַחַר כָּךְ חוֹלְקִין שְׁאָר הַיְרֻשָּׁה עִם אֲחֵיהֶם בְּשָׁוֶה׃

ב כֵּיצַד. נָשָׂא אִשָּׁה כְּתֻבָּתָהּ וּנְדַנְיָתָהּ אֶלֶף וְיָלְדָה בֵּן וּמֵתָה בְּחַיָּיו. וְאַחַר כָּךְ נָשָׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ וּנְדַנְיָתָהּ מָאתַיִם וְיָלְדָה בֵּן וּמֵתָה בְּחַיָּיו. וְאַחַר כָּךְ מֵת הוּא וְהִנִּיחַ אַלְפַּיִם. בְּנוֹ מִן הָרִאשׁוֹנָה יוֹרֵשׁ אֶלֶף שֶׁבִּכְתֻבַּת אִמּוֹ. וּבְנוֹ מִן הַשְּׁנִיָּה יוֹרֵשׁ מָאתַיִם שֶׁבִּכְתֻבַּת אִמּוֹ וְהַשְּׁאָר יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ בְּשָׁוֶה. נִמְצָא בְּיַד בֶּן הָרִאשׁוֹנָה אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת. וּבְיַד בֶּן הַשְּׁנִיָּה שֵׁשׁ מֵאוֹת׃

ג בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהִנִּיחַ יוֹתֵר עַל כְּדֵי שְׁתֵּי כְּתֻבּוֹת דִּינָר אֶחָד אוֹ יוֹתֵר כְּדֵי שֶׁיֵּחָלְקוּ הַשְּׁאָר בְּשָׁוֶה. אֲבָל אִם לֹא הִנִּיחַ יוֹתֵר דִּינָר חוֹלְקִים הַכֹּל בְּשָׁוֶה שֶׁאִם יִירְשׁוּ אֵלּוּ כְּתֻבַּת אִמָּן וְאֵלּוּ כְּתֻבַּת אִמָּן וְלֹא יִשָּׁאֵר דִּינָר אֶחָד לַחֲלֹק אוֹתוֹ בֵּין הַיּוֹרְשִׁים נִמְצָא תְּנַאי זֶה מְבַטֵּל חִלּוּק יְרֻשָּׁה בֵּין הַבָּנִים בְּשָׁוֶה שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה׃

ד וְהוּא הַדִּין לְמִי שֶׁנָּשָׂא נָשִׁים רַבּוֹת בֵּין בָּזוֹ אַחַר זוֹ בֵּין בְּבַת אַחַת וּמֵתוּ כֻּלָּן בְּחַיָּיו וְלוֹ מֵהֶן בָּנִים זְכָרִים אִם הָיָה שָׁם יוֹתֵר עַל כְּדֵי כָּל הַכְּתֻבּוֹת דִּינָר כָּל אֶחָד וְאֶחָד יוֹרֵשׁ כְּתֻבַּת אִמּוֹ וְהַשְּׁאָר חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה׃

ה אָמְרוּ הַיְתוֹמִים הֲרֵי אָנוּ מַעֲלִין עַל נִכְסֵי אֲבִינוּ יוֹתֵר דִּינָר כְּדֵי שֶׁיִּטְּלוּ כְּתֻבַּת אִמָּן אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶם. אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַנְּכָסִים בְּבֵית דִּין כַּמָּה שֶׁהָיוּ שָׁוִין בְּשָׁעַת מִיתַת אֲבִיהֶן וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּתְרַבּוּ אוֹ נִתְמַעֲטוּ אַחֲרֵי מִיתַת אֲבִיהֶן קֹדֶם שֶׁיָּבוֹאוּ לַחֲלֹק אֵין שָׁמִין אוֹתָן אֶלָּא כְּשָׁעַת מִיתַת אֲבִיהֶן:

ו הָיָה שָׁם יוֹתֵר עַל כְּדֵי כָּל הַכְּתֻבּוֹת דִּינָר אוֹ יוֹתֵר אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו שְׁטַר חוֹב כְּנֶגֶד הַיּוֹתֵר אֵינוֹ מְמַעֵט אֶלָּא כָּל אֶחָד מֵהֶן יוֹרֵשׁ כְּתֻבַּת אִמּוֹ:

ז מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים וּמֵתָה אַחַת מֵהֶן בְּחַיָּיו וְאַחַת אַחַר מוֹתוֹ וְלוֹ בָּנִים מִשְּׁתֵּיהֶן אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִנִּיחַ יֶתֶר עַל שְׁתֵּי הַכְּתֻבּוֹת אִם נִשְׁבָּעָה הַשְּׁנִיָּה שְׁבוּעַת אַלְמָנָה קֹדֶם שֶׁתְּמוּת בָּנֶיהָ קוֹדְמִים לְיֹרְשֵׁת כְּתֻבָּתָהּ. מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן יוֹרְשִׁין כְּתֻבַּת אִמָּן בְּתְנַאי זֶה אֶלָּא יֹרְשָׁה שֶׁל תּוֹרָה וְאַחַר כָּךְ יוֹרְשִׁין בְּנֵי הָרִאשׁוֹנָה כְּתֻבַּת אִמָּן בְּתְנַאי זֶה. וְאִם נִשְׁאַר שָׁם כְּלוּם חוֹלְקִין אוֹתוֹ בְּשָׁוֶה. וְאִם מֵתָה קֹדֶם שֶׁתִּשְׁבַּע בְּנֵי הָרִאשׁוֹנָה יוֹרְשִׁים כְּתֻבַּת אִמָּן בִּלְבַד וְהַשְּׁאָר חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה:

ח הָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים וְהָיוּ לוֹ בָּנִים מֵהֶן וָמֵת וְאַחַר כָּךְ מֵתוּ הַנָּשִׁים אִם נִשְׁבְּעוּ וְאַחַר כָּךְ מֵתוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד יוֹרֵשׁ כְּתֻבַּת אִמּוֹ בִּירֻשָּׁה שֶׁל תּוֹרָה וְלֹא בִּתְנַאי זֶה. לְפִיכָךְ אֵין מַשְׁגִּיחִין אִם יֵשׁ שָׁם מוֹתָר אוֹ אֵין שָׁם. וְיוֹרְשֵׁי הָרִאשׁוֹנָה קוֹדְמִין לְיוֹרְשֵׁי הַשְּׁנִיָּה. וְאִם לֹא נִשְׁבְּעוּ חוֹלְקִין הַבָּנִים הַכֹּל בְּשָׁוֶה וְאֵין שָׁם יְרֻשַּׁת כְּתֻבָּה לְפִי שֶׁאֵין לָאַלְמָנָה כְּתֻבָּה עַד שֶׁתִּשָּׁבַע:

ט אַחַת נִשְׁבְּעָה וְאַחַת לֹא נִשְׁבְּעָה זוֹ שֶׁנִּשְׁבְּעָה בָּנֶיהָ יוֹרְשִׁין כְּתֻבָּתָהּ תְּחִלָּה וְהַשְּׁאָר חוֹלְקִין אוֹתוֹ בְּשָׁוֶה. וְכָל הַיּוֹרֵשׁ כְּתֻבַּת אִמּוֹ שֶׁמֵּתָה בְּחַיֵּי אָבִיו אֵינוֹ טוֹרֵף מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים אֶלָּא מִבְּנֵי חוֹרִין כְּכָל הַיּוֹרְשִׁין:

י וּמִתְּנַאי כְּתֻבָּה שֶׁתְּהֶיֶינָה הַבָּנוֹת נְזוֹנוֹת מִנִּכְסֵי אֲבִיהֶן אַחַר מוֹתוֹ עַד שֶׁיִּתְאָרְסוּ אוֹ עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ. בָּגְרָה הַבַּת אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְאָרְסָה אוֹ נִתְאָרְסָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא בָגְרָה אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת. וּבַת הַנִּזּוֹנֶת מִנִּכְסֵי אֲבִיהָ לְאַחַר מוֹתוֹ מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּמְצִיאָתָהּ לְעַצְמָהּ לֹא לָאַחִים:

יא פּוֹסְקִין לַבַּת מְזוֹנוֹת וּכְסוּת וּמָדוֹר מִנִּכְסֵי אֲבִיהָ כְּדֶרֶךְ שֶׁפּוֹסְקִין לָאַלְמָנָה. וּמוֹכְרִין לְמְזוֹן הַבָּנוֹת וּכְסוּתָן בְּלֹא הַכְרָזָה כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹכְרִין לְמְזוֹן הָאַלְמָנָה וּכְסוּתָהּ. אֶלָּא שֶׁהָאִשָּׁה פּוֹסְקִין לָהּ לְפִי כְּבוֹדָהּ וּכְבוֹד הַבַּעַל וְלַבָּנוֹת פּוֹסְקִין לָהֶן דָּבָר הַמַּסְפִּיק לָהֶן בִּלְבַד. וְאֵין הַבָּנוֹת נִשְׁבָּעוֹת:

יב אֵין הַבָּנִים יוֹרְשִׁין כְּתֻבַּת אִמָּן. וְלֹא הַבָּנוֹת נִזּוֹנוֹת בִּתְנָאִים אֵלּוּ עַד שֶׁיִּהְיֶה שְׁטַר כְּתֻבָּה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָם. אֲבָל אִם אֵין שָׁם שְׁטַר כְּתֻבָּה אֵין לָהּ כְּלוּם. שֶׁמָּא מָחֲלָה אִמָּן כְּתֻבָּתָהּ. וְאִם אֵין דַּרְכָּם לִכְתֹּב כְּתֻבָּה יֵשׁ לָהֶן כְּפִי הַתְּנָאִים:

יג מִי שֶׁצִּוָּה בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ לַעֲקֹר אֶחָד מִתְּנָאֵי כְּתֻבָּה. כְּגוֹן שֶׁאָמַר אַל יִזּוֹנוּ בְּנוֹתָיו מִנְּכָסָיו אוֹ אַל תִּזּוֹן אַלְמָנָתוֹ מִנְּכָסָיו אוֹ אַל יִירְשׁוּ בָּנָיו כְּתֻבַּת אִמָּן אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. נָתַן כָּל נְכָסָיו בְּמַתָּנָה לַאֲחֵרִים הוֹאִיל וּמַתָּנַת שְׂכִיב מֵרַע אֵינָהּ קוֹנָה אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר הֲרֵי הַמַּתָּנָה וְחִיּוּב הַנְּכָסִים בִּתְנָאִין אֵלּוּ בָּאִין כְּאֶחָד וּלְפִיכָךְ אַלְמָנָתוֹ וּבְנוֹתָיו נְזוֹנוֹת מִנְּכָסָיו וּבָנָיו יוֹרְשִׁים כְּתֻבַּת אִמָּן שֶׁמֻּתָּה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ:

יד בַּת הַמְמָאֶנֶת הֲרֵי הִיא כִּשְׁאָר הַבָּנוֹת וְיֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת. אֲבָל בַּת הַיְבָמָה וּבַת הַשְּׁנִיָּה וּבַת הָאֲרוּסָה וּבַת הָאֲנוּסָה אֵין לָהֶן מְזוֹנוֹת אַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן בִּתְנַאי זֶה. אֲבָל בְּחַיֵּי אֲבִיהֶן הוּא חַיָּב בְּמְזוֹנוֹתָן כְּדִין שְׁאָר הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת בְּחַיֵּי אֲבִיהֶן:

טו הַמְאֹרָס בַּת הַנִּזּוֹנֶת מִן הָאַחִין חַיָּב בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ מִשְּׁעַת הָאֵרוּסִין שֶׁהֲרֵי אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת מֵאֲחֶיהָ (אֶלָּא עַד שֶׁתִּתְאָרֵס אוֹ עַד שֶׁתִּתְבַּגֵּר וְזוֹ) אֵינָהּ בּוֹגֶרֶת כְּדֵי שֶׁתִּזּוֹן עַצְמָהּ אֶלָּא קְטַנָּה אוֹ נַעֲרָה וְאֵין אָדָם רוֹצֶה שֶׁתִּתְבַּזֶּה אֲרוּסָתוֹ וְתֵלֵךְ וְתִשְׁאַל עַל הַפְּתָחִים:

טז נִשֵּׂאת הַבַּת וּמֵאֲנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה אוֹ נִתְאַלְמְנָה אֲפִלּוּ הִיא שׁוֹמֶרֶת יָבָם הוֹאִיל וְחָזְרָה לְבֵית אָבִיהָ וַעֲדַיִן לֹא בָּגְרָה הֲרֵי זוֹ נִזּוֹנֶת מִנְּכָסֵי אָבִיהָ עַד שֶׁתִּבָּגֵר אוֹ עַד שֶׁתִּתְאָרֵס:

יז מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת יִירְשׁוּ הַבָּנִים כָּל הַנְּכָסִים וְהֵם זָנִין אֶת אַחְיוֹתֵיהֶם עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ אוֹ עַד שֶׁיִּתְאָרְסוּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהִנִּיחַ נְכָסִים שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיְּזוֹנוּ מֵהֶם הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת כְּאַחַת עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ הַבָּנוֹת וְאֵלּוּ הֵן הַנִּקְרָאִין נְכָסִים מְרֻבִּין. אֲבָל אִם אֵין בַּנְּכָסִים שֶׁהִנִּיחַ אֶלָּא פְּחוֹת מִזֶּה מוֹצִיאִין מֵהֶם מְזוֹנוֹת לַבָּנוֹת עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ וְנוֹתְנִין הַשְּׁאָר לַבָּנִים. וְאִם אֵין שָׁם אֶלָּא כְּדֵי מְזוֹן הַבָּנוֹת בִּלְבַד הַבָּנוֹת נִזּוֹנוֹת מֵהֶן עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ אוֹ עַד שֶׁיִּתְאָרְסוּ וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ עַל הַפְּתָחִים:

יח בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהִנִּיחַ קַרְקַע אֲבָל אִם לֹא הִנִּיחַ אֶלָּא מִטַּלְטְלִין הוֹאִיל וּבְתַקָּנַת הַגְּאוֹנִים הוּא שֶׁיִּזּוֹנוּ הַבָּנוֹת מִן הַמִּטַּלְטְלִין הֲרֵי הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת נִזּוֹנוֹת כְּאֶחָד מִן הַנְּכָסִים הָאֵלּוּ הַמּוּעָטִין. שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ לָהֶם בְּמִטַּלְטְלִין אֶלָּא שֶׁיִּהְיוּ כְּבָנִים וְכָזֶה הוֹרוּ הַגְּאוֹנִים:

יט הִנִּיחַ קַרְקַע וְהָיוּ הַנְּכָסִים מְרֻבִּין וְנִתְמַעֲטוּ אַחַר כֵּן כְּבָר זָכוּ בָּהֶן יוֹרְשִׁים. הָיוּ מוּעָטִין בְּשָׁעַת מִיתָה וְנִתְרַבּוּ אַחַר כָּךְ הַבָּנִים יוֹרְשִׁין אוֹתָן. וְאֲפִלּוּ לֹא נִתְרַבּוּ אִם קָדְמוּ הַבָּנִים וּמָכְרוּ נְכָסִים מוּעָטִין מִכְרָן קַיָּם:

כ הָיוּ הַנְּכָסִים מְרֻבִּין וְיֵשׁ עָלָיו חוֹב אוֹ שֶׁהִתְנָה עִם אִשְׁתּוֹ שֶׁיְּזוּן אֶת בִּתָּהּ אֵין הַחוֹב וְלֹא מְזוֹנוֹת בַּת אִשְׁתּוֹ מְמַעֲטִין בַּנְּכָסִים אֶלָּא יִירְשׁוּ הַבָּנִים הַכֹּל וְיִתְּנוּ לְבַעַל חוֹב חוֹבוֹ וְיָזוּנוּ בַּת אֵשֶׁת אֲבִיהֶן עַד זְמַן שֶׁפִּסֵּק וְיָזוּנוּ אַחְיוֹתֵיהֶן עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ אוֹ עַד שֶׁיִּתְאָרְסוּ וְיֵצְאוּ מִתַּחַת יְדֵיהֶם:

כא הִנִּיחַ אַלְמָנָה וּבַת מְמֻנָּה אוֹ מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת וְאֵין בַּנְּכָסִים כְּדֵי שֶׁיִּזּוֹנוּ שְׁתֵּיהֶן הָאַלְמָנָה נִזּוֹנֶת וְהַבַּת תִּשְׁאַל עַל הַפִּתְחִים. וְכֵן אֲנִי אוֹמֵר שֶׁמְּזוֹנוֹת הַבַּת קוֹדְמִין לִירֻשַּׁת הַבֵּן אֶת כְּתֻבַּת אִמּוֹ שֶׁמֻּתָּה בְּחַיֵּי אָבִיו וְאַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מִתְּנָאֵי הַכְּתֻבָּה. וְקַל וָחֹמֶר הַדְּבָרִים אִם נִדְחֵית יְרֻשָּׁה שֶׁל תּוֹרָה מִפְּנֵי מְזוֹנוֹת הַבַּת לֹא תִּדָּחֶה יְרֻשַּׁת הַכְּתֻבָּה שֶׁהִיא תְּנַאי בֵּית דִּין מִפְּנֵי מְזוֹנוֹת הַבַּת:

כב מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת וְלֹא הִנִּיחַ בֵּן אֵין אוֹמְרִים יִזּוֹנוּ הַקְּטַנּוֹת עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ וְיַחְלְקוּ שְׁאָר הַנְּכָסִים בְּשָׁוֶה אֶלָּא כֻּלָּן חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה:

פרק כ

א צִוּוּי חֲכָמִים שֶׁיִּתֵּן אָדָם מִנְּכָסָיו מָעֵט לְבִתּוֹ כְּדֵי שֶׁתִּנָּשֵׂא בּוֹ וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא פַּרְנָסָה. הַמַּשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ סְתָם לֹא יִפְחֹת לָהּ מִכְּסוּת שִׁפּוֹסְקִין לְאֵשֶׁת עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה הָאָב עָנִי אֲבָל אִם הָיָה עָשִׁיר הֲרֵי זֶה רָאוּי לִתֵּן לָהּ כְּפִי עָשְׁרוֹ:

ב פֵּירֵשׁ עַל הַבַּעַל שֶׁאֵין לָהּ כְּלוּם וְשֶׁיִּכְנִיסֶנָּה עֲרֻמָּה אֵין לָהּ כְּלוּם. וְלֹא יֹאמַר הַבַּעַל כְּשֶׁתָּבוֹא לְבֵיתִי אֲכַסֶּנָּה אֶלָּא מְכַסֶּנָּה וְהִיא בְּבֵית אֲבִיהָ:

ג הָאָב שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בַּת אוֹמְדִין דַּעְתּוֹ כַּמָּה הָיָה בְּלִבּוֹ לִתֵּן לָהּ לְפַרְנָסָה וְנוֹתְנִין לָהּ. וּמִנַּיִן יוֹדְעִין אֶמְדַּן דַּעְתּוֹ. מֵרָעָיו וּמְיֻדָּעָיו וּמַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ וּכְבוֹדוֹ. וְכֵן אִם הִשִּׂיא בַּת בְּחַיָּיו אוֹמְדִין בָּהּ. וְאִם לֹא יָדְעוּ לוֹ בֵּית דִּין אֶמְדַּן דַּעַת נוֹתְנִין לָהּ מִנְּכָסָיו עִשּׂוּר לְפַרְנָסָתָהּ:

ד הִנִּיחַ בָּנוֹת רַבּוֹת כָּל שֶׁתִּבוֹא לְהִנָּשֵׂא נוֹתְנִין לָהּ עִשּׂוּר הַנְּכָסִים. וְשֶׁלְּאַחֲרֶיהָ עִשּׂוּר מַה שֶּׁשִּׁיְּרָה רִאשׁוֹנָה. וְשֶׁל אַחֲרֶיהָ עִשּׂוּר מַה שֶּׁשִּׁיְּרָה שְׁנִיָּה. וְאִם בָּאוּ כֻּלָּן לְהִנָּשֵׂא כְּאַחַת רִאשׁוֹנָה נוֹטֶלֶת עִשּׂוּר. וְהַשְּׁנִיָּה עִשּׂוּר מַה שֶּׁשִּׁיְּרָה רִאשׁוֹנָה. וְהַשְּׁלִישִׁית עִשּׂוּר מַה שֶּׁשִּׁיְּרָה שְׁנִיָּה וְכֵן אֲפִלּוּ הֵן עֶשֶׂר וְחוֹזְרוֹת וְחוֹלְקוֹת כָּל הָעִשּׂוּרִים בְּשָׁוֶה. וּשְׁאָר הַנְּכָסִים לַאֲחִים:

ה עִשּׂוּר זֶה שֶׁהוּא לְפַרְנָסָה אֵינוֹ מִתְּנָאֵי כְּתֻבָּה לְפִיכָךְ אֲפִלּוּ לְפִי תַּקָּנַת חֲכָמִים (הָרִאשׁוֹנִים) וְאַחֲרוֹנִים אֵינָהּ נוֹטֶלֶת אֶלָּא מִן הַקַּרְקַע וְיֵשׁ לָהּ לְגָבוֹת עִשּׂוּר זֶה מִשְּׁכִירוּת הַקַּרְקַע וְאִם רָצוּ הָאַחִין לִתֵּן לָהּ מָעוֹת כְּנֶגֶד עִשּׂוּר הַקַּרְקַע נוֹתְנִין:

ו הַבַּת בְּעִשּׂוּר זֶה כְּבַעֲלַת חוֹב שֶׁל אַחִין הִיא לְפִיכָךְ נוֹטֶלֶת אוֹתוֹ מִן הַבֵּינוֹנִית בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְאִם מֵתוּ הָאַחִין נוֹטֶלֶת אוֹתוֹ מִן בְּנֵיהֶם מִזִּבּוּרִית וּבִשְׁבוּעָה שֶׁהֲרֵי הִיא נִפְרַעַת מִנְּכָסֵי יְתוֹמִים וְהַבָּא לִפְרַע מִנְּכָסֵי יְתוֹמִים לֹא יִפָּרַע אֶלָּא מִזִּבּוּרִית וּבִשְׁבוּעָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת הַלְוָאָה:

ז וְהָאַחִים שֶׁמָּכְרוּ אוֹ מִשְׁכְּנוּ קַרְקַע אֲבִיהֶם הַבַּת טוֹרֶפֶת מִן הַלָּקוֹחוֹת פַּרְנָסָתָהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁטּוֹרְפִים כָּל בַּעֲלֵי חוֹבוֹת מִן הַלָּקוֹחוֹת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת הַלְוָאָה:

ח מִי שֶׁהִשִּׂיא בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וְנִשְׁאֲרוּ קְטַנּוֹת וּמֵת בְּלֹא בֵּן אֵין נוֹטְלִין פַּרְנָסָה לִקְטַנּוֹת וְאַחַר כָּךְ חוֹלְקוֹת הַנְּכָסִים אֶלָּא חוֹלְקוֹת כֻּלָּן בְּשָׁוֶה:

ט מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ שְׁתֵּי בָּנוֹת וּבֵן וְקִדְּמָה רִאשׁוֹנָה וְנָטְלָה עִשָּׂרוֹן וְנָכְסִים וְלֹא הִסְפִּיקָה הַשְּׁנִיָּה לִגְבוֹת עַד שֶׁמֵּת הַבֵּן וְנָפְלוּ כָּל הַנְּכָסִים לִשְׁתֵּיהֶן אֵין הַשְּׁנִיָּה נוֹטֶלֶת עִשָּׂרוֹן אֶלָּא חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה וְזָכְתָה הָרִאשׁוֹנָה בְּעִשָּׂרוֹן שֶׁלָּהּ:

י מִי שֶׁצִּוָּה בִּשְׁעַת מִיתָה אַל תְּפַרְנְסוּ בְּנוֹתַי מִנְּכָסַי שׁוֹמְעִים לוֹ שֶׁאֵין זֶה מִתְּנָאֵי כְּתֻבָּה:

יא מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ אַלְמָנָה וּבַת כְּבָר בֵּאֲרְסוּ שֶׁמְּזוֹנוֹת הָאַלְמָנָה קוֹדְמִין לִמְזוֹנוֹת הַבַּת. וְכֵן אִם נִשֵּׂאת הַבַּת אֵינָהּ נוֹטֶלֶת עִשָּׂרוֹן נְכָסִים מִפְּנֵי מְזוֹנוֹת הָאַלְמָנָה. וַאֲפִלּוּ מֵתָה הַבַּת אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת אֵין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ פַּרְנָסָה הָרְאוּיָה לְהִנָּתֵן לָהּ שֶׁהֲרֵי הַנְּכָסִים כֻּלָּן בְּחֶזְקַת הָאַלְמָנָה שֶׁתְּהֵא נִזּוֹנֶת מֵהֶן:

יב קְטַנָּה יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאָתְהּ אִמָּהּ אוֹ אַחֶיהָ לְדַעְתָּהּ וְנָתְנוּ לָהּ מֵאָה אוֹ חֲמִשִּׁים זוּז יְכוֹלָה הִיא מִשֶּׁתַּגְדִּיל לְהוֹצִיא מִיָּדָם פַּרְנָסָה הָרְאוּיָה לָהּ. אוֹ בְּאֶמְדַּן דַּעַת הָאָב אוֹ בְּעִשָּׂרוֹן הַקַּרְקָעוֹת. וַאֲפִלּוּ לֹא הָיוּ הָאַחִין זָנִין אוֹתָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָחֲתָה בִּשְׁעַת נִשּׂוּאִין מִפְּנֵי שֶׁהַקְּטַנָּה אֵינָהּ בַּת מְחָאָה:

יג נִשֵּׂאת הַבַּת אַחַר שֶׁגָּדְלָה בֵּין נַעֲרָה בֵּין בּוֹגֶרֶת וְלֹא תָּבְעָה פַּרְנָסָתָהּ אִבְּדָה פַּרְנָסָתָהּ. וְאִם מָחֲתָה בְּעֵת נִשּׂוּאֶיהָ הֲרֵי זוֹ מוֹצִיאָה אֶת הָרָאוּי לָהּ כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה. בָּגְרָה וְעוֹדָהּ בְּבֵית אֲבִיהָ בֵּין שֶׁבָּגְרָה אַחַר מוֹתוֹ בֵּין שֶׁהִנִּיחָהּ בּוֹגֶרֶת אִם פָּסְקוּ הָאַחִין מִלְּתֵת מְזוֹנוֹתֶיהָ שֶׁהֲרֵי אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ וְשָׁתְקָה וְלֹא תָּבְעָה פַּרְנָסָתָהּ אִבְּדָה פַּרְנָסָתָהּ. וְאִם מָחֲתָה לֹא אִבְּדָה פַּרְנָסָתָהּ. לֹא פָּסְקוּ הָאַחִים מְזוֹנוֹתֶיהָ וְזָנוּ אוֹתָהּ בְּבֶגֶר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָחֲתָה לֹא אִבְּדָה פַּרְנָסָתָהּ כָּל זְמַן שֶׁהֵן זָנִין אוֹתָהּ. שֶׁיֵּשׁ לָהּ לִטְעֹן מִפְּנֵי שֶׁהֵן זָנִין אוֹתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן חַיָּבִין וְהִיא עֲדַיִן לֹא נִשֵּׂאת מִפְּנֵי זֶה לֹא תָּבְעָה פַּרְנָסָתָהּ:

יד מִי שֶׁצִּוָּה לָתֵת לְבִתּוֹ כָּךְ וְכָךְ מָעוֹת לְפַרְנָסָתָהּ לִקַּח בָּהֶן קַרְקַע בֵּין שֶׁהָיָה שְׁכִיב מֵרַע בֵּין שֶׁהָיָה בָּרִיא וּמֵת וַהֲרֵי הַמָּעוֹת בְּיַד הַשָּׁלִישׁ וְאָמְרָה הַבַּת תְּנוּ אוֹתָם לְבַעְלִי כָּל מַה שֶּׁיִּרְצֶה יַעֲשֶׂה בָּהֶן. אִם הָיְתָה גְּדוֹלָה וְנִשֵּׂאת הָרְשׁוּת בְּיָדָהּ. וְאִם עֲדַיִן מְאֹרָסֶת הִיא יַעֲשֶׂה שָׁלִישׁ מַה שֶּׁהַשָּׁלִישׁ בְּיָדוֹ. וְאִם עֲדַיִן קְטַנָּה הִיא אֲפִלּוּ נִשֵּׂאת אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ אֶלָּא יַעֲשֶׂה הַשָּׁלִישׁ כְּמוֹ שֶׁצִּוָּה הָאָב:

פרק כא

א מְצִיאַת הָאִשָּׁה וּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְבַעְלָהּ. וּמַה הִיא עוֹשָׂה לוֹ. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. מָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לֶאֱרֹג אוֹרֶגֶת. לִרְקֹם רוֹקֶמֶת. לִטְווֹת צֶמֶר אוֹ פִּשְׁתִּים טוֹוָה. וְאִם לֹא הָיָה דֶּרֶךְ נְשֵׁי

הָעִיר לַעֲשׂוֹת כָּל הַמְּלָאכוֹת הָאֵלּוּ אֵינוֹ כּוֹפֶה אֶלָּא לִטְווֹת הַצֶּמֶר בִּלְבַד. שֶׁהַפִּשְׁתָּן מַזִּיק אֶת הַפֶּה וְאֶת הַשִּׁפָּתַיִם וְהַטְוִיָּה הִיא הַמְּלָאכָה הַמְיֻחֶדֶת לְנָשִׁים שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לה כה) "וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ":

ב דָּחֲקָה עַצְמָהּ וְעָשְׂתָה יוֹתֵר מִן הָרָאוּי לָהּ הַמּוֹתָר לַבַּעַל. הָיָה לוֹ מָמוֹן הַרְבֵּה אֲפִלּוּ הָיָה לָהּ כַּמָּה שִׁפָּחוֹת אֵינָהּ יוֹשֶׁבֶת לְבַטָּלָה בְּלֹא מְלָאכָה שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה. אֲבָל אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ אֶלָּא לְפִי רֹב הַמָּמוֹן מְמַעֲטִת בִּמְלָאכָה:

ג הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה כְּלָל יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה. וְכֵן כָּל אִשָּׁה רוֹחֶצֶת לְבַעְלָהּ פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו וּמוֹזֶגֶת לוֹ אֶת הַכּוֹס וּמַצַּעַת לוֹ אֶת הַמִּטָּה וְעוֹמֶדֶת וּמְשַׁמֶּשֶׁת בִּפְנֵי בַּעְלָהּ כְּגוֹן שֶׁתִּתֵּן לוֹ מַיִם אוֹ כְּלִי אוֹ תִּטֹּל מִלְּפָנָיו וְכַיּוֹצֵא בְּדָבָרִים אֵלּוּ. אֲבָל אֵינָהּ עוֹמֶדֶת וּמְשַׁמֶּשֶׁת בִּפְנֵי אֲבִיו אוֹ בִּפְנֵי בְּנוֹ:

ד וּמְלָאכוֹת אֵלּוּ עוֹשָׂה אוֹתָן הִיא בְּעַצְמָהּ וַאֲפִלּוּ הָיוּ לָהּ כַּמָּה שִׁפָּחוֹת אֵין עוֹשִׂין מְלָאכוֹת אֵלּוּ לַבַּעַל אֶלָּא אִשְׁתּוֹ:

ה יֵשׁ מְלָאכוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ בִּזְמַן שֶׁהֵן עֲנִיִּים וְאֵלּוּ הֵן. אוֹפָה הַפַּת בַּתַּנּוּר, וְעֶזְרָא תִּקֵּן שֶׁתְּהֵיֶה אִשָּׁה מַשְׁכֶּמֶת וְאוֹפָה כְּדֵי שֶׁתְּהֵיֶה הַפַּת מְצוּיָה לָעֲנִיִּים. וּמְבַשֶּׁלֶת אֶת הַתַּבְשִׁילִין. וּמְכַבֶּסֶת אֶת הַבְּגָדִים. וּמֵינִיקָה אֶת בְּנָהּ. וְנוֹתֶנֶת תֶּבֶן לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ אֲבָל לֹא לִפְנֵי בָּקָרוֹ. וּמְטַחֶנֶת. כֵּיצַד מְטַחֶנֶת. יוֹשֶׁבֶת בָּרֵחַיִם וּמְשַׁמֶּרֶת הַקֶּמַח וְאֵינָהּ טוֹחֶנֶת. אוֹ מְחַמֶּרֶת אַחַר הַבְּהֵמָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּטְלוּ הָרֵחַיִם. וְאִם הָיָה דַּרְכָּן לִטְחֹן בְּרֵחַיִם שֶׁל יָד טוֹחֶנֶת:

ו בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בַּעֲנִיִּים אֲבָל אִם הִכְנִיסָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת אוֹ נְכָסִים שֶׁרָאוּי לִקְנוֹת מֵהֶן שִׁפְחָה אַחַת אוֹ שֶׁהָיְתָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת אוֹ שֶׁהָיָה לוֹ מָמוֹן כְּדֵי לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ שִׁפְחָה אַחַת אֵינָהּ מְטַחֶנֶת וְלֹא אוֹפָה וְלֹא מְכַבֶּסֶת וְלֹא נוֹתֶנֶת תֶּבֶן לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ. הִכְנִיסָה לוֹ שְׁתֵּי שִׁפְחוֹת אוֹ נְכָסִים הָרְאוּיִין לִקְנוֹת מֵהֶן שְׁתֵּי שִׁפָּחוֹת אוֹ שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי שִׁפָּחוֹת אוֹ שֶׁהָיָה רָאוּי לִקְנוֹת שְׁתֵּי שִׁפָּחוֹת אֵינָהּ מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵינִיקָה אֶת בְּנָהּ אֶלָּא נוֹתֶנֶת אוֹתוֹ לַשִּׁפְחָה לְהֵינִיק:

ז נִמְצְאוּ כָּל הַמְּלָאכוֹת שֶׁכָּל אִשָּׁה עוֹשָׂה אוֹתָן לְבַעְלָהּ חָמֵשׁ מְלָאכוֹת. טוֹוָה וְרוֹחֶצֶת פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו וּמוֹזֶגֶת אֶת הַכּוֹס וּמַצַּעַת אֶת הַמִּטָּה וְעוֹמֶדֶת וּמְשַׁמֶּשֶׁת בְּפָנָיו. וְהַמְּלָאכוֹת שֶׁמְּקַצָּת הַנָּשִׁים עוֹשׂוֹת אוֹתָן וּמְקַצָּתָן אֵינָן עוֹשׂוֹת שֵׁשׁ מְלָאכוֹת. מְטַחֶנֶת וּמְבַשֶּׁלֶת וְאוֹפָה וּמְכַבֶּסֶת וּמֵינִיקָה וְנוֹתֶנֶת תֶּבֶן לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ:

ח כָּל מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ נְדָּה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ חוּץ מִמְּזִיגַת הַכּוֹס וְהַצָּעַת הַמִּטָּה וְהַרְחָצַת פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו גְּזֵרָה מִשּׁוּם הִרְהוּר שֶׁמָּא יָבוֹא לִבְעֹל. לְפִיכָךְ מַצַּעַת

מִטָּתוֹ כְּשֶׁהִיא נִדָּה שֶׁלֹּא בְּפָנָיו וּמוֹזֶגֶת אֶת הַכּוֹס וְאֵינָהּ נוֹתֶנֶת אוֹתוֹ בְּיָדוֹ כְּדַרְכָּהּ תָּמִיד אֶלָּא מַנַּחַת אוֹתוֹ עַל הָאָרֶץ אוֹ עַל הַכְּלִי אוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן וְהוּא נוֹטְלוֹ:

ט הָאִשָּׁה שֶׁשָּׁבְרָה כֵּלִים בְּעֵת שֶׁעָשְׂתָה מְלָאכוֹתֶיהָ בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ פְּטוּרָה וְאֵין זֶה מִן הַדִּין אֶלָּא תַּקָּנָה שֶׁאִם אֵין אַתָּה אוֹמֵר כֵּן אֵין שָׁלוֹם בְּתוֹךְ הַבַּיִת לְעוֹלָם אֶלָּא נִמְצֵאת נִזְהֶרֶת וְנִמְנַעַת מֵרֹב הַמְּלָאכוֹת וְנִמְצֵאת קְטָטָה בֵּינֵיהֶם:

י כָּל אִשָּׁה שֶׁתִּמְנַע מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה מִן הַמְּלָאכוֹת שֶׁהִיא חַיֶּבֶת לַעֲשׂוֹתָן כּוֹפִין אוֹתָהּ וְעוֹשָׂה אֲפִלּוּ בְּשׂוֹט. טַעַן הוּא שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה וְהִיא אוֹמֶרֶת שֶׁאֵינָהּ נִמְנַעַת מִלַּעֲשׂוֹת מוֹשִׁיבִין אִשָּׁה בֵּינֵיהֶן אוֹ שְׁכֵנִים. וְדָבָר זֶה כְּפִי מַה שֶּׁיִּרְאֶה הַדַּיָּן שֶׁאֲפְשָׁר בַּדָּבָר:

יא הָאִשָּׁה כָּל זְמַן שֶׁהִיא מֵינִיקָה אֶת בְּנָהּ פּוֹחֶתִין לָהּ מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ יַיִן וּדְבָרִים שֶׁיְּפִין לְחָלָב. פָּסְקוּ לָהּ מְזוֹנוֹת הֲרֵאוּיוֹת לָהּ וַהֲרֵי הִיא מִתְאַוָּה לֶאֱכֹל יוֹתֵר אוֹ לֶאֱכֹל מַאֲכָלוֹת אֲחֵרוֹת מִפְּנֵי חֳלִי הַתַּאֲוָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בִּבְטָנָהּ הֲרֵי זוֹ אוֹכֶלֶת מִשֶּׁלָּהּ כָּל מַה שֶּׁתִּרְצֶה וְאֵין הַבַּעַל יָכוֹל לְעַכֵּב וְלוֹמַר שֶׁאִם תֹּאכַל יוֹתֵר מִדַּאי אוֹ תֹּאכַל מַאֲכָלִים רָעִים יָמוּת הַוָּלָד מִפְּנֵי שֶׁצַּעַר גּוּפָהּ קוֹדֵם:

יב יָלְדָה תְּאוֹמִים אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לְהֵינִיק שְׁנֵיהֶם אֶלָּא מֵינִיקָה אֶחָד וְשׂוֹכֵר הַבַּעַל מֵינִיקָה לַשֵּׁנִי. הֲרֵי שֶׁרָצְתָה הָאִשָּׁה לְהֵינִיק בֶּן חֲבֵרְתָּהּ עִם בְּנָהּ הַבַּעַל מְעַכֵּב וְאֵינוֹ מַנִּיחָהּ אֶלָּא לְהֵינִיק בְּנוֹ בִּלְבַד:

יג נָדְרָה שֶׁלֹּא לְהֵינִיק אֶת בְּנָהּ כּוֹפָה אוֹתָהּ וּמֵינִיקָתוּ עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן כ"ד חֹדֶשׁ אֶחָד הַזָּכָר וְאֶחָד הַנְּקֵבָה. הִיא אוֹמֶרֶת אֲנִי אֵינִיק אֶת בְּנִי וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁתֵּינִיק אִשְׁתּוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְנַוֵּל אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ כַּמָּה שְׁפָחוֹת שׁוֹמְעִין לָהּ שֶׁצַּעַר הוּא לָהּ לִפְרֹשׁ מִבְּנָהּ:

יד הָיְתָה עָנְיָה שֶׁהִיא חַיֶּבֶת לְהֵינִיק אֶת בְּנָהּ וַהֲרֵי הוּא עָשִׁיר שֶׁרָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא תֵּינִיק אִשְׁתּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ שְׁפָחוֹת אִם לֹא רָצְתָה לְהֵינִיק שׂוֹכֵר מֵינִיקָה אוֹ קוֹנָה שִׁפְחָה מִפְּנֵי שֶׁהָאִשָּׁה עוֹלָה עִם בַּעְלָהּ וְאֵינָהּ יוֹרֶדֶת:

טו הִיא אוֹמֶרֶת רָאוּי הוּא לִשְׂכֹּר אוֹ לִקְנוֹת שִׁפְחָה וְהוּא אוֹמֵר אֵינוֹ רָאוּי. עָלֶיהָ לְהָבִיא רְאָיָה וְאֵין כָּאן מָקוֹם לִשְׁבוּעָה:

טז הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לְהֵינִיק. אֶלָּא אִם רָצְתָה נוֹתֵן לָהּ שְׂכָרָהּ וּמֵינִיקָתוֹ. וְאִם לֹא רָצְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ אֶת בְּנוֹ וְהוּא מְטַפֵּל בּוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁלֹּא הֵינִיקָה אוֹתוֹ עַד שֶׁהִכְּירָהּ. אֲבָל אִם הִכִּירָהּ וַאֲפִלּוּ הוּא סוּמָא אֵין מַפְרִישִׁין אוֹתוֹ מֵאִמּוֹ מִפְּנֵי סַכָּנַת הַוָּלָד. אֶלָּא כּוֹפִין אוֹתָהּ וּמֵינִיקָה אוֹתוֹ בְּשָׂכָר עַד כ"ד חֹדֶשׁ:

יז הַגְּרוּשָׁה אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מֵינִיקָה אֶת בְּנָהּ אֲבָל נוֹתֵן לָהּ יוֹתֵר עַל שְׂכָרָהּ דְּבָרִים שֶׁהַקְּטָן צָרִיךְ לָהֶן מִכְסוּת וּמַאֲכָל וּמַשְׁקֶה וְסִיכָה וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. אֲבָל הַמְעֻבֶּרֶת אֵין

לָהּ כְּלוּם. שָׁלְמוּ חֲדָשָׁיו וּגְמָלַתּוּ אִם רָצְתָה הַמְגֹרֶשֶׁת שֶׁיִּהְיֶה בְּנָהּ אֶצְלָהּ אֵין מַפְרִישִׁין אוֹתוֹ מִמֶּנָּה עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן שֵׁשׁ שָׁנִים גְּמוּרוֹת. אֶלָּא כּוֹפִין אֶת אָבִיו וְנוֹתֵן לוֹ מְזוֹנוֹת וְהוּא אֵצֶל אִמּוֹ. וְאַחַר שֵׁשׁ שָׁנִים יֵשׁ לָאָב לוֹמַר אִם הוּא אֶצְלִי אֶתֵּן לוֹ מְזוֹנוֹת וְאִם הוּא אֵצֶל אִמּוֹ לֹא אֶתֵּן לוֹ מְזוֹנוֹת. וְהַבַּת אֵצֶל אִמָּהּ לְעוֹלָם וַאֲפִלּוּ לְאַחַר שֵׁשׁ:

יח כֵּיצַד. הָיָה הָאָב רָאוּי לִצְדָקָה מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ הָרָאוּי לוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ וְזָנִין אוֹתָהּ וְהִיא אֵצֶל אִמָּהּ וַאֲפִלּוּ נִשֵּׂאת הָאֵם לְאַחֵר בִּתָּהּ אֶצְלָהּ וְאָבִיהָ זָן אוֹתָהּ מִשּׁוּם צְדָקָה עַד שֶׁיָּמוּת הָאָב וְתִזּוֹן מִנְּכָסָיו אַחַר מוֹתוֹ בִּתְנָאֵי כְּתֻבָּה וְהִיא אֵצֶל אִמָּהּ. וְאִם לֹא רָצְתָה הָאֵם שֶׁיִּהְיוּ בָּנָיהָ אֶצְלָהּ אַחַר שֶׁגְּמָלָתָן אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת הָרְשׁוּת בְּיָדָהּ וְנוֹתֶנֶת אוֹתָן לַאֲבִיהֶן אוֹ מַשְׁלֶכֶת אוֹתָן לַקָּהָל אִם אֵין לָהֶן אָב וְהֵן מְטַפְּלִין בָּהֶן:

פרק כב

א הַבַּעַל קוֹדֵם לְכָל אָדָם בִּירֻשַּׁת אִשְׁתּוֹ. וּמֵאֵימָתַי יִזְכֶּה בִּירֻשָּׁתָהּ מִשֶּׁתֵּצֵא מֵרְשׁוּת הָאָב. וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִכְנְסָה לַחֻפָּה הוֹאִיל וְנַעֲשֵׂית בִּרְשׁוּת בַּעְלָהּ יְרֻשָּׁנָה:

ב כֵּיצַד. הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְאָרְסָה וּמֻסָּרָה אֲבִיהָ לְבַעְלָהּ אוֹ לְשָׁלוּחֵי בַּעְלָהּ. אוֹ מֻסָּרוּהָ שְׁלוּחֵי הָאָב לְבַעְלָהּ אוֹ לְשָׁלוּחָיו וּמֵתָה בַּדֶּרֶךְ קֹדֶם שֶׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה אַף עַל פִּי שֶׁכְּתֻבָּתָהּ עֲדַיִן בְּבֵית אֲבִיהָ בַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ. וְכֵן אִם הָלַךְ הָאָב אוֹ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם הַבַּעַל וְנִכְנַס עִמָּהּ בַּעְלָהּ בַּדֶּרֶךְ לֶחָצֵר וְנִתְיַחֵד עִמָּהּ שָׁם לְשֵׁם נִשּׂוּאִין וּמֵתָה הֲרֵי זֶה יְרֻשָּׁנָה בַּעְלָהּ. אֲבָל אִם עֲדַיִן הָאָב עִם הַבַּעַל לְהוֹלִיכָהּ לְבֵית בַּעְלָהּ אוֹ שֶׁהָלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל אוֹ עִם הַבַּעַל אֲפִלּוּ נִכְנַס הַבַּעַל עִמָּהּ לֶחָצֵר לָלוּן כְּדֶרֶךְ שֶׁלָּנִין עוֹבְרֵי דְּרָכִים בְּפֻנְדָּק אֶחָד הוֹאִיל וְהָאָב אוֹ שְׁלוּחָיו עִמָּהּ וַעֲדַיִן לֹא נִתְיַחֵד עִמָּהּ לְשֵׁם נִשּׂוּאִין אִם מֵתָה יְרֻשָּׁנָה אֲבִיהָ אַף עַל פִּי שֶׁכְּתֻבָּתָהּ בְּבֵית בַּעְלָהּ:

ג וְכֵן אִם הָיְתָה בּוֹגֶרֶת אוֹ יְתוֹמָה אוֹ אַלְמָנָה וְהָלְכָה הִיא בְּעַצְמָהּ מִבֵּית אֲבִיהָ לְבֵית בַּעְלָהּ וְאֵין עִמָּהּ לֹא בַּעְלָהּ וְלֹא שְׁלוּחָיו וּמֵתָה בַּדֶּרֶךְ אֵין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ:

ד הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה שֶׁהִיא אֲסוּרָה לוֹ הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ בָּהּ קִדּוּשִׁין אִם מֵתָה תַּחְתָּיו יְרֻשָּׁנָה. וְכֵן הַנּוֹשֵׂא אֶת הַקְּטַנָּה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין קִדּוּשֶׁיהָ קִדּוּשִׁין גְּמוּרִים אִם מֵתָה תַּחְתָּיו יְרֻשָּׁנָה. אֲבָל הַפִּקֵּחַ שֶׁנִּשָּׂא חֵרֶשֶׁת אִם מֵתָה לֹא יְרֻשָּׁנָה. וְהַחֵרֵשׁ שֶׁנָּשָׂא פִּקֵּחַת וּמֵתָה יְרֻשָּׁנָה שֶׁהֲרֵי הִיא בַּת דַּעַת וּלְדַעְתָּהּ נִשֵּׂאת וְזָכְתָה לוֹ מָמוֹנָהּ:

ה קְטַנָּה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לְדַעַת אֲבִיהָ וְנִשֵּׂאת שֶׁלֹּא לְדַעַת אֲבִיהָ בֵּין בְּפָנָיו בֵּין שֶׁלֹּא בְּפָנָיו יָכוֹל הָאָב לְמָחוֹת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וַאֲפִלּוּ שָׁתַק הָאָב אִם מֵתָה אֵין הַבַּעַל יוֹרְשָׁהּ אֶלָּא אִם כֵּן רָצָה הָאָב בְּנִשּׂוּאֶיהָ:

ו הוֹרוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁהָאִשָּׁה שֶׁחָלְתָה וּבִקְּשָׁה מִבַּעְלָהּ שֶׁיְּגָרְשֶׁנָּה וְתֵצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִירָשֶׁנָּה אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ. וַאֲפִלּוּ אָמְרָה אֲנִי שׁוֹנְאָה אוֹתוֹ וְאֵינִי רוֹצָה לַעֲמֹד עִמּוֹ אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ. וְאֵין דָּנִין אוֹתָהּ כְּדִין מוֹרֶדֶת. וְדִין יָפֶה הוּא זֶה:

ז כָּל נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָאִשָּׁה בֵּין נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל בֵּין נִכְסֵי מְלוֹג הַבַּעַל אוֹכֵל כָּל פֵּרוֹתֵיהֶן בְּחַיֶּיהָ וְאִם מֵתָה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ יוֹרֵשׁ בַּעְלָהּ הַכֹּל. לְפִיכָךְ אִם מָכְרָה הָאִשָּׁה נִכְסֵי מְלוֹג אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת אַף עַל פִּי שֶׁאוֹתָן הַנְּכָסִים נָפְלוּ לָהּ קֹדֶם שֶׁתִּתְאָרֵס הַבַּעַל מוֹצִיא הַפֵּרוֹת מִיָּד הַלָּקוֹחוֹת כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ. אֲבָל לֹא גּוּף הַקַּרְקַע שֶׁאֵין לוֹ כְּלוּם בְּגוּף נִכְסֵי מְלוֹג עַד שֶׁתָּמוּת. מֵתָה בְּחַיָּיו מוֹצִיא הַגּוּף מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת בְּלֹא דְּמִים. וְאִם הָדְּמִים שֶׁלָּקְחָה מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת קַיָּמִין בְּעַצְמָן מַחֲזִירִין לַלָּקוֹחוֹת. וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר שֶׁמָּא מְצִיאָה הֵן:

ח בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּנְכָסִים הַיְדוּעִין לַבַּעַל אֲבָל אִם נָפְלוּ לָהּ נְכָסִים בְּמְדִינָה אַחֶרֶת וְלֹא יָדַע בָּהֶן הַבַּעַל וּמָכְרָה אוֹתָן מִכְרָהּ קַיָּם. וְכֵן אֲרוּסָה שֶׁמָּכְרָה קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין מִכְרָהּ קַיָּם שֶׁאֵין לַבַּעַל בְּנִכְסֵי אֲרוּסָתוֹ כְּלוּם עַד שֶׁיִּכָּנֵס:

ט הָאִשָּׁה שֶׁכָּתְבָה כָּל נְכָסֶיהָ לְאַחֵר בֵּין קָרוֹב בֵּין רָחוֹק קֹדֶם שֶׁתִּנָּשֵׂא אַף עַל פִּי שֶׁאִם נִתְגָּרְשָׁה אוֹ נִתְאַלְמְנָה תְּבֻטַּל הַמַּתָּנָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת מַתָּנָה אֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן. וְאִם מֵתָה בְּחַיָּיו אֵינוֹ יוֹרְשָׁן. שֶׁהֲרֵי נָתְנָה אוֹתָן קֹדֶם שֶׁתִּנָּשֵׂא. וּכְשֶׁתָּמוּת בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ יַקְנֶה מְקַבֵּל הַמַּתָּנָה מַתְּנָתוֹ קִנְיָן גָּמוּר. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִלּוּ נָתְנָה מִקְצָת נְכָסֶיהָ אוֹ כֻּלָּם קֹדֶם נִשּׂוּאֶיהָ וְכָתְבָה לַמְקַבֵּל קִנְיָן מֵהַיּוֹם וּלְכְשֶׁאֶרְצֶה שֶׁהֲרֵי לֹא קָנָה קִנְיָן גָּמוּר עַד שֶׁתִּרְצֶה אֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת אוֹתָהּ הַמַּתָּנָה וְאִם מֵתָה אֵינוֹ יוֹרְשָׁהּ:

י שׁוֹמֶרֶת יָבָם יֵשׁ לָהּ לִמְכּוֹר וְלִתֵּן בְּמַתָּנָה נְכָסִים שֶׁנָּפְלוּ לָהּ כְּשֶׁהִיא שׁוֹמֶרֶת יָבָם. וְאֵין לַיָּבָם פֵּרוֹת אֲפִלּוּ בְּנִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל שֶׁהִכְנִיסָה לְאָחִיו עַד שֶׁיִּכָּנֵס. מֵתָה כְּשֶׁהִיא שׁוֹמֶרֶת יָבָם יוֹרְשֶׁיהָ מֵאֲבִיהָ יוֹרְשִׁין בְּנִכְסֵי מְלוֹג שֶׁלָּהּ וַחֲצִי נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל וְיוֹרְשֵׁי הַבַּעַל יוֹרְשִׁים כְּתֻבָּתָהּ וַחֲצִי נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל. וְיוֹרְשֵׁי הַבַּעַל חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ:

יא שׁוֹמֶרֶת יָבָם כְּתֻבָּתָהּ עַל כָּל נִכְסֵי בַּעְלָהּ. לְפִיכָךְ אֵין הַיָּבָם יָכוֹל לִמְכּוֹר בְּנִכְסֵי אָחִיו בֵּין קֹדֶם יִבּוּם בֵּין אַחַר יִבּוּם. וְאִם מָכַר אוֹ נָתַן מַתָּנָה אוֹ חָלַק עִם אֶחָיו בְּנִכְסֵי הַמֵּת בֵּין קֹדֶם יִבּוּם בֵּין אַחַר יִבּוּם לֹא עָשָׂה כְּלוּם שֶׁכְּבָר נִתְחַיְּבוּ נְכָסִים אֵלּוּ לָאַלְמָנָה לִגְבוֹת מֵהֶן כְּתֻבָּתָהּ:

יב כָּנַס אֶת יִבְמָתוֹ וְהִנִּיחַ אֶחָיו פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע יִמְכְּרוּ וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהַיָּבָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן:

יג הִנִּיחַ פֵּרוֹת תְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע וְכֵן אִם הִנִּיחַ מָעוֹת וּמִטַּלְטְלִין הַכֹּל שֶׁל יָבָם. וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן כְּמוֹ שֶׁיִּרְצֶה וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְעַכֵּב. שֶׁהַמִּטַּלְטְלִין אֵין הַכְּתֻבָּה נִגְבֵּית מֵהֶן אֶלָּא בְּתַקָּנַת

הַגְּאוֹנִים וְאֵין כֹּחַ בְּתַקָּנָה זוֹ לְמָנְעוֹ מִנְּכְסֵי אֶחָיו וּלְאָסְרָן עָלָיו בְּאַחֲרָיוּת זוֹ שֶׁלֹּא יִשָּׂא וְיִתֵּן בָּהֶם:

יד יְבָמָה שֶׁלֹּא הָיְתָה לָהּ כְּתֻבָּה אוֹ שֶׁמָּחֲלָה כְּתֻבָּתָהּ זָכָה בְּנִכְסֵי אָחִיו וּמוֹכֵר וְנוֹתֵן כְּחֶפְצוֹ. וּכְשֶׁיִּכָּנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ יִכְתֹּב לָהּ כְּתֻבָּה מֵאָה וְיִהְיוּ כָּל נְכָסָיו אַחְרָאִין לִכְתֻבָּתָהּ כִּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן כְּתֻבָּה:

טו הָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה אוֹ שֶׁנָּתְנָה אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת בְּנִכְסֵי צֹאן בָּרָזֶל בֵּין לְבַעְלָהּ בֵּין לַאֲחֵרִים לֹא עָשְׂתָה כְּלוּם. וְכֵן בַּעַל שֶׁמָּכַר קַרְקַע בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ בֵּין נִכְסֵי צֹאן בָּרָזֶל בֵּין נִכְסֵי מְלוֹג לֹא עָשָׂה כְּלוּם:

טז מָכַר מְטַלְטְלִין שֶׁל נִכְסֵי צֹאן בָּרָזֶל אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי אִם מָכַר מִמְכָּרוֹ מִמְכָּר. מָכְרוּ שְׁנֵיהֶם בְּנִכְסֵי מְלוֹג בֵּין שֶׁלְּקַח מִן הָאִישׁ תְּחִלָּה וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִשָּׁה בֵּין שֶׁלָּקַח מִן הָאִשָּׁה וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִישׁ מִכָּרָן קַיָּם:

יז וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה אוֹ נָתְנָה נִכְסֵי מְלוֹג לְבַעְלָהּ מִמְכָּרָהּ וּמַתְּנָתָהּ קַיָּמִין וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לוֹמַר בְּנִכְסֵי מְלוֹג נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי. אֲבָל בִּשְׁאָר נְכָסִים יֵשׁ לָהּ לוֹמַר:

יח כֵּיצַד. הָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה אוֹ נָתְנָה לְבַעְלָהּ מִנְּכְסֵי צֹאן בָּרָזֶל בֵּין קַרְקַע בֵּין מְטַלְטְלִין אוֹ שָׂדֶה שֶׁיִּחֵד לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ אוֹ שָׂדֶה שֶׁכָּתַב לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ אוֹ שָׂדֶה שֶׁהִכְנִיס לָהּ שׁוּם מִשֶּׁלּוֹ לֹא קָנָה בַּעְלָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁקִּנּוּ מִיַּד הָאִשָּׁה בְּרִצּוֹנָהּ חוֹזֶרֶת בְּכָל עֵת שֶׁתִּרְצֶה. שֶׁלֹּא נָתְנָה וְלֹא מָכְרָה אֶלָּא מִפְּנֵי שְׁלוֹם בֵּיתָהּ. לְפִיכָךְ אֵין לַבַּעַל רְאָיָה בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ כְּלָל חוּץ מִנְּכְסֵי מְלוֹג כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

יט נִכְסֵי צֹאן בָּרָזֶל שֶׁאָבְדוּ אוֹ שֶׁנִּגְנְבוּ וּמָחֲלָה הָאִשָּׁה אוֹתָם לְבַעְלָהּ וְקִנּוּ מִמֶּנָּה בְּעֵדִים יֵרֵאֶה לִי שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לוֹמַר נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי. הָא לָמָּה זֶה דּוֹמֶה לְמִי שֶׁקִּנּוּ מִיָּדָהּ שֶׁאֵין לָהּ אַחֲרִיוּת שֶׁהֲחֲזִירָה נְכָסִים אֵלּוּ נִכְסֵי מְלוֹג. שֶׁהֲרֵי אֵין הַבַּעַל מֵבִיא רְאָיָה לְטֹל כְּלוּם וְלֹא לְהַחֲזִיק בַּנְּכָסִים אֶלָּא לְהִפָּטֵר מִתְּבִיעָתָהּ מִלְּשַׁלֵּם. אֲבָל אִם נָתְנָה לוֹ מַתָּנָה מִטַּלְטְלֵי צֹאן בָּרָזֶל הַקַּיָּמִין לֹא קָנָה מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהּ לוֹמַר נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי:

כ בַּעַל שֶׁמָּכַר קַרְקַע לְפֵרוֹת לֹא עָשָׂה כְּלוּם. מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִתְקִינוּ פֵּרוֹת לָאִישׁ אֶלָּא כְּדֵי לְהַרְוִיחַ בְּהוֹצָאַת הַבַּיִת. לְפִיכָךְ אִם מָכַר לְפֵרוֹת וְלָקַח אוֹתָן הַמָּעוֹת לְסְחוֹרָה שׁוֹמְעִין לוֹ:

כא הָיוּ לְאִשָּׁה כְּסָפִים. אִם נִכְסֵי צֹאן בָּרָזֶל הֵן הֲרֵי זֶה נוֹשֶׂא וְנוֹתֵן בָּהֶן. וְאִם נִכְסֵי מְלוֹג הֵן בֵּין שֶׁהִכְנִיסָה אוֹתָן לוֹ בֵּין שֶׁנָּפְלוּ לָהּ בִּירֻשָּׁה אוֹ נִתְּנוּ לָהּ בְּמַתָּנָה אוֹ נָפְלוּ לָהּ מִטַּלְטְלִין אוֹ נִתְּנוּ לָהּ הֲרֵי אֵלּוּ יִמָּכְרוּ וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָן:

כב וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁחָבְלוּ בָהּ אֲחֵרִים כָּל הַמָּעוֹת הָרְאוּיוֹת לָתֵת לָהּ יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָן כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת חוֹבֵל:

כג נָפְלוּ לָהּ עֲבָדִים אַף עַל פִּי שֶׁהֵן זְקֵנִים לֹא יִמָּכְרוּ מִפְּנֵי שֶׁבַח בֵּית אָבִיהָ. נָפְלוּ לָהּ זֵיתִים וּגְפָנִים וְלֹא הָיָה לָהּ בְּגוּף הַקַּרְקַע שֶׁהָאֵילָנוֹת בָּהּ כְּלוּם. אִם עוֹשִׂין כְּדֵי טִפּוּלָן לֹא יִמָּכְרוּ מִפְּנֵי שֶׁבַח בֵּית אָבִיהָ וְאִם לָאו הֲרֵי אֵלּוּ יִמָּכְרוּ לְעֵצִים וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת:

כד נָפְלוּ לָהּ פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל. תְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע שֶׁלָּהּ וְיִמָּכְרוּ וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. אֲבָל הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיוּ לָהּ פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע בִּשְׁעַת גֵּרוּשִׁין הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלָּהּ. וְאִם הָיוּ תְּלוּשִׁין הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ:

כה עַבְדֵי נִכְסֵי מְלוֹג וּבְהֶמַת נִכְסֵי מְלוֹג הַבַּעַל חַיָּב בְּמִזּוֹנוֹת שֶׁלָּהֶן וּבְכָל צָרְכֵיהֶם וְהֵן עוֹשִׂין לוֹ וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם. לְפִיכָךְ וְלַד שִׁפְחַת מְלוֹג לַבַּעַל. וְלַד בְּהֶמַת מְלוֹג לַבַּעַל. וְאִם גֵּרְשָׁהּ וְרָצְתָה הָאִשָּׁה לִתֵּן דָּמִים וְלִטֹּל וְלַד הַשִּׁפְחָה מִפְּנֵי שֶׁבַח בֵּית אָבִיהָ שׁוֹמְעִין לָהּ:

כו הִכְנִיסָה לוֹ שְׁנֵי כֵלִים אוֹ שְׁתֵּי שִׁפְחוֹת בְּתוֹרַת נִכְסֵי צֹאן בָּרָזֶל וְשָׁמוּ אוֹתָן עָלָיו בְּאֶלֶף זוּז וְהוּקְרוּ וְעָמְדוּ בְּאַלְפַּיִם וְגֵרְשָׁהּ נוֹטֶלֶת אֶחָד בְּאֶלֶף שֶׁלָּהּ. וְהַשֵּׁנִי אִם רָצְתָה שֶׁתִּתֵּן דָּמָיו וְתִטֹּל מְשׁוּם שֶׁבַח בֵּית אָבִיהָ שׁוֹמְעִין לָהּ:

כז הַנּוֹתֵן מַתָּנָה לְאִשְׁתּוֹ בֵּין שֶׁנָּתַן לָהּ קַרְקַע בֵּין שֶׁנָּתַן לָהּ מָעוֹת וְלָקְחָה בָּהֶן קַרְקַע אֵין לַבַּעַל פֵּרוֹת בְּמַתָּנָה זוֹ. וְכֵן הַנּוֹתֵן מַתָּנָה לְאִשָּׁה עַל מְנָת שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָ אֶלָּא יִהְיוּ פֵּרוֹתֶיהָ לְאִשָּׁה לְמַה שֶּׁתִּרְצֶה אֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת מַתָּנָה זוֹ. וְכֵן הַמּוֹכֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ בְּטוֹבַת הֲנָאָה אוֹתָן הַדְּמִים לְאִשָּׁה וְאֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן:

כח וְלַד בֶּהֱמַת מְלוֹג שֶׁנִּגְנַב וְנִמְצָא הַגַּנָּב וְשִׁלֵּם שְׁנַיִם הַכֹּפֶל לְאִשָּׁה שֶׁאֵין זֶה פְּרִי שֶׁתִּקְּנוּ לוֹ חֲכָמִים. הַחוֹבֵל בְּאִשְׁתּוֹ כָּל הַנֶּזֶק וְהַצַּעַר וְהַבּשֶׁת שֶׁלָּהּ וְאֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת חוֹבֵל:

כט הַמּוֹכֵר קַרְקַע לְאִשְׁתּוֹ. אִם הָיוּ הַמָּעוֹת שֶׁלְּקָחָה בָּהֶן אֶת הַקַּרְקַע מִבַּעַל גְּלוּיִין וִידוּעִין לַבַּעַל קְנָתָה וְהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת אוֹתָהּ הַקַּרְקַע. וְאִם הָיוּ מָעוֹת טְמוּנִין לֹא קָנְתָה שֶׁהַבַּעַל אוֹמֵר לֹא מָכַרְתִּי אֶלָּא כְּדֵי לְהַרְאוֹת הַמָּעוֹת שֶׁטָּמְנָה. וְאוֹתָן הַמָּעוֹת שֶׁנִּרְאוּ יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת:

ל הֲרֵי שֶׁנִּמְצְאוּ מָעוֹת אוֹ מְטַלְטְלִין בְּיַד הָאִשָּׁה הִיא אוֹמֶרֶת בְּמַתָּנָה נִתְּנוּ לִי וְהוּא אוֹמֵר מִמַּעֲשֶׂה יָדַיִךְ הֵם שֶׁהֵם שֶׁלִּי הֲרֵי זוֹ נֶאֱמֶנֶת. וְיֵשׁ לוֹ לְהַחֲרִים עַל מִי שֶׁטּוֹעֶנֶת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כֵּן. וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. וְאִם אָמְרָה עַל מְנָת כֵּן נִתְּנוּ לִי עַל מְנָת שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְבַעְלִי רְשׁוּת בָּהֶן אֶלָּא אֶעֱשֶׂה בָּהֶן כָּל מַה שֶּׁאֶרְצֶה עָלֶיהָ לְהָבִיא רְאָיָה. שֶׁכָּל מָמוֹן שֶׁנִּמְצָא בְּיַד הָאִשָּׁה בְּחֶזְקַת הַבַּעַל הוּא שֶׁיֹּאכַל פֵּרוֹתָיו עַד שֶׁתְּבִיא רְאָיָה:

לא אָמְרָה לוֹ אַתָּה נָתַתָּ לִי בְּמַתָּנָה נִשְׁבַּעַת שְׁבוּעַת הֶסֵּת שֶׁנָּתַן לָהּ הַבַּעַל וְאֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָן:

לב אֵין מְקַבְּלִין פְּקָדוֹנוֹת לֹא מִן הַנָּשִׁים וְלֹא מִן הָעֲבָדִים וְלֹא מִן הַקְּטַנִּים. וְאִם עָבַר וְקִבֵּל מִן הָאִשָּׁה יַחֲזִיר לְאִשָּׁה. מֵתָה יַחֲזִיר לְבַעְלָהּ. קִבֵּל מִן הָעֶבֶד יַחֲזִיר לָעֶבֶד וְאִם מֵת יַחֲזִיר לְרַבּוֹ. קִבֵּל מִן הַקָּטָן יִקְנֶה לוֹ בּוֹ סֵפֶר תּוֹרָה אוֹ דָּבָר שֶׁאוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָם. וְכֻלָּם שֶׁאָמְרוּ בִּשְׁעַת מִיתָתָן פִּקָּדוֹן זֶה שֶׁל פְּלוֹנִי הוּא אִם הָיוּ בְּחֶזְקַת נֶאֱמָנִין אֵצֶל זֶה שֶׁהַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ יַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁצִּוּוּ וְאִם לָאו יִתֵּן לְיוֹרְשֵׁיהֶם:

לג הָאִשָּׁה שֶׁהָיוּ לָהּ כְּסָפִים הָרְאוּיוֹת לַבַּעַל לֶאֱכֹל פֵּרוֹתֶיהֶם הוּא אוֹמֵר כָּךְ וְכָךְ יִלָּקַח בָּהֶם וְהִיא אוֹמֶרֶת אֵינִי לוֹקַחַת בָּהֶן אֶלָּא כָּךְ וְכָךְ לוֹקְחִים דָּבָר שֶׁפֵּרוֹתָיו מְרֻבִּים וְיֹצִיאָתוֹ מְעוּטָה. בֵּין שֶׁהָיָה הַדָּבָר כִּרְצוֹנוֹ אוֹ שֶׁהָיָה כִּרְצוֹנָהּ. וְאֵין לוֹקְחִין אֶלָּא דָּבָר שֶׁגּוּזְעוֹ מַחֲלִיף שֶׁמָּא יֹאכַל הַכֹּל וְנִמְצָא הַקֶּרֶן אָבֵד:

לד הָאִשָּׁה שֶׁהִכְנִיסָה לְבַעְלָהּ עֵז לְחֶלְבָּהּ וְרָחֵל לְגִזָּתָהּ וְדֶקֶל לְפֵרוֹתָיו אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהּ אֶלָּא פֵּרוֹת אֵלּוּ בִּלְבַד הֲרֵי זֶה אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁתִּכְלֶה הַקֶּרֶן. וְכֵן אִם הִכְנִיסָה לוֹ כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ בְּתוֹרַת נִכְסֵי מְלוֹג הֲרֵי זֶה מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן וְלוֹבֵשׁ וּמַצִּיעַ וּמְכַסֶּה עַד שֶׁיִּכְלֶה הַקֶּרֶן. וּכְשֶׁיְּגָרֵשׁ אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם הַבְּלָאוֹת שֶׁל נִכְסֵי מְלוֹג:

לה הוֹרוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁנִּכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל אַף עַל פִּי שֶׁפְּחִיתָתָן עַל הַבַּעַל אִם הָיוּ הַבְּלָאוֹת קַיָּמִין וְהָיוּ עוֹשִׂין מֵעַיִן מְלַאכְתָּן נוֹטֶלֶת כֵּלֶיהָ כְּמָה שֶׁהֵן. וְאִם לֹא הָיוּ עוֹשִׂין מֵעַיִן מְלַאכְתָּן הֲרֵי הֵן כְּמוֹ שֶׁנִּגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ שֶׁהוּא חַיָּב לְשַׁלֵּם בִּדְמֵיהֶם שֶׁשָּׁמוּ אוֹתָן עָלָיו בִּשְׁעַת נִשּׂוּאִין. וּמִנְהָג פָּשׁוּט הוּא זֶה. וְכָל הַנּוֹשֵׂא עַל מִנְהָג זֶה קִבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּת הַנִּדּוּנְיָא. וּכְשֵׁם שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם הַפְּחָת כָּךְ אֵינוֹ נוֹטֵל אֶת הַשֶּׁבַח אִם הוֹתִירוּ דְּמֵיהֶן לְפִי מִנְהָג זֶה. יֵשׁ לַבַּעַל לְכוֹף מִקְצַת עַבְדֵי אִשְׁתּוֹ וְאַמְהוֹתֶיהָ שֶׁיִּהְיוּ מְשַׁמְּשִׁין אוֹתוֹ בְּבֵית אִשָּׁה אַחֶרֶת שֶׁנָּשָׂא בֵּין שֶׁהָיוּ עַבְדֵי מְלוֹג בֵּין שֶׁהָיוּ עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל. אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹלִיכָן לְעִיר אַחֶרֶת שֶׁלֹּא מִדַּעַת אִשְׁתּוֹ:

פרק כג

א הָאִשָּׁה שֶׁהִתְנֵית עַל בַּעְלָהּ לְבַטֵּל זְכוּת מִדְּבָרִים שֶׁזּוֹכֶה בָּהֶן הַבַּעַל אִם כָּתַב לָהּ וְעוֹדָהּ אֲרוּסָה קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין אֵינוֹ צָרִיךְ לִקְנוֹת מִיָּדוֹ. אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁכָּתַב לָהּ קַיָּם. וְאִם כָּתַב לָהּ אַחַר הַנִּשּׂוּאִין צָרִיךְ לִקְנוֹת מִיָּדוֹ:

ב הִתְנָה עִמָּהּ שֶׁלֹּא יְהִיוּ לוֹ דִּין וּדְבָרִים בִּנְכָסֶיהָ אִם מָכְרָה וְנָתְנָה מִכְרָהּ וּמַתְּנָתָהּ קַיָּם. אֲבָל אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָן כָּל זְמַן שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתָהּ. וְאִם קָנוּ מִיָּדוֹ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה שֶׁאֵין לוֹ דִּין וּדְבָרִים בִּנְכָסֶיהָ הֲרֵי סֹלֶת עַצְמוֹ מִגּוּף הַקַּרְקַע וְאֵין לוֹ בִּנְכָסֶיהָ פֵּרוֹת לְעוֹלָם. וַאֲפִלּוּ עֹרֵעַר

עַל קִנְיָנוֹ וְאָמַר לֹא עָלָה בְּדַעְתִּי שֶׁאֵין לִי פֵּרוֹת מִפְּנֵי קִנְיָן זֶה אֶלָּא שֶׁאִם מָכְרָה מִכְרָהּ קַיָּם שֶׁאֵין אָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה בְּלֹא נְכָסִים אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אֶלָּא כְּבָר סִלֵּק עַצְמוֹ מִגּוּף הַקַּרְקַע:

ג הִתְנָה עִמָּהּ שֶׁלֹּא יֹאכַל פֵּרוֹת נְכָסֶיהָ הֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן אֲבָל מוֹכְרִין אֶת הַפֵּרוֹת וְלוֹקְחִין בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָ. שֶׁלֹּא סִלֵּק עַצְמוֹ אֶלָּא מִפֵּרוֹת נְכָסִים אֲלוּ בִּלְבַד:

ד הִתְנָה עִמָּהּ שֶׁלֹּא יֹאכַל פֵּרוֹת נְכָסֶיהָ וְלֹא פֵּירֵי פֵּרוֹתֵיהֶן לוֹקְחִין הַפֵּרוֹת וְקוֹנִין בָּהֶם קַרְקַע וְלוֹקְחִין פֵּרוֹת קַרְקַע זוֹ וְקוֹנִין בָּהֶם קַרְקַע שְׁנִיָּה וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת אֵלּוּ שֶׁהֵן פֵּירֵי פֵּירֵי פֵּרוֹת. וְכֵן הַדָּבָר תָּמִיד עַד שֶׁיַּתְנֶה עִמָּהּ שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ לֹא פֵּרוֹת וְלֹא פֵּירֵי פֵּרוֹתֵיהֶן עַד לְעוֹלָם. וְאַחַר כָּךְ לֹא יִהְיוּ לוֹ פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ אֲבָל אִם מֵתָה יִירַשׁ הַכֹּל:

ה הִתְנָה עִמָּהּ שֶׁלֹּא יִירָשֶׁנָּה הֲרֵי זֶה לֹא יִירָשֶׁנָּה אֲבָל אוֹכֵל פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ. וְכֵן אִם הִתְנָה עִמָּהּ שֶׁיִּירַשׁ מִקְצָת נְכָסִים וְכֵן אִם הִתְנָה עִמָּהּ שֶׁאִם מֵתָה בְּלֹא בָּנִים יַחְזְרוּ נְכָסִין לְבֵית אֲבִיהָ הַכֹּל קַיָּם:

ו בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ קֹדֶם שֶׁתִּנָּשֵׂא שֶׁהַנַּחֲלָה הַבָּאָה לוֹ לְאָדָם שֶׁלֹּא מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ מַתָּנָה עָלֶיהָ שֶׁלֹּא יִירָשֶׁנָּה קֹדֶם שֶׁתִּהְיֶה רְאוּיָה לוֹ. אֲבָל אִם הִתְנָה עִמָּהּ אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת תְּנָאוֹ בָּטֵל וְיִירָשֶׁנָּה כְּמוֹ שֶׁבַּאֲרְנוּ:

ז הִתְנָה עִמָּהּ אַחַר נִשּׂוּאִין שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ דִּין וּדְבָרִים בִּנְכָסֶיהָ וְלֹא בְּפֵירֵי פֵּרוֹתֶיהָ עַד עוֹלָם בְּחַיֶּיהָ וּבְמוֹתָהּ הֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹת כְּלָל. אֲבָל אִם מֵתָה יִירָשֶׁנָּה כְּמוֹ שֶׁבַּאֲרְנוּ:

ח הַבַּעַל שֶׁהוֹצִיא הוֹצָאוֹת עַל נִכְסֵי מְלוֹג בֵּין שֶׁהוֹצִיא מְעַט וְאָכַל פֵּרוֹת הַרְבֵּה בֵּין שֶׁהוֹצִיא הַרְבֵּה וְאָכַל פֵּרוֹת מְעַט וַאֲפִלּוּ אָכַל גְּרוֹגֶרֶת אַחַת דֶּרֶךְ כָּבוֹד אוֹ שֶׁאָכַל דִּינָר אֶחָד אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא דֶּרֶךְ כָּבוֹד וַאֲפִלּוּ לֹא לָקַח בַּפֵּרוֹת מִמַּה שֶׁהוֹצִיא אֶלָּא חֲבִילָה אַחַת שֶׁל זְמוֹרוֹת. מַה שֶׁהוֹצִיא הוֹצִיא וּמַה שֶׁאָכַל אָכַל:

ט וְכֵן אִם נָפְלוּ לָהּ כְּסָפִים בְּמָקוֹם רָחוֹק וְהוֹצִיא עֲלֵיהֶן הוֹצָאוֹת עַד שֶׁהֵבִיאָן אוֹ עַד שֶׁהוֹצִיאָן מִיַּד מִי שֶׁהָיוּ אֶצְלוֹ וְלָקַח בָּהֶן קַרְקַע וְאָכַל פֵּרוֹתֶיהָ כִּשְׁעוּר מַה שֶּׁהוֹצִיא הוֹצִיא וּמַה שֶׁאָכַל אָכַל. הוֹצִיא וְלֹא אָכַל אוֹ שֶׁאָכַל פָּחוֹת מִכִּשְׁעוּר שָׁמִין כַּמָּה שֶׁהִשְׁבִּיחוּ וְשׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ כַּמָּה הוֹצִיא. אִם הַשֶּׁבַח יֶתֶר עַל הַהוֹצָאָה יִשְׁבַּע בִּנְקִיטַת חֵפֶץ כַּמָּה הוֹצִיא וְנוֹטֵל הַהוֹצָאָה. וְאִם הַהוֹצָאָה יְתֵרָה עַל הַשֶּׁבַח אֵין לוֹ מִן הַהוֹצָאָה אֶלָּא כְּשִׁעוּר הַשֶּׁבַח וּבִשְׁבוּעָה:

י בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמְגָרֵשׁ אֲבָל הָאִשָּׁה שֶׁמָּרְדָה עַל בַּעְלָהּ אֲפִלּוּ אָכַל הַרְבֵּה שָׁמִין לוֹ כַּמָּה אָכַל וּפוֹחֶתֶת אוֹתוֹ מִמַּה שֶּׁרָאוּי לִתֵּן לוֹ מִן הַהוֹצָאָה אַחַר שֶׁיִּשְׁבַּע וְנוֹטְלוֹ. שֶׁלֹּא הִקְנָה לָהּ כְּדֵי שֶׁתִּטֹּל וְתֵצֵא מֵעַצְמָהּ. וְכֵן הַמּוֹצִיא הוֹצָאוֹת עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ קְטַנָּה וּמֵאֲנָה בּוֹ רוֹאִין כַּמָּה אָכַל וְכַמָּה הוֹצִיא וְכַמָּה הִשְׁבִּיחַ וְשָׁמִין לוֹ כְּאָרִיס שֶׁהֲרֵי בִּרְשׁוּת יָרַד:

יא מִנְהָגוֹת רַבּוֹת יֵשׁ בִּנְדוּנְיָא. יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁיִּכְתְּבוּ בַּכְּתֻבּוֹת הַנְּדוּנְיָא יֶתֶר עַל דָּמְיָהּ בִּשְׁלִישׁ אוֹ בְּחֹמֶשׁ אוֹ בְּמֶחֱצָה. כְּגוֹן שֶׁתִּהְיֶה הַנְּדוּנְיָא מֵאָה וְכוֹתְבִים שֶׁהִכְנִיסָה מֵאָה וַחֲמִשִּׁים כְּדֵי לְהַרְבּוֹת בִּפְנֵי הָעָם וּכְשֶׁתָּבוֹא לִגְבּוֹת לֹא תִּגְבֶּה אֶלָּא הַמֵּאָה. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ לִכְתֹּב פָּחוֹת. וְאִם פָּסְקָה לְהָבִיא לוֹ בְּמֵאָה כֵּלִים נוֹתֶנֶת שְׁוֶה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אוֹ מֵאָה וַחֲמִשִּׁים וְכוֹתְבִין שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ לִכְתֹּב שְׁוֶה מָנֶה בְּמָנֶה. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁיִּתֵּן הָאִישׁ מָעוֹת לְפִי הַנְּדוּנְיָא דָּבָר קָצוּב שֶׁתִּתְקַשֵּׁט בּוֹ הַכַּלָּה וְתִקָּנֶה בּוֹ בְּשָׂמִים וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁיְּכִנִּיס הָאִישׁ שׁוּם מִשֶּׁלּוֹ לָאִשָּׁה וְיִצְטָרֵף לְנַדָּנְיָתָהּ לְהִתְנָאוֹת בּוֹ:

יב הַנּוֹשֵׂא סְתָם כּוֹתֵב וְנוֹתֵן כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. וְכֵן הִיא שֶׁפְּסָקָה לְהַכְנִיס נוֹתֶנֶת כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה וּכְשֶׁתִּבֹּא לִגְבּוֹת כְּתֻבָּתָהּ מַגְבִּין לָהּ מַה שֶּׁבִּכְתֻבָּתָהּ כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. וּבְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן מִנְהַג הַמְּדִינָה עִקָּר גָּדוֹל הוּא וְעַל פִּיו דָּנִין וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה אוֹתוֹ מִנְהָג פָּשׁוּט בְּכָל הַמְּדִינָה:

יג אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁהָיוּ בֵּינֵיהֶם שִׁדּוּכִין וְאָמַר לָהּ כַּמָּה אֶת מַכְנֶסֶת לִי כָּךְ וְכָךְ וְאָמְרָה לוֹ וְכַמָּה אַתָּה נוֹתֵן לִי אוֹ כּוֹתֵב לִי כָּךְ וְכָךְ. וְכֵן הָאָב שֶׁפָּסַק עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִנְךָ כָּךְ וְכָךְ וְכַמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִתְּךָ כָּךְ וְכָךְ וְעָמְדוּ וְקִדְּשׁוּ קָנוּ אוֹתָן הַדְּבָרִים וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה בֵּינֵיהֶן קִנְיָן. וְאֵלּוּ הֵן הַדְּבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה:

יד בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁפָּסַק הָאָב לְבִתּוֹ בֵּין קְטַנָּה וּבֵין גְּדוֹלָה וּפָסַק הָאָב לִבְנוֹ [ב.] וּבְנִשּׂוּאִין רִאשׁוֹנִים שֶׁדִּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ וּמֵרֹב שִׂמְחָתוֹ בַּנִּשּׂוּאִין הָרִאשׁוֹנִים גָּמַר וּמַקְנֶה לוֹ בַּאֲמִירָה. אֲבָל אָח שֶׁפָּסַק לַאֲחוֹתוֹ אוֹ אִשָּׁה שֶׁפָּסְקָה לְבִתָּהּ וְכֵן שְׁאָר קְרוֹבִים וְכֵן הָאָב שֶׁפָּסַק לִבְנוֹ אוֹ לְבִתּוֹ בְּנִשּׂוּאִין שְׁנִיִּים לֹא קָנוּ אוֹתָן הַדְּבָרִים עַד שֶׁיִּקְנוּ מִיָּדֵי הַפּוֹסֵק שֶׁיִּתֵּן כָּךְ וְכָךְ:

טו הָאָב שֶׁפָּסַק עַל יַד בִּתּוֹ לֹא קָנְתָה הַבַּת אוֹתָהּ הַמַּתָּנָה עַד שֶׁיִּכְנֹס אוֹתָהּ בַּעְלָהּ. וְכֵן הַבֵּן לֹא קָנָה עַד שֶׁיִּכְנֹס. שֶׁכָּל הַפּוֹסֵק אֵינוֹ פּוֹסֵק אֶלָּא עַל מְנָת לִכְנֹס. לְפִיכָךְ הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ וּמֵת קֹדֶם שֶׁיִּכְנֹס וְנָפְלָה לִפְנֵי אָחִיו לְיִבּוּם יָכוֹל הָאָב לוֹמַר לַיָּבָם לְאָחִיךָ הָיִיתִי רוֹצֶה לִתֵּן וּלְךָ אֵינִי רוֹצֶה לִתֵּן. וַאֲפִלּוּ הָיָה הָרִאשׁוֹן עִם הָאָרֶץ וְהַשֵּׁנִי חָכָם. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַבַּת רוֹצָה בּוֹ:

טז הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ וְהָלַךְ הָאָב לִמְדִינָה אַחֶרֶת יְכוֹלָה הִיא לוֹמַר לַבַּעַל אֲנִי לֹא פָסַקְתִּי עַל עַצְמִי מָה אֲנִי יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת אוֹ כְּנוֹס בְּלֹא נְדוּנְיָא אוֹ פָּטְרֵנִי בְּגֵט. אֲבָל אִם פָּסְקָה הִיא עַל עַצְמָהּ וְלֹא הִגִּיעָה יָדָהּ הֲרֵי זוֹ יוֹשֶׁבֶת עַד שֶׁתִּמְצָא מַה שֶּׁפָּסְקָה אוֹ עַד שֶׁתָּמוּת. וְלָמָּה לֹא תִּפְטֹר עַצְמָהּ בְּמָרְדוּת. שֶׁהַמּוֹרֶדֶת וְהִיא אֲרוּסָה הַבַּעַל רוֹצֶה לְכָנְסָהּ וְהִיא אֵינָהּ רוֹצָה

אֲבָל זוֹ אֵין הַבַּעַל רוֹצֶה בָּהּ עַד שֶׁתִּתֵּן הַנִּדּוּנְיָא שֶׁפְּסָקָה וְהִיא רוֹצָה בּוֹ שֶׁהֲרֵי אוֹמֶרֶת לוֹ אוֹ כְּנֹס אוֹ פְּטֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּגְדוֹלָה אֲבָל בִּקְטַנָּה שֶׁפָּסְקָה עַל עַצְמָהּ כּוֹפִין אוֹתוֹ לִתֵּן גֵּט אוֹ יִכְנֹס בְּלֹא נְדוּנְיָא:

יז הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה וּפָסְקָה עִמּוֹ שֶׁיִּהְיֶה זָן אֶת בִּתָּהּ כָּךְ וְכָךְ שָׁנִים חַיָּב לָזוּן אוֹתָם שָׁנִים שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ. וְהוּא שֶׁיִּתְּנוּ עַל דָּבָר זֶה בְּשָׁעַת הַקִּדּוּשִׁין. אֲבָל שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַקִּדּוּשִׁין עַד שֶׁיִּקְנוּ מִיָּדוֹ אוֹ עַד שֶׁיִּכְתֹּב בִּשְׁטָר וְכַיּוֹצֵא בּוֹ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת מַקָּח וּמִמְכָּר. נִתְגָּרְשָׁה בְּתוֹךְ הַשָּׁנִים שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ לָזוּן אֶת בִּתָּהּ וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר וּפָסְקָה גַּם עִמּוֹ שֶׁיִּהְיֶה זָן אוֹתָהּ הַבַּת כָּךְ וְכָךְ שָׁנִים לֹא יֹאמַר רְאשׁוֹן אִם תָּבוֹא לְבֵיתִי אֲזוֹנָהּ אֶלָּא מוֹלִיךְ מְזוֹנוֹתֶיהָ לַמָּקוֹם שֶׁהִיא שָׁם אִמָּהּ. וְכֵן לֹא יֹאמְרוּ שְׁנֵיהֶם הֲרֵי אָנוּ זָנִין אוֹתָהּ כְּאַחַת אֶלָּא אֶחָד זָנָהּ וְאֶחָד נוֹתֵן לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת:

יח נִשֵּׂאת הַבַּת בְּתוֹךְ זְמַן זֶה הַבַּעַל חַיָּב בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ. וּבַעֲלֵי אִמָּהּ שְׁנֵיהֶם כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹתֵן לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת. מֵתוּ אֵלּוּ שֶׁפָּסְקוּ לָזוּן אוֹתָהּ אִם קָנוּ מִיָּדָן אוֹ שֶׁחִיֵּב עַצְמוֹ בִּשְׁטָר הֲרֵי זוֹ כְּבַעַל חוֹב בִּשְׁטָר וְטוֹרֶפֶת מְזוֹנוֹתֶיהָ מִנְּכְסֵיהֶן הַמְשֻׁעְבָּדִים עַד סוֹף הַזְּמַן שֶׁפָּסְקוּ. וְאִם פָּסְקוּ בִּשְׁעַת הַקִּדּוּשִׁין וְלֹא הָיָה שָׁם קִנְיָן הֲרֵי הֵם דְּבָרִים שֶׁלֹּא נִתְּנוּ לִכְתֹּב וְאֵינָהּ טוֹרֶפֶת בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ:

פרק כד

א הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאֵילוֹנִית וְלֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים וְלֹא אִשָּׁה אַחֶרֶת לִפְרוֹת וְלִרְבּוֹת מִמֶּנָּה אַף עַל פִּי שֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ וּמוֹצִיא הֲרֵי הִיא כִּכָל הַנָּשִׁים וְיֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה וּשְׁאָר תְּנָאֵי כְּתֻבָּה. וְכֵן זוֹכֶה הַבַּעַל בְּמַה שֶּׁזָּכָה בִּשְׁאָר הַנָּשִׁים:

ב אֲבָל הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה וְלֹא הִכִּיר בָּהּ וְנִמְצֵאת אֵילוֹנִית אוֹ מֵחַיָּבֵי לְאוִין. וְכֵן הַנּוֹשֵׂא שְׁנַיִם בֵּין הִכִּיר בָּהּ בֵּין לֹא הִכִּיר בָּהּ. אֵין לָהּ עִקַּר כְּתֻבָּה וְלֹא תְּנָאֵי מִתְּנָאֵי כְּתֻבָּה. אֲבָל תּוֹסֶפֶת יֵשׁ לָהּ. וְאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת וַאֲפִלּוּ לְאַחַר מוֹתוֹ. וּכְשֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ וּמַפְרִישִׁין בֵּינֵיהֶם אֵין מוֹצִיאִין מִן הַבַּעַל פֵּרוֹת שֶׁאָכַל:

ג וְלָמָּה אֵין לָהֶן עִקַּר וְיֵשׁ לָהֶן תּוֹסֶפֶת. הָעִקַּר שֶׁהוּא תַּקָּנַת חֲכָמִים כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ הוֹאִיל וְלֹא הִכִּיר בָּהּ אֵין לָהּ עִקַּר. אֲבָל תּוֹסֶפֶת שֶׁהוּא חִיֵּב עַצְמוֹ בָּהּ כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה וְתַעֲמֹד לְפָנָיו הֲרֵי עָמְדָה בַּתְּנָאֵי שֶׁלָּהּ וַהֲרֵי הִקְנִית לוֹ הֲנָאָתָהּ וַהֲרֵי הִיא עוֹמֶדֶת [לְפָנָיו] אֲבָל הַתּוֹרָה אָסְרָה אוֹתָהּ עָלָיו וּמַה הִיא יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת. לְפִיכָךְ יֵשׁ לָהּ תּוֹסֶפֶת שֶׁאֵין מַעֲשֶׂיהָ הֵן הַגּוֹרְמִין לָהּ לְהֵאָסֵר אַחַר הַנִּשּׂוּאִין אֶלָּא אָסוּרָה הָיְתָה מִקֹּדֶם:

ד וְלָמָּה לֹא חִלְקוּ בַּשְּׁנִיָּה בֵּין שֶׁהִכִּיר בָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ אֶלָּא אָמְרוּ אֵין לָהּ עִקָּר כְּתֻבָּה בְּכָל מָקוֹם. מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים עָשׂוּ בָּהּ חִזּוּק. אֲבָל אִם נָשָׂא אַחַת מֵחַיָּבֵי לָאוִין; וְהִכִּיר בָּהּ. אוֹ אַחַת מֵחַיָּבֵי עֲשֵׂה בֵּין הִכִּיר בָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה. שֶׁחַיָּבֵי לָאוִין שֶׁהִכִּיר בָּהּ רָצָה לָזוּן בְּנָכְסָיו וְחַיָּבֵי עֲשֵׂה אִסּוּרָן קַל. וְיֵשׁ לִשְׁתֵּיהֶן מְזוֹנוֹת לְאַחַר מוֹתוֹ. וְכֵן אִם לָוְתָה וְאָכְלָה חַיָּב לְשַׁלֵּם. וּכְשֶׁכּוֹפִין אוֹתָן לְהוֹצִיא מוֹצִיאִין מִן הַבַּעַל כָּל פֵּרוֹת שֶׁאָכַל מִכָּל נְכָסֶיהָ:

ה הַמְמָאֶנֶת אֵין לָהּ כְּתֻבָּה אֲבָל תּוֹסֶפֶת יֵשׁ לָהּ. וְאֵין מוֹצִיאִין מִן הַבַּעַל פֵּרוֹת שֶׁאָכַל. וְאִם לָוְתָה כְּשֶׁהָיְתָה תַּחְתָּיו וְאָכְלָה וְאַחַר כָּךְ מֵאֲנָה אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָן מְזוֹנוֹת מִן הַבַּעַל:

ו מִי שֶׁזִּנְּתָה תַּחַת בַּעְלָהּ אֵין לָהּ כְּתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת וְלֹא אֶחָד מִתְּנָאֵי כְּתֻבָּה שֶׁהֲרֵי מַעֲשֶׂיהָ גָּרְמוּ לָהּ לְהֵאָסֵר עַל בַּעְלָהּ:

ז וְהֵיאַךְ דִּין נָשִׁים אֵלּוּ בִּנְדוּנְיָא שֶׁלָּהֶם. כָּל אִשָּׁה שֶׁנִּדְנְיָתָהּ קַיֶּמֶת אֲפִלּוּ זִנְּתָה נוֹטֶלֶת שֶׁלָּהּ וְהוֹלֶכֶת. וְאִם הָיְתָה שְׁנִיָּה אוֹ אֶחָד מֵחַיָּבֵי עֲשֵׂה בֵּין הִכִּיר בָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ אוֹ שֶׁהָיְתָה אַיְלוֹנִית אוֹ מֵחַיָּבֵי לָאוִין וְהִכִּיר בָּהּ הֲרֵי הִיא בִּנְדָנְיָתָהּ כְּכָל הַנָּשִׁים:

ח נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. וְנִכְסֵי מְלוֹג מַה שֶּׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד אָבַד לָהּ וְאֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם. הָיְתָה אַיְלוֹנִית אוֹ מֵחַיָּבֵי לָאוִין וְלֹא הִכִּיר בָּהּ כָּל מַה שֶּׁאָבַד אוֹ נִגְנַב אוֹ בָּלָה אוֹ שֶׁנִּשְׁחַק מִנִּכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל אֵין הַבַּעַל חַיָּב לְשַׁלֵּם. שֶׁהֲרֵי הִיא נָתְנָה לוֹ רְשׁוּת לְהִיוָּתָן אֲצָלוֹ. וְכָל מַה שֶּׁאָבַד אוֹ נִגְנַב מִנִּכְסֵי מְלוֹג חַיָּב לְשַׁלֵּם. הֻפַּךְ מִכָּל הַנָּשִׁים מִפְּנֵי שֶׁאֵין שָׁם אִישׁוּת גְּמוּרָה לֹא זָכָה בִּנְכְסֵי מְלוֹג:

ט וְהַמְמָאֶנֶת אֵין לָהּ בְּלִיוֹת כְּלָל שֶׁאֵין מוֹצִיאִין מִן הַבַּעַל דָּבָר מִמַּה שֶּׁאָבַד אוֹ נִגְנַב מִנְּכָסֶיהָ בֵּין מִנִּכְסֵי מְלוֹג בֵּין מִנִּכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל אֶלָּא נוֹטֶלֶת הַנִּמְצָא לָהּ וְיוֹצְאָה:

י מִי שֶׁזִּנְּתָה תַּחַת בַּעְלָהּ אֵין לָהּ כְּתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת. וְאֵין מוֹצִיאִין מֵהַבַּעַל דָּבָר מִמַּה שֶּׁאָבַד אוֹ נִגְנַב מִנִּכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל שֶׁלָּהּ. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר נִכְסֵי מְלוֹג. וְלֹא הַמְזוֹנָה בִּלְבַד אֶלָּא אַף הָעוֹבֶרֶת עַל דַּת מֹשֶׁה אוֹ עַל דַּת יְהוּדִית אוֹ הַיּוֹצֵאת מִשּׁוּם שֵׁם רַע אֵין לָהּ כְּתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת וְלֹא תְּנַאי מִתְּנָאֵי כְּתֻבָּה. וְכָל אַחַת מֵהֶן נוֹטֶלֶת הַנִּמְצָא לָהּ מִנְּדָנְיָתָהּ וְיוֹצְאָה וְאֵין הַבַּעַל חַיָּב לְשַׁלֵּם כְּלוּם לֹא מַה שֶּׁפִּחֵת וְלֹא מַה שֶּׁאָבַד:

יא וְאֵלּוּ הֵן הַדְּבָרִים שֶׁאִם עָשְׂתָה אַחַת מֵהֶן עֲבֵרָה עַל דַּת מֹשֶׁה. יוֹצְאָה בַּשּׁוּק וּשְׂעַר רֹאשָׁהּ גָּלוּי. אוֹ שֶׁנּוֹדֶרֶת אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּעַת וְאֵינָהּ מְקַיֶּמֶת. אוֹ שֶׁשִּׁמְּשָׁה מִטָּתָהּ וְהִיא נִדָּה. אוֹ שֶׁאֵינָהּ קוֹצָה לָהּ חַלָּה. אוֹ שֶׁהֶאֱכִילָה אֶת בַּעְלָהּ דְּבָרִים אֲסוּרִים, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים וּנְבֵלוֹת, אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁאֵינָן מְעֻשָּׂרִין. וְהֵיאַךְ יוֹדֵעַ דָּבָר זֶה כְּגוֹן שֶׁאָמְרָה לוֹ פֵּרוֹת אֵלּוּ פְּלוֹנִי כֹּהֵן תִּקְּנָם לִי וְעִסָּה זוֹ פְּלוֹנִית הִפְרִישָׁה לִי חַלָּתָהּ וּפְלוֹנִי הֶחְכָּם טָהֵר לִי אֶת הַכֹּתֶם וְאַחַר

שֶׁאָכַל אוֹ בָּא עָלֶיהָ שֶׁאַל אוֹתוֹ פְּלוֹנִי וְאָמַר לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם. וְכֵן אִם הֶחֱזִקָה נִדָּה בִּשְׁכֵנוֹתֶיהָ וְאָמְרָה לְבַעְלָהּ טְהוֹרָה אֲנִי וּבָא עָלֶיהָ:

יב וְאֵי זוֹ הִיא דָּת יְהוּדִית הוּא מִנְהַג הַצְּנִיעוּת שֶׁנָּהֲגוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. וְאֵלּוּ הֵן הַדְּבָרִים שֶׁאִם עָשְׂתָה אַחַת מֵהֶן עָבְרָה עַל דָּת יְהוּדִית. יוֹצְאָה לַשּׁוּק אוֹ לְמָבוֹי מְפֻלָּשׁ וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ וְאֵין עָלֶיהָ רְדִיד כְּכָל הַנָּשִׁים. אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁעָרָהּ מְכֻסֶּה בְּמִטְפַּחַת. אוֹ שֶׁהָיְתָה טוֹוָה בַּשּׁוּק וְוֶרֶד וְכַיּוֹצֵא בּוֹ כְּנֶגֶד פָּנֶיהָ עַל פַּדַּחְתָּהּ אוֹ עַל לְחָיֶיהָ כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשׂוֹת הָעַכּוּ"ם הַפְּרוּצוֹת. אוֹ שֶׁטּוֹוָה בַּשּׁוּק וּמַרְאֵית זְרוֹעוֹתֶיהָ לִבְנֵי אָדָם. אוֹ שֶׁהָיְתָה מְשַׂחֶקֶת עִם הַבַּחוּרִים. אוֹ שֶׁהָיְתָה תּוֹבַעַת הַתַּשְׁמִישׁ בְּקוֹל רָם מִבַּעְלָהּ עַד שֶׁשְּׁכֵנוֹתֶיהָ שׁוֹמְעוֹת אוֹתָהּ מְדַבֶּרֶת עַל עִסְקֵי תַּשְׁמִישׁ. אוֹ שֶׁהָיְתָה מְקַלֶּלֶת אֲבִי בַּעְלָהּ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ:

יג עֶזְרָא תִּקֵּן שֶׁתְּהֵיֶה אִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִנָּר תָּמִיד בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ מִשּׁוּם צְנִיעוּת. וְאִם לֹא חָגְרָה אֵינָהּ עוֹבֶרֶת עַל דַּת מֹשֶׁה וְלֹא הִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ. וְכֵן אִם יָצְתָה בְּרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ מֵחָצֵר לְחָצֵר בְּתוֹךְ הַמָּבוֹי הוֹאִיל וּשְׁעָרָהּ מְכֻסֶּה בְּמִטְפַּחַת אֵינָהּ עוֹבֶרֶת עַל דָּת:

יד הָעוֹבֶרֶת עַל דָּת צְרִיכָה הַתְרָאָה וְעֵדִים וְאַחַר כָּךְ תַּפְסִיד כְּתֻבָּתָהּ. עָבְרָה בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְיָדַע שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת עַל דָּת וְהִתְרָה בָּהּ בְּלֹא עֵדִים וְחָזְרָה וְעָבְרָה הוּא טוֹעֵן וְאוֹמֵר אַחַר הַתְרָאָה עָבְרָה וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא עָבַרְתִּי כְּלָל אוֹ לֹא הִתְרָה בִּי. אִם רָצָה לְהוֹצִיא הֲרֵי זֶה נוֹתֵן כְּתֻבָּה אַחַר שֶׁתִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא עָבְרָה. שֶׁאִם תּוֹדֶה שֶׁעָבְרָה אַחַר הַתְרָאָה זוֹ אֵין לָהּ כְּלוּם:

טו כֵּיצַד הִיא יוֹצְאָה מִשּׁוּם שֵׁם רַע. כְּגוֹן שֶׁהָיוּ שָׁם עֵדִים שֶׁעָשְׂתָה דָּבָר מְכֹעָר בְּיוֹתֵר שֶׁהַדְּבָרִים מַרְאִין שֶׁהָיְתָה שָׁם עֲבֵרָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם עֵדוּת בְּרוּרָה בִּזְנוּת. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה בֶּחָצֵר לְבַדָּהּ וְרָאוּ רוֹכֵל יוֹצֵא וְנִכְנְסוּ מִיָּד בְּשָׁעַת יְצִיאָתוֹ וּמָצְאוּ אוֹתָהּ עוֹמֶדֶת מֵעַל הַמִּטָּה וְהִיא לוֹבֶשֶׁת הַמִּכְנָסַיִם אוֹ חוֹגֶרֶת אֲזוֹרָהּ. אוֹ שֶׁמָּצְאוּ רַק לַח לְמַעְלָה מִן הַכִּיל֯ה. אוֹ שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים מִמָּקוֹם אָפֵל. אוֹ מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה מִן הַבּוֹר וְכַיּוֹצֵא בּוֹ. אוֹ שֶׁרָאוּהוּ מְנַשֵּׁק עַל פִּי חֲלוּקָהּ אוֹ שֶׁרָאוּ אוֹתָן מְנַשְּׁקִין זֶה אֶת זֶה אוֹ מְגַפְּפִין זֶה אֶת זֶה אוֹ שֶׁנִּכְנְסוּ זֶה אַחַר זֶה וְהֵגִיפוּ דְּלָתוֹת וְכַיּוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ. אִם רָצָה הַבַּעַל לְהוֹצִיאָהּ תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה. וְאֵין זוֹ צְרִיכָה הַתְרָאָה:

טז עוֹבֶרֶת עַל דַּת מֹשֶׁה אוֹ עַל דָּת יְהוּדִית וְכֵן זֹאת שֶׁעָשְׂתָה דָּבָר מְכֹעָר אֵין כּוֹפִין אֶת הַבַּעַל לְהוֹצִיא אֶלָּא אִם רָצָה לֹא יוֹצִיא. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוֹצִיא אֵין לָהֶן כְּתֻבָּה שֶׁהַכְּתֻבָּה תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ. וְלֹא הִקְפִּידוּ אֶלָּא עַל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַצְּנוּעוֹת אֲבָל אֵלּוּ הַפְּרוּצוֹת אֵין לָהֶן תַּקָּנָה [זוֹ] אֶלָּא תְּהֵא קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ:

יז מִי שֶׁרָאָה אִשְׁתּוֹ שֶׁזָּנְתָה אוֹ שֶׁאָמְרָה לוֹ אַחַת מִקְּרוֹבוֹתָיו אוֹ מִקְּרוֹבוֹתֶיהָ שֶׁהוּא מַאֲמִינָם וְסוֹמֶכֶת דַּעְתּוֹ עֲלֵיהֶם שֶׁזָּנְתָה אִשְׁתּוֹ. בֵּין שֶׁהָיָה הָאוֹמֵר אִישׁ בֵּין שֶׁהָיְתָה אִשָּׁה הוֹאִיל

וְסָמְכָה דַּעְתּוֹ לְדָבָר זֶה שֶׁהוּא אֱמֶת הֲרֵי זֶה חַיָּב לְהוֹצִיא וְאָסוּר לוֹ לָבוֹא עָלֶיהָ וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וְאִם הוֹדִית לוֹ שֶׁזִּנְּתָה תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה. לְפִיכָךְ מַשְׁבִּיעָהּ בִּנְקִיטַת חֵפֶץ שֶׁלֹּא זִנְּתָה תַּחְתָּיו אִם רָאָה אוֹתָהּ בְּעַצְמוֹ וְאַחַר כָּךְ תִּגְבֶּה כְּתֻבָּתָהּ. אֲבָל בִּדְבַר אַחֵר אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ אֶלָּא עַל יְדֵי גִּלְגּוּל:

יח אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ שֶׁזִּנְּתָה תַּחְתָּיו בִּרְצוֹנָהּ אֵין מַשְׁגִּיחִין לִדְבָרֶיהָ שֶׁמָּא עֵינֶיהָ נָתְנָה בְּאַחֵר. אֲבָל אִבְּדָה כְּתֻבָּתָהּ עִקַּר וְתוֹסֶפֶת וְאִבְּדָה הַבְּלָאוֹת שֶׁהֲרֵי הוֹדִית בִּזְנוּת. וְאִם הָיָה מַאֲמִינָהּ וְסוֹמֵךְ דַּעְתּוֹ עַל דְּבָרֶיהָ הֲרֵי זֶה חַיָּב לְהוֹצִיאָהּ. וְאֵין בֵּית דִּין כּוֹפִין אֶת הָאִישׁ לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּדָבָר מִדְּבָרִים אֵלּוּ עַד שֶׁיָּבוֹאוּ שְׁנֵי עֵדִים וְיַעִידוּ שֶׁזִּנְּתָה אִשְׁתּוֹ זֹאת בִּפְנֵיהֶם בִּרְצוֹנָהּ וְאַחַר כָּךְ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא:

יט הָאִשָּׁה שֶׁזִּנְּתָה תַּחַת בַּעְלָהּ בִּשְׁגָגָה אוֹ בְּאֹנֶס הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה יג) "וְהִיא לֹא נִתְפָּשָׂה" הָא נִתְפָּשָׂה מֻתֶּרֶת. בֵּין שֶׁאָנְסָהּ עַכּוּ"ם בֵּין שֶׁאָנְסָהּ יִשְׂרָאֵל. וְכָל שֶׁתְּחִלַּת בִּיאָתָהּ בְּאֹנֶס אַף עַל פִּי שֶׁסּוֹפָהּ בְּרָצוֹן וַאֲפִלּוּ אָמְרָה הָנִיחוּ לוֹ שֶׁאִלְמָלֵי לֹא אָנַס אוֹתִי הָיִיתִי שׂוֹכֶרְתּוֹ הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. שֶׁהַיְצֶר לְבָשָׂהּ וּמִתְּחִלָּה [הָיְתָה] בְּאֹנֶס:

כ נָשִׁים שֶׁגָּנְבוּ אוֹתָן לִסְטִים הֲרֵי הֵן כִּשְׁבָיוֹת שֶׁהֵן אֲנוּסוֹת וּמֻתָּרוֹת לְבַעְלֵיהֶן. וְאִם הֻנִּיחוּם וְהָלְכוּ לַלִּסְטִים מֵעַצְמָן הֲרֵי אֵלּוּ בְּרָצוֹן וַאֲסוּרוֹת לְבַעְלֵיהֶן. וְדִין הַשּׁוֹגֶגֶת וְדִין הַנֶּאֱנֶסֶת אֶחָד הוּא שֶׁהַשִּׁגְגָה צַד אֹנֶס יֵשׁ בָּהּ:

כא בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה בַּעְלָהּ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל אֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁשִּׁגְגָה אוֹ שֶׁנֶּאֱנְסָה אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ שֶׁהֲרֵי נַעֲשֵׂית זוֹנָה מִכָּל מָקוֹם וְהוּא אָסוּר בְּזוֹנָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי בִיאָה:

כב אֶחָד אֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל אוֹ אֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁנֶּאֱנְסָה כְּתֻבָּתָהּ קַיֶּמֶת הָעִקָּר וְהַתּוֹסֶפֶת וְלֹא הִפְסִידָה מִכְּתֻבָּתָהּ כְּלוּם. וְכוֹפִין אֶת הַכֹּהֵן לִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ וּלְגָרְשָׁהּ:

כג אֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ נֶאֱנַסְתִּי אוֹ שָׁגַגְתִּי וְנִבְעַלְתִּי לְאַחֵר אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְדָבָרֶיהָ שֶׁמָּא עֵינֶיהָ נָתְנָה בְּאַחֵר. וְאִם הָיְתָה נֶאֱמֶנֶת לוֹ אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ אָדָם שֶׁהוּא סוֹמֵךְ עַל דְּבָרָיו יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

כד הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ בִּפְנֵי שְׁנַיִם אַל תִּסָּתְרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי וְנִכְנְסָה עִמּוֹ לְסֵתֶר בִּפְנֵי שְׁנֵי עֵדִים וְשָׁהֲתָה כְּדֵי טֻמְאָה הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה עַל בַּעְלָהּ עַד שֶׁיִּשְׁקֶנָּה מֵי הַמָּרִים כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת סוֹטָה. וְאִם מֵת קֹדֶם שֶׁיַּשְׁקֶנָּה אֵין לָהּ כְּתֻבָּה. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָצְאוּ דָּבָר מְכֹעָר. שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר יוֹתֵר מְכֹעָר מִזֶּה. וְהַיּוֹם שֶׁאֵין שָׁם מֵי סוֹטָה נֶאֱסְרָה עָלָיו אִסּוּר עוֹלָם וְתֵצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת שֶׁהֲרֵי מַעֲשֶׂיהָ הָרָעִים גָּרְמוּ לָהּ לְהֵאָסֵר:

כה אָמַר לָהּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ אַל תִּסָּתְרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי וְרָאָה אוֹתָהּ שֶׁנִּסְתְּרָה עִמּוֹ וְשָׁהֲתָה כְּדֵי טֻמְאָה הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה עָלָיו בְּזֶמַן הַזֶּה שֶׁאֵין שָׁם מֵי סוֹטָה. וְחַיָּב לְהוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וְאִם הוֹדֵית שֶׁנִּסְתְּרָה אַחַר שֶׁהִתְרָה בָּהּ תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה וּלְפִיכָךְ מַשְׁבִּיעָהּ עַל זֶה וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן כְּתֻבָּה:

פרק כה

א הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה סְתָם וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת. בְּאֵלּוּ נְדָרִים אָמְרוּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל בָּשָׂר אוֹ שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה יַיִן אוֹ שֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁט בְּמִינֵי צִבְעוֹנִין וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר הַמִּינִים שֶׁדֶּרֶךְ כָּל נְשֵׁי הַמָּקוֹם לְהִתְקַשֵּׁט בָּהֶן. אֲבָל נִמְצָא עָלֶיהָ נֵדֶר אַחֵר חוּץ מֵאֵלּוּ לֹא הִפְסִידָה כְּלוּם:

ב וְכֵן הַכּוֹנֵס אִשָּׁה סְתָם וְנִמְצָא בָּהּ מוּם מִמּוּמֵי הַנָּשִׁים שֶׁכְּבָר בֵּאַרְנוּם וְלֹא יָדַע הַבַּעַל בְּמוּם זֶה וְלֹא שָׁמַע בּוֹ וְרָצָה הֲרֵי זוֹ תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת. כֵּיצַד. הָיָה מֻרְחָץ בָּעִיר וְהָיוּ לוֹ קְרוֹבִים אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לֹא יָדַעְתִּי מוּמִין אֵלּוּ וַאֲפִלּוּ מוּמִין שֶׁמְּסַתֶּרֶת מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹדֵק בְּקְרוֹבוֹתָיו וַחֲזָקָה שֶׁשָּׁמַע וְרָצָה. וְאִם אֵין שָׁם מֻרְחָץ אוֹ שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ קְרוֹבִים טוֹעֵן בְּמוּמִין שֶׁמְּסַתֶּרֶת. וְנִכְפֶּה בְּעִתִּים יְדוּעִים הֲרֵי הוּא מִמּוּמֵי סֵתֶר. אֲבָל בְּמוּמִין שֶׁבְּגָלוּי אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן שֶׁהֲרֵי הַכֹּל רוֹאִין אוֹתָן וְאוֹמְרִין לוֹ וְחֲזָקָתוֹ שֶׁשָּׁמַע וְנִתְפַּיֵּס. דָּבָר יָדוּעַ הוּא שֶׁאֵין דִּין זֶה אֶלָּא בְּאוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהָיָה מִנְהָג הַנָּשִׁים שָׁם לְהַלֵּךְ בַּשּׁוּק וּפְנֵיהֶן גְּלוּיוֹת וְהַכֹּל יוֹדְעִין אוֹתָן וְאוֹמְרִין זוֹ הִיא בִּתּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי וְזוֹ הִיא אֲחוֹתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי כְּמוֹ עָרֵי אֱדוֹם בְּזֶמַן הַזֶּה. אֲבָל מְקוֹמוֹת שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַבָּנוֹת שָׁם לָצֵאת לַשּׁוּק כְּלָל וְאִם תֵּצֵא הַבַּת לַמֻּרְחָץ בַּנֶּשֶׁף תֵּצֵא מִתְנַכֶּרֶת וְלֹא יִרְאֶה אוֹתָהּ אָדָם חוּץ מִקְּרוֹבוֹתֶיהָ הֲרֵי זֶה טוֹעֵן אַף בְּמוּמִין שֶׁבְּגָלוּי. וְהוּא שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם מֻרְחָץ וְשֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ קְרוֹבָה לִבְדֹּק בָּהּ. אֲבָל אִם הָיָה שָׁם מֻרְחָץ בְּעִיר זוֹ שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַנָּשִׁים לָצֵאת בָּהּ וּפְנֵיהֶם מְגֻלּוֹת אִם יֵשׁ לוֹ קְרוֹבָה אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן שֶׁהֲרֵי הַכֹּל רוֹאִין אוֹתָהּ עֲרֻמָּה בַּמֻּרְחָץ. וְאִם דַּרְכָּן לְהִתְנַכֵּר וּלְהִתְחַבֵּא אַף בַּמֻּרְחָץ וְשֶׁתִּהְיֶה הַבַּת רוֹחֶצֶת בַּלַּיְלָה אוֹ בְּבֵית קָטָן בַּמֻּרְחָץ לְבַדָּהּ עַד שֶׁלֹּא תֵּרָאֶה וְלֹא תִּוָּדַע הֲרֵי זֶה טוֹעֵן אַף בְּמוּמִין שֶׁבְּגָלוּי. וְהַדְּבָרִים אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁל טַעַם הֵם וְאֵינָם גְּזֵרַת הַכָּתוּב:

ג הוֹרוּ מִקְצַת הַגְּאוֹנִים שֶׁזֶּה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹדֵק בְּקְרוֹבוֹתָיו אֵינוֹ קְרוֹבוֹתָיו בִּלְבַד אֶלָּא אֲפִלּוּ מְיֻדָּעָיו. וַאֲפִלּוּ הָיָה גָּר בְּעִיר שֶׁאֵין לוֹ קָרוֹב כְּלָל אִם יֵשׁ שָׁם מֻרְחָץ אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן. שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ רֵעִים וְאוֹמַר לְאֶחָד מֵרֵעָיו שֶׁתִּבְדֹּק לוֹ אִשְׁתּוֹ אוֹ אֲחוֹתוֹ עַל פְּלוֹנִית. וּלְפִיכָךְ חֲזָקָתוֹ שֶׁשָּׁמַע וְנִתְפַּיֵּס. וְלֹא יֵרָאֶה לִי דִּין זֶה שֶׁאֵין כָּל אָדָם

מוֹצִיא כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ בְּלִבּוֹ מִדְּבָרִים אֵלּוּ לַכֹּל אֶלָּא לִקְרוֹבָיו וְעוֹד שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ סוֹמֶכֶת אֶלָּא לְדִבְרֵי קְרוֹבָיו בְּיוֹתֵר:

ד כֵּיצַד הִיא טַעֲנַת הַמּוּמִין. אִם הָיוּ הַמּוּמִין שֶׁנִּמְצְאוּ בָּהּ מוּמִין שֶׁוַּדַּאי הָיוּ בָּהּ קֹדֶם שֶׁתִּתְאָרֵס כְּגוֹן אֶצְבַּע יְתֵרָה וְכַיּוֹצֵא בּוֹ. עַל הָאָב לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁיָּדַע בָּהֶן הַבַּעַל וְרָצָה. אוֹ שֶׁחֶזְקָתוֹ שֶׁיָּדַע. וְאִם לֹא הֵבִיא רְאָיָה תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה כְּלָל. הָיוּ מוּמִים שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁנּוֹלְדוּ בָּהּ אַחַר הָאֵרוּסִין אִם נִמְצְאוּ בָּהּ אַחַר שֶׁנִּכְנְסָה לְבֵית הַבַּעַל עַל הַבַּעַל לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִתְאָרְסָה הָיוּ בָּהּ וְהָיָה מְקֻחוֹ מְקַח טָעוּת. וְאִם נִמְצְאוּ בָּהּ וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ עַל הָאָב לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁאַחַר הָאֵרוּסִין נוֹלְדוּ וְנִסְתַּחֲפָה שְׁדֵהוּ:

ה הֵבִיא הַבַּעַל רְאָיָה שֶׁעַד שֶׁלֹּא תִּתְאָרֵס הָיוּ בָּהּ אוֹ שֶׁהוֹדָה לוֹ בְּכָךְ. וְהֵבִיא הָאָב רְאָיָה שֶׁרָאָה וְשָׁתַק וְנִתְפַּיֵּס אוֹ שֶׁחֶזְקָתוֹ שֶׁיָּדַע בָּהֶן וְנִתְפַּיֵּס הֲרֵי זֶה חַיָּב בִּכְתֻבָּה:

ו בָּא עַל אִשְׁתּוֹ וְשָׁהָה כַּמָּה יָמִים וְטָעַן שֶׁמּוּם זֶה לֹא נִרְאָה לִי עַד עַתָּה אֲפִלּוּ הָיָה בְּתוֹךְ הַקְּמָטִים אוֹ בְּכַף הָרֶגֶל אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. חֶזְקָה שֶׁאֵין אָדָם שׁוֹתֶה בְּכוֹס אֶלָּא אִם כֵּן בּוֹדְקוֹ יָפֶה וְחֶזְקָתוֹ שֶׁיָּדַע וְרָצָה:

ז הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה וְנִמְצָא שֶׁאֵין לָהּ וֶסֶת קָבוּעַ לְנִדָּתָהּ אֶלָּא לֹא תַּרְגִּישׁ בְּעַצְמָהּ עַד שֶׁתִּרְאֶה דָּם נִדָּה הֲרֵי זוֹ לֹא תְּשַׁמֵּשׁ אֶלָּא בִּשְׁנֵי עֵדִים שֶׁבּוֹדֶקֶת בָּהֶן עַצְמָהּ אֶחָד לִפְנֵי תַּשְׁמִישׁ וְאֶחָד לְאַחַר תַּשְׁמִישׁ חוּץ מִן הָעֵד שֶׁל אִישׁ שֶׁמְּקַנֵּחַ בּוֹ עַצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי בִּיאָה:

ח וְאַף עַל פִּי שֶׁמּוּם גָּדוֹל הוּא זֶה לֹא הִפְסִידָה כְּלוּם שֶׁהֲרֵי בּוֹדֶקֶת עַצְמָהּ תְּחִלָּה וּמְשַׁמֶּשֶׁת. הֲרֵי שֶׁבָּדְקָה עַצְמָהּ וְנִבְעֲלָה וּבְעֵת שֶׁקִּנְּחָה עַצְמָהּ הִיא וְהוּא נִמְצָא דָּם עַל עֵד שֶׁלָּהּ אוֹ עַל עֵד שֶׁלּוֹ אִם אֵרַע זֶה פַּעַם אַחַר פַּעַם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים סְמוּכוֹת זוֹ לָזוֹ הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה לֵישֵׁב עִם בַּעְלָהּ וְתֵצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת. וְאֵין לָהּ תְּנַאי מִתְּנַאי כְּתֻבָּה שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ רְאוּיָה לְתַשְׁמִישׁ וְיוֹצִיא וְלֹא יַחֲזִיר לְעוֹלָם. שֶׁמָּא תִּתְרַפֵּא וְנִמְצָא שֶׁלֹּא גָּמַר לְגָרְשָׁהּ בְּשָׁעַת גֵּרוּשִׁין. וּמֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּעִנְיַן הַנִּדָּה:

ט בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיְתָה כָּךְ מִתְּחִלַּת נִשּׂוּאֶיהָ וּמִבְּעֵילָה רִאשׁוֹנָה רָאֲתָה דָּם. אֲבָל אִם אֵרַע לָהּ חֹלִי זֶה אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת נִסְתַּחֲפָה שָׁדֵהוּ. לְפִיכָךְ אִם בָּעַל פַּעַם אַחַת וְלֹא נִמְצָא דָּם וְאַחַר כָּךְ חָזְרָה לִהְיוֹת רוֹאָה דָּם בְּכָל עֵת תַּשְׁמִישׁ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה כֻּלָּהּ וְלֹא יַחֲזִיר עוֹלְמִית כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

י וְכֵן אִשָּׁה שֶׁנּוֹלְדוּ בָּהּ מוּמִין אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת אֲפִלּוּ נַעֲשֵׂית מֻכַּת שְׁחִין אִם רָצָה לְקַיֵּם יְקַיֵּם וְאִם רָצָה לְהוֹצִיא יִתֵּן כְּתֻבָּה:

יא הָאִישׁ שֶׁנּוֹלְדוּ בּוֹ מוּמִין אַחַר שֶׁנִּשָּׂא אֲפִלּוּ נִקְטָעָה יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ נִסְמֵית עֵינוֹ וְלֹא רָצְתָה אִשְׁתּוֹ לֵישֵׁב עִמּוֹ אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְלִתֵּן כְּתֻבָּה אֶלָּא אִם רָצְתָה תֵּשֵׁב וְאִם לֹא רָצְתָה תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה כְּדִין כָּל מוֹרֶדֶת. אֲבָל אִם נוֹלַד לוֹ רֵיחַ הַפֶּה אוֹ רֵיחַ הַחֹטֶם אוֹ שֶׁחָזַר לִלְקֹט צוֹאַת כְּלָבִים אוֹ לַחְצָב נְחשֶׁת מֵעִקָּרוֹ אוֹ לְעַבֵּד עוֹרוֹת. כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְלִתֵּן כְּתֻבָּה. וְאִם רָצְתָה תֵּשֵׁב עִם בַּעְלָהּ׃

יב נַעֲשָׂה הָאִישׁ מֻכֶּה שְׁחִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְלִתֵּן כְּתֻבָּה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא רוֹצָה לֵישֵׁב אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ אֶלָּא שֶׁמַּפְרִישִׁין אוֹתָן בְּעַל כָּרְחָן מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְמִיקָתוֹ. וְאִם אָמְרָה אֵשֵׁב עִמּוֹ בְּעֵדִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא עָלֶיהָ שׁוֹמְעִין לָהּ׃

יג מִי שֶׁהָיָה בַּעְלָהּ בַּעַל רֵיחַ הַפֶּה אוֹ רֵיחַ הַחֹטֶם אוֹ מְלַקֵּט צוֹאַת כְּלָבִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן וּמֵת וְנָפְלָה לְפָנָיו אָחִיו וְיֵשׁ בּוֹ אוֹתוֹ מוּם שֶׁהָיָה בְּבַעְלָהּ. יְכוֹלָה הִיא לוֹמַר לְאָחִיךָ הָיִיתִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל וּלְךָ אֵינִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל וְיַחֲלֹץ וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּרְאֵה בָּנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל׃